T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERİSTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ 8 İAE SR-000482 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

Yüksek Lisans Tezi

EZGİ ÇABUK

İZMİR-2024

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ 8 İAE SR-000482 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

Yüksek Lisans Tezi

EZGİ ÇABUK

DANIŞMAN: PROF. DR. ÖMÜR CEYLAN

İZMİR-2024

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi 8 İAE SR-000482 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi" adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

09/08/2024

Ezgi ÇABUK

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ 8 İAE SR-000482 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

Ezgi ÇABUK

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Klasik Türk edebiyatı tarihi ve araştırmalarının en önemli kaynaklarından biri şiir mecmualarıdır. Tertip edildikleri dönemin edebî zevkini, rağbet gören şairlerini ve şiirlerini yansıtan bu eserler, edebiyat tarihimizde müstesna bir yere sahiptir.

Bu çalışmada İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi 8 İAE SR-000482 numarada kayıtlı şiir mecmuası incelenmiştir. Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Genel itibarıyla birinci, ikinci ve üçüncü bölümde mecmuanın biçim ve içerik özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde ise metnin kurulması sırasında benimsenen ilkeler belirtildikten sonra "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)" dâhilinde hazırlanan çalışma, çeviri yazı alfabesi ile günümüz harflerine aktarılmış ve manzumelerin akademik neşirlerle karşılaştırılması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klâsik Türk Edebiyatı, şiir, mecmua, şiir mecmuaları, MESTAP.

ABSTRACT

Master's Thesis

The Transcription Text of the Poetry Journal Registered at Istanbul Research Institute Library No. 8 İAE SR-000482 and its Classification According to the Systematic Classification Project (MESTAP)

Ezgi ÇABUK

İzmir Kâtip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature

One of the most important sources of classical Turkish literature history and research is poetry journals. These artworks, which reflect the literary taste, popular poets and poetries of the period in which they were framed have an exceptional place in our literary history.

In this study, the poetry registered as 8 İAE SR-000482 at Istanbul Research Institute Library is evaluated. Our study consist of four parts. Generally, the first, second and third sections provide information about the format and content features of the journal. After stating the principles adopted during the creation of the text, the research done according to the Systematic Classification Project (MESTAP) is translated into current alphabet with translation writing alphabet and the comparison of the poetries are done according to the required academic studies.

Keywords: Classical Turkish Literature, Poetry, Journal, Poetry Journals, MESTAP.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ ..... **ii**

ÖZET ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **v**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **vii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **viii**

RESİMLER LİSTESİ ..... **ix**

KISALTMALAR ..... **x**

ÖN SÖZ ..... **xi**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM **4**

1. DOKÜMANTASYON VE LİTERATÜR **4**

1.1. MECMUA ADI (Kütüphane Kayıt Bilgisi) 4

1.1.1. Kâğıt-Cilt Özellikleri ve Ölçüleri 4

1.1.2. Kapsam, Kayıtlar ve Kronoloji 4

1.1.3. Yazı Alanı Özellikleri ve Ölçüleri 7

1.1.4. Yazı Türü 7

1.1.5. İstif Özellikleri 7

1.1.6. Serlevha ve Renk Kullanımı 7

1.2. KARŞILAŞTIRMALI NEŞRİ HAZIRLANAN DİVANLARDA BULUNMAYAN ŞİİRLER VE NÜSHA FARKLARI 8

1.2.1. Karşılaştırmalı Neşri Hazırlanan Divanlarda Bulunmayan Şiirler 8

1.2.2. Karşılaştırmalı Neşri Hazırlanan Divanlarda Nüsha Farkları 9

İKİNCİ BÖLÜM **31**

2. MECMUANIN DÜZENİ VE DÜZENLEYİCİSİ **31**

(TERTİP VE MÜRETTİP) **31**

2.1. Mecmuanın Tertip Özellikleri 31

2.2. Mecmuanın İmla Özellikleri 32

2.3. Mecmua Düzenleyicisine (Mürettip) Dair 33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **35**

3. MECMUA OKURU **35**

3.1. Mecmuada Şiirleri Bulunan Şairler 35

3.2. Mecmuadaki Nazım Şekilleri, Türler, Eğilimler, Tematik Üslup Vadileri, Nazım Dilleri 38

3.3. Mecmuadaki Şiirlerin Ölçü ve Formları 41

3.4. Mecmua Okuruna Dair 42

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **47**

4. METİN **47**

4.1. Metnin Kurulması Sırasında Benimsenen İlkeler 47

4.2. Metin 51

4.3. MESTAP Tablosu 147

SONUÇ **157**

KAYNAKÇA **159**

EK **161**

EK 1: TIPKIBASIM **162**

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Mecmuada Bulunan Tarih Kayıtları 7
Tablo 2. Mecmuada Yer Alan Şairler, Biyografileri, Şiir Sayıları ve Yaşadıkları Yüzyıllar 36
Tablo 3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri / Türleri 38
Tablo 4. Mecmuada Kullanılan Vezinler ve Sayıları 41
Tablo 5. Transkripsiyon Alfabesi 50

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Mecmuada Şiiri En Çok Bulunan Şairler 37
Şekil 2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı 37
Şekil 3. Mecmuada En Çok Kullanılan Vezinler 42

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. 3. Ahmed Çeşmesi 18
Resim 2. Yeni Valide Külliyesi Yanında Bulunan Çeşmeler 19
Resim 3. Şehzade Sultan Mustafa Çeşmesi 20
Resim 4. Şehzade Bayezid Çeşmesi 21
Resim 5. Kethüda Mehmed Paşa Çeşmesi 21
Resim 6. Başkadın Meydan Çeşmesi 23
Resim 7. Sultantepe Çeşmesi 25

KISALTMALAR

age. : Adı geçen eser

bk. : Bakınız

ED. : Emrî Divanı

G. : Gazel

haz. : Hazırlayan

KTB : Kültür ve Turizm Bakanlığı

M. : Manzume

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MK. : Mukatta

mm. : Milimetre

MT. : Mecmuâ-i Tevârih

NAD. : Nâbî Divanı

NCD. : Necâtî Bey Divanı

ND. : Nahîfî Divanı

s. : Sayfa

ŞD. : Şem'î Divanı

ŞHD. : Şeref Hanım Divanı

vd. : ve diğerleri

vs. : vesâire

Yay. : Yayın

ÖN SÖZ

Tarihsel süreçte oluşturulan edebî eserler, ortaya çıktıkları dönemin sosyal yaşantısı, edebî zevki, eğilimleri, vuku bulan mühim olayları, sanatçıları gibi konular hakkında bilgiler verir. Bu bilgiler, hem kendi milletinin hem de başka milletlerin edebiyat tarihlerinin gelişim seyrini ve bu dairede oluşturulmuş edebî eserleri ilgiyle takip eden kişiler için yol gösterici mahiyettedir. Bilhassa Türk edebiyatı tarihinin nadide bir yerinde duran klasik Türk edebiyatı mahsulleri ve bunların yaratıcıları, edebiyat tarihimizin geçmişi, bugünü ve geleceği için oldukça önemlidir.

Klasik Türk edebiyatını besleyen çok sayıda kaynak vardır. Örneğin divanlar, mesneviler, tezkireler, Şakayık tercüme ve zeyilleri vs. birincil kaynaklar olarak görülmektedir. Bununla birlikte şiir mecmuaları da önemli kaynaklardandır. Şiir mecmuaları, bilhassa değeri son birkaç yılda anlaşılmış, bazen edebiyat tarihimizin asıl kaynaklarına yardımcı olması bazen de tek başına asıl kaynak olarak araştırmaların konusunu oluşturması yönünden dikkate değerdir. Bu mecmualar, divan tertip edememiş, adı dahi duyulmamış olan şairleri ve onların şiirlerini; divan tertip ettiği bilinen ancak divanı ele geçmemiş şairlerin şiirlerini, eğer varsa fazla veya eksik beyitlerle nüsha farklarını tespit edebilmemizi sağlamaktadır. Bu bağlamda Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal'ın öncülük etmesiyle teşekkül eden MESTAP (Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi)[1] sayesinde, kütüphanelerimizde incelenmeyi bekleyen şiir mecmualarının detaylı olarak dökümü yapılıp edebiyat ve kültür tarihimize; özelde de klasik Türk edebiyatı literatürüne değerli bilgiler eklenmiştir.

Çalışmamızın konusunu İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi 8 İAE SR-000482 numarada kayıtlı olan şiir mecmuası oluşturmaktadır. İnceleme kısmı oluşturulurken Prof. Dr. Ömür Ceylan'ın "İncelemede Ölçünlülük ve MESTAP Tezlerinin İnceleme Kısmına Dair Yeni Bir Şablon Önerisi"[2] başlıklı makalesi esas alınmıştır. Çalışmamız genel itibarıyla dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde incelediğimiz mecmuanın kütüphane kayıt bilgisi, kapsamı, içinde barındırdığı

[1] MESTAP hakkında detaylı bilgi için bk. M. Fatih Köksal, "Şiir Mecmualarının Önemi ve "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi" (MESTAP)", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur vd. , İstanbul: Turkuaz, (2012), s. 421-431.

[2] Ömür Ceylan, "İncelemede Ölçünlülük ve MESTAP Tezlerinin İnceleme Kısmına Dair Yeni Bir Şablon Önerisi", *KÜLTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı 8, (2023), 21-28.

tarihlerin kronolojik sıralaması; kâğıt-cilt türü, yazı türü ve yazı alanı özellikleri ve bunlara ek olarak mecmuada, karşılaştırmalı neşri hazırlanan divanlarda (mesnevilerde vb.) bulunmayan şiirler ve aralarındaki nüsha farkları hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde mecmuanın tertip ve imla özellikleri ile birlikte mürettibine dair bilgiler bulunmaktadır. Üçüncü bölüm, mecmuada şiirleri bulunan şairleri, mecmuadaki şiirlerin nazım şekillerini/türlerini, ölçü ve formlarını, şiirlerdeki eğilimleri, tematik üslup vadilerini ve mecmua okuruna dair verilen bilgileri ihtiva etmektedir. Dördüncü bölümde ise metnin kurulması sırasında benimsenen ilkeler belirtildikten sonra mecmuadaki şiirlerin transkripsiyonlu metnine, MESTAP'a göre tasnifine ve tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Lisans eğitimimden bu yana öğrencisi olmaktan büyük mutluluk ve onur duyduğum, bu çalışmayı hazırlarken engin bilgi birikimi ve tecrübeleriyle yoluma ışık tutan, metni belirleyip temin eden, desteğini her zaman arkamda hissettiğim çok kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Ömür Ceylan'a; tez çalışması süresince takıldığım her konuda vaktini ve yardımını benden esirgemeyip sabırla ilgilenen Arş. Gör. Ekim Ortaç Uludüz'e ve beni her zaman destekleyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ezgi ÇABUK

İzmir-2024

GİRİŞ

Şiir mecmuaları asırlar boyunca mürettiplerin kişisel zevkleri, kaleme alındığı dönemdeki okur kitlesinin merakını cezbeden konular ve olaylar göz önünde bulundurularak oluşturulmuş metinlerdir. Bu mecmualar, farklı yüzyıllarda, farklı kişiler tarafından oluşturulan; muhtelif nazım şekilleriyle çoğunlukla yazıldığı dönemin ruhunu yansıtan konularda kaleme alınmış şiirlerle doldurulmuştur. Sabit bir uzunluğu yoktur. Kimi mecmua daha uzunken kimi ise daha kısadır. Bununla birlikte uzunluğu aynı olan iki mecmuanın içinde bulunan manzum ve/veya mensur eserlerin toplam sayısı farklılık gösterebilmektedir. Örneğin çalışmamızın konusunu oluşturan şiir mecmuası 76 varaktan oluşmaktadır. Hemen hemen aynı uzunlukta olan şiir mecmualarıyla kıyaslandığında ise incelediğimiz mecmuanın daha az şiir barındırdığı görülmektedir. Bununla birlikte şiirler bir hayli niteliklidir. Mecmuada az şiir bulunması durumunun, mecmuanın tertip edilme biçiminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira çoğunlukla yatay bir vaziyette her iki sayfanın da yan yana olduğu bir biçimde tertip edilen şiir mecmualarının aksine bu mecmua, "sığır dili/dana dili" olarak adlandırılan, genellikle halk/saz şairleri tarafından oluşturulduğu bilinen cönkler gibi tertip edilmiştir. Bu durum incelediğimiz mecmuanın dikkat çekici özelliklerinden biridir. Bilindiği üzere cönkler, alttan yukarıya uzunlamasına bir biçimde açılan eserlerdir. Bu mecmuanın sayfaları da aynı şekildedir. Ancak incelediğimiz eserin her ne kadar cönk biçiminde tertip edilmiş olduğu görülse de ihtiva ettiği şiirlere ve şairlerine bakılarak bir şiir mecmuası olduğu anlaşılmıştır.

Şiir mecmualarının sadece şiirleri ihtiva etmediği, içinde mensur eserlere de tesadüf edilebileceği malumdur. Genellikle şiir mecmualarının boş sayfalarına ve derkenarlarına fevâid -ilaç tarifleri vs.-, dualar, tılsımlar vs. gibi muhtelif bilgilerin kaydedildiği görülmektedir. Ancak incelediğimiz mecmuada boş sayfa bulunmadığı gibi derkenarlarda da herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Yalnızca mecmuanın ön kapağının iç kısmında bazı hesaplamalar yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu

hesaplamaların dışında, mecmuada edebî değeri olmayan herhangi bir metne yer verilmemiştir.

Bilindiği üzere Türkçe dışında sadece Arapça ve/veya Farsça derlenmiş şiir mecmuaları olduğu gibi içinde Türkçe eserleri barındırmasının yanı sıra Arapça ve/veya Farsça yazılmış eserler barındıran şiir mecmuaları da vardır. İncelediğimiz mecmuada Nûrî mahlaslı şaire ait olduğunu tespit ettiğimiz bir adet Farsça şiir vardır. Bunun haricindeki şiirler Türkçe yazılmıştır.

Antoloji mahiyetindeki şiir mecmuaları, çoğunlukla derleyeninin kendi kişisel zevki doğrultusunda ve ayrıca dönemin okur kitlesinin ilgisinin yoğun olduğu şairlerin şiirleri de dâhil edilerek tertip edilen kaynaklar olduğu için çoğunda ferağ kaydı bulunmamaktadır. Böyle bir durumda mecmuanın fiziksel özellikleri ve içerisinde bulunan şiirlerin mahiyeti göz önünde bulundurularak tertip tarihi ancak tahmin edilebilmektedir. Çalışmamızın konusu olan mecmuada da ferağ/ketebe kaydı yoktur. Bu nedenle incelediğimiz mecmuanın fizikî durumu -cildi, kâğıt ve yazı türü vs.-, mecmuadaki şairlerin yaşadıkları yüzyıllar, içinde bulunan şiirlerin konuları ve üslupları, şiirlerde bahsi geçen olaylar, mekânlar ve kişiler; bilhassa da mecmuadaki tarih manzumelerinde verilen tarihler vasıtasıyla mecmuanın tertip tarihini tahmin etme yoluna gittik. Mecmuadaki tarih kayıtlarının hepsi 18. yüzyılda yaşanmış olaylar, konular ve faaliyetlerle ilgili olup çoğu, özellikle 1141 (1728-1729) yılını işaret etmektedir. Mecmuadaki şairlerin ise 15-19. yüzyıl arasında yaşamış olduğu tespit edilmiştir. 15. yüzyıldan yalnızca Necâtî Bey, 19. yüzyıldan ise Şeref Hanım vardır. Eğer mecmuada Şeref Hanım'ın şiiri olmasaydı kuvvetle muhtemel mecmuanın 18. yüzyılda tertip edilmiş olduğunu söyleyebilirdik. Ancak bütün bu bilgiler ışığında incelediğimiz mecmuanın, 19. yüzyılın başlarından sonraki bir tarihte kaleme alınmış olduğunu tahmin etmekteyiz.

Şiir mecmualarının tek bir derleyicisi olabildiği gibi birden fazla derleyicisi de olabilir. Çünkü mecmualar, bir anda değil zamana yayılarak oluşturulur. Başlarda mecmua bir kişinin eserler eklemesiyle oluşturulurken sonraları farklı kişi veya kişilerin eline geçebilir. Bu şekilde mecmuanın birden fazla derleyicisi olduğu için eklenen şiirlerin konuları da yeni derleyicinin zevkine göre farklı konularda seçilmiş olabilir. Böyle bir durum olduğu çoğunlukla mecmuada kullanılan yazı stilinden, mürekkepten, sayfa düzeninden vs. anlaşılmaktadır. İncelediğimiz mecmuadaki

şiirlerin bütün dizeleri siyah mürekkeple yazılmıştır. Serlevhaların bazen siyah bazen de kırmızı mürekkeple yazıldığı görülmektedir. Mecmuadaki birkaç sayfa yeşil renktedir. Bazı sayfalarda su lekeleri bulunmaktadır. Sayfaların bazılarında büyük çaplı çoğunda küçük çaplı hasarlar meydana gelmiştir. Mecmuada nesih hat kullanılmıştır. Ancak son sayfadaki son beytin farklı bir kalemle daha sonra eklenmiş olduğu göze çarpmaktadır. Çünkü kalemin mürekkebi her ne kadar siyah olsa da ucunun daha kalın olduğu bellidir. Mecmuada genel olarak tutarlı bir sayfa düzeni vardır. Zira her sayfada bir sütun ve her sütunda ortalama altı beyit vardır. Mecmuada âşıkâne üslup hâkimdir; ayrıca nevruz, bahar ve îd konulu şiirler bir hayli fazladır. Yani şiirlerin hepsi, tek bir kalemden çıkmış kadar konu ve üslup birliği içerisindedir. Ancak son beyit, önceleri kullanılan kaleme bir şey olması ya da farklı bir mürettip tarafından kaleme alınması gibi sebeplerle sonradan eklenmiş olabilir. Yani farklı ihtimaller vardır. Yine de tüm bilgiler ışığında bir mürettibin mecmuayı tertip etmiş olabileceği ihtimali güçlüdür diyebiliriz.

İncelediğimiz mecmua, çoğunlukla 16. yüzyıl şairlerininin şiirlerini ihtiva etse de barındırdığı şiirlerin konuları, bu şiirlerde bahsi geçen hadiseler, mekânlar ve kişilerle adeta 18. yüzyıl Lale Devri'nin panoramasını çizmektedir. Mecmuada farklı nazım şekilleriyle kaleme alınmış nevruziyyeler, bahariyyeler ve îdiyyeler, 3. Ahmed'in padişah, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın sadrazam olduğu, dönem halkının ise bir önceki yüzyıla kıyasla oldukça refah içinde yaşadığı 18. yüzyılın izlerini taşımaktadır. Ayrıca mecmuada, yine bahsi geçen dönemde İstanbul'un su sıkıntısını gidermek adına inşa edilen suyolları ve çeşmeleri, çoğunlukla bağlı bulunduğu mahalle, kim adına ve hangi tarihte yaptırıldığının bilgileriyle bizlere aktaran tarih manzumeleri de vardır.[3] Sonuç olarak incelediğimiz mecmuada, 18. yüzyılda türlü lalelerle süslenen bahçelerin, Sadabad gibi mesire ve eğlence yerinin, bilhassa İstanbul'un dört bir yanındaki imar faaliyetlerinin; ayrıca sanata ve sanatçıya verilen kıymetle gösterilen hürmetin yansımalarını görebilmekteyiz.

[3] Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için bk. Shirine Hamadeh, *Şehr-i Sefa: 18. Yüzyılda İstanbul*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012, 399 s.

BİRİNCİ BÖLÜM
1. DOKÜMANTASYON VE LİTERATÜR

1.1. MECMUA ADI (Kütüphane Kayıt Bilgisi)

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi 8 İAE SR-000482

1.1.1. Kâğıt-Cilt Özellikleri ve Ölçüleri

Eserde koyu krem, orta kalın, aharlı kâğıt kullanılmıştır; ebatı ise 195×66 mm. şeklindedir. 11, 12, 17 ve 20. yapraklar yeşil renktir. İçinde boş sayfa bulunmamaktadır. 21 ve 22. yapraklar tersten yazılmıştır. Eserin bazı yapraklarında küçük veya büyük ölçekli hasarlar meydana geldiği görülmektedir. Örneğin mecmuanın baş kısımlarında yer alan 5. yaprak ve sonlarına doğru yer alan 52b-56a arasındaki yapraklar büyük ölçüde yırtık ve kayıptır. 55 ve 75. yaprağın ise alt kısmı yırtık ve yine aynı şekilde kayıp vaziyettedir. Bu bağlamda büyük ölçekli hasarın olduğu sayfalardaki şiirlerin bazı kısımları veya tamamı, yırtık ve kayıp olan sayfalarda kalmaları sebebiyle tabiî olarak çalışmaya kaydedilememiştir. Yapraklarda su lekeleri bulunduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca yapraklar siyah, mavi ve altın yaldızla çiçek ve yaprak desenleriyle süslenmiştir. Mecmuanın kahverengi deri cildi vardır. Cildin boyu eserden bir cm. kısadır. Kapaklar altın sırma ile zencirekli ve şemselidir. İlaveten altın sırma ile her iki kapakta da boşluklara dörder mısra yazılmıştır. Ön yaprağın içinde bazı hesaplar bulunmaktadır. Eser şekil itibarıyla bir cönk gibi görünse de incelendiği vakit, içinde barındırdığı şiirler, bu şiirlerin nazım şekilleri/türleri vs. yönünden aslında bir mecmuadır.

1.1.2. Kapsam, Kayıtlar ve Kronoloji

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'nde 8 İAE SR-000482 numarada kayıtlı bulunan mecmua 1a ile başlayıp 76b ile son bulmuştur. Toplamda 76 varaktan

oluşmaktadır. İçinde boş sayfa bulunmamaktadır. Mecmuada mensur bir metne yer verilmemiştir. Dolayısıyla tamamıyle manzum metinlerden müteşekkildir. Edebî değeri olmayan herhangi bir metin mecmuaya kaydedilmemiştir.

Eserdeki şiirlerin dili Türkçedir. Sadece 8a varağındaki Nûrî'ye ait şiirin dili Farsçadır. Bu şiirin Farsça dizimi yapılmıştır ve anlamı dipnotta belirtilmiştir. Bunun haricinde Farsça manzum veya mensur bir metne tesadüf edilmemiştir.

Bilindiği üzere mühürler, geçmişten günümüze büyük bir değere sahip olan basılı ve el yazması eserlerin aidiyetini ortaya koymak açısından önemli bir işleve sahiptir. İncelediğimiz eserde de 1a, 24a ve 76b'de siyah mürekkepli kütüphane mührü olduğu görülüyor. Mühürde "İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları" yazısı bulunmaktadır. 1a sayfasındaki mührün hemen altına ise mecmuanın kütüphane kataloğundaki numarası olan 482 yazılmıştır. Ayrıca 71b sayfasındaki, mecmuada kullanılan yazı türünün biraz farklı bir şekliyle kaleme alınmış olan şiirin altında, kırmızı renkli bir mühür vardır. Bu mühür kuvvetle muhtemel mürettibe aittir.

Mecmuada ferağ kaydı bulunmamaktadır. Ancak içinde ne zaman tertip edildiğine dair bizlere fikir veren bazı tarihler vardır.[4] Bu tarihlerin, bazı şiirlerin sonunda doğrudan belirtildiği, bazılarının ise çoğunlukla son beytinde ebced hesabıyla tarih düşülerek çözümlenmesinin beklendiği görülmektedir. Mecmuanın 11b-12b varaklarında yer alan ve kime ait olduğu belirlenemeyen "Kaside der-Medh-i Kasr-ı Nüh-Kıbab der-Üsküdar" başlıklı kasidenin son beytinin ikinci mısrasına ebced hesabıyla tarih düşülmüştür. Mısranın ebced değerinin 1137/1724-1725 olduğu tespit edilmiştir. Bu beyit şöyledir:

Eyledüm bir şevḳ[-i]le tārīḫ-i tekmīlin tamām
Bārekallāh taṛḥ-ı nev-īcād ü Ḳaṣr-ı Nüh-Ḳıbāb (M. 13)

Bunun yanı sıra 74a-76a'da Nûrî'ye ait olan "Tarih-i Feth-i Revan" başlıklı manzumenin son beytinde ebced hesabıyla tarih düşülmüştür. Tarihin 1137 (1724-1725) olduğu tespit edilmiştir. Bu beyit şöyledir:

[4] Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için bk. Muhsin Macit, *Nedim Divanı*, Ankara: KTB. Yay., e-kitap, 2017.

Sāl-i tār[ī]ḫ hezār u ṣad u sī ü heftde

Sedd idi mülk-i ʿAcem'de hele feṭḥ oldı Revān (Nûrî, M. 78)

Ayrıca 59a-67a'da Nûrî'nin kaleme almış olduğu, Üsküdar'daki su yolları ve çeşmelerle ilgili tarih manzumesinin hem 66. beytinin içinde hem de manzumenin sonunda 1141 tarihine yer verilmiştir. İçinde tarihin geçtiği 66. beyit şöyledir:

Sāl-i hicret oldı biñ yüz ḳırḳ bir olduḳda tamām

Çeşmehā-yı ḥażret-i Sulṭān Aḥmed **Nūri**yā (Nûrî, M. 73)

67b-70a'da Sultan 3. Ahmed Çeşmesi hakkında yazılmış, mahlassız ve kaynaklarda da kime ait olduğu belirlenemeyen bir manzume yer almaktadır. Manzumenin sonuna çeşmenin inşa edildiği 1141 (1728-1729) tarihi kaydedilmiştir.

Son olarak da 56a-57a'da Nûrî'nin, 3. Ahmed hakkında bilgiler verip onu methettiği müseddeste 1143 (1730-1731) tarihi düşülmüştür. Tarihin geçtiği bend şöyledir:

Nūriyā vardıḳda biñ yüz ḳırḳ üçe sāl-i zamān

Ḥażret-i ḫān Aḥmed-i ġāzī ḫudāvend-i cihān

Oldı Īrān feṭḥine çün seyf-i nuṣretle revān

Didi ḳalʿ-ı Rāfiżī'ye himmet idüp Sünniyān

Ḫaṣma feryād-āver-i *eyne'l-meferdür*[5] ṭuġlaruñ

Tāc u taḫtın bāʾiṣ-i zīr ü zeberdür ṭuġlaruñ

[5] "Eyne'l-mefer": "Kaçacak yer yok mu?"

Mecmuada bulunan tarih kayıtlarının tamamı sırasıyla şöyledir:

Tablo 1. Mecmuada Bulunan Tarih Kayıtları

VARAK NUMARASI	HİCRÎ	MÎLÂDÎ
11b-12b	1137	1724-1725
74a-76a	1137	1724-1725
59a-67a	fî sene 1141	1728-1729
67b-70a	fî sene 1141	1728-1729
56a-57a	1143	1730-1731

1.1.3. Yazı Alanı Özellikleri ve Ölçüleri

Mecmuanın ebatı 195×66 mm. şeklindedir.

1.1.4. Yazı Türü

Mecmuada nesih hat kullanılmıştır. En sondaki şiirin son beyti farklı bir kalemle sonradan yazılmıştır. Mecmuada mürettibin dikkatsizliği sonucu tezahür eden hatalar oldukça azdır. Bu hatalar metni okuma konusunda herhangi bir zorluğa sebebiyet vermemiştir. Kelimelerde yer yer hareke kullanılmıştır. Özellikle "ā" sesinin olduğunu vurgulamak için med işaretinin çoğunlukla kullanıldığı görülüyor.

1.1.5. İstif Özellikleri

Mecmuadaki -bir sayfa hariç- her sayfada bir sütun bulunmaktadır. Yalnızca 76a sayfasında 2 sütun vardır. Her sütuna ortalama 6 beyit yazılmıştır. Şiirler çoğunlukla yukarıya doğru eğimli, yer yer de düz bir şekilde kaleme alınmıştır. 21 ve 22. yapraklar tersten yazılmıştır. Mürettip tarafından derkenarlara herhangi bir şey yazılmamıştır.

1.1.6. Serlevha ve Renk Kullanımı

Serlevhalar çoğunlukla kırmızı mürekkeple kaydedilmiştir. Nadir de olsa bazı serlevhaların siyah mürekkeple yazıldığı görülmektedir. Bu kısma yazılanlar çeşitlilik arz etmektedir. Örneğin bazı şiirlerin serlevha kısmına kırmızı mürekkeple "Tetimme" ibaresi düşülmüştür. Ancak görevi, bir esere sonradan eklenen bölümler olduğunu

bildirmek olan bu ibarenin, mecmuadaki şiirlerin serlevha kısmında bulunması ve şiire sonradan katılan kısımların değil de yeni yazılan şiirlerin başına eklenmesi sebebiyle bu görevi karşılamadığı görülmektedir. Yani ibarenin bulunduğu konumlar oldukça düzensizdir. Bu nedenle manzume karışıklığına sebebiyet vermemesi adına metnin transkripsiyonlu kısmında yer verilmemiştir. Bazı şiirlerin ise serlevha kısmında şiirin nazım şekli/türüne veya *bu da onun* manasında *Velehu* ibaresine yer verilmiştir. *Velehu* ibaresi sayesinde içinde mahlas geçmeyen bazı şiirlerin kimlere ait olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca mecmuadaki bazı şiirlerin sonuna bittiğini göstermek için mim (م) harfi yazıldığı göze çarpmaktadır. 13b, 14a ve 15b'de 3, 15a'da 1, ve 71b'deki şiirin sonunda ise 6 adet mim harfi yer almaktadır.

1.2. KARŞILAŞTIRMALI NEŞRİ HAZIRLANAN DİVANLARDA BULUNMAYAN ŞİİRLER VE NÜSHA FARKLARI

1.2.1. Karşılaştırmalı Neşri Hazırlanan Divanlarda Bulunmayan Şiirler

Mecmua 76 varaktan oluşmaktadır ve içinde toplam 79 şiir vardır. Bu nedenle incelediğimiz mecmuanın her ne kadar varak sayısı yönünden hacimli olduğu düşünülecek olsa da her bir varakta çok da fazla şiir bulunmadığı görülecektir. Ayrıca daha evvel de belirtildiği üzere mecmuada yer alan şiirlerin çoğunda mahlas bulunmamaktadır. Bu nedenle şiirde mahlas geçiyor olsun veya olmasın bütün şiirlerin, yayımlanmış divan neşirleri, yayımlanmış-yayımlanmamış yüksek lisans/doktora tezleri ve diğer gerekli akademik çalışmalarda bulunup bulunmadığı, bulunuyorsa da hangilerinde olduğu araştırılmış ve bulunan manzumelerin karşılaştırması yapılmıştır. Yaptığımız araştırmalar sonucu, toplam 11 şairin mecmuada şiirlerinin bulunduğu ve bu şairlerden yalnızca 6'sının yayımlanmış divan neşirlerinde mecmuadaki şiirlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bunlar Necâtî Bey, Şem'î, Emrî, Nahîfî, Şeref Hanım ve Nâbî'dir. Geriye kalan şairlerin -Kemâl ve Şâhidî hariç- şiirlerinin farklı kaynaklarda olduğu görülmüş ve karşılaştırmada bu kaynaklardan yararlanılmıştır. Ancak Kemâl ve Şâhidî'nin mecmuadaki şiirlerine

yaptığımız araştırmalar sonucu herhangi bir kaynakta tesadüf edilmemiş ve bu nedenle nüsha farkları belirlenememiştir.

Mecmua toplamına katkısı en fazla olan şair Nûrî'nin divan tertip edip etmediği bilinmemektedir. Bu nedenle mecmuadaki şiirleri başka akademik kaynaklarda aranmıştır. Sonuç olarak da sadece 1 şiiri başka bir kaynakta tespit edilmiştir. Bu şiir, Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin Mecmuâ-i Tevârih adlı eserinde bulunmaktadır.[6] Şiirin karşılaştırılmasında esas alınan kaynak da budur. Yapılan karşılaştırma sonucu şiirin, mecmuadaki ile kaynaktaki hâlinde bir hayli farklılıklar olduğu görülmüştür. Aradaki farklılıkların kelimelerden ziyade beyit sayısı yönünden olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden her iki kaynakta da olan beyitler arasındaki kelime farklarına, çalışmamızda metnin olduğu kısmın ilgili yerine dipnot düşülerek belirtilmiştir. Bununla birlikte hem her iki eserde mevcut olan hem de mecmuada olup da karşılaştırılan eserde olmayan beyitlere aşağıdaki nüsha farkları kısmında detaylı olarak yer verilmiş ve şiirin tamamı genel itibarıyla önemli noktalara değinilerek irdelenmiştir. Ayrıca bu şiir -incelemede de görüleceği üzere- mecmuanın kaleme alındığı dönem, o dönemdeki okur kitlesi ve edebî çevre hakkında da bizlere önemli bilgiler verdiği için çalışmamızın ilgili kısımlarında bu bağlamda ele alınacaktır. Şiirin incelemesi aşağıda nüsha farkları kısmında yapıldığı için karşılaştırılan eserde olan ama mecmuada olmayan beyitlere burada ayrıca yer verilmeyecektir.

1.2.2. Karşılaştırmalı Neşri Hazırlanan Divanlarda Nüsha Farkları

Çalışmamızda kimliğini tespit ettiğimiz ve akademik çalışmalarda da mecmuadaki şiirlerine tesadüf ettiğimiz şairlere ait şiirlerin karşılaştırması yapılmıştır. Akabinde metnin transkripsiyonlu hâlinin yer aldığı bölümde nüsha farklarına, farklılığın yer aldığı her kelimenin sonuna dipnot düşülerek yer verilmiştir.

Bu bağlamda -yukarıda da belirttiğimiz üzere- Necâtî Bey, Şem'î, Emrî, Nahîfî, Şeref Hanım ve Nâbî'nin mecmuadaki şiirlerinin, yaptığımız karşılaştırmalar sonucu yayımlanmış divan neşirlerinde de olduğunu tespit ettik. Ancak bazı şiirlerin

[6] Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Mecmuâ-i Tevârih*, (haz. Fahri Ç. Derin vd.), İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1985.

divan neşirlerindeki beyit sayısının farklı olduğunu gördük. Bu nüsha farklarına aşağıda sırasıyla yer verilecektir.

Mecmuada 13b'deki 15 numaralı şiirin Necâtî Bey'e ait olduğu tespit edilmiştir. Divan neşrinde 9 beyitlik bir gazel olduğu görülen bu şiir, mecmuada 2 beyitten müteşekkildir. Bu 2 beyit, şiirin birinci ve dokuzuncu beyitleridir. Mecmuada bulunmayan beyitler şöyledir:

Güzellük taḫt-gāhına çıḳup ẓulm itme sulṭānum
Ṣaḳın ʿāşıḳlar āhından ki olmaz tīr-i āh egri

Ḳaşun sevdāsına zāhid maḳām idindi miḥrābı
Ḳad ü zülfüñ ḫayāli ile olur geh ṭoġru gāh egri

Benüm serv-i ser-efrāzum raḳībüñ yanına varma
Elif kim ulaşa lāma olur bī-iştibāh egri

Ḳara yüzlü ṣaçuñ ḥaḳdur dimiş tezvīrine ḫaṭṭuñ
El ursun muṣḥaf-ı ḥüsne degülse ol güvāh egri

Elā ey āfitāb üzre hilāli görmeyen kimse
Gör ol ḫurşīd-ruḫsārı gezer zerrīn külāh egri

Boyun şimşādını ayru görürmiş servden nergis
Biri iki görür lābüd şu kim ider nigāh egri

Ḳaşun olmasa miḥrābı ne aṣṣı zühd ü taḳvīden
Yıḳılmak yegdür ol mescid ki ola ḳıble-gāh egri (NCD., G. 597)

15b'deki 25 numaralı şiir Şem'î'ye aittir. Divan neşrinde 7 beyitlik bir gazel olduğu görülen bu şiir, mecmuada 6 beyittir. Mecmuada şiirin beşinci beyiti eksiktir. Bu beyit şöyledir:

Ḳamer gibi mücellā itmege cān naḳdinüñ ḳalbin
Göñül bir āfitābüñ ḫāk-i pāyinden türāb ister (ŞD., G. 42)

14b'deki 21 numaralı şiir Emrî'ye aittir ve toplam 5 beyittir. Bu şiirin 1, 2, ve 4. beyti divan neşrinde "Gazeller" başlığı altında yer alan 231 numaralı beş beyitlik gazelin ilk üç beyiti; 3 ve 5. beyit ise yine divanda "Mukatta'lar" başlığı altındaki 236 numaralı üç beyitlik şiirin son iki beyiti durumundadır. Divan neşrindeki 231 numaralı şiirin mecmuada olmayan beyitleri şöyledir:

Şu deñlü nāzük imiş ol gülüñ rengīn yanaġı kim
Ḫayāli çeşm-i ḫūnīnümde ṭurmaġ-ile āl olmuş

Miyānuñ orta boylu bir güzeldür ol da ʿışḳuñda
Ten-i Emrī gibi cānā ḳıla dönmiş ḫayāl olmış (ED., G. 231)

236 numaralı şiirin mecmuada olmayan beyiti ise şöyledir:

Ḳamer mihr-i cemālüñ ḥasretinden bir hilāl olmış
Düşelden ḳaşlaruñ sevdāsına miskīn ḥayāl olmış (ED., MK. 236)

Nâbî'nin şiiri biraz farklı bir konumdadır. Çünkü Nâbî divanında yer alan 5 beyitlik gazelin yalnızca son 3 beytinin Nûrî tarafından tahmis edildiği ve incelediğimiz mecmuada Nûrî'nin tahmis ettiği hâliyle oluşturulan şiirin bulunduğu görülmektedir. Nûrî'ye ait mürettep bir divan olup olmadığı bilinmediği için Nâbî divanından yararlanılmıştır. Ayrıca mecmuada yer alan tek tahmis de Nûrî'nin Nâbî'nin gazeline yaptığı tahmistir. Nâbî divanında bulunan ancak tahmise esas alınmamış diğer iki beyit şöyledir:

Fürūġ-ı mihr-i ʿālem-tābı gör meh-tābı neylersin
Temāşāgāh-ı bīdārī ṭururken ḫˇābı neylersin

Ḥaşīr-i ʿām rüchān üzredür seccāde-i ḫāşa

Ṭururken ṣaḥn-ı mescid gūşe-i miḥrābı neylersin (NAD., G. 556)

Mecmuada Şeref Hanım'a ait olduğu tespit edilen 1 şiir vardır. "Beste" başlığı altında verilmiş iki beyitten müteşşekil bu şiir, divan neşrinde "Kıt'a" başlığıyla yer almıştır. Çalışmamızda mecmuadaki isimlendirmeye uyularak bu şiirin başlığına "Beste" yazılmıştır.

Sonuç itibarıyla divan neşirlerinde, mecmuada bulunan şiirlerinin tamamına ulaşabildiğimiz 6 şairin, mecmuada olup da divan neşrinde olmayan şiirine rastlayamadık. Ancak bazı şiirlerin, divan neşrinde olup da mecmuada olmayan beyitleri olduğunu tespit ettik. Bu beyitlere yukarıda yer verilmiştir.

Ayrıca incelediğimiz eserle ilgili üzerine konuşmamız gereken belki de en önemli hususlardan biri Nûrî ve mecmuada ona ait olduğunu tespit ettiğimiz şiirleridir. Mecmuada bulunan şiirlerin sayıca az olduğu göz önünde bulundurulacak olursa mürettip tarafından, en çok Nûrî'nin şiirlerine yer verilmiş olması oldukça manidardır. Bu durum, hem eserin belli olmayan mürettibinin yaşamış olduğu muhtemel yüzyıl hakkında hem de Nûrî ve onun bu şiirlerini kaleme aldığı yüzyıl, o yüzyılda vuku bulan önemli olaylar ve içinde bulunduğu edebî atmosfer hakkında bilgi edinmemize yardımcı olması bakımından oldukça önemlidir. Bu bağlamda evvela Nûrî'nin hayatı hakkında kısa bir bilgilendirmede bulunduktan sonra mecmuadaki şiirleri irdelenecek ve bu şiirlerin mecmua toplamına katkısı değerlendirilecektir. Ulaşılan sonuçlar, mecmuadan örnekler verilerek desteklenecektir.

Tarihsel süreçte Osmanlı Devleti'nin 17. yüzyılda yaşadığı toprak kayıpları ve bu nedenle oluşan sıkıntılar halkı derinden etkilemiştir. 18. yüzyılda ise Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın sadrazam olmasıyla birlikte 1718'de Pasarofça Antlaşması imzalanmış ve büyük topraklar karşılığında savaşsız kazanılmış -geçici de olsa- bir sulh dönemi başlamıştır. Bu tarihten itibaren türlü icraatlara başlanmış ve ayrıca İstanbul'un hemen her semti binlerce çeşidi bulunan lale bahçeleriyle süslenmiş; köşkler, suyolları ve bu yollar üstüne çeşmeler inşa edilmeye başlanmıştır. Üsküdar da 18. yüzyılda imar edilen semtlerden biridir. Özellikle Üsküdar'daki su sıkıntısını gidermek adına suyolları ve muhtelif çeşmeler yapılmıştır. Suyolları, Sultan 3. Ahmed

ve Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılmış olup bu yollar üzerine, hanedan mensubu olan kişiler ve önemli devlet adamlarının isteğiyle kendi adlarına çeşmeler inşa ettirilmiştir. Yaptırılan bu çeşmeler, tarihsel açıdan büyük bir öneme sahip olduğu için dönemin şairlerinden Nûrî'nin şiirlerinde kendine yer bulmuştur. Nûrî'nin kim olduğuyla ilgili olarak yaptığımız araştırmalar sonucu, hakkında pek fazla bilgi bulunmadığını gördük. Ancak şairlerin hayatlarını konu edinen ve onların eserlerinden de bazı örnekler veren şair tezkirelerinden sadece Safâyî Efendi'nin yazmış olduğu Tezkîre-i Safâyî'de Nûrî hakkında bilgiler verildiğini tespit ettik. Bu tezkirede 17. yüzyılın ikinci yarısıyla 18. yüzyılın başlarında yaşamış olan şairlere yer verilmiştir. Nûrî hakkında bilgiler verilen kısma bakıldığında şairin Üsküdarlı ve asıl adının ise Mehmed olduğunu söyledikten sonra Üsküdar'da yaşadığını ve muhtelif konularda eğitim aldıktan sonra zamanının şairleri arasına girdğini belirtmiş ve beyitlerinden örnekler vermiştir.

Ayrıca Safâyî, Nûrî'nin Üsküdarî Tonbul Mehmed Efendi'nin tarikatına intisap ettiğini söylemiştir. Tombul veya Tembel olarak da bilinen Mehmed Efendi'nin kurmuş olduğu tekke, bugün Selamsız Caddesi ile Tembel Hacı Mehmed Efendi Sokağı'nın birleştiği köşede bulunuyordu.[7] Bu nedenle Nûrî'nin, şiirlerinde semt olarak özellikle Üsküdar'dan bahsetmesi, hem Üsküdarlı olmasından hem de Tembel Hacı Mehmed Efendi'ye mensubiyetinden kaynaklanmaktadır diyebiliriz.

İncelediğimiz mecmuada Nûrî'nin Üsküdar hakkında yazmış olduğu manzume (73. M.), bir dönemin sosyal yaşantısı, edebî çevresi ve okur beğenilerine yönelik bilgiler vermesi nedeniyle oldukça önemlidir. Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin Mecmuâ-i Tevârih adlı eserinde "ez-kasîde-i târîh-i çeşmeler" başlığı altında verilmiş manzum bir tarih olduğu görülen bu şiir, Sultan 3. Ahmed ve Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın yaptırmış olduğu suyolları ve bu yollar üzerine inşa edilen çeşmeler hakkında kayda değer bilgiler vermektedir.[8] Yaptığımız karşılaştırma sonucu mecmuada 82 beyitten müteşekkil olduğu görülen şiirin, karşılaştırdığımız eserde yalnızca 30 beyit olduğu görülmektedir. Aradaki beyit farkı 52'dir. Bu bağlamda ana hatlarıyla şiirin hem mecmuada ve karşılaştırılan eserde ortak olarak bulunan

[7] https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/erehber/camiler/8/tembel-haci-mehmet-efendi-camii-atlamatasi-ca/524 (erişim tarihi: 15.04.2024)
https://www.uskudaristanbul.com/firmadetay.asp?id=1503 (15.04.2024)
[8] Ayvansarâyî, a. g. e., s. 37.

beyitlerinde hem de mecmuada fazladan bulunan 52 beyitte nelerden bahsedildiği özet olarak bildirilecektir. Çeşmelerden bahsedilen beyitlere satır aralarında yer verilecek ve inşa edildiği söylenen çeşmelerden tespit ettiklerimiz hakkında detaylı olarak bilgi verilecektir. Hem mecmuada hem de karşılaştırmada kullandığımız kaynak olan MT.'de ortak olarak bulunan beyitlerin yanında şair adı, manzume numarası gibi bilgilere yer vermeye gerek görülmemiştir. Bununla birlikte mecmuada bulunup da MT.'de bulunmayan ve tam tersi MT.'de bulunup mecmuada bulunmayan beyitlere de nüsha farkını ortaya koymak adına gerekli yerlerde yer verilecektir.

Mecmuâ-i Tevârih'teki ön söz mahiyetinde üç beyitten oluşan mukaddime bölümü incelediğimiz mecmuada bulunmamaktadır. Bu beyitlerde genel olarak Sultan 3. Ahmed için Tanrı'ya dua edilmiş ve ona lütuflarda bulunması istenmiştir. Bu üç beyit şöyledir:

Yā Rab o şehin ẕātını memdūḥ-ı cemīl et
İḳbālini ḫurşīd-i felek gibi celīl et

Şâm u seḥer olsun kef-i iḥsānı güher-pāş
Dehre berekāt keremin ḫān-ı Ḫalīl et

Bu tāze reh-i vādī-i evṣāf-ı cemīli
Kenz-i kerem ḫüsrev-i devrāna delīl et (MT., s. 37)

MT.'de mukaddimeden sonra giriş durumundaki "Târîh" başlığı altında asıl kısma geçilmiştir. Mecmuada böyle bir başlıklandırma söz konusu değildir. Tarih kısmındaki ilk beyit mecmuada yoktur. Bu beyit şöyledir:

Ḥażret-i Ḫān Aḥmed Ġāzī ḫüdāvend-i verā
Ḥāmil-i seyf-i muẓaffer şāh-ı manṣūrü'l-livā (MT., s. 37)

Mecmuadaki ilk altı beyit ise MT.'de bulunmamaktadır. Bu beyitler şöyledir:

Nükte-meftūn-ı cemāl-i manṭıḳ-ı cān-perveri
Bende-i bezm-i kelām-ı ṣoḥbet-i ḥüsn-i edā

Gevher-i ẕātına ebkār-ı mażāmīn beste-dil
Ḥüsn-i māder-zādına medḥ ü sitāyiş mübtelā

Baḥr-i evṣāfında ṣad sāl eylese geşt ü güẕār
Ẓāhir olmaz keştī-i ṭabʿa kenār-ı intihā

Ehl-i ḥācātı ʿaṭā-yı ẕātı istiḳbāl ider
Ḫāʾib olmaz pīş-i dergāhında erbāb-ı recā

Neşʾet eyler gülsitān-ı ḫulḳ u ḥilminden anuñ
Gülde bu reng-i ḥayā bülbülde şevḳ-ile nevā

Nehr-i şerʿe āsiyāb-ı devleti vażʿ eyledi
Kimseye devrinde olmaz dāne miḳdārı cefā (Nûrî, M. 73)

Sonrasında gelen yedinci beyit MT.'de vardır. Yedinci beyitten sonra gelen beş beyit MT.'de yoktur. Bu beyitler şöyledir:

Bār-ı eşcār fuʾād-ı sāye-i perverdigār
Ḫāṣıl-ı ʿömr-i ʿazīz-i şāh-ı mülk-i ẕü'n-nevā

Baḥr-i devlet böyle gevherlerle şöhret bulmadı
Devre āġāz ideli çarḫ-ı kebūd-ı māsivā

Tā müşerrefdür sipihr-i salṭanatla rūzigār
Böyle mesʾūd aḫterān seyr itmedi çeşm-i ẕekā

Māh-ı Kenʿānveş ʿazīz idüp o meh-peykerleri

Eyleye Mevlā ʿarūs-ı mülkine hüsn-i liḳā

ʿÖmr-i sermedle kemāl-i ẕāt-[ı]la mümtāz idüp
Ola yā Rab her biri miḥrāb-ı mülke muḳtedā (Nûrî, M. 73)

Takip eden beyit MT.'de de vardır. Ancak sonraki altı beyit MT.'de yoktur. Bunlar şöyledir:

Āṣaf-ı Ḥātem-dihiş düstūr-ı Eflāṭūn-meniş
Ṣāḥib-i Cem-rütbe dānā-dil vezir-i yem-ʿatā
Var mıdur bir ʿuḳde kim anı benān-ı ʿaḳl ile
İtmeye ḥall ol rumūz-āmūz-ı ḥikmet-intimā

Müstefīż olduḳca nūr-ı āfitābdan māhtāb
İtmeye ẕātın Ḫudā ṣadr-ı vekāletden cüdā

Şemʿ-i iḥsānı idüp der-dest olmış pīş-rev
Rāh-ı ḫayra sevḳ ider şāh-ı cihānı dāʾimā

İttifāḳ-ile virüp baḥr u bere ḥüsn-i niẓām
Vech-i berre ṣarf-ı maḳdūr itdiler bi'l-iḳtiżā

Nās-ı dehri seyr idüp nān-pāre-i iḥsānla
Didi āb-ı luṭfuña dil-teşnedür ʿālem şehā (Nûrî, M. 73)

Özetle mecmuada buraya kadar olan kısımda yani ilk on dokuz beyitte, MT.'de ise mukaddimeden sonra gelen tarih başlığı altındaki ilk üç beyitte 3. Ahmed ve Sadrazam İbrahim Paşa'dan övgüyle bahsedilmiştir.

MT'de akabinde gelen üç beyit mecmuada da vardır. Bu beyitlerde Üsküdar'da inşa edilen suyolları ile çeşmeler övülmüştür. Bu suyolları ve çeşmelerin hangileri

olduğundan bahsedilmeksizin sadece yapılan hayırdan bahsedilmiştir. Beyitler şöyledir:

Aḳdı cūy-ı iltifātı Üsküdār'a meyl idüp
Cūş-ı baḥr-i himmeti deryāyı geçdi gūyiyā

Ehl-i beyte çeşmeler yapdı ʿalā-raġm-ı Yezīd
Ola ḫandān rūḥ-ı sulṭān-ı şehīd-i Kerbelā

Zemzemāsā bir eşerdür āl-i İbrāhīm'den
Geldi ḫāk-i Kaʿbe'ye Mevlā mübārek ide māʾ

Takip eden iki beyit hem MT.'de hem de mecmuada vardır. Bu iki beyitte 3. Ahmed Çeşmesi'nden bahsedilmiştir. Şiirde bahsedilen ilk çeşme budur. Üsküdar İskele Meydanı'ndaki bu çeşme, 3. Ahmed'in emriyle 1141 (1728-1729) tarihinde annesi Emetullâh Râbia Gülnuş Sultan adına İbrahim Paşa tarafından inşa ettirilmiştir.[9] Beyitte geçen "mihr ü mâh" ifadesi, çeşmenin Mihrimâh Sultan Cami'si önünde bulunmasına bir atıftır.[10] Çeşmenin bahsinin geçtiği beyitler şöyledir:

ʿArż idüp yem n'olduġın[11] baḥre o deryā-dil hemān
Yapdı bir çeşme leb-i baḥre muḳārin evvelā

Mihr ü māhı ṭāliʿ ü[12] ġārib görelden kāʾināt
Böyle bir ʿayna düçār olmadı çeşm-i nüh semā

[9] https://islamansiklopedisi.org.tr/ahmed-iii-cesmesi--uskudar (erişim tarihi: 15.05.2024)
[10] https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=25247 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[11] n'olduġın: bulduġum MT.
[12] ṭāliʿ ü: ṭāliʿi MT.

Resim 1. 3. Ahmed Çeşmesi[13]

Mecmuada yukarıdaki iki beyitin arasında MT.'de geçmeyen iki beyit vardır. Bunlar şöyledir:

Pāyını būs eyledi derya leb-i ādābla
Ṭatlu ṭatlu nūş idüp āb itdi çün kesb-i ṣafā

Çeşme-i ḫurşīd-i dehrāsā şuʿāʿ-endāz olup
Cāmiʿ-i meydān-ı Mihrümāh'ı ḳıldı pür-żiyā (Nûrî, M. 73)

Sonraki beyit hem mecmuada hem de MT.'de vardır. Bu beyitte şair, 3. Ahmed'in annesi Emetullâh Râbia Gülnuş Sultan adına yaptırdığı Yeni Valide Cami'den bahseder. Cami günümüzde Üsküdar'da Uncular Caddesi ve Hâkimiyet-i Milliye Caddesi üzerinde bulunmaktadır. 1708-1711 yılları arasında Kayserili Mehmed Ağa tarafından yaptırılmıştır.[14] Camiden bahsedilen beyit şöyledir:

Raḥmetullāhi ʿaleyhā Vālide Sulṭān çün
Eyledi Allāh içün bir cāmiʿ-i ʿālī binā

[13] https://tr.wikipedia.org/wiki/III._Ahmed_%C3%87e%C5%9Fmesi_(%C3%9Csk%C3%BCdar)#/media/Dosya:FountainAhmedIII%C3%9Csk%C3%BCdar02.JPG (erişim tarihi: 15.05.2024)
[14] https://tr.wikipedia.org/wiki/Yeni_Valide_Camii (erişim tarihi: 15.05.2024)

Sonraki iki beyitte caminin sağında ve solunda bulunan çeşmelerden bahsedilmiştir. Bu çeşmelerden biri caminin doğusunda, sebilin yanında bulunan 1121 (1709-1710) tarihinde inşa edilmiş Gülnuş Valide Sultan Çeşmesi'dir[15]. Diğeri ise Yeni Valide Cami'nin batısında, İmam Nasır Sokağı'na açılan avlu kapısının bitişiğinde bulunan 1122 (1710-1711) yılında inşa edilmiş çeşmedir[16]. Bu beyitler hem mecmuada hem de MT.'de vardır:

Şāh-ı ʿālem yaʿni ferzend-i kirām-ı ḫilḳati
Rūḥunı merḥūmenüñ iḥyāya ḳaṣden ṣāniyā

Hem yemīn ü hem şimālinde yine ol cāmiʿ üñ
İki çeşme eyledi iḥdāṣ Ḥaḳḳā cān-fezā

Resim 2. Yeni Valide Külliyesi Yanında Bulunan Çeşmeler[17] [18]

[15] https://kulturenvanteri.com/tr/yer/yeni-valide-camii-sebili-ve-cesmesi/#17.1/41.024776/29.015532 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[16] https://kulturenvanteri.com/tr/yer/gulnus-emetullah-valide-sultan-cesmesi-uskudar/#17.1/41.024581/29.014693 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[17] https://kulturenvanteri.com/tr/yer/yeni-valide-camii-sebili-ve-cesmesi/#17.1/41.024776/29.015532 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[18] https://kulturenvanteri.com/tr/yer/gulnus-emetullah-valide-sultan-cesmesi-uskudar/yeni-valide-camii-cesmesi-2/ (erişim tarihi: 15.05.2024)

Bir sonraki beyitte Aziz Mahmud Hüdâyî Efendi semtinde üç adet çeşme inşa edildiği söylenmiştir. Bu beyit hem mecmuada hem de MT.'de vardır:

Ne kerāmetdür ʿAzīz Maḥmūd Efendi semtini

Çeşmehā-yı seʿadedle ḳıldı iḥyā s̱āliṣā

Bahsedilen çeşmelerin, yaptımız araştırmalar sonucu Şehzade Sultan Mustafa, Şehzade Bayezid ve Kethüda Mehmed Paşa çeşmeleri olduğu tespit edilmiştir. Şehzade Sultan Mustafa Çeşmesi, 3. Ahmed tarafından oğlu Mustafa için 1141 (1728-1729) yılında yaptırılmıştır[19]. Şehzade Bayezid Çeşmesi, 1142 (1729-1730) yılında yaptırılmıştır. Günümüzde yalnızca duvar kalıntıları kalmıştır[20]. Kethüda Mehmed Paşa Çeşmesi ise 1136 (1723-1724) yılında Damat İbrahim Paşa'nın emriyle Kethüda Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır[21]. Çeşmenin üçü de Lale Devri'nde inşa ettirilmiştir:

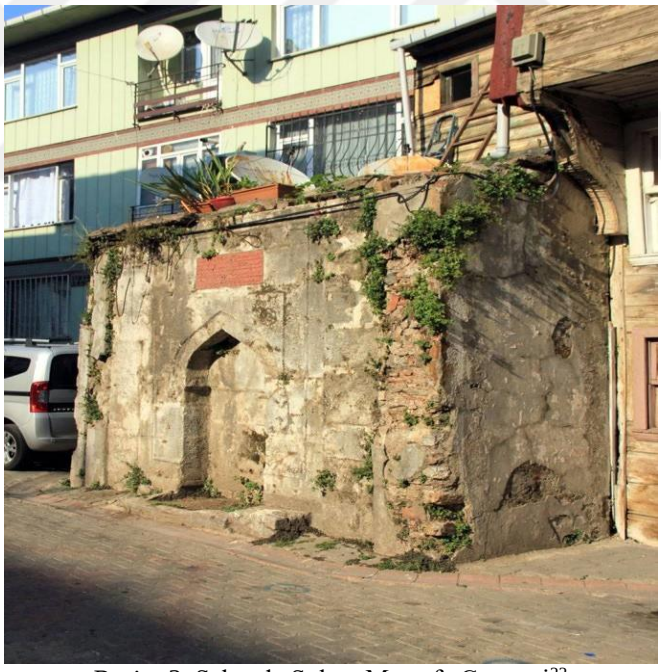

Resim 3. Şehzade Sultan Mustafa Çeşmesi[22]

[19] http://www.suvakfi.org.tr/cesme/uskudar/mustafa-sehzade-cesmesi-h-1141-m-1728 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[20] https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/erehber/sebiller/48/sadrazam-halil-pasa-sebili/1228 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[21] https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/erehber/cesmeler/40/kethuda-mehmet-pasa-cesmesi/303 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[22] http://www.suvakfi.org.tr/cesme/uskudar/mustafa-sehzade-cesmesi-h-1141-m-1728 (erişim tarihi: 15.05.2024)

Resim 4. Şehzade Bayezid Çeşmesi[23]

Resim 5. Kethüda Mehmed Paşa Çeşmesi[24]

Şair, sonraki beyitte Hamza Fakih Mescidi'nin üst ve alt tarafına ikişer tane, toplamda dört adet çeşme inşa edildiğini bildirmiştir. Bu beyit MT.'de de, mecmuada da vardır:

[23] https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/erehber/sebiller/48/sadrazam-halil-pasa-sebili/1228 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[24] https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/erehber/cesmeler/40/kethuda-mehmet-pasa-cesmesi/303 (erişim tarihi: 15.05.2024)

Fevḳ ü taḥt-ı mescid-i Ḥamza Faḳīh'e ol kerīm

Fī-sebīlillāh iki çeşme getirdi rābiʿā

Sonraki beyit incelediğimiz mecmuada bulunmakla birlikte MT.'de bulunmamaktadır:

Bī-ḥesāb oldı ʿaded ḫayrātına itmez vefā

Aldum … ṭarīḳ-i ʿadd u aḥṣādan eyā (Nûrî, M. 73)

Bir sonraki beyitte Eski Hamam taraflarında bulunan bir çeşme olduğundan söz edilmiştir. Beyit, hem mecmuada hem de MT.'de mevcuttur:

Tāzelendi çeşme-i nev-resm-i şāhīden yine

Bulmış iken āb [ü] tābı Eski Ḥammām'uñ fenā

Nûrî, şiirin devamında İmrahor Cami'sinin yanında bulunan bir çeşmeden bahsetmektedir. Yaptımız araştırma sonucu çeşmenin, İmrahor Cami'sinin solunda Rüstem Paşa Mektebi'nin ise karşısında bulunan 1141 (1728-1729) yılında 3. Ahmed'in başkadını Emetullah Hatun tarafından yaptırılmış Başkadın Meydan Çeşmesi olduğu anlaşılmıştır. Beyit mecmuada da MT.'de vardır[25]:

Şuya ġāyet iḥtiyācı var idi Mīrāḫor'uñ

Oldı şādırvān gibi bir çeşmeye lāyıḳ o cā

[25] https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/erehber/cesmeler/40/baskadin-meydan-cesmesi/223 (erişim tarihi: 15.05.2024)

Resim 6. Başkadın Meydan Çeşmesi[26]

Sonrasında Bülbülderesi'ni, 18. yüzyılda Kâğıthane Deresi'nin kıyısında Haliç'e doğru uzanan mesire ve eğlence alanı olan -Lale Devri'ndeki adlandırmayla- Sadabad'a[27] çeviren bir çeşme olduğu söylenmiştir. Bu çeşmenin 3. Ahmed tarafından Bülbülderesi'nde kızı Hatice Sultan için yaptırdığı Hatice Sultan Çeşmesi olduğu düşünülmektedir. Bu çeşme, 1925-1930'lu yıllar arasında yolun genişletilmesi sebebiyle yıkılmıştır.[28] Yani günümüzde mevcut değildir. Beyit mecmuada ve MT.'de de mevcuttur:

Nehr-i Saʿd-ābād'a döndi bunda Bülbülderesi

Basdı ol vādīye çün ibşāra beñzer çeşme pā

Daha sonra şair, önceleri Ağa Cami'sinde su bulunmadığını ama daha sonra bu camiye su getiren bir çeşme yapıldığını söyleyerek devam etmiştir. Beyit mecmuada ve MT.'de de mevcuttur:

Cāmiʿ-i Aġa'ya gelmezdi cemāʿat gibi ṣu

İʿtiḳād-ı fāside dönmişdi rāhı her yaña

[26] https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/erehber/cesmeler/40/baskadin-meydan-cesmesi/223 (erişim tarihi: 15.05.2024)
[27] https://tr.wikipedia.org/wiki/S%C3%A2d%C3%A2b%C3%A2d (erişim tarihi: 15.05.2024)
[28] https://kulturenvanteri.com/tr/yer/hatice-sultan-cesmesi-selami-ali/#17.1/41.026218/29.022545 (erişim tarihi: 15.05.2024)

İncelediğimiz mecmuada yukarıdaki beyitten hemen sonra gelen iki beyit MT.'de yoktur:

Nuṣḥ u pend eyyāmı eṣnā-yı naṣīḥatde faḳaṭ
Ḫalḳ görürdi vāʿiẓüñ ʿaynında ābı cā-be-cā

Ḥāline raḥm eyleyüp erbāb-ı faḳr u fāḳanuñ
Ḳısmet oldı [a]nlara bir çeşmesār-ı müntehā (Nûrî, M. 73)

Sonrasında gelen beyit mecmuada da MT.'de de vardır. Bu beyitte Şeyh Osman Camisi ve Çavuş Mescidi'nin etrafında birer çeşme yapıldığı söylenmiştir:

Şeyḫ ʿOṣmān mescidi fevḳinde Çavuş Mescidi
Her birine oldı bir çeşme müyesser ḥabbeẕā

Daha sonra bâzâr-ı devâbda -hayvan pazarında- çeşmeler inşa edildiğinden bahsedilmiştir. Beyit mecmuada da MT.'de de mevcuttur:

ʿArżuḥāl idüp didiler ehl-i bāzār-ı devāb
Āb-ı telḫ içmekdeyüz ḥayvān gibi ṣubḥ u mesā

Akabinde gelen iki beyit mecmuada vardır ancak MT.'de yoktur:

Bir sürü mürrü'l-meẕāḳ-ı telḫ-kāmānı daḫi
Behre-yāb it cūy-ı şīrīnden kerem ḳıl ḫusrevā
Āb-ı luṭfın eyleyüp taʿmīm-i enʿām ü beşer
Ol maḥalle iki çeşme gördi inʿāmı revā (Nûrî, M. 73)

Daha sonra Bulgurlu tarafında iki çeşme yaptırıldığı söylenmiştir. Mecmuada da MT.'de de mevcuttur:

[Teşne]lik cānına kār itmişdi pek Bulġurlu'nuñ
[Āb-ı ḥa]yvānı iki ʿayn-ile gösterdi aña

Takip eden beyitte Şeyh Mustafa Câmi'sinin yakınlarında bir çeşme yapıldığından bahsedilmiştir. Beyit mecmuada da MT.'de de vardır:

Çeşmeden oldı duʿā-yı ḫayr ile raṭbü'l-lisān

Şūfiyān-ı rūze-dār-ı cāmiʿ-i Şeyḫ Muṣṭafā

Daha sonra Tenbelân ve Çınar mahallelerinde iki çeşme inşa edildiği belirtilmiştir. Beyit mecmuada da MT.'de de vardır:

Tenbelān ile Çenār iki maḥalle ehlinüñ

Buldı iki çeşmeden sūz-ı derūnı inṭıfā

Bir sonraki beyitte Sultan Tepesi'nde bir çeşme yapıldığı söylenmiştir. Bahsi geçen çeşmenin Sultantepe Çeşmesi olduğu düşünülmektedir.[29] Beyit mecmuada da MT.'de de vardır:

… çeşmeye ḥasretle Sulṭāndepesi

[Ge]vher-i āb-ile oldı ʿāḳıbet engüşt-nümā

Resim 7. Sultantepe Çeşmesi[30]

[29] https://kulturenvanteri.com/tr/yer/sultantepe-cesmesi/#17.1/41.02796/29.021011 (erişim tarihi: 15.05.2024)

[30] https://kulturenvanteri.com/tr/yer/sultantepe-cesmesi/#17.1/41.02796/29.021011 (erişim tarihi: 15.05.2024)

Nûrî bir sonraki beyitte ise Şemsi Paşa Semti'nde çeşmeler yapıldığını bildirmiştir. Beyit mecmuada da MT.'de de vardır:

Bu keremden Şemsī Paşa Semti oldı ḥişşemend
Āb-ı inʿām-ı[31] cihānbān ola cārī sermedā

Daha sonra gelen sekiz beyit, MT.'de yoktur. Bu beyitler şöyledir:

Ehline ābı Sinān Paşa'nuñ itmezdi vefā
[Ya]pdı bir çeşme aña maʿlūm olunca mā-cerā

Aşağıdaki ilk iki beyitte Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından 3. Ahmed adına yaptırılan Şerefâbâd Kasrı'ndan bahsedilmiştir. Kayışdağı'ndan getirilen suların, bu kasrın bahçesinden geçirildikten sonra Üsküdar'daki çeşmelere dağıtıldığı bilinmektedir:[32]

Üstüvār ide esasın ṭāḳ-ı gerdūn gibi Ḥaḳ
Lā-naẓīr oldı Şeref-ābād o ḳaṣr-ı müntehā

Böyle ʿālī ḳaṣra ḳubbe olmadı çarḫ-ı berīn
Yüz sürelden ʿālem-i īcāda kühsār u feżā

Āsitānı būsegāh-ı şehriyārān-ı cihān
Sāye-i iclāli melhūfīne kehf ü mültecā

Ṭarḫ-ı reng-ā-reng ü ezhār-ı ʿabīr-efşān-ile
Bāġ-ı ḫulde döndi ṣaḥnında riyāż-ı dil-güşā

İştiyāḳ ile cihānı ser-be-ser şām u seḥer
Geşt iderdi böyle bir bāġa irem diyü ṣabā

[31] inʿām-ı: inʿāmı MT.
[32] https://islamansiklopedisi.org.tr/ahmed-iii (erişim tarihi: 15.05.2024)

Teşnegāna munṭaẓır ʿayneyn-i rūḥ-efzā-ile

Gevher-i āb-ı revān-ile olup engüşt-nümā

İḥtiyāṭen daḫı birḳaç çeşme bünyād idicek

Eyledi taḥsīn beşer didi melāʾik merḥabā (Nûrî, M. 73)

Sonraki beyitte Nûrî, Üsküdar'da toplam 30 çeşme yapıldığını belirtmiştir. Ayrıca zengin fakir fark etmeksizin herkesin suya ulaşmada zorluk çekmemesini dilemiştir. Beyit hem mecmuada hem de MT.'de mevcuttur:

Ḳıldı sī çeşme binā yek-bāregī ʿālemde tā

Bir nefes ṣuya żarūret çekmeye bay u gedā

MT.'de takiben gelen dört beyitin, incelediğimiz mecmuada aralarına MT.'de bulunmayan toplam 19 beyit girdiği görülmektedir. Bu beyitlerden bir tanesi incelediğimiz mecmuada, iki ayrı beyite bölünmüş durumdadır. Yani birinci mısrası başka, diğer mısrası başka beyitte kullanılmıştır. MT.'de ise tam beyit durumundadır. Ortak olarak bulunan dört beyitte, şiirde bahsi geçen çeşmelerin 1141 (1728-1729) yılında inşa edildiği vurgulanmıştır. Ayrıca dönemin padişahı Sultan 3. Ahmed övülmüştür. Her iki eserde de bulununan dört beyit şöyledir:

Böyle himmet itmedi ʿālemde bir şehden ẓuhūr

Nāẓır ol tārīḫe ḳıl refʿ-i meşekk ü imtirā

Sāl-i hicret oldı biñ yüz ḳırḳ bir olduḳda tamām

Çeşmehā-yı ḥażret-i Sultān Aḥmed **Nūri**yā

Rūz u şeb hem-dem olup olup mā-i cārīye

Ḥaşre dek ẕikr itsün āṣārın dehān-ı çeşmehā

Yā ilāhī āb-ı rū-yı mefẖar-ı kevneyn içün[33]

İki ʿālemde murādın eyle iḥsān biʾr-rıżāʾ

ʿÖmr-i mülki ola taʿdād-ı teheccīden füzūn

Sell-i seyf-i milket-i aʿdāsı olup ḥarf-i lā[34]

Mecmuada yukarıdaki dört beyitin arasına giren ve MT.'de bulunmayan 19 beyit ise sırasıyla şöyledir:

Ḳalmasun ʿālemde bir ṣu diyü feryād eyleyen

Şevḳ[-i]le ʿayyūḳa çıḳdı eyyühe'l-ʿaṭşān nidā

Niyyeti ancaḳ rıżā-yı Ḥaḳḳ'ı taḥsīl itmedür

Ola ẖayrātı ḳabūl-ı bārgāh-ı kibriyā

Dāverā d[ā]nā-dilā ẕaẖrü'l-verā yā ẕe'n-nüdā

Pāy-i taẖtuñ ʿind-i icmāʿü'l-mülūk fevḳe'l-ʿalā

Ḥadd-i iḥsādan şümār-ı ʿömrüñ olsun izdiyād

Bu ḥes[āb]uñ ṣıfr-ı erḳā[m]ı olup ʿayn-ı beḳā

H̱ayr-maḳdem bir mübārek şeb seḥer ẖīzān gibi

Māʾ-i cārī eyledi leyl-i Berāt'a iḳtiżā

Żam ola ẖayrātuñuñ ecr-i ʿaẓīmi gün-be-gün

Bī-ḥisāb oldı meṣūbāt-ı berātuñ ibtidā

[33] Mecmuada manzumenin 79. beyiti olan bu beyitin birinci mısrası ile 80. beyitin ikinci mısrası, MT.'de tam bir beyit durumundadır. (MT., s. 39)

[34] Bu beyitin ikinci mısrası ile 79. beyitin birinci mısrası MT.'de tam bir beyit durumundadır. Daha evvel 80. beyitin ikinci mısrası diye bahsettiğimiz mısra, bu beyitin ikinci mısrasıdır. (MT., s. 39)

Eyleyüp devletle taḫt-ı salṭanatda müstedām
Zümre-i ebrāra şāh ide Ḫudā rūz-ı cezā

Bāṭıl olsun ḫāne-i idrāki ol ḫar-meşrebüñ
İtmeye bu niʿ metüñ taḥtında ṣad ḥamd ü ṣenā

Ḥüsnüni bu ṣūret-i iḥsānuñ ol ki görmedi
Dīde-i fehminden eksik olmasun kuḥl-ı ʿamā

İtmedi bay u gedādan luṭf u inʿāmın dirīġ
Sīm ü zerden geldi tās-ı dehre ṣu gibi ġınā

Müşterī olmaḳ ne ḥaddüñ böyle gevher medḥine
Kem biżāʿ ayla neden geldi saña bu ictirā

Şemʿ a-i bī-nūr u ferle ḫānedān-ı aʿẓamı
Zuʿ m-ı kem-miḳdāruñ oldur ki idesin rūşenā

Cüst ü cū itse felek ṣad sāl bulmaz ẕerresin
Eylese bir kūşesinde şems-i ʿālem iḫtifā

Ḳanda meddāḥī-i şāhenşāh-ı ʿālem ḳanda sen
Ḳanda kürsī-i felek ḳanda ben-i taḥte’ṣ-ṣerā

Nev ḳumāş-ı kārgāhın ehl-i ṣanʿat bīş ü kem
Sūḳ-ı sulṭānīye lā-büdd ʿarż iderler ʿādetā

Kīmyādur bir sefer sevdüm ziyānum ne benüm

Ḫāk-i pāy-i ehl-i iḥsāna olursam ḫāk-pā

Resm-i ādābı taʿallüm eyleyüp üstāddan
Pīşvāyān-ı ṭarīḳ-i şiʿre ḳıldum iḳtidāʾ

İrdi hengām-ı [du]ʿā geçdi zamān-ı ḳīl ü ḳāl
Bir duʿā it kim icābet diye āmīn muṭlaḳā

Tā fuṣūl-ı erbaʿa çār-ı ʿanāṣır devr ide
Nūş idüp ibn-i ʿalīlān-ı ʿaṭaş bulsun şifāʾ

Manzumenin son beyitinde ise ebced hesabıyla çeşmelerin inşasının tamamlandığı yıl olan 1141 (1728-1729) yılına yer verilmiştir. Beyit her iki eserde de vardır:

Nuṭḳ ider tārīḫi ʿaṭşāna cihāt-ı erbaʿa
Çeşmehā-yı şāh-ı Aḥmed'den gel iç ṣu ḳıl duʿā
fī sene 1141

İKİNCİ BÖLÜM
2. MECMUANIN DÜZENİ VE DÜZENLEYİCİSİ
(TERTİP VE MÜRETTİP)

2.1. Mecmuanın Tertip Özellikleri

Çalışmamızın "Kapsam, Kayıtlar ve Kronoloji" başlığı altında, mecmuanın tertip özelliklerinden ayrıntılı bir şekilde söz edildiği için bu kısımda, mecmuanın genel olarak nasıl tertip edildiğinden özet olarak bahsedilecektir.

- 1a ile başlayıp 76b ile son bulan mecmua, toplam 76 varaktan oluşmaktadır. İçinde boş sayfa yoktur. Mecmuanın muntazam bir tertibi vardır. Çoğunlukla eğimli bir şekilde yazıldığı görülen mısralar, yer yer düz bir şekilde de kaleme alınmıştır.
- Mürettibin dikkatsizliğinden kaynaklı tezahür eden hatalar asgari düzeydedir. Bu nedenle mecmuanın okunup transkribe edilmesinde zorluk çekilmemiştir. Ancak sayfaların bazıları kopuk, yırtık ve kayıp durumdadır. Ayrıca bazı şiirler de yazılmasının üzerinden epey zaman geçmesi dolayısıyla tahrip olmuştur. Buna bağlı olarak erişilemeyen beyitler ve okunamayan az da olsa kısımlar vardır. Ancak genel olarak mecmuanın, muntazaman kaleme alındığı söylenebilir.
- Mecmua tamamen manzum metinlerden müteşekkildir. Yani içinde mensur veya edebî değeri olmayan bir metin yer almamıştır. Derkenar kısımlarında herhangi bir şey yazmamaktadır.
- Eserdeki şiirlerin dili Türkçedir. Sadece 8a'daki Nûrî'ye ait şiir Farsçadır. Farsça şiirin anlamı dipnotta belirtilmiştir.
- Mecmuanın içinde ne zaman tertip edildiğine dair de net bir bilgi bulunmamakla birlikte bazı manzumelerin alt kısmında doğrudan bazılarının ise özellikle makta beytinde ebced hesabıyla tarih düşülmüştür. Bu nedenle

mecmuada şiiri olduğu tespit edilen şairlerin doğum ve ölüm tarihleri de hesaba katılarak -tam tarih olmasa da- tahminî bir yüzyıl belirlenmiştir. Mecmuadaki tarih kayıtları ve şiirlerin genel olarak konuları ile üslupları 18. yüzyılı; şairlerin doğum ve ölüm tarihleri ise 15-19. yüzyıl aralığını işaret etmektedir. 19. yüzyıldan şiiri bulunan tek kişi Şeref Hanım'dır. Kendisinin mecmuada bir şiiri vardır. Eğer Şeref Hanım'a ait olduğu tespit edilen şiirler olmasaydı, mecmuanın kuvvetle muhtemel 18. yüzyılın başlarından sonraki bir tarihte tertip edilmiş olduğunu söyleyecektik. Bu duruma ek olarak şairlerin ölüm tarihini de göz önünde bulundurduğumuzda, mecmuanın 19. yüzyılın başlarından sonraki bir tarihte tertip edildiğini tahmin etmekteyiz.

2.2. Mecmuanın İmla Özellikleri

Mecmuanın imla özelliklerine bakıldığı vakit metnin genelinde tutarlı bir imla kullanıldığı söylenebilir. Mecmuadaki bazı kelimeler harekeli yazılmıştır. Özellikle uzun vokalleri belirtmek ve yanlış okunmasının önüne geçmek adına, elifin üstüne med işareti eklenmiştir. Bunun yanı sıra yine bazı kelimeler, yer yer "üstün, esre, ötre veya şedde" harekeleri ile yazılmıştır. Bazı kelimelerin duraklama yerlerini göstermek için "cezm" eklendiği de görülmektedir. Mecmuada imla konusunda dikkatsizlik sonucu yapılan hatalar oldukça azdır. Bu hatalar metnin okunmasında zorluk yaratmamıştır. Metni transkribe ederken Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin yazımında tutarlı olmak için İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"[35] adlı makalesi göz önünde tutulmuştur. Mecmuanın imla özellikleriyle alakalı diğer hususlar sırasıyla şöyledir:

- Mecmuada "ā" uzun vokalinin yazımında çoğu zaman med işareti kullanılmıştır. Nadiren kullanılmadığı yerler de vardır.
- Mecmuadaki hareke kullanımının düzensiz olduğu görülmektedir. Yani üstün, ötre, esre veya şedde, getirilmesi gereken yerlere bazen getirilmiş bazen getirilmemiştir.

[35] İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, (1993), 51-89.

- Farsça tamlama eki olan i (ی) harfinin mecmuada az da olsa bazı yerlerde gösterilmediği görülüyor. Bu durumda tamlama olduğunu belirtmek için metnin transkripsiyonlu kısmında köşeli parantez içinde "i" harfi, -[i] şeklinde transkribe edilmiştir.
- "İle" bağlacının kelimeden ayrı olduğu vakit ایله şeklinde yazılması gerekirken mecmuadaki bazı kısımlarda le یله şeklinde yazıldığı görülmüştür. Mürettibin yer yer böyle bir imlayı kullandığını göstermek adına ilgili yerlerde "ile" bağlacı "-ile" şeklinde transkribe edilmiştir.
- Mecmuada bazı kelimelere gelmesi gereken belirtme ekinin nadiren getirilmediği tespit edilmiştir. Böyle bir durumda belirtme eki [i] veya [ı] şeklinde gösterilmiştir.

2.3. Mecmua Düzenleyicisine (Mürettip) Dair

Mecmuanın mürettibi hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla mürettibe ait detaylı olarak bilgilendirmede bulunacağımız bir şiir de yoktur. Buna karşın şairlerin 15-19. yüzyıl aralığında yaşamış olduğu ve mecmuada -yukarıda detaylı olarak bahsettiğimiz- 5 tane tarih bilgisi tespit edilmiştir. Sonuç itibarıyla bu tarih kayıtlarına ve şairlerin doğum/ölüm tarihlerine bakılarak mürettibin 19. yüzyılın başlarından sonraki bir tarihte yaşamış olduğu tahmin edilmektedir.

Bununla birlikte mecmuanın iç ve dış özelliklerinden yola çıkarak muhtemel mürettibin, özenli mi yoksa özensiz mi olduğu konusunda çıkarım yapabiliriz. Mecmuanın imlasına bakıldığında çoğunlukla özenli ve tutarlı bir imla gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu konuda mürettibin dikkatli davrandığı söylenebilir. Ayrıca mecmuada yer verilen nazım şekilleri/türleri, konular, üsluplar ve eğilimler, mecmuanın tertip edildiğini tahmin ettiğimiz yüzyıldaki durumlar ve olaylarla uyum içerisindedir. Bu durum mürettibin, dönem halkının beklentilerini karşılayacak mahiyetteki şiirlere mecmuada yer verdiğini göstermektedir.

Mecmuada şairini tespit ettiğimiz ve bulunduğu divandaki hâlini inceleyebildiğimiz şiirlerde beyit farkları olduğu göze çarpmaktadır. Zira bu şiirlerin genel itibarıyla divanda daha fazla beyit sayısına sahip olduğu görülmektedir. Divan nüshasında bulunan ama mecmuada yer verilmeyen beyitlerin, bilinçli olarak dahil

edilmediğini veya esas alınan nüshanın sağlıklı olmadığını düşünmekteyiz. Çünkü dahil edilmeyen beyitlerin, divan nüshasında olduğu ve dahil edilen beyitlerden de nitelik itibarıyla farklı olduğu görülmemektedir. Buna karşın Nûrî'nin, Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin Mecmuâ-i Tevârih kitabında olduğunu tespit edip karşılaştırmalı olarak detaylı incelemesini yaptığımız şiirinin beyit sayısının, MT.'de daha az, incelediğimiz mecmuada daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yani bu defa mürettip, eksik değil de fazla beyit sayısına yer vermiştir. Sonuç itibarıyla mürettibin esas aldığı nüshanın sağlıklı olmadığı veya kendisinin mecmuayı tertip etme konusunda özensiz davranmış olabileceği düşünülebilir. Sağlıklı nüsha kullanılamamış olması ihtimalinin, mürettibin profesyonelliğine gölge düşürdüğü söylenebilir. Çünkü böyle bir durumda ortaya çıkan mecmuanın, aslından farklı özellikler taşıması kaçınılmazdır. Eğer mürettip kasıtlı olarak beyit atlamışsa, bu durum da bizlere mürettibin mecmuayı tertip etme konusunda özensiz olduğunu veya şahsi bir sipariş doğrultusunda mecmuayı tertip etmiş olduğunu düşündürmektedir. Kasıtlı olarak beyit atlama, bir mürettibin özensiz olduğunu gösterebildiği gibi bunu, şahsi bir talep doğrultusunda gerçekleştirmiş olabileceğini de yansıtabilir. Ancak mürettibin, incelediğimiz mecmuadaki tercihleri, bizlere mecmuanın daha ziyade şahsi bir talep doğrultusunda kaleme alındığını düşündürmektedir. Tüm bunlar neticesinde mecmuanın, daha ziyade bir kişinin rafine zevklerini karşılamak üzere yazıldığını tahmin etmekteyiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MECMUA OKURU

3.1. Mecmuada Şiirleri Bulunan Şairler

Mecmuada 15-19. yüzyıllar arasında yaşamış şairler olduğu tespit edilmiştir. Toplam 79 şiir bulunmaktadır. Şiirlerin çoğunda mahlas yoktur. Eserde verilmiş olan mahlasların çoğu şiirlerin makta beytinde/bendinde yer almıştır. Mürettibin, serlevha kısımlarında, şair mahlaslarına bir şiir hariç (M. 79) yer vermemiş olması dikkat çekmektedir. Bu nedenle doğrudan mecmuada yer alan mahlaslar sınırlı sayıdadır. Şairler çoğunlukla yapılan araştırmalar sonucu belirlenmiştir. Mecmuadaki 79 şiirin 37'sinin şairi tespit edilmiştir. Geriye kalan 42 şiirin ise kime âit olduğu belirlenememiştir. Tespit edilen şair sayısı toplam 11'dir. Bu şairlerden 8'inin kimliği kesin olarak belirlenmiştir. Mecmuada şiiri en çok bulunan şair Nûrî (29)'dir. Nûrî'den sonra Şâhidî (3) gelmektedir.

Nûrî'yle ilgili olarak dikkat çeken önemli konulardan biri de övgüdür. Zira şiirlerinin makta beytinde kendisinin şairlik kabiliyetini bir hayli övmüştür. Şiirlerinin neredeyse tamamında, türlü mazmunlarla kendi yazdığı şiirlerden memnun olduğunu ve hatta söz söylemede kimseyi kendisine rakip olarak görmediğini dile getirmekten çekinmemiştir. Dolayısıyla şairin, kendi şairliğine olan güveninin bir hayli yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Bu beyitlerden birkaç örnek şöyledir:

Telḫ-kām olmaz idüp nā-puḫte elfāẓa heves
Ḳand-i naẓmuñ **Nūri**yā pür-şehd-i eşʿāruñ gören (Nûrî, M. 30)

Olunca vāḳıf-ı keyfiyyet-i eşʿāruñ ey **Nūrī**
Ayaġın çekdi herkes geçdi sevdā-yı taḳaddümden (Nûrî, M. 45)

Naẓm-ı gevher-pāşuñı ol şeh görürse **Nūri**yā

Dest-i iḥsānı dehānuñ pür-dür ü mercān [ider] (Nûrî, M. 34)

Diğer şairlerin ise 1'er şiiri bulunmaktadır. Mecmuada ağırlıklı olarak 16. yüzyıl şairleri yer almaktadır. 15. yüzyıldan Necâtî Bey, 18. yüzyıldan Nûrî ve Nahîfî ve 19. yüzyıldan Şeref Hanım mecmuada şiirleri bulunan diğer şairlerdir.

Ayrıca kimliği divan neşirleri veya başka kaynaklar aracılığıyla tanıklanamayan şairler de tablonun sonuna alfabetik olarak eklenmiş ve biyografi sütununda ilgili mahlası kullanmış olan tüm şairlerin biyografi linklerine yer verilmiştir. Bu şairlerin yaşadıkları yüzyıl, kimliklerinin tespit edilememesi sebebiyle net olarak belirlenemediği için tablodaki yüzyıl kısmına "?" koyulmuştur.

Mecmuada yer alan şairler, mümkün mertebe vefat tarihlerine göre kronolojik bir şekilde sıralanmış ve bu şairlerin biyografik bilgilerine ulaşabileceğimiz TDV veya TEİS (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü) madde linki, şiir sayıları ve yaşadıkları yüzyıllar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Mecmuada Yer Alan Şairler, Biyografileri, Şiir Sayıları ve Yaşadıkları Yüzyıllar

Şairler	Nazım Şekli/Şiir Sayısı	Yüzyıl
Necâtî Bey[36]	1 gazel	15. yüzyıl
Şem'î[37]	1 gazel	16. yüzyıl
Basîrî[38]	1 gazel	16. yüzyıl
Emrî[39]	1 gazel	16. yüzyıl
Meşâmî[40]	1 gazel	16. yüzyıl
Nûrî[41]	11 gazel, 5 müseddes, 8 kaside, 4 kıt'a, 1 tahmis	18. yüzyıl
Nahîfî[42]	1 gazel	18. yüzyıl
Şeref Hanım[43]	1 gazel	19. yüzyıl

[36] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa (erişim tarihi: 10.04.2024)
[37] https://islamansiklopedisi.org.tr/semi-prizrenli (erişim tarihi: 15.05.2024)
[38] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/basiri-acem-alaca (erişim tarihi: 15.05.2024)
[39] https://islamansiklopedisi.org.tr/emri-emrullah (erişim tarihi: 15.05.2024)
[40] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesami (erişim tarihi: 15.05.2024)
[41] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuri-mehmed-nuri-efendi (erişim tarihi: 10.04.2024)
[42] https://islamansiklopedisi.org.tr/nahifi (erişim tarihi: 15.05.2024)
[43] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seref-hanim (erişim tarihi: 10.04.2024)

Adlî[44]	1 kaside	?
Kemâl[45]	1 kaside	?
Şâhidî[46]	1 gazel, 1 kaside, 1 müseddes	?

Şekil 1. Mecmuada Şiiri En Çok Bulunan Şairler

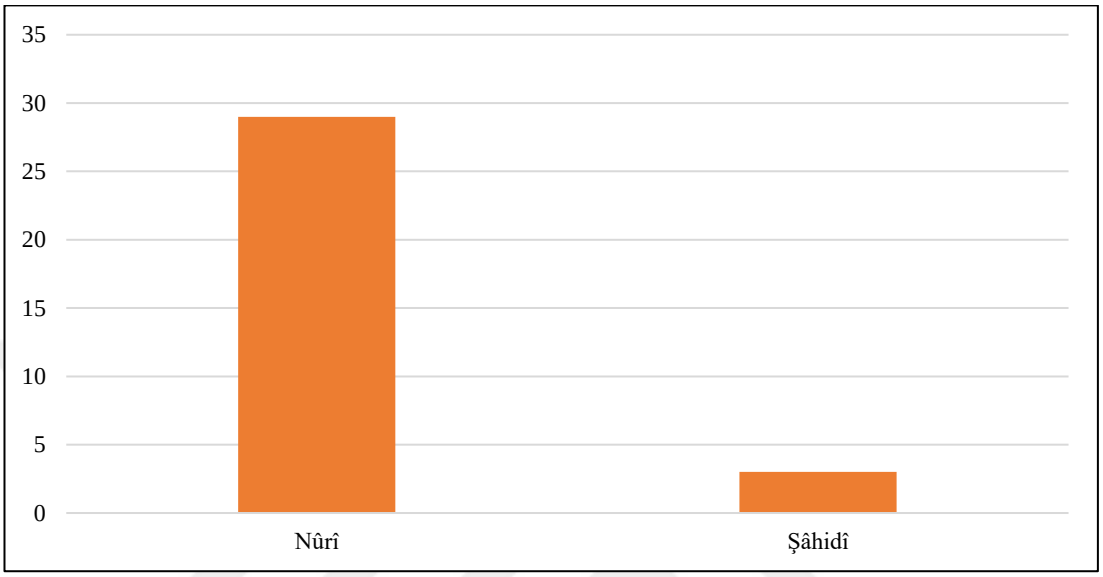

Şekil 2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

[44] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-sultan-bayezidi-veli-bin-fatih , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-seyh-hasan-adlullah-efendi , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-husam-celebi , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-gazi-mustafa-pasazade-ibrahim , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-iii-mehmed , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-mustafa-adli-efendi , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/adli-sultan-ii-mahmud (erişim tarihi: 10.04.2024)

[45] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kemal , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kemal-kemali-zerd-sarica-kemal , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kemal-pasa-ismail-sadik-kemal , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kemal-seyyid-ahmed-kemal-pasa , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kemal-seyh-seyyid-kemaleddin-efendi (erişim tarihi: 10.04.2024)

[46] https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahidi-ibrahim , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahidi-muglali-ibrahim-dede , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sahidi-sahidi-celebi , https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/misirli-sahidi (erişim tarihi: 10.04.2024)

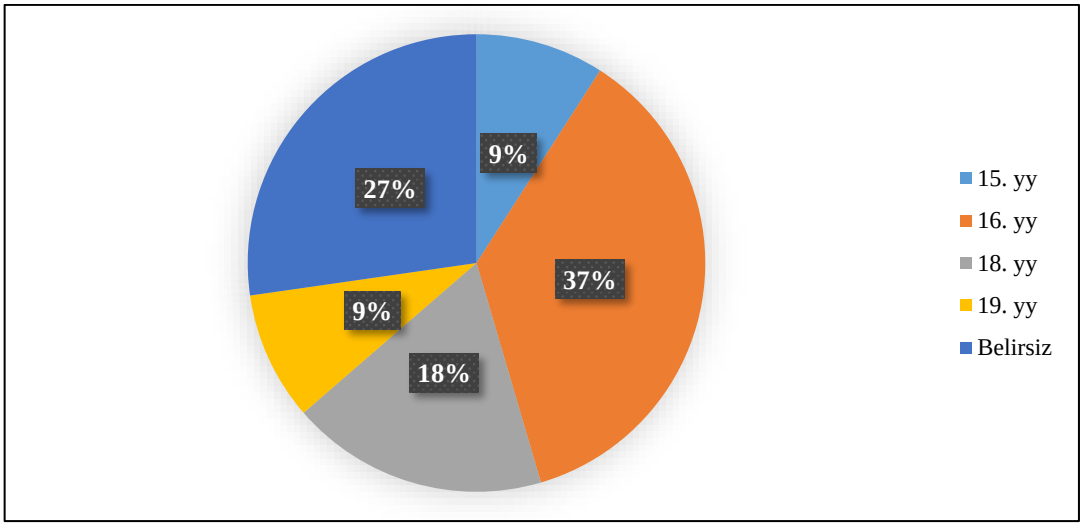

3.2. Mecmuadaki Nazım Şekilleri, Türler, Eğilimler, Tematik Üslup Vadileri, Nazım Dilleri

Çalışmamızın bu bölümünde evvela mecmuada yer alan nazım şekilleri/türleri, bunların sayısı ve sayıca en çok tercih edilmiş olan nazım şekli hakkında bilgiler verilecektir. Daha sonra mecmuadaki şiirlerin başat tematik üslup vadileri ve üslup eğilimlerinden söz edilecektir. Ayrıca mecmuadaki Türkçe ve Türkçe dışındaki dillerle yazılmış kısımların durumuna dair bilgilendirme yapılacaktır.

Mecmuada toplam 79 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin kaleme alınmasında en çok tercih edilen nazım şekli/türü 31 adetle gazel olmuştur. Gazeli takiben sırasıyla müseddes (17), kaside (14) ve kıt'a (8) gelmektedir. Bu şiirleri konularına göre sınıflandırdığımız vakit çoğunlukla âşıkâne üslupla yazıldığı görülmektedir.

Tablo 3. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri / Türleri

NAZIM ŞEKLİ / TÜRÜ	SAYISI
Gazel	31
Müseddes	17
Kaside	14
Kıt'a	8
Murabba	4
Müfred	2
Koşma	1
Muhammes	1
Tahmis	1

Mecmuada toplam 10 farklı nazım şekli/türü kullanılmıştır. Gazel nazım şekliyle yazılmış toplam 31 şiirin 11'i; bununla birlikte 17 müseddesin 5'i, 14 kasidenin 8'i ve 8 kıt'anın da 4'ü Nûrî'ye aittir. Bu nedenle Nûrî eserde en çok şiiri bulunan şair olmasının yanı sıra, en çok kullanılan nazım şekillerinde de sayıca en fazla şiire sahip olan şairdir. Eserdeki tek tahmis Nûrî'ye aittir.

Mecmuada "Beste" başlıklı 6 adet şiir vardır. Bu şiirlerden 4'ünün şairi tespit edilmiştir. Beste başlıklı şiirlerin bazılarının divan nüshalarında bazılarının ise farklı akademik kaynaklarda bulunduğunu tespit ettik. Ancak incelediğimiz mecmuaya "Beste" başlığıyla alınmış olan ikişer beyitlik bu şiirlerin, içinde bulundukları eserlerde farklı nazım şekilleriyle yer aldığı görülmüştür. Bu nazım şekillerinin neler olduğu dipnot kısımlarında belirtilmiştir. Sonuç olarak mecmuada beste adıyla yer alan şiirlerin çoğunun nazım şeklinin gazel olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle mecmuadaki beste başlıklı şiirlerin nazım şeklinin ne olduğu konusunda birlik sağlayabilmek adına, şiirin üst kısmına "Beste" yerine köşeli parantez içinde "Gazel" -[Ġazel]- yazılması tercih edilmiştir. Çalışmamızın ilgili kısımlarında da –tablolarda vs.- "Beste" yerine "Gazel" yazılmıştır. Ancak "Mestap" tablosunun "Açıklamalar" kısmında ilgili şiirlerin başlığında "Beste" yazdığı belirtilmiştir. Besteler âşıkâne üslupla yazılmıştır.

"Müfred" başlıklı iki adet beyit bulunmaktadır ve müfredlerin kime ait olduğu belirlenememiştir. Müfredler âşıkane üslupla yazılmıştır.

Mecmuada 4 adet murabba vardır. Bu murabbaların şairi belli değildir ve çeşitli konularda yazıldığı görülmektedir.

Bilindiği üzere gazel, klasik Türk şiiri sahasında şairler tarafından en çok tercih edilen nazım şekli olmuştur. Bu nedenle incelediğimiz eserde de gazelin en çok kullanılan nazım şekli olması tabiîdir. Gazel işlediği konulara göre üslup bakımından farklı şekillerde adlandırılmaktadır. Söz gelimi aşkın âşığa verdiği ıztırabı, elemi, kederi ve sevgilinin güzelliğini anlatan gazellere "âşıkâne gazel"; kâinatı ve içindeki tüm varlıkları taassuptan uzak bir şekilde algılayıp Tanrı'yı sevmeyi aşılayan; ayrıca şarap ve meyhane kavramları aracılığıyla da mesajlarını felsefi olarak dile getiren gazellere "rindâne gazel"; sevgiliyi muhayyel bir varlık olmaktan çıkarıp müşahhas bir hâle büründürerek ona duyulan aşkı oldukça net ve çapkınca ifade etme durumunun olduğu gazellere "şûhâne gazel"; okuyucuya iyiyi, doğru yolu ve güzel olanı gösterip onu düşündüren, aydınlatmaya çalışan, içinde ahlakî öğütler barındıran didaktik

içerikli gazellere “hikemî/hakîmâne gazel”; tasavvuf konularının işlendiği gazellere ise “sûfiyâne gazel” denmektedir. Mecmuadaki gazellerin çeşitli üsluplarla yazıldığı görülmekle birlikte çoğunlukla âşıkâne üslupla yazıldığı dikkat çekmektedir. Az da olsa hakîmâne üslupla yazılmış şiirler de vardır. Örneğin mecmuada Nûrî’ye ait olduğunu tespit ettiğimiz yedi bentten oluşan bir müseddes hakîmâne üslupla yazılmıştır. Şairin müseddeste, okuyucuya türlü nasihatler verdiği ve onu düşünmeye sevk ettiği görülmektedir. Bu müseddesin ilk ve son bendi şöyledir:

Ḫaẕer ḳıl kendiñe bī-hūde şimşīr-i sitem çekme
Dil-i bīmārı mecrūḥ eyleyüp zaḫm-ı nedem çekme
Olup ser-mest-i devlet ārzū-yı cām-ı Cem çekme
Bu şeşder-ḫānede bāb-ı tevekkülden ḳadem çekme
Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme
Umūruñ Ḥaḳḳ’a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

Ḫudā’dur seyr iden çün baṭn-ı fîli dīde-i mūrı
Ġınā vü faḳra ʿadditme vesīle żaʿaf-ile zūrı
İder perverde ḫˇān-ı niʿmetden muḳʿad u kūrı
Feżā-yı hestī mülk-i vāhid-i muṭlaḳdur ey **Nūrī**
Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme
Umūruñ Ḥaḳḳ’a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme (Nûrî, M. 64)

Mecmuada müseddes nazım şekliyle yazılmış şiirlerde genel olarak bahardan ve îd-i adhâdan -kurban bayramı- bahsedilmiştir. Mecmuadaki bahariyyelerin üçü müseddes nazım şekliyle kaleme alınmıştır.

Mecmuada muhammes nazım şekliyle yazılan tek şiir bir bahariyyedir. Sekiz bentten oluşan bu bahariyyenin şairi belli değildir.

Nûrî’nin gazellerinde âşıkâne üslup hâkimdir. Âşığın sevgiliye olan aşkının büyüklüğünden, sevgilinin âşığa türlü cefalar çektirdiğinden ve naz yaptığından söz edilen gazeller çoğunluktadır. Örneğin:

Olup dil-ḫaste bir rūh-ı revāna tāze cān buldum
Cihānda derd-i ʿaşḳ-ile ḥayāt-ı cāvidān buldum

Ne ẕātı gibi bir yektā güher seyr itdüm ʿālemde
Ne mirʾāt-ı zamān içre naẓīrinden nişān buldum

Ne ruḫsārı gibi bir gül açıldı ṣaḥn-ı gülşende
Ṣanavber ḳaddine beñzer ne bir naḫl-ı revān buldum

Göñül bülbül gibi feryād iderse gūşuma girmez
Ne ġam gül gibi ʿālemde o māh-ı şādmān buldum

Müzeyyen güne güne ḳaṣr-ile teşrīfüñe nāẓır
Türāb-ı Kaʿbe-i dünyāda bir bāġ-ı cinān buldum

Bu naẓm-ı tāze maḥṣūl-i zemīn-i ṭabʿ-ı **Nūrī**'dür
Faḳīrāne şehā nev-bāve birkaç armaġān buldum (Nûrî, M. 58)

3.3. Mecmuadaki Şiirlerin Ölçü ve Formları

Mecmuada toplam 8 farklı vezin kullanılmıştır. Bu vezinlerden en çok kullanılanı *Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün* (33) kalıbıdır. Ardından *Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün* (30) ve *Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün* (7) kalıpları gelmektedir. Hece ölçüsüyle yazılmış olan manzume sayısı 1 adettir ve 11'li kalıpla yazılmıştır. Vezni tespit edilemeyen / hiçbir kalıba uymayan şiir bulunmamaktadır. Mecmuada kullanılan vezinler ve bu vezinlerin sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4. Mecmuada Kullanılan Vezinler ve Sayıları

VEZİN		SAYISI
REMEL	Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün	33
	Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün	7

HEZEC	Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün	30
	Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün	2
	Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün	4
MUZÂRÎ	Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün	1
MÜCTES	Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün	1
	11'li Hece Ölçüsü	1

Şekil 3. Mecmuada En Çok Kullanılan Vezinler

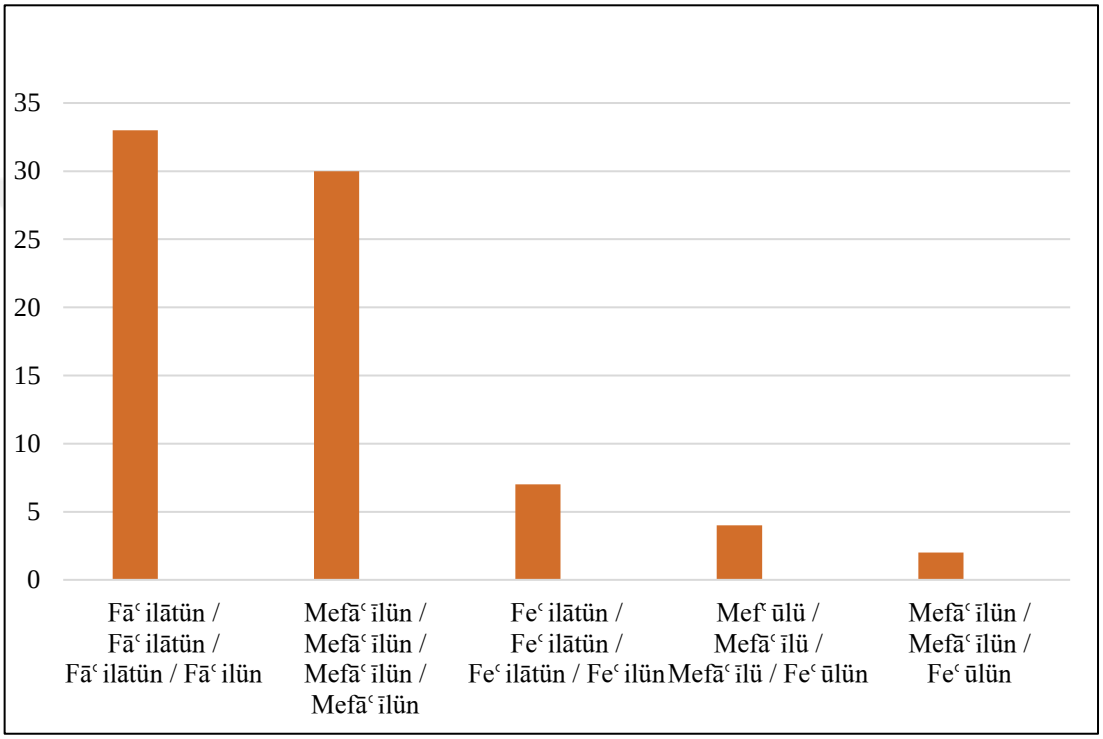

3.4. Mecmua Okuruna Dair

Bu bölümde mecmuanın hangi beğeni ölçütleriyle hazırlandığı ve mürettibinin edebî zevki tespit edilecek ve yorumlanacaktır. Ayrıca mecmuadan hareketle dönemin okur kitlesinin eğilimleri de tayin ve tespit edilecektir.

İncelediğimiz mecmuadaki şiirler, sayıca az olsa da konu ve üslup yönünden çeşitlilik arz etmektedir. İçinde 15. yüzyıldan 19. yüzyılın sonlarına kadar yaşamış olan şairler vardır. Bu şairlerden Necâtî Bey 15. yüzyılda yaşamış ve divan şiirinin temelini atan en büyük şairlerdendendir. Mecmuada 18. yüzyılda yaşamış klasik Türk edebiyatı Lale Devri şairlerinden Nahîfî de bulunmaktadır. Ayrıca mecmuada en çok şiiri bulunan ve divan tertip edip etmediği bilinmeyen Nûrî 18. yüzyıl şairidir. Kadın

divan şairlerimizden Şeref Hanım ise 19. yüzyıl şairidir. Geriye kalan şairler 16. yüzyıl şairleridir. Bu bağlamda mecmuada farklı yüzyıllardan farklı edebî anlayışa ve üsluba sahip şairler olduğunu söylemek mümkündür.

Mecmuada Sebk-i Hindî'nin önemli temsilcilerinden Nahîfî'ye ait bir adet şiir vardır. Gazel nazım şekliyle yazılan bu şiirde Sebk-i Hindî'nin kendine has özelliklerine de tesadüf edilmektedir ve âşıkâne üslupla yazılmıştır.

Mecmuanın içinde bir adet nazire bulunmaktadır. Bu nazire 16. yüzyıl şâiri olan Basîrî'ye aittir. Kendisi, 15. yüzyıl şairi olan Edirneli Ahdî'nin bir şiirini tanzir etmiştir. Nazire âşıkâne üslupla yazılmıştır. Her ne kadar mecmuadaki nazire sayısı birle sınırlı olsa da mecmuanın tertip edildiği dönemde, yine de şairler arası etkileşime önem verildiği görülmektedir.

Mürettibin mecmuada yer vermeyi tercih ettiği şiirler muhtelif konularda ve üsluplarda yazılmıştır. Mecmuada aşkı daha ilahî boyutta, sevgiliyi ise ancak tahayyülî ve asla kavuşulamayan bir varlık olarak telakki eden şiirler "âşıkâne" üslupla, sevgiliyi müşahhas bir hâle getirip ona duyulan özlemi de açıkça ifade eden şiirler ise elbette "şûhâne" üslupla kaleme alınmıştır. Bunların haricinde mecmuada öğüt veren, insanı doğru olana yönlendirmeye çalışan "hakîmâne" üslupla ve az da olsa "rindâne" ve "sûfiyâne" üslupla yazılmış gazeller de vardır. Ancak mecmuada çoğunlukla âşıkâne üslupla yazılmış şiirler bulunmaktadır. Bu durum, mürettibin ve dönemin okur kitlesinin bilhassa âşıkâne üslupla yazılmış şiirlere ilgi duyduğunu göstermektedir.

Bilindiği üzere kasideler nesip/teşbib bölümünde işledikleri konulara göre farklı şekilde isimlendirilir. Mecmuada kaside nazım şekliyle yazılmış olan şiirlerin de konu bakımından çeşitli olduğu görülmektedir. Bu şiirler bilhassa "Nevruziyye", "Bahariyye" ve "Îdiyye" türlerinde yazılmıştır. Yine bu türlerde ama farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler de mecmuada mevcuttur. Adlî'ye ait bir adet Nevrûziyye başlıklı (M. 9); Nûrî'ye ait bir adet nevruz konulu (M. 46) ve bir adet Müseddes-i Bahariyye" başlıklı (M. 52) şiirler vardır. Yine Nûrî'ye ait olduğu tespit edilen birkaç şiirde de tamamen olmasa da yer yer nevruzdan bahsedilmiştir.

Bunların haricinde mecmuada "Bahâriyye" başlıklı (M. 11), "Müseddes-i Bahariyye" başlıklı (M. 53), "Velehu" başlıklı (M. 70) ve "Muhammes-i Bahariyye" başlıklı (M. 77) şairleri tespit edilemeyen şiirlerde de nevruzdan ve baharın gelişinden

dolayı duyulan mutluluktan, yeryüzünde mihnetten eser kalmadığından, insanların neşeyle dolduğundan, her tarafta çiçekler açtığından vs. bahsedilmiştir.

Şâhidî'ye ait "Bahâriyye" başlıklı bir adet şiir (M. 66) vardır. Bu şiirde de yine bahardan, baharın gelişiyle bahçelerin çiçeklerle dolduğundan, etrafa neşe verdiğinden söz edilmiştir. Buna karşın şair yine de "Bahār irdi vü geçdi olmadı dil-ḫasteye çāre / Yine ümmīd-i vuṣlat ḳaldı hengām-ı zemistāna" diyerek âşığın kavuşma ümidinin kışa kaldığını bildirmekten geri durmamıştır.

Özetle mecmuada nevruzdan ve bahardan bahseden çok sayıda şiir vardır. Bu şiirler adeta 18. yüzyıl sefahat döneminin ruhunu yansıtır mahiyettedir. 3. Ahmed'in padişah olduğu ve Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın ise sadrazam olduğu bu dönem, kaynaklarda "Lale Devri" diye adlandırılmaktadır. 1718'de Pasarofça Antlaşması'nın imzalanması ile başlayıp 1730'da Patrona Halil İsyanı'nın ortaya çıkmasıyla son bulan bu dönemdeki sulh ortamı, halkın sıkıntılarını geride bırakıp neşe içerisinde yaşamasına vesile olmuştur. Damat İbrahim Paşa, 17. yüzyılda Osmanlı'nın kaybettiği toprakları sefere çıkarak geri almaktansa bu şekilde antlaşma imzalayarak büyük toprakları başka ülkelere bırakıp savaşmadan geçici sulh dönemini başlatmıştır. Daha çok devletin içtimâî meseleleriyle ilgilenmiş ve hem memleketi olan Nevşehir'de hem de İstanbul'da birçok çeşme, cami, kasır, köşk, medrese vs. inşa ettirmiştir. İlk Osmanlı matbaası da bu dönemde kurulmuştur. Bu dönemin en çarpıcı faaliyetlerinden biri de şüphesiz bahçelerde farklı türlerde lalelerin yetiştirilmesidir. İbrahim Paşa mümkün mertebe halkın geçmiş yüzyılda yaşadığı sıkıntıları unutup neşe ve sükûnet içinde yaşaması için her yerin lalerle donatılmasını sağlamıştır. Bu bağlamda incelediğimiz mecmuada mürettibin, nevruzdan ve bahardan bahseden çok sayıda şiire yer vermiş olmasının sebebi daha iyi anlaşılmaktadır. Zira mecmuadaki tarih kayıtları 18. yüzyılı işaret etmektedir. Ayrıca mecmuada yer alan şairler de 15-19. yüzyıl aralığında yaşamıştır. Bu nedenle mürettibin, mecmuayı 19. yüzyılın başlarından sonraki bir tarihte kaleme almış olduğu tahmin edilmektedir.

Bilhassa çalışmamızda detaylı olarak incelediğimiz Nûrî'ye ait Üsküdar'daki çeşmelerle ilgili yazılmış şiirde, ebced hesabıyla düşülen 1141 (1728-1729) yılı, mürettibin ve dönemin okur kitlesinin, Lale Devri'nin neşe dolu atmosferine, bu dönemde muhtelif alanlarda yapılmış icraatlara ve özelde Üsküdar'da inşa edilen çeşmelere yönelik merakının olduğunu göstermektedir. Bilindiği üzere şiir

mecmuaları, sipariş üzerine veya doğrudan müstensihin kendi zevkine hitap etmesi sebebiyle de oluşturulabiliyorlardı. Bu nedenle incelediğimiz mecmua sipariş üzerine veya bir müstensihin beğendiği mürettep bir mecmuayı intinsah etmesiyle ortaya çıkmış olabilir. Sonuç olarak bu mecmuanın mürettibi ve müstensihi ister aynı ister farklı kişiler olsun, mecmuadaki, 18. yüzyılda 3. Ahmed ve Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa döneminde yaptırılmış çeşmelerden adetleri ve konumlarıyla detaylı olarak bahsedilmiş bir şiire ve 3. Ahmed'ten övgüyle bahseden başka bir şiire kaynaklarda tesadüf edemedik. Mürettip, Üsküdar'dan bahseden ve hatta redifi de Üsküdar olan şiirlere mecmuada yer vermiştir. Bu bağlamda mecmuada şiirlerine en çok yer verilen şair Nûrî'nin Üsküdarlı olması ve mecmuadaki şiirlerin çoğunda özellikle Üsküdar'dan bahsedilmesi muhtemel mürettibin -veya müstensihin- Üsküdarlı ve mecmuanın okur kitlesinin de özellikle İstanbul'da Üsküdar civarında ikamet etmiş olduğunu düşündürmektedir. Bu nedenle mecmua, okur kitlesinin ilgisini çekecek şekilde bir içeriğe sahip olarak tertip edilmiştir. Bununla birlikte mürettibin, okuyucunun dikkatini çekmek ve beğenisini kazanmak isteğinde olduğu sonucuna da varılabilir. Yani mürettip hem kendi hem de okuyucunun merakını cezbeden hadiselerden bahseden şiirleri bilhassa mecmuaya dâhil etmiştir.

Mecmuada 74a-76a'da "Tarih-i Feth-i Revan" başlıklı bir tarih manzumesi de vardır. Dönemin okur kitlesi muhtemelen bu hadiseden sıkça bahsediyor veya hadisenin nasıl gerçekleştiğini merak ediyor olmalı ki mürettip, mecmuaya böyle bir şiiri dâhil etmiştir. Bundan dolayı okur kitlesinin gerçekleşen tarihi olaylara karşı da ilgili olduğunu tahmin etmekteyiz.

Bunların haricinde mecmuada İstanbul'un Üsküdar semtinden ve bu semtte inşa edilen bazı yapılardan bahsedildiği görülmektedir. "Kaside der-Medh-i Kasr-ı Nüh-Kıbâb der-Üsküdar" başlıklı (M. 13) kime ait olduğu tespit edilemeyen şiirde Üsküdar'da inşa edilmiş dokuz kubbeli bir kasırdan söz edilmiştir. Hangi kasırdan söz edildiği tespit edilememiştir. Ancak kasidenin son beytinin ikinci mısrasına ebced hesabıyla tarih düşülmüştür. Mısranın ebced değerinin 1137/1724-1725 olduğu belirlenmiştir. Tarihin tekabül ettiği dönem göz önünde bulundurulduğunda bu kasrın, Sadrazam Damat İbrahim Paşa öncülüğünde İstanbul'da yaptırılan kasırlardan biri olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca mecmuada, çeşmelerle ilgili olan incelediğimiz mecmuanın bir beyitinde Şerefâbâd Kasrı'nın inşa edildiğinden de söz edildiğini daha

evvel belirtmiştik. Dolayısıyla okur kitlesinin 18. yüzyılda inşa edilmiş kasırlara da ilgisinin olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç itibarıyla incelediğimiz mecmuanın, tertip edildiği dönemdeki belli bir okur kitlesine veya tek bir kişiye özel olarak tertip edilmiştir diyebiliriz. Bunu mecmuanın içindeki şairlerden, şiirlerden ve bu şiirlerin, türlerinden, üsluplarından ve konularından yola çıkarak söylemek mümkündür. Mecmuada en çok şiiri bulunan şair Nûrî'dir ve kendisi 18. yüzyıl şairidir. Mecmuaya dâhil edilen şiirlerin konuları da ağırlıklı olarak Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyıldaki sosyal durumu ile yakından bağlantılıdır. Şiirlerin özellikle bahar, nevruz ve îd konulu olması; dönemin padişahı 3. Ahmed ve sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın bazı şiirlerde bolca övülmesi; 18. yüzyılda inşa ettirilen çeşmelerden bahseden uzunca bir şiire mecmuada yer verilmesi bizlere, mecmuanın sipariş üzerine yazıldığını düşündürmektedir. Zira mecmua genelinde hep belli başlı konular üzerinde durulmuş ve istikrarlı bir tavır benimsenmiştir. Âşıkâne üslupla yazılan şiirler çoğunluktadır ve mürettip genelde bu üslubun dışına çıkmamıştır. Nadir de olsa bazı şiirlerde hakîmâne üslubun hâkim olduğu görülüyor. Tüm bunlar neticesinde mecmuanın, genel bir edebî zevk ve anlayışa hitap etmediği söylenebilir. Yani mecmua okuru muhteliften ziyade münferittir. Bu nedenle incelediğimiz mecmuanın kuvvetle muhtemel şahsi bir talebi karşılamak üzere yani sipariş doğrultusunda kaleme alındığını düşünmekteyiz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. METİN

4.1. Metnin Kurulması Sırasında Benimsenen İlkeler

- Mecmuanın her bir varak numarası metin içinde gösterilmiştir: 5a, 20b, 35a, 68a, 72b gibi.
- Mecmuadaki şiirler sırasıyla numaralandırılmıştır: 1, 2, 3...
- Numara verildikten sonra manzumenin adı, nazım şekli, nazım türü, şairin mahlası vs. mecmuada nasıl yer alıyorsa verilmiştir.
- Mecmuadaki şiirlerin üzerine vezni yazılmıştır. Veznin hemen altında ise "-." şeklindeki işaretlerle vezin ayrıca belirtilmiştir:
  "Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün
  -.-- / -.-- / -.-- / -.-"
- Bendlerle yazılan nazım şekillerinde her bendin ilk beytinde numaralandırma yapılmıştır.
- Mecmuada yer alan şiirler, yayımlanmış-yayımlanmamış yüksek lisans veya doktara tezi olarak hazırlanmış divan neşirleri ve gerekli akademik çalışmalar ile mukayeseleri yapılarak farklılıklar ortaya koyulmuştur. Tespit edilen bu farklılıklar, dipnotta belirli bir düzen içerisinde gösterilmiştir. Örneğin mukayese edilen manzume Nahîfî'ye aitse manzumeye kendi vermiş olduğumuz numaranın hemen yanına dipnot düşülüp bu manzumenin divan neşrinde hangi sayfada yer aldığı belirtilmiştir. Bu noktada divan neşri için kısaltma kullanılmıştır:
  "ND. s. 122"
  Daha sonra karşılaştırması yapılan her kelimenin önce mecmuadaki şekli yazılıp hemen ardından ":" ibaresi konulduktan sonra kelimenin divan

neşrindeki şekline yer verilmiştir. Kelimenin divan neşrindeki şekli verildikten sonra ise faydalanılan divan neşrinin kısaltması eklenmiştir:

"güli femden zebānuñ: o gül-femden lisānıñ ŞHD."

"cism-i sefîdinde: çeşm-i sefîdümde ED."

- Mecmuada manzumelerin başına yazılan başlıklarda herhangi bir tutarlılık bulunmamaktadır. Başlıklarda bazen şiirin nazım şekline ve/veya türüne yer verilmiş; bazen de herhangi bir bilgiye yer verilmeksizin sadece manzume aktarılmıştır. Mecmuadaki şiirlerin çoğunda mahlas yoktur; bazı şiirlerin içinde mahlas bulunsa dahi şiirin başına -79 numaralı şiir hariç- şairin mahlası yazılmamıştır. Bu nedenle içinde mahlas geçen ancak bu mahlasın başlığa yazılmadığı ve içinde mahlas geçmese dahi hangi şaire ait olduğu yapılan araştırmalar sonucu tespit edilen şiirleri kaleme alan şairlerin mahlaslarının, şiirlerin başında köşeli parantez içinde verilmesi uygun görülmüştür:

  [Nūrī]

  [Nahīfī]

- Herhangi bir şaire ait olan art arda verilmiş manzumelerin bazılarında tek başına bazılarında ise şiirin nazım şekliyle birlikte "velehu" ibaresinin düşüldüğü görülmektedir:

  "Ḳaṣīde-i Velehu"

  "Müseddes-i Velehu"

- Mecmuadaki "Beste" başlıklı manzumelerin nazım şekilleri, köşeli parantez içinde ayrıca belirtilmiştir:

  [Ġazel]

- Farsça "vâv-ı mechûleler" transkribe edilirken daima kısa ünlü olarak yazılmıştır: ḫoş, ḫod, ḫurşîd vb.
- Farsça "vâv-ı ma'dûleler", "ˇ" işaretiyle gösterilmiştir: ḫˇān, ḫˇāb vb.
- Mecmuada bazı yerlerde atıf vavları yazılmamıştır. Yazılmamış olan atıf vavları "[u]" şeklinde metne dâhil edilmiştir.
- Okunamayan yerler için üç nokta; tereddütlü okumalar için ise soru işareti kullanılarak ilgili kelimenin sonuna üst karakter olarak ($^{?}$) yerleştirilmiştir:

  "...māyeye$^{?}$"

- Silik, yırtık ve kayıp yerler için köşeli parantez içinde üç nokta kullanılmıştır:

“Şehriyār-ı Rūm u sulṭān-ı ʿArab [...]”

- Kişi, yer, mekân gibi özel adlar büyük harfle başlatılarak yazılmıştır. Özel adlara gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmıştır.
- Mecmuada sadece bir yerde Farsça manzume bulunmaktadır. Bu manzumenin olduğu kısmın Farsça dizimi yapılmış ve dipnotta tercümesi verilmiştir.
- Mecmuada yer alan ayet, hadis, sure vb. sözler italik yazılmış olup anlamlarına dipnotta yer verilmiştir.
- Mecmuadaki çoğu manzumenin sonuna müstensih tarafından *tetimme* ibaresi düşülmüştür ancak bu durumun düzensiz olduğu görülmektedir. Bundan dolayı şiirlerin bütünlüğü açısından yanılgıya sebebiyet vermemek adına transkribe edilen metinde bu ibareye tarafımızca yer verilmemiştir.
- Şiirin içinde eksik olan mısralar için dipnota “Mısra mecmuada eksiktir” ibaresi düşülmüştür.
- Mecmuada yer aldığı şekliyle vezinde aksamaya sebebiyet veren bazı mısraların mukayesesi yapılan çalışmadaki şekli, eğer vezinde bir problem yaratmıyorsa, çalışmadaki hâlinden hareketle mısraya müdahale edilmiş ve dipnotta da açıkça belirtilmiştir.
- Metindeki sadece bir şiirin devamı müstensih tarafından yanlış sayfaya kaydedilmiştir. Bu durum tarafımızca düzeltilmiş olup ayrıca dipnotta belirtilmiştir:

  “Manzumenin bundan sonraki 4 beyti 42a’da kayıtlıdır.”
- Mecmuanın bazı sayfalarında kısmen, bazılarında ise sayfanın hemen tamamının kopuk ve kayıp olduğu büyük ölçekli hasar meydana gelmiştir. Bu durum sayfadaki şiirde/şiirlerde oluşan hasara göre dipnotta belirtilmiştir:

  “Yaprak kısmen yırtık ve kayıp olduğu için 4-8. beyitler kaydedilememiştir.”

  “Bu yaprağın hemen tamamı yırtık ve kayıptır.”

Tablo 5. Transkripsiyon Alfabesi

ا (Ǎ)	Ā, ā, a	ض	ḍ, ż
ا (Ǻ)	a, e, ı, i, u, ü	ط	Ṭ, ṭ
ب	B, b, p	ظ	Ẓ, ẓ
پ	P, p	ع	ʿ
ت	T, t	غ	Ġ, ġ
ث	Ş, ş	ف	F, f
ج	C, c, ç	ق	Ķ, ķ
چ	Ç, ç	ك	K, k, g
ح	Ḥ, ḥ	ل	L, l
خ	Ḫ, ḫ	م	M, m
د	d	ن	N, n
ذ	Ẕ, ẕ	ڭ	ñ
ر	R, r	و	V, v, U, u, ū, Ü, ü, O, o, Ö, ö
ز	Z, z	ه	H, h, a, e
ژ	J, j	لا	La, la, Lā, lā
س	S, s	ى	Y, y, I, ı, İ, i, ī
ش	Ṣ, ṣ	ء	ʾ
ص	Ṣ, ṣ		

4.2. Metin

1a

...

1

Velehu

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ey perī mihr-i cihan-ārāya beñzetdüm seni
   Miṣli yoḳ bir gevher-i yektāya beñzetdüm seni
   Ḥüsnüñi bir şeyʾe teşbīh eylemek mümkin degül
   Ṣunʿ-ı pāk-i ḥażret-i Mevlā'ya beñzetdüm seni

2. Ḫānegān-ı ʿālem-i dünyāya ey Zühre-cebīn
   İtmedi vażʿ-ı ḳadem ẕātuñ gibi bir nāzenīn
   Çünki mislüñle müşerref olmadı rūy-ı zemīn
   Āfitāb-ı merkez-i aʿlāya beñzetdüm seni

1b

3. Dāġ-ı ʿaşḳuñla ḳanı bir sīne sūzān itmeyen
   Ḥasretiñle eşk-i çeşmin kimdür efşān itmeyen
   Var mıdur ḥüsnüñ görüp ʿaḳlın perīşān itmeyen
   ʿĀlemi Mecnūn iden Leylā'ya beñzetdüm seni

4. Gevher-i ḥüsnüyle tezyīn eyleyüp ẕātuñ Ḫudā
   Eylemiş mümtāz u müsteṯnā seni ey meh-liḳā
   Çün temennāda zekāt-ı ḥüsnüñi bay u gedā
   Bir şehinşāh-ı kerem-fermāya beñzetdüm seni

5. Var mıdur pervāneveş şemʿ-i şebistānuñ senüñ
Ġālibā olmaḳ gerek bir māh-ı tābānuñ senüñ
Güş idüp ṣubḥ u mesā feryād u efġānuñ senüñ
Ey göñül ben bülbül-i şeydāya beñzetdüm seni

2a

2

[Nūrī]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Eylemezdi hiç binā-yı ittiḥād ābı ḳabūl
Bilmezem ḳandan duḫūl itdi araya bu şiḳāḳ

2. Dilde fikrüñ gözdedür dāʾim ḫayālüñ ey perī
Bir şehüñ devrinde olmaz dīde vü ḳalbe yasaḳ

3. Eylemez ḥışn-ı muḥabbet hiç ḫalelden iḥtirāz
Ṣad hezār aʿdā-yı bed-ḫᵕāhān iderse ittifāḳ

4. Eylemem vaṣluñdan ey meh-pāre ben ḳaṭʿ-ı ümīd
Emr-i Ḥaḳḳ-ile tamām olunca devr-i nüh-revāḳ

2b

3

[Nūrī]

Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Fenā deştinde bir şemme sezā gül var mıdur yoḳdur
Nevāsı semʿa ḳābil bunda bülbül var mıdur yoḳdur

2. Nebāt-ı müşk-i gülzār-ı ʿiẕārıdur muʿanber ḫaṭ
Ḫoten vādīlerinde böyle sünbül var mıdur yoḳdur

3. ʿAzīz oldı raḳīb-i bed-güher ʿindinde cānānuñ
Cihānda bundan aʿẓam ʿāşıḳa ẕül var mıdur yokdur

4. Risīmānhā-yı dām-ı ṣayd-ı ʿuşşāḳ-ı belā-keşdür
O ḳayda düşme maḥbūbānda kākül var mıdur yoḳdur

5. Görüp mirʾāt-ı vechinde ne ṣanduñ merdüm-i çeşmi
Zemīn-i ravża-i Rūm içre fülfül var mıdur yoḳdur

3a

6. Ṭarīḳ-i ḫāk-sārīde vücūd āṣārı bāṭıldur
Tenūr-ı sīne-i üftādede kül var mıdur yoḳdur

7. Olup āzāde bār-ı bār-ı hestīden tecerrüd ḳıl
Naẓar ḳıl pāy-ı serve ey göñül ġul var mıdur yoḳdur

8. Dile keyfiyyet-i cām-ı Cem'i vaṣf itme bī-maʿnā
Leb-i laʿle muʿādil sāḳiyā mül var mıdur yoḳdur

9. ʿAdem vādīsine nehr-i ecelden geçmede ʿālem
Bu baḥr-i merdüm-idbārda ʿaceb pül var mıdur yoḳdur

10. Hezārān esb-i ḫoş-reftār-ı mıżmār-ı süḫan vardur

Semend-i ṭabʿ-ı **Nūrī** gibi düldül var mıdur yoḳdur

3b

4

Velehu

[Nūrī]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1. Faṣl-ı gül geldi göñül ʿazm-i gülistān idelüm
   Seyr-i ʿibret-eṣer-i ḳudret-i Yezdān idelüm

2. Düşdi şevḳ-i sefer-i vādī-i vuṣlat ḳalbe
   Terk-i endīşe-i kāşāne-i hicrān idelüm

3. Meh gibi ḥüsn-i cemālinde bir eksiklük yoḳ
   Āfitāba nice noḳsān ile bühtān idelüm

4. Kesme bizden kerem it ayaġuñ ey sāḳi yine
   ʿAḳd-i keyfiyyet-i peymāne-i peymān idelüm

5. Gülleri açdı yine feyż-i nesīm-i nevrūz
   Açalum ol güli āh eyleyüp efġān idelüm

4a

5

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Seni ḥüsn-i cihān-āşūbuñ ey meh itmesün maġrūr

Keremle āfitābāsā gedā vü baya ol meşhūr
Ṣaḳın miʾrāt-ı dil seng-i cefādan olmasun meksūr
Göñül yap ḫānedān-ı devletüñ Mevlā ide maʿmūr
Duʿāmız böyledür ṣubḥ u mesā dergāh-ı Mevlā'ya
Mülāḳī ide devletle hezārān ʿīd-ı aḍḥāya

2. Günehkārāna ʿafvuñ mevsimidür ʿīd-ı aḍḥādur
Küşāde bāb-ı ġufrān tāʾib-i ẕenbe müheyyādur
Dem-i raḥmet zamān-ı maġfiret-fermā-yı Mevlā'dur
Ricā-yı setr-i cürm-ile dil-i bī-çāre güyādur
Ricāmız böyledür ṣubḥ u mesā dergāh-ı Mevlā'ya
Mülāḳī ide devletle hezārān ʿīd-ı aḍḥāya

4b

6

Velehu

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḫanedān-ı ḥüsnüñ ey meh dāʾimā maʿmūr ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ gün gibi meşhūr ola

2. Görmesün mirʾāt-ı ruḫsāruñ raḳīb-i bed-nigāh
Çeşm-i bed-dīde hemīşe dergehüñden dūr ola

3. Eyleye leyl ü nehāruñ Ḥaḳ teʿālā ḳadr ü ʿīd
Rūz-ı rūşen çeşm-i aʿdāña şeb-i deycūr ola

4. Her mesā ḫalḳ ola ḫ̆ān-ı niʿmetüñden behre-yāb

Ẕāt-ı pāküñ günde ṣad iḥsān-ile meʾcūr ola

5. İtdi pejmürde yine ṭabʿa doḳundı rūzigār

Naẓmum ol yüzden şikeste-bestedür maʿẕūr ola

5a

7[47]

Velehū

Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1. [Biz vā]ḳıf-ı esrār-ı maʿānī-i kitābuz

… dānā-yı rumūzāt-ı ḫiṭābuz

2.

….

8

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1.

2.

3. Görelüm rūy-ı murādı derine yüz sürelüm

Çeşme ḫāk-i rehini kuḥl-ı Sıfāhān idelüm

[47] 5a ve 5b yüzleri kısmen yırtık ve kayıp olduğu için sehven üst üste fotoğraflandıklarından bu manzumenin devamına ve bir sonraki manzumenin başına ulaşılamamıştır.

4. […] ḫūbān eküp üftāde seni
[…] ...māyeye[ʔ] iḥsān idelüm

5b

5. Çeşmi mirʾāt-ı cemāline [nigehbān idelüm]
Dili ṭūṭī gibi ʿālemde süḫandān [idelüm]

6. Kereminden alalum ceyş-i sürūr[-]ı imdād
Cünd-i endūh u ġamı dilde perīşān idelüm

7. Güşı fermānına āmāde ḳılup ḫiẕmetde
Deheni büse-zed-i kūşe-i dāmān idelüm

6a

9

[ʿAdlī]

Nevrūziyye

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1. Feyż alup ʿāleme bārī-i nesemden nevrūz
Geldi biñ niʿmet-ile ḫ̆ān-ı keremden nevrūz

2. Sürdi yüz ḫāk-i der-i ḳıble-i İslām'a gelüp
Çevirüp rūy-ı dili beyt-i ṣanemden nevrūz

3. Dest alup māşıṭa-i ḳudret-i ṣunʿ-ı Ḥaḳ'dan
Kāʾinātı yine zeyn itdi niʿamdan nevrūz

4. Ḳıldı nev sāl ile tecdīd-i ḥayāt-ı köhne

Pīre-zen dehri ḫalāṣ itdi heremden nevrūz

5. Oldı vuṣlatla viṣāl-i güle bülbül gibi şād
Başladı naġmeye Nevrūz-ı ʿAcem'den nevrūz

6b

6. Çıḳdı teşrīf-i bahārı bugün istiḳbāle
Ṭutdı ṣaḥrāyı şükūfeyle ḫıyemden nevrūz

7. Ḫānḳāh-ı çemene ḳıldı veraʿla teşrīf
Ḫırḳa-berdūşī-i taḳvā vü nedemden nevrūz

8. Oldı bārān gibi şādī vü meserret nāzil
Rūy-ı ʿarżı yudı evsāḫ-ı sedemden nevrūz

9. Yine sulṭān-ı cihān gibi idüp ʿarż-ı cemāl
İtdi teşrīf-i çemen çıḳdı ḥaremden nevrūz

10. Yaʿni sulṭān-ı ser-[e]frāz-ı selāṭīn-i zamān
Geldi dergāhına tā bāġ-ı İrem'den nevrūz

7a

11. Eylese tūde-i ḫāki neʿaceb nāfe-i müşk
Mest-i feyż oldı o pākīze-şiyemden nevrūz

12. Şādī-i vaṣl-ı cemāliyle şeh-i devrānuñ
Ser-be-ser dehri ḫalāṣ eyledi ġamdan nevrūz

13. İde āṣārını dünyāda ʿuṭārid gibi ḳayd
Olmaya maḥşere dek ḫāli raḳamdan nevrūz

14. Naẓm-ı rengīn gibi bā-kūre fevākih getüre
Her sene meclisine tāze ḳalemden nevrūz

15. Ḳanda bulurdı bu tezyīn-i cihāna ḳudret
Aḫẕ-ı feyż itmese ol sāmī-himemden nevrūz

7b

16. İstiḳāmetle ḥużūrunda durup ḫiẕmetde
Doġrılup buldı rehā ḳāmet-i ḫamdan nevrūz

17. Geşt idüp dehri ḳarār itdi ser-i kūyunda
ʿAdd idüp bendeligin emr-i ehemden nevrūz

18. Vüsʿat-i himmetine bulmadı ḥadd ü pāyān
Mümkinātı geçirüp zīr-i ḳademden nevrūz

19. Eylese ʿālemi genc-i kereminden iġnāʾ
Gūyiyā ḳaṭre saçar sāḥile yemden nevrūz

20. **ʿAdlī** nefyitdi taʿaddīyi diyār-ı ʿademe
Şer-i gürgāndan emīn oldı ġanemden nevrūz

8a

10

[Nūrī]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1.[48] شاه محمود ان مجدد ساز رسم عد ل و داد

[48] "Adalet ve doğruluk resminin yenisini yapan şu Şâh Mahmûd, hilâfetle cihanda her mevcudun makbulü gidiş."

با خلافت در جها ن مقبول هر موجود شد

2.[49] مظلومان شرر ان‌دود کرد [...]
[...] د ا ندر روزکا رش د ود شد

3.[50] کشت روشن چشم بخت سا کنا ن خشك و تر
پا دشاه بخر و بر با طا لع مسعود شد

4.[51] سا ل عمرش در مقا م سلطنت با د ا فزون
دشمن ملکش بو ادئ عدم مفقود شد

5.[52] برجلوسش نوریا یکپا ره تا ر یخم فتا د
حمد لله شاه ملك مصطفی محمود شد

8b

11

Müseddes-i Bahāriyye

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Bahār irdi yine faṣl-ı kenār-ı cūy-bār oldı
Havālar döndi semt-i iʿtidāle feyż-bār oldı
İrişdi devr-i gül hengām-ı feryād-ı hezār oldı
Güzellendi yine ṣaḥn-ı gülistān pür-bahār oldı
Cihān ümmīd-i teşrīfüñle ey meh bī-ḳarār oldı
Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı

[49] "[...] mazlumlar kıvılcımlar duman sürmek, [...] rüzgârı dumandır."
[50] "Aydınlığın geçmesi bahtın gözü ... kuru ve yaş, deniz ve karanın padişahı talihli mutludur."
[51] "Ömrün yılı saltanat makamında rüzgâr çok, düşman mülkü yokluk çölleri yoktur."
[52] "Ey Nûrî! Cülûsunda yekpare talihim düşkündür, Hamdülillah mâlik padişah Mustafa övülmüştür."

2. Görüp faṣl-ı rebīʿi güller ʿazm-ı seyr-i bāġ itdi
Çerāġān devridür lāle açıldı keşf-i dāġ itdi
Gelüp bād-ı ṣabā gülzāra taṭhīr-i sürāġ itdi
Felek ebr-i bahārı çekdi gülzāra otaġ itdi
Cihān ümmīd-i teşrīfüñle ey meh bī-ḳarār oldı
Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı

9a

3. Çıḳardı ṣaḥn-ı bāġa güne güne encümen devrān
Temāşā-yı çemenzāra ṣalındı servveş [ḫ]ūbān
Hemīşe tāze-rūlar ġonçeāsā olmada ḫandān
Velī bülbül gibi üftāde diller itmede efġān
Cihān ümmīd-i teşrīfüñle ey meh bī-ḳarār oldı
Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı

4. Felek ḳurdı feżā-yı gülşene bir bezm-i şāhāne
Ele sāḳī-i lāle aldı reng-ā-reng peymāne
Bu keyfiyyetle lāyıḳdur cihān oldıysa mestāne
Mübārek ola eyyām-ı neşāṭ erbāb-ı ʿirfāna
Cihān ümmīd-i teşrīfüñle ey meh bī-ḳarār oldı
Yeter dil-ḫasteler [sūz]ān-ı nār-ı intiẓār oldı

9b

5. Revān olmış leṭāfetle ḥayāt ırmaġıveş cūlar
Çerāgāh-ı kenār-ı ābı geşt itmekde āhūlar
İḥāṭā eyledi dünyāyı ʿanber gibi ḫoş-būlar
Açıldı ser-be-ser sünbül perīşān itdi gīsūlar
Cihān ümmīd-i teşrīfüñle ey meh bī-ḳarār oldı
Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı

6. Ḫudā āb u hevādan nesḫ idüp ḥükm-i zemistānı
Ḫalāṣ itdi ḫazānuñ vaż‘-ı serdinden gülistānı
Şükūfeyle müzeyyen ḳıldı naḫl-i bāġ u bostānı
Bıraḳdırdı hevā eṭfāle sevdā-yı debistānı
Cihān ümmīd-i teşrīfüñle ey meh bī-ḳarār oldı
Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı

10a

7. Neler bitdi gel ey rūḥ-ı revān seyreyle ṣaḥrāda
Ne gevherler ẓuhūr itdi temāşā eyle deryāda
Ne ni‘metler saña ṣaḥn-ı çemende oldı āmāde
Bu tāze beyt-ile murġān-ı gülşen geldi feryāda
Cihān ümmīd-i teşrīfiñle ey meh bī-ḳarār oldı
Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı

10b

12

Velehū

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Cihānı eyledüñ bende zihī vādī-i şāhāne
Bıraḳduñ dehre āşūb u fiten ey çeşm-i mestāne

2. Girelden şem‘-i ḥüsnüñ perde-i fānūs-ı iḫfāya
Göñül pervāneveş ḥasretle düşdi nār-ı sūzāna

3. Cemālüñ pertevinden rūşen oldı dīde-i dünyā
Naẓīrüñ gelmemiş mihr-i felekveş çarḫ-ı gerdāna

4. Vücūduñ gevher-i yektā-yı deryā-yı ḥaḳīḳatdür
Vefā itmek saña ḳalmışdur ancaḳ ʿahd u peymāna

5. ʿAbeş ẓanneyleyüp taḳrīrimi iġmāż-ı ʿayn itme
Meşeldür gerçi ḫˇāb-āver olur ʿālemde efsāne

6. Mürūr itse ne ġam faṣl-ı zemistān nār-ı ḥasretle
Bahār irse yine gül geldügin görsek gülistāna

11a

7. Libās-ı vuṣlatı āsān degüldür eylemek ber-dūş
Ne çekdi būy-ı pīrāhen gelince pīr-i Kenʿān'a

8. Gözüm yaşın döküp teskīn iderdüm āteşüm bārī
Bulaydum raḥm ider ben de felekde çeşm-i giryāna

9. Şehā vaṣf-ı cemīlüñdür bu naẓm-ı dil-keş inṣāf it
Ḫudā virmiş mi bu ḥüsn-i edāyı bir süḫandāna

11b

13

Ḳaṣīde der-Medḥ-i Ḳaṣr-ı Nüh-Ḳıbāb der-Üsküdār

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḥabbeẕā ḳaṣr-ı feraḥ-efzā-yı ṭabʿ-ı müsteṭāb
Bārgāh-ı ḥażret-i sulṭān-ı ʿiṣmet-intisāb

2. Dürr-i iklīl-i mekārim gevher-i tāc-ı şeref

Mefḫar-ı nesl-i muʿazẓẓam faḫr-i āl-i bā-ṣavāb

3. Bint-i cennet-āşiyān Sulṭān Muḥammed Ḫān kim
Ḫˇāher-i yektā-yı Sulṭān Aḥmed-i mālik-riḳāb

4. Şāh-ı evreng-i ʿadālet Ḳahramān-ı māʾu ṭīn
Ẕāhib-i şeh-rāh-ı sünnet ṭābiʿ-i ḥükm-i kitāb

5. Nāhī-i münker müeyyed bi'l-ḳaviyyi ve'l-metīn
Āmir-i maʿrūf-ı bi'l-ḥaḳ ṣāḥib-i faṣl-ı ḫiṭāb

12a

6. Yā ilāhī ḥürmetine ḥażret-i peyġamberiñ
Dergehiñden isticābetle müyesser it iyāb

7. Mesned-i iḳbāl ü devlet it ilāhe'l-ʿālemīn
Ẕātına ṣıḥḥatle bu ḳaṣrı ilā-yevmi'l-ḥisāb

8. Ṭıbba muḥtāc eyleme bir dem vücūd-ı sālimin
Görmeye çeşmi keder ʿālemde ġayr-ı nevm ü ḫˇāb

9. Perde-i ḥıfẓ u ḥimāyeñ itme farḳından cüdā
Heykel-i ẕātı ola dāʾim duʿā-yı müstecāb

10. Sālim it ẕāt-ı hümāyūnun gezend-i dīdeden
Çāk ola çeşm-i ʿadū hem-vāre mānend-i ḥabāb

12b

11. Gevher iken eyledüm ebyāt-ı medḥin gerçi ben
Kān-ı ṭabʿı tīşe-i efkār ile ḳıldum ḥarāb

12. Eyledüm bir şevḳ[-i]le tārīḫ-i tekmīlin tamām

Bārekallāh tarḥ-ı nev-īcād ü Ḳaṣr-ı Nüh-Ḳıbāb

14

Velehu

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1. Ṭalʿatuñ şuʿle-i ḥüsn-ile dıraḫşān olsun

Ḥaşre dek gün gibi revnaḳ-dih-i devrān olsun

2. Günbegün ola teraḳḳīde kemāl-i ẕātuñ

ʿĀlem-i ḥüsne cemālüñ meh-i tābān olsun

3. Çıḳaran ḥüsn-ile eflāke meh-i Kenʿān'ı

Seni gördükde şehā vālih ü ḥayrān olsun

4. İsteyen devlet-i cāvīd ü ḥayāt-ı sermed

Bir nefes ṣoḥbet-i cān-baḫşuña mihmān olsun

13a

5. Dest-i iḥṣānuñ eyā kān-ı ʿatā ṣubḥ u mesā

Dehre ceyb-i keremüñden güher-efşān olsun

6. Yüz süren dergehüñe rütbe-i ʿulyāya ire

Ṭālib-i pāye saña bende-i fermān olsun

7. ʿĪd-i aḍḥāñı mübārek ide Mevlā-yı kerīm

Devletüñ günleri ʿömrüñle firāvān olsun

8. Bilmeyen ḳadrüñi ey gevher-i nādīde senüñ
ʿAḳlı yoḳ fikri şikest ebleh ü nādān olsun

9. ʿĪd-i aḍḥāyı gele bay ü gedā tebrīke
Eşigüñ būse-geh-i zümre-i aʿyān olsun

10. Ḫānumānuñ dura devletle hemīşe maʿmūr
Düşmenüñ ḫānesi berbād ü perīşān olsun

13b

15[53]

[Ġazel]

Beste

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Didüm ḥüsnüñ berātından neden[54] zülf-i siyāh egri
Didi bu Rūm durur bunda olur ṭuġrā-yı şāh[55] egri

2. Nedendür āsitānuñda benüm devletli sulṭānum[56]
Raḳīb-i rū-siyeh ṭoġrı olam[57] ben bī-günāh egri

[53] NCD., s. 417. Divan neşrinde dokuz beyitlik bir gazel olduğu görülmektedir. Bk. Ali Nihâd Tarlan, *Necatî Beg Divanı*, İstanbul: MEB Yay. e-kitap, 1963.
http://otap.bilkent.edu.tr/archive/data/arch_txt/texts/a_necati1.html , (erişim tarihi: 15. 05. 2024)

[54] berātından neden: berātında nedür NCD.

[55] Rūm durur bunda olur ṭuġrā-yı şāh: Rūmdur dervīş olur tevḳīʿ-i şāh NCD.

[56] nedendür āsitānuñda benüm devletli sulṭānum: Necātī'ye ölüm yegdür bu dirlikden maʿāẕallāh NCD.

[57] ṭoġrı olam: ṭoġru ola NCD.

16

[Ġazel]

Beste

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Bir perī-çehre yine ḳıldı beni āşüfte-ḥāl
   Zülfi zencīrine bend oldum bugün Mecnūn-miṣāl

2. Gözime ḳarşu ider aġyāra dürlü ʿişveler
   Bendesine cevre başlar her ḳaçan itsem suʾāl

17[58]

[Ġazel]

Beste

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḳanda varsam sāye-i serv-i bülendim var iken
   Kime ḳul olam senüñ gibi efendim var iken

2. Şerḥ-i derd-i ʿaşḳı āḫir kime taḳrīr ideyin
   Göñül adlu bir muṣāḥib derdmendüm var iken

[58] Bu manzumenin ilk beyiti Mecmaʿu'n-Nezâiʾr'de Ahdî adına kayıtlı beş beyitlik zemin şiirin ilk beyitidir; manzumenin tamamı ise yine aynı eserde "Nazîre-i Basîrî" başlığı altında bulunan altı beyitlik nazirenin ilk iki beyiti durumundadır. Bk. Köksal, M. Fatih, *Edirneli Nazmî Mecmaʿu'n-Nezâiʾr (İnceleme-Metin)*, Ankara: KTB Yay. , e-kitap, 2017.

14a

18[59]

[Ġazel]

Beste

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. İste maḳṣūduñ güli femden zebānuñ[60] duymasun
   Laʿl-i nābuñ[61] nūş ḳıl ammā dehānuñ duymasun

2. Öldürürseñ kendüñ öldür bendeñi[62] ey ḳaşı ya[y]
   Ḫançer-i bürrānuñı[63] çek ur miyānuñ duymasun

19

[Meşāmī]

[Ġazel]

Beste

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

--. / -.-. / .--. / -.-

1. Ḫaṭ geldi rūy-ı dil-bere ben ḳaşdayım daḫi
   Aḫşām irişdi seyr-i kemān-keşdeyim daḫi

2. Yaḳdı kül itdi ʿaşḳ odı [gerçi] vücūdımı[64]

[59] ŞHD., s. 420

[60] güli femden zebānuñ: o gül-femden lisānıñ ŞHD.

[61] laʿl-i nābuñ: laʿl-i nābın ŞHD.

[62] bendeñi: sen beni ŞHD.

[63] ḫançer-i bürrānuñı: ḫançer-i uryānıñı ŞHD.

[64] Metinde mısra "ʿAşḳ odı yaḳdı kül itdi vücūdımı" şeklindedir ve vezni eksiktir. *Mecmûa-yı Letâif fî-Sandukati'l-Meârif* teki biçiminden hareketle mısraya müdahale edilmiştir. Adı geçen eserde manzume, "Rubâ'iyyât" başlığı altında bulunmaktadır ve Nazîm adına kayıtlıdır. Bk. Erdal Kılıç,

Ben ey **Meşāmi** bir yanar āteşdeyim daḫi

20

[Ġazel]

Beste

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

.-.- / ..-- / .-.- / ..-

1. Ġamuñla ḫaste olan kimseye devā olmaz
   Ümīd-i ṣıḥḥat iden saña mübtelā olmaz

2. Dil-i fütāde gibi bend olup ḳalur āḫir[65]
   Düşen hevā-yı [ser-i] zülfüñe rehā olmaz

14b

21[66]

[Emrī]

Ġazel

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Yüzüñ görmüş yine miskīn ṣaçuñ āşüfte-ḥāl olmuş
   Perīşān eylemiş kendin bükülmüş ḳaddi dāl olmuş

2. Kemān ḳaddüñ[67] ġamını çekmedin[68] bir ay tamām ey yār

Mecmua-i Letayif fi-Sandukati'l-Maarif (Metin ve Değerlendirme), Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, s. 550.

[65] Metinde: "Dil-i üftāde bend olup ḳalur gibi āḫir".

[66] ED., s. 231; ED., s. 236. Manzumenin 1, 2, ve 4. beyti divan neşrinde "Gazeller" başlığı altında yer alan 231 numaralı beş beyitlik gazelin ilk üç beyiti; 3 ve 5. beyit ise yine divanda "Mukattaʾlar" başlığı altındaki 236 numaralı üç beyitlik manzumenin son iki beyiti durumundadır.

[67] ḳaddüñ: ḳaşuñ ED.

[68] çekmedin: çekmeden ED.

Mehi gördüm bu gice ḳaddi bükülmüş[69] hilāl olmuş

3. Nigārā şol[70] ḳadar ḳan aġlamış hicrüñ[71] ġamıyla kim
Çemende ḫūn-ı eşk-ile[72] ḳabā-yı lāle al olmuş

4. Ruḫ-ı dildārı ḳabżetmiş bir iki yüzlü ḳaralar
Kiminüñ adı kāküldür kiminüñ ḫaṭṭ ü ḫāl olmuş

5. Görüp ḫāl-i siyāhın **Emri**yā cism-i sefīdinde[73]
Didüm niçe megesdür bu ki aña[74] sīm bāl olmuş

22[75]

[Naḥīfī]

Ġazel

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Ne ẓālim ġamzedür bilmem ne āfet çeşm-i[76] müjgāndur
Ki her ḫūnī nigāhuñ bir ḫadeng-i şuʿle-peykāndur

2. Görünmez bir ḳażā kim söylenür ʿaşḳ u muḥabbetdür
Çekilmez bir belā-yı cān ki dirler cevr-i ḫūbāndur

---

[69] ḳaddi bükülmüş: cismi incelmiş ED.
[70] şol: ol ED.
[71] hicrüñ: ḫaṭṭuñ ED.
[72] eşk-ile: eşkinden ED.
[73] cism-i sefīdinde: çeşm-i sefīdümde ED.
[74] aña: buña ED.
[75] ND., s. 122
[76] çeşm-i : çeşm ü ND.

15a

3. O Yūsūf-ṭalʿatuñ ümmīd-i teşrīf-i ḳudūmuyla
Der-i beytü'l-ḥazen āmāde-i çāk-i girībāndur

4. Melāmet itme şevḳ-ile görüp meftūnluġum luṭf it
Sen ey zāhid o mest-i nāz[77] bilmezsüñ ne fettāndur
5. Gider gül-geşt-i bāġ u rāġ ider aġyār-ıla ammā
Benümle seyre çıḳmaz serv-i nāzum bu ne seyrāndur

6. Raḳīb-i dūn ile devre girüp cevr itme ʿuşşāḳa
Geçer bu devr-i dūn ey āfet-i devrān bu devrāndur

7. O ḥüsn-i bī-naẓīre leb-güşā-yı vaṣf olan elbet
Ya Bāḳī'dür[78] ya Ṣabrī ya **Naḥīfī**-i süḫandāndur

23

Müfred

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Göñül bir āfitāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle

24

Müfred

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

[77] nāz: nāzı ND.

[78] Bāḳī'dür: Nefʿī'dür ND.

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1. Ḳıldı ʿaşḳuñ beni āvāre elümden ne gelür
   Düşdüm ol zülf-i siyehkāre elümden ne gelür

15b

25[79]

[Şemʿī]

Ġazel

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Yine ḫūnī[80] gözüñ sāḳī ki baġrumdan kebāb ister
   Döküp nā-ḥaḳ yere ḳanum ḳabaġum pür-şarāb ister

2. Düşüp meyḫāne-i ʿaşḳa olursam mest-i lā-yaʿḳıl[81]
   Baña ne sāḳi-i bezm-i ezel mest ü[82] ḫarāb ister

3. Seni beğler arasında anuñçün iḫtiyār itdüm
   Ḳul olmaz değme bir şāha göñül ʿālī-cenāb ister

4. Melāḥat[83] āsumānında hilāl-ebrū[84] güzeller çoḳ
   Ayuñ on dördine beñzer göñül bir āfitāb ister

5. Nice zühd [ü] nice taḳvā ne dersüñ bilmezem ṣūfī

---

[79] ŞD., s. 155-156. Divan neşrinde yedi beyitlik bir manzume olduğu görülmektedir. Murat A. Karavelioğlu, *Şemʿî Dîvânı*, İstanbul: Biltur Basım Yay., 2014.

[80] yine ḫūnī: ne ḫūnīdür" ŞD.

[81] olursam mest-i lā-yaʿḳıl: göñül rüsvā-yi ʿām olsa ŞD.

[82] mest ü: mest-i ŞD.

[83] melāḥat: güzellük ŞD.

[84] hilāl-ebrū: melek-sīmā ŞD.

Bahār eyyāmı gül devri[85] benüm göñlüm şarāb ister

6. Şarāb-ı laʿl-i dil-berden içüp ḳanmaḳ diler her dem
Nice dīvānedür **Şemʿī** görüñ āteşden āb ister

16a

26

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün

.--- / .--- / .--

1. Ṣabāḥuñ ḫayr u şāmuñ ola mesʿūd
Budur maḳṣūdımuz ḫayr-ı duʿādan

2. Emīn ol dāʾimā zīr-i felekde
Gezend-i arżdan u sūʾ-i semādan

3. Muḥarrem ḳıldı sāl-i dehri tecdīd
Keder refʿ oldı ṣaḥn-ı mā-sivādan

4. Neşāṭ eyyāmdur devr-i ṣafādur
Felek çekdi elin cevr ü cefādan

5. Zamān āsūdedür şerr-i fitenden
Zemīn emn üzre her güne ezādan

6. Seni gül gibi ḫandān eylesün Ḥaḳ
Cihāna feyż irişdikçe ṣabādan

[85] devri: vaḳti ŞD.

16b

27

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Hevā-yı bend-i zülfüñle göñül dīvānedür şimdi
   Ḫayāl-i laʿl-i nābuñla ʿaceb mestānedür şimdi

2. Göñül evvel ḫarāb-ı leşker-i cevrüñ idi ammā
   Şehā maʿmūr-ı luṭfuñ bir muʿaẓẓam ḫānedür şimdi

3. Dil oldı bülbül-i gülzār-ı ḥüsnüñ bir zamān gerçi
   Cemālüñ şemʿine pervāz iden pervānedür şimdi

4. Nigāh-ı iltifātından gedāsın eylemez maḥrūm
   O māhuñ ḥaḳ bu kim evżāʿı maḥbūbānedür şimdi

5. Baḳılmaz devr-i ḥüsnüñde cihān pür-āfitāb olsa
   Felekde hep naẓar sen āfet-i devrānadur şimdi

6. Degülken dīde-ārā-yı heves ol ṭıfl-ı nev-reste
   Cihānda miṯli yoḳ bir gevher-i yek-dānedür şimdi

17a

28

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḥüsn-i Yūsūf çehre-i gül-gūn-ı cānānumdadur

Kişver-i Mıṣr-ı leṭāfet māh-ı Kenʿānumdadur

Mevsim-i nāz u girişme verd-i ḫandānumdadur

Ḥüsn-i reftār u reviş serv-i ḫırāmānumdadur

ʿĀlemüñ ārāyişi ol şāh-ı ḫūbānumdadur

Revnaḳ-ı ḫūbı benüm devletlü sulṭānımdadur

2. Devr ider şevḳ-i cemāliyle cihānı āfitāb

Çeşm-i mesti neşʾesinden bāde maḫmūr u ḫarāb

Zülfi sevdāsıyla gelmekde Ḫoten'den müşk-i nāb

...[86]

Rūz u şeb gitmez ḫayāli çeşm-i giryānumdadur

ʿAks-i rūy-ı dil-keşi āyīne-i cānumdadur

17b

3. Medḥini cān-ile virdüm gibi ḳıldum iltizām

Beş vaḳitde itdigüm gibi duʿāda ihtimām

Ḥamdü lillāh eyledüm ʿālemde taḥṣīl-i kelām

Şāhed-i naẓma ʿaceb midür bu rütbe zīb-i nām

Kān-ı mażmūn-ı süḫan ṭabʿ-ı süḫandānumdadur

Gevher-i maʿnā zebān-ı nükte-efşānumdadur

4. Dil şürūʿ itdi hezārān şevḳ-ile evṣāfına

Ẕātı ġālibdür ḫiṣāl-i ḫūy-ıla eslāfına

Bādī-i ʿizz ü şerefdür ḫaşre dek aḫlāfına

Eylemiş şāyeste her vech-ile Ḥaḳ elṭāfına

Merḥamet bī-çāreye ol şāh-ı devrānumdadur

İltifāt üftādeye ol şūḫ-ı ẕī-şānumdadur

[86] Mısra mecmuada eksiktir.

18a

29

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Degül çeşm-i heves nāẓır henüz iḳbāl-i devrāna
Baḳar mı şemʿ-i ḫurşīd-i cihān-ārāya pervāne
İden ṣahbāʾ-yı laʿlidür dil-i huşyārı mestāne
Ḳırılsun şīşe-i bāde ḳapansun bāb-ı meyḫāne
Bu bezmüñ bādesinden neşʾesinden bī-ṣafāyuz biz
Ne keyfiyyetdür esrār añlamaz bir nā-sezāyuz biz

2. Göñül maḥẓūẓ olup ʿālemde cāy-ı künc-i ʿuzletden
Ferāġat itdi ḥüsn-i iḫtiyārı ile devletden
Çeküp pervāz-ı şeh-bāl-i ümīdi evc-i rifʿatden
Biḥamdillāh ḫalāṣ olduḳ cihānda bār-ı minnetden
Anuñçün ḳāniʿ-i köhne firāş [u] būriyāyuz biz
Diṣār itdük ḫulūṣı tārik-i delḳ [u] riyāyuz biz

18b

3. Gice tā ṣubḥa dek rū-māl-i ḫāk-i ḳıblegāh olsaḳ
Ḥuṣūl-i maṭlab içün rūz u şeb muʿtād-ı āh olsaḳ
Cihānı ser-be-ser geşt ü güẕāra rū-be-rāh olsaḳ
Odur maḳṣūdımuz dehr-i denīye pādişāh olsaḳ
Türāb-ı ḳıble-i ḥācāta dāʾim çehre-sāyuz biz
Ḫulūṣ-ile Ḫudā'ya rāfiʿ-i dest-i duʿāyuz biz

4. Ḫudā'dan ġayrı ʿālemde muʿīn ü yārımuz yoḳdur
Fütāde fikr-i dīdārından özge kārımuz yoḳdur

Taʿalluḳdan gülistān-ı cihānda ḫārımuz yoḳdur
Bu hestī ḫānedānında muḥaṣṣal varımuz yoḳdur
Muḳīm-i ḫānedān-ı sāye-i bāl-i hümāyuz biz
Ḳarīn-i reh-güẕār-ı dergeh-i ʿizz ü ʿalāyuz biz

19a

30

[Nūrī]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. ʿAynına almaz şehā ḫurşīd-i dīdāruñ gören
ʿĀleme itmez naẓar mirʾāt-ı ruḫsāruñ gören

2. Meyl ider evṣāf-ı ḥüsnüñ gūş iden diller saña
Mest-i ʿaşḳ olmaz mı cām-ı çeşm-i bīmāruñ gören

3. Sāyeveş ḫāk-i rehüñde çehre-sādur rūz u şeb
Ḳāmet-i ʿarʿar-ḫırāmuñ ḥüsn-i reftāruñ gören

4. Kākül-i ḫūbāna bir luʿb-ile olmaz beste-dil
Gül yüzüñde ḫam-be-ḫam zülf-i siyehkāruñ gören

5. Ey dil inṣāf it saña ʿālemde itmez mi ḥased
Böyle ḥüsn-i ḥayret-efzā-ile dildāruñ gören

19b

6. Ṭūṭiyān-ı sükkerīn-güftāra itmez iltifāt
Laʿl-i cān-baḫşuñda luṭf-ı lafẓ-ı dür-bāruñ gören

7. Ḫānḳāh-ı iştiyāḳuñda nice olmaz mürīd
Ey göñül ṣubḥ u mesā evrād u ezkāruñ gören

8. Telḫ-kām olmaz idüp nā-puḫte elfāẓa heves
Ḳand-i naẓmuñ **Nūri**yā pür-şehd-i eşʿāruñ gören

20a

31

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün

.--- / .--- / .--

1. Kerīmü'ṭ-ṭabʿ olan şāhān-ı devrān
Dirīġ itmez gedāsından ʿaṭāyı

2. Muḥarrem ibtidā-yı sāl-i nevdür
Cihān tecdīd ider köhne ḳabāyı

3. Yeñilendi yine eyyām-ı ʿālem
Felek terk itdi eski mā-cerāyı

4. Mübārek eyleye sāl-i cedīdüñ
ʿAdemden ḫalḳ iden dār-ı fenāyı

5. Hezār emṣāline itsün mülāḳī
Şehā īcād iden çarḫ-ı ʿalāyı

20b

32

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Cemālüñ vaṣf iderdüm ey perī bir nüktedān [olsam]
Kemālüñ naḳl ider[düm] mālik-i ḥüsn-i beyān olsam

2. Dili pervāneveş nār-ı firāḳuñ eyledi sūzān
ʿAceb mi bülbülāsā şimdi muʿtād-ı fiġān olsam

3. Nice yıllar ġam-ı ʿaşḳuñla giryān olduġum bildüñ
ʿAceb luṭfuñla çoḳ mı bir iki gün şādmān olsam

4. Bulur rūy-ı ḫayālüñ bensüz olmaz ey perī ṭalʿat
Çıḳup tā maṭlaʿ-ı mihr-i felek içre nihān olsam

5. Derinde sen Süleymān-şevketüñ bir mūr-ı nā-çīzüm
Eger ʿālemde iḳbāl-ile şāh-ı kāmrān olsam

6. Duʿā-yı devletüñdür evvel ü āḫir derūnumda
Ne dem ruḫ-sūde-i dergāh-ı Rabb-i müsteʿān olsam

7. Pür itdüm gevher-i medḥüñle ṣaḥn-ı kān-ı imkānı
Sezādur şimdi mümtāz-ı gürūh-ı şāʿirān olsam

21a

33

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ey cemāli kevn-i ḥüsnüñ āfitāb-ı enverī
Evc-i iḳbālüñ ʿuluvv-i şān-ıla nīk-aḫterī

Māh-ı Kenʿān'dan mı alduñ bu müferriḥ peykeri
Görmemiş kimse naẓīrüñ devr-i Ādem'den beri
Saña beñzer yoḳ cihānda yā meleksin yā perī
Ḫayl-i ḫūbānuñ şehinşāh-ı mücevher-efseri

2. Bu meşeldür dirler ay aydın daḫı bellü ḥesāb
Gözlüye çün gizli yoḳdur ey şeh-i ʿālī-cenāb
Perde-i iḫfāya bir vech-ile ṣıġmaz āfitāb
Ṣaḫn-ı deryā-yı muḥīṭüñ ḳubbesi olmaz ḫabāb
Eylemiş şemʿ-i ruḫuñ pervāne mihr-i ḫāveri
Ol sebebden devr ider çarḫ üzre dāʾim serserī

21b

34

[Nūrī]

Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Niʿmet-i iḳbāle lāyıḳ itse Mevlā bir dili
Bir keremkāruñ sımāṭ-ı luṭfuña mihmān ider

2. Ol şehe[87] ḫalḳa-be-gūşum bāb-ı ihsānında kim
Bende-i ednāsına dünyā ḳadar iḥsān ider

3. Ḳanġı şemʿe olduġum pervāne āgāh olsalar
Ḫalḳ-ı dehri āteş-i reşk ü ḥased sūzān ider

[87] Metinde "şehüñ".

4. Pertev-endāz olsa envār-ı cemāli ʿāleme
Luṭf-ı ḥüsni āfitāb-ı çarḫı ser-gerdān ider

5. Naẓm-ı gevher-pāşuñı ol şeh görürse **Nūri**yā
Dest-i iḥsānı dehānuñ pür-dür ü mercān [ider]

22a

35

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. İdüp ḥüsn-i binā-yı dil-pesendi ṭabʿumı teşvīḳ
Beni taḥrīk idüp sevḳ eyledi bu beyti inşāya

2. ʿUluvv-i ḳadrini tavṣīfe lāyıḳ söz mi var bende
Bilürken ittibāʿ itdüm yine ṭabʿ-ı ḫod-ārāya

3. İdüp elfāẓ-ı gevher-bār ile mıṣraʿların tezyīn
Muṣannaʿ beyt-i nev yapdum zemīn-i tāze maʿnāya

4. Yine düşdi ṭabīʿat şāhed-i naẓm-ile sevdāya
Teveccüh eyledi ḥüsn-i süḫan çün ṭabʿ-ı şeydāya

5. O māh-ı menzil-ārā-yı serīr-i ʿizz ü iḳbālüñ
Yazardum ḳādir olsam vaṣfını levḥ-i ṣüreyyāya

22b

6. Ḥaremgāh-ı ḳadīm olmışdı ol ẕāt-ı şeref-zāya
Duḫūl itmişdi temlīken bu cāy-ı cennetāsāya

7. Bunuñ baʿżı maḥalli gerçi muḥtāc idi taʿmīre
Sezā idi velī baʿżı maḥalli ḳaṣr-ı aʿlāya

8. Yine her semtini ṭabʿ-ı hümāyūnı idüp taʿyīn
Bu nev resm üzre fermān eyledi taʿmīr ü inşāya

9. Nigāh-ı iltifātından nice dem dūr idi ammā
Murād itdi bu cāy-ı dil-pesendi yine iḫyāya

10. Ẓuhūr itdi ser-ā-pā ṭabʿ-ı ilhām-āşināsından
Naẓar ḳıl çeşm-i ʿibretle bu naḳş-ı ḥayret-efzāya

23a

36

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḥaḳ seni elṭāf-ı bī-pāyān ile memnūn ide
Eyleyüp ʿömrüñ ziyāde devletüñ efzūn ide
Ẕevḳ u ṣıḥḥatle vücūduñ ġuṣṣadan meʾmūn ide
Mā-ḥaṣal Mevlā saña iḥsān-ı gūn-ā-gūn ide
Câme-i iḳbāl ile itsün vücūduñ iftiḫār
Ẕātuñ esb-i devlete iclāl ile olsun süvār

2. Virme zaḥmet kendiñe dünyā içün çekme elem
Ḥaḳ seni ḳılmış ezel şāyeste-i luṭf u kerem
Ḫalḳ olundı yoġiken bir şey daḫi levḥ ü ḳalem
Oldı dünyānuñ vü mā-fīhānuñ ecvāfı raḳam
Olmaz eşcār üzre taḳdīrden ziyāde berg ü bār

Bāġ-ı ümmīdüñde ḳısmetdür biten leyl ü nehār

23b

37

Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḥālimi vardum o şāh-ı ḥüsne iʿlām eyledüm
   Yine göñlüm maẓhar-ı ṣad-güne ikrām eyledüm

2. Ol hilāl-ebrūyı mümkin mi ʿaceb görmek diyü
   İntiẓār-ile varup kūyında aḫşām eyledüm

3. Nāʾil itdüm vaʿde-i rūz-ı viṣāle göñlümi
   Gerçi ol nāzük-dile biñ dürlü ibrām eyledüm

4. Dīdeden cūy-ı sirişküm pāyına ḳıldum revān
   Yalvarup ol serv-ḳaddi kendime rām eyledüm

5. [Bend] idüp cānā ḫalāṣ itdüñ beni endīşeden
   Ḥamdülillāh sāye-i luṭfuñda ārām eyledüm

6. Luṭf-ı Ḥaḳ'dur sen şeh-i ḫāṭır-şināsa bendelik
   Ol sebebden saña ḳul olmaġa iḳdām eyledüm

24a

38

Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Māʾilim yāre eger meylümden ʿār eylerse de
ʿĀşıḳam tīġ-ı cefāʾsı cāna kār eylerse de

2. Nāʾil-i būy-ı gül eyler mi vefāsuz rūzigār
ʿAndelībi vāsıl-ı feyż-i bahār eylerse de

3. Eyleyüp iġmāż-ı ʿayn eyler tecāhül[l]e mürūr
Sīne-i ʿuşşāḳı ol meh reh-güẕār eylerse de

4. Eylemez seyr-i cemālin ol hilāl-ebrū dirīġ
Ehl-i ʿaşḳı mübtelā-yı intiẓār eylerse de

5. Pāy-māl itmez esīr-i ʿaşḳını raḥm eyleyüp
Leşker-i cevri cihānı tārmār eylerse de

6. Gevher-i naẓma o şāh-ı nüktedān itsün pesend
İftiḫār itmem ben ʿālem iʿtibār eylerse de

24b

39

Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

--. /.--. / .--. / .--

1. Göñlüm yine bir dil-ber-i mümtāza düşürdüm
Murġ-ı naẓarı bir gözi şeh-bāza düşürdüm

2. Fāş eyledi üftādeligim eşk-i dem-ā-dem
Esrār-ı dili göz göre ġammāza düşürdüm

3. Ben bende-i dīrīne-i dergāhuñum ammā
Göñlüm saña ey kān-ı vefā tāze düşürdüm

4. Sürdüm yüzi kūyında varup ḫāk-i niyāza
Ol şūḫ-ı cefā-pīşeyi biñ nāza düşürdüm

25a

40

[Nūrī]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Bugün dāġ-ı derūnum ol gözi bīmāra gösterdüm
Ümīd-i merhem-i raḥm-ile zaḫmum yāre gösterdüm

2. Gözüm gibi naẓardan ṣaḳınurken gör ne ġafletdür
Ḥamāḳat itdüm ol meh-pāreyi aġyāra gösterdüm

3. Yabana gitmedi kūyında ṣad-bār itdigüm devrān
Hele [ḥ]āl-i perīşānum yine bir pāre gösterdüm

4. O miḥrāb-ı cemālüñ pīşegāhında ḳıyām itdüm
Duʿāda olduġum şāh-ı kerem-girdāra gösterdüm

5. Virüp evṣāf-ı ḥüsniyle ḥalāvet **Nūri**yā naẓma
Yine vardum o ṭūṭī-i şeker-güftāra gösterdüm

25b

41

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḥamdülillāh geldi teşrīf eyledi dünyāya ʿīd
İtdi müstaġraḳ cihānı niʿmet-i ʿuẓmāya ʿīd
ʿĀlemi ḳıldı müşābih cennet-i meʾvāya ʿīd
Ṣardı ḫūbān-ı zamānı câme-i dībāya ʿīd
ʿĀleme iḳbāl ile ṣaldı hümāveş sāye ʿīd
Ola meymūn u mübārek ol melek-sīmāya ʿīd

2. Kāʾināta esdi çün semt-i feraḥdan rūzgār
Oldı muḫtellü'l-meşāmmāna yine ʿanber niṣār
Cānib-i Ḥaḳ'dan irişdi dehre luṭf-ı bī-şümār
Köhne dünyā itdi tecdīd-i libās-ı iftiḫār
Virdi zīnet serv-i ḳadlerle bugün ṣaḥrāya ʿīd
Ola meymūn u mübārek ol melek-sīmāya ʿīd

26a

42

[Nūrī]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Biḥamdillāh şehā ḥüsn-i Ḫudā-dāduñ kemāl üzre
Yeridür secde-i şükrüñ bu luṭf-ı ẕü'l-celāl üzre

2. Gören ebrūlar üzre ol müdevver ḫāl-i yektāyı
Ṣanur kim kevkeb-i Zühre ṭulūʿ itmiş hilāl üzre

3. İderdüm pertev-i ḫurşīde nūr-ı vechüñi teşbīh

Eger devr-i felekde olmasa bir gün zevāl üzre

4. O reng-i āl ile farḳ-ı sehī-ḳaddüñde ruḫsāruñ
Küşāde iki güldür gūyiyā bir nev-nihāl üzre

5. Vesīle ʿadd ider taḳbīl-i dest ü pāyuña belki
Neşāṭ-ı ʿīdı tercīḥ eyleyen ẕevḳ-i viṣāl üzre

26b

6. Teferrüd eylemiş nādānı gördüm ṣadr-ı ʿizzetde
Yeri yoḳ şimdi erbāb-ı dilüñ ṣaff-ı niʿāl üzre

7. Bu naẓm-ı rūḥ-baḫş-ile leb-i cānānı vaṣf itdüm
Revān itdüm ḥayāt ırmaġını ʿayn-ı zülāl üzre

8. Keremdür gerçi ümmīd-i dil-i bī-çāre ey **Nūrī**
Ne emreyler o şāh-ı nükte-dān bu ḥasb-i ḥāl üzre

43

Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Baḫt-ı vārūndur beni mehcūr iden dil-dārdan
Dūr iden bu nā-müsāʿid aḫterümdür yārdan

2. Nāʾil-i ṣaḥn-ı gülistān oldı herkes bī-taʿab
Baña bir gül olmadı ḳısmet bu nüh gülzārdan

27a

3. ʿAndelībāsā ʿabeş feryād u efġān eyleme

Almaḳ ey dil ol güli ḳābil mi dest-i ḫārdan

4. Ṭalʿatı mihr-i cihān-ārā gibi ol mehveşüñ
Rūz u şeb pinhān degüldür dīde-i bīdārdan

5. Ḳanda gitsün devleti terk eylemek āsān degül
ʿĀşıḳa kūyında yer yoḳ keşret-i aġyārdan

6. Olmadı bir dem murād üzre müsāʾid ḥālüme
Eyledüm ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa baḫt-ı nā-hemvārdan

7. Şimdi bir şems-i şeref-efzāya ḳıldum intisāb
Sāyesinde dil emīn oldı ʿabeş efkārdan

8. Zīb-i güş-ı iʿtibār itse revādur ol perī
Kem degüldür naẓmuñ ey dil lüʾlüʾ-i şeh-vārdan

27b

44

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Kāʾināta ʿarż-ı dīdār eyledi şāhāne ʿīd
İtdi müstaġraḳ cihānı ser-be-ser iḥsāna ʿīd
Bāde-i ẕevḳ-ile ḳıldı ʿālemi mestāne ʿīd
Virdi şādīden ḥayāt-ı cāvidān her cāna ʿīd
Geldi envāʿ-ı meserretle yine devrāna ʿīd
Ola meymūn u mübārek ol şeh-i ḫūbāna ʿīd

2. Luṭf idüp bay ü gedāya ḥażret-i perverdigār
Eyledi ʿīda müṣādif geldi faṣl-ı nev-bahār
Devr-i lāle vaḳt-i güldür ey şeh-i ʿālī-tebār
Devlet ü ṣıḥḥatle eyle ʿālemi geşt ü güẕār
Geldi envāʿ-ı meserretle yine devrāna ʿīd
Ola meymūn u mübārek ol şeh-i ḫūbāna ʿīd

28a

45

[Nūrī]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Nedür ey meh ġaraż aġyār ile söyle tekellümden
Ne ḥāṣıl bülbüle zāġ-ı siyāh-ile terennümden

2. Ẓuhūr-ı ḫaṭla ḥüsni dāḫil-i fī-i zevāl iken
O mihr-i evc-i rifʿat geçmedi semt-i taʿaẓẓumdan

3. Dili muḫtel-dimāġ itdi nesīm-i firḳati āḫir
Ümīd-i būy-ı vaṣl eylerken ol ġonçe-tebessümden

4. Görüp sūz-ı derūnum nerm olurdı ol kemān-ebrū
Eṯer olsa dil-i āhen-nihādında teraḥḥumdan

5. Olunca vāḳıf-ı keyfiyyet-i eşʿāruñ ey **Nūrī**
Ayaġın çekdi herkes geçdi sevdā-yı taḳaddümden

28b

46

[Nūrī]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Vaḳt-i seyr-i gülsitān irdi şehā nevrūzdur
   Geldi dehre mevsim-i ẕevḳ u ṣafā nevrūzdur

2. Eyledi mihr-i feraḥ dünyāyı pür-nūr-ı sürūr
   Buldı ʿālemde şeb-i ġam intihā nevrūzdur

3. Açdı göz ezhār-ı gūn-ā-gūn uyandı ḫ̆ābdan
   Nefḫ-i rūḥ itdi yine feyż-i hevā nevrūzdur

4. Bu hevālar ġonçeye çāk-i girībān itdirür
   ʿAndelībān itdi tecdīd-i nevā nevrūzdur

5. Güldi gül açıldı envāʿ-ı şükūfe her ṭaraf
   Yine maʿmūr oldı ṣaḥrā-yı fenā nevrūzdur

6. Geldi neşr-i būy-ı feyż eyler gülistāna bugün
   Müjde-i faṣl-ı bahār-ile ṣabā nevrūzdur

29a

7. Pürdür envāʿ-ı niʿamla şimdi deşt ü kūh-sār
   Reşk-i bāġ-ı ḫuld ise ʿālem revā nevrūzdur

8. Eyle maḫmūrān-ı yek sāli keremle şādmān

Jāle bāde lāle ṣaḥbā sāḳiyā nevrūzdur

9. Şems-i ʿālem-tāb-ı pür-feyż-i şeref eyler ṭulūʿ
Ġāfil olma müstecāb olur duʿā nevrūzdur

10. Her şebüñ bedr-i münīr-i ḳadr ile pür-nūr ola
Her günüñden ire āfāḳa nidā nevrūzdur

11. Ḳand-i evṣāfuñla naẓmı sükkeristān eyleyüp
Geldi yine **Nūrī**-i şīrīn-edā nevrūzdur

29b

47

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Ḫudā ẕāt-ı şerīfüñden şehā ekdārı dūr itsün
Enīsüñ istirāḥat hem-demüñ ẕevḳ ü sürūr itsün
Cemāl-i ṭāliʿüñ mihr-i felekveş ʿayn-ı nūr itsün
Duḫūl idüp meserret bezmüñe nevrūz u sūr itsün
Vücūduñ mesned-i iḳbāl ü devletde ḥużūr itsün
Şeb ü rūzuñ cihānda ḳadr ü ʿīdāsā mürūr itsün

2. Hemīşe ḥāfıẓuñ ḥıfẓ-ı Ḫudā-yı ẕü'l-celāl olsun
Muʿīnüñ mālik-i mülk-i ḳadīm ü bī-zevāl olsun
Muḥaṣṣal rūzgāruñ bī-ġubār u bī-melāl olsun
ʿAdūlar reh-güẕāruñda ḫarāb u pāy-māl olsun
Vücūduñ mesned-i iḳbāl ü devletde ḫużūr itsün
Şeb ü rūzuñ cihānda ḳadr ü ʿīdāsā mürūr itsün

30a

48

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Eyleyüp Mevlā mekānuñ mesned-i iḳlīm-i nāz
Eyleye iḳbāl ile ẕāt-ı şerīfüñ ser-firāz
Ḫāk-i pāyüñe hemīşe yüz süre ehl-i niyāz
Gice gündüz eyleye ḫānuñda ḫiẕmet rūz-ı ʿīd

2. ʿĀşıḳa olmaz cihānda bundan aʿlā feṯḥ-i bāb
Vuṣlat-ı maʿşūḳ-ile bir laḥẓa olsa kām-yāb
Oldı çün ḥüsn-i cemālüñ rüʾyetinden behre-yāb
ʿĀleme itmekde iẓhār-ı beşāşet rūz-ı ʿīd

3. Nāme-i erbāb-ı cürme eyleyüp vażʿ-ı ḳalem
Tāʾib ü müstaġfire ġufrānı ʿafv eyler raḳam
Dil bu günlerde ʿaceb mi itse ümmīd-i kerem
Bī-kesāna çünki ʿādetdür mürüvvet rūz-ı ʿīd

30b

4. Eyleyüp evc-i şerefde ṭāliʿ-i mesʿūdıñı
Dāʾim itsün bī-ḫaṭā ẕāt-ı kerem-endūdıñı
İde luṭf-ile küşāde Ḥaḳ gül-i maḳṣūdıñı
Dehre gülşen gibi virdükce leṭāfet rūz-ı ʿīd

5. Ḫaḳ teʿālā ḳuvvet iḥsān itse baḫt-ı süstine
Kūşe-i dāmān-ı devlet dāḫil olsa destine
ʿĪd iderdi [dil] cihān içre yine ʿīd üstüne

Bir dem el virse o meh-pāreyle ṣoḥbet rūz-ı ʿīd

6. Maẓhar-ı tevfīḳ olanlar ḥażret-i Yezdān'dan
Yüz çevirmezler gedā-yı merḥamet-cūyāndan
İtsün ümmīd-i vefā üftādeler ḫūbāndan
Çün ziyād olur dil-i şāhānda şefḳat rūz-ı ʿīd

31a

49

Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

--. /.--. / .--. / .--

1. Dil-dārı sevüp fikr-i viṣāl itmemek olmaz
ʿAṭşāna temennā-yı zülāl itmemek olmaz

2. Teksīr-i kelāmumla beni eyleme taʿyīb
Derd ehli olup basṭ-ı maḳāl itmemek olmaz

3. ʿĀlemde düşen fikr-i der-āġūş-ı miyāna
ʿAzm-i reh-i vādī-i muḥāl itmemek olmaz

4. ʿAşḳuñ baña dünyāyı unutdurdı ser-ā-pā
Mestāne olup defʿ-i melāl itmemek olmaz

5. Her şaḫṣa müyesser midür idrāk-i maʿānī
Erbāb-ı süḫan kesb-i kemāl itme[mek olmaz]

31b

50

Fāʿılātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Mülk-i dehrüñ ser-fürū itmez göñül dārāsına
Sen gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-cenābum var iken
Kāʾinātuñ kim baḳar mihr-i cihān-ārāsına
Ḥüsn-i ʿālem-tābuñāsā āfitābum var iken

2. Ẕikr ü fikrüñle mürūr itmekdedür şām u seḥer
İtmede leyl ü nehār evṣāf-ı ḫüsnüñle güẕer
Eylemem efsāne-i Ferhād u Mecnūn'a naẓar
Dāstān-ı ʿaşḳ-ıla memlū kitābum var iken

3. Fehm-i maʿnā-yı ḥaḳīḳat eyleyen ehl-i süḫan
Oldı[lar] dil-dāde-i ārāyiş-i kevn-i kühen
Minnet-i cām-ı Cem'i çekmem berāy-ı neşʾe ben
Mey gibi eşküm ciger gibi kebābum var iken

32a

51[88]

[Nūrī]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Yine tāze ḫırām u nev-revişle ey melek-sīmā
Hevā-yı ʿāşıḳı taḥrīke eylersin neler peydā
Olursın rū-nümā ṣad perdeden gerçi perīāsā
İdersin kākülüñ bāzīçegāh-ı ārzū ammā

[88] Nûrî'nin tahmis etmiş olduğu Nâbî'nin gazeli, NAD. neşrinde beş beyitlik bir gazeldir. Bu gazelin yalnızca son üç beyti tahmis edilmiştir. Bk. NAD. s. 87,,9

Ṣabāyı ḳanda ḳorsun ḫāṭır-ı aḥbābı neylersin

2. Varup ḥadd-i fenāya ricʿat itmez evvele her şey
Eger āb-ı ḥayāt olsa müdāvā mürde olmaz ḥay
Sebū vü sāġara sāḳī bilürsin neşʾe virmez mey
ʿAceb bu taḳviyet şevḳiyle maʿcūn-ḫˇārlıḳ tā-key
Bināʾ-yı ten ḫarāb olmaḳdadur mīzābı neylersin

32b

3. Dil-i nāzük-nihāduñ **Nūri**yā yoḳ ṭāḳat ü [tābı]
Taḥammül müşkil iş bār-ı girān-ı vażʿ-ı aḥbābı
Sezādur zīver-i gūş it bu pend-i dürr-i nā-yābı
Tecerrüd iḫtiyār it āşinā-yı ʿaḳl iseñ **Nābī**
Bu ṭūfāngāh-ı hestī-şūyda esbābı[89] neylersin

52

[Nūrī]

Müseddes-i Bahāriyye

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ey dür-i deryā-yı ʿiffet zīb-i evreng-i vaḳār
Tāc-ı ʿiṣmet gevher-i ẕātuñla eyler iftiḫār
Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥrādur bu vaḳt-i feyz-bār
Bāʿiṣ-i tefrīḥ-i ḫāṭırdur çü seyr-i sebzezār
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār

[89] esbābı: eṣvābı NAD.

33a

2. Ebr-i nīsāndan felek gülzāra ḳurmış sāyebān
ʿĀleme feyż-i hevā virmiş ḥayāt-ı cāvidān
Olmada her ġonçeden bir çeşme-i güllāb revān
ʿAnber-i sārāya dönmiş būy-ı ḫāk-i gülsitān
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār

3. Dīde rūşen açdı göz ḫˇāb-ı ʿademden ḫaḍravāt
Tāzelendi köhne dehr-i mürdeye irdi ḥayāt
Geşt-i ṣaḥrāya libās-ı sebz ile çıḳdı nebāt
Ravża-i firdevse döndi ṣaḥn-ı bāġ-ı kāʾināt
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār

33b

4. Gülsitān ezhār-ı gūn-ā-gūn-ile buldı kemāl
Geçdi eyyām-ı bürūdet irdi vaḳt-i iʿtidāl
Ehl-i gülşen ḫāk-i pāyüñe iderler ʿarż-ı ḥāl
Ḥāṣılı gülzāra teşrīf-i ḳudūmuñdur meʾāl
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbāliñe ḫāk-i Üsküdār

5. Naġme-i dil-sūz ile bülbül terennüm itmede
Ġonçe biñ nāz-ile açmazdan tebessüm itmede
Ṭūṭiyān şīrīn zebān-ile tekellüm itmede
Her biri bu beyt-i dil-cūyı taʿallüm itmede
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār

34a

6. Zeyn olup ferş-i zümürrüd-gūn-ile ṣaḥn-ı çemen
Çıḳdı bir yāḳūti tāc-ile gül-i nāzük-beden
Oldı sīm-efşān zemīn-i gülşene berg-i semen
Mevsim-i lāle şehā faṣl-ı Çerāġāndur gelen
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār

7. Çıḳdı ferşden ʿarşa tā eṣvāt-ı eẕkār-ı ṭuyū[r]
Naġme-i Dāvūd ile gūyā tilāvetde Zebūr
ʿĀlem-i ḫaḍrāya gel gör kim neler itmiş ẓuhūr
Ḳudret-i Ḥaḳḳ'ı temāşā it çemenzāra buyur
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār

34b

8. Ẕevḳ [anuñdur] **Nūri**yā bu demde ṭaġ u bāġı var
Ḥayf aña kim ẓāhir ü bāṭında dāġ u bāġı var
Gitme ol gülzāra kim rāhında ṭaġı bāġı var
Gel bu bāġa kim gül-i nev çāġı var ırmaġı var
Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār
Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār

53

Müseddes-i Bahāriyye

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Gül gibi açıl göñülden ḥall idüp ġam bāġını

Lāleveş yaḳduñ yeter sīneñde ḥasret dāġını
Şaldı gülzāra felek feyż-i hevā ırmaġını
ʿĀlemüñ zeyn itdi ezhār-ile ṭaġ u rāġını
[Bu]ldı nevrūz u bahār-ile gülistān çāġını
[Gel] ḳıyām it seyre servāsā cihānuñ bāġını

35a

2. Mihr-i ruḫsāruñ yeter çekdüñ derūn-ı cübbeye
Şuʿle ṣalsun pertev-i ḥüsnüñ şehā nüh ḳubbeye
Gel meşāmmı vāṣıl it feyż-i hevā-yı ṭībeye
Eyle teşrīf-i ḳadem cānā türāb-ı Kaʿbe'ye
Buldı nevrūz u bahār-ile gülistān çāġını
Gel ḳıyām it seyre servāsā cihānuñ bāġını

3. Medḥe lāyıḳdur zemīn-i dil-güşā-yı Üsküdār
Cānib-i baḥreyne nāẓırdur sarāy-ı Üsküdār
Māye-i ṣıḥḥatdür ecsāma hevā-yı Üsküdār
Ḳābil-i tercīḥ-i ʿālemdür ṣafā-yı Üsküdār
Buldı nevrūz u bahār-ile gülistān çāġını
Gel ḳıyām it seyre servāsā cihānuñ bāġını

35b

4. Dehre faṣl-ı nev-bahār irdi temāşā vaḳtidür
Pür-ṭarāvetdür çemen gül-geşt-i ṣaḥrā vaḳtidür
Mevsim-i feyż-i ṣabādur defʿ-i sevdā vaḳtidür
Nevbet-i ḳaṣr-ı feżādur terk-i meştā vaḳtidür
Buldı nevrūz u bahār-ile gülistān çāġını
Gel ḳıyām it seyre servāsā cihānuñ bāġını

5. Ārzū-yı maḳdemüñle cūlar ey naḫl-i revān

Oldı ḫāke yüz sürüp semt-i çemenzāra revān
Ṣaḥn-ı ḫaḍrāya zemīnden çıḳdı ferş-i perniyān
Çetr-i nüh-ṭāḳın felek gülzāra ḳıldı sāye-bān
Buldı nevrūz u bahār-ile gülistān çāġını
Gel ḳıyām it seyre servāsā cihānuñ bāġını

36a

54

[Nūrī]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Zemīn ü āsmān feyż-i leṭāfet eyleyüp taḥṣīl
Bürūdetden mizācın eyledi āb u hevā tebdīl
Bu vaḳt-i nāzük itmekde mürūra sürʿat ü taʿcīl
Ahālī-i çemen āmāde pāyüñ itmege taḳbīl
Disünler müjde gülzāra şeh-i ʿālī-mekān geldi
Ḳadem-rencīde ḳıl vaḳt-i temāşā-yı cihān geldi

2. Dil-i şāh u gedāda ḳalmadı ġamdan eṯer şimdi
Pür oldı ʿarṣa-i ʿālem feraḥla ser-be-ser şimdi
Çekerler intiẓār-ı maḳdemüñ şām u seḥer şimdi
Ḳudūmuñ iştiyāḳıdur göñüllerde keder şimdi
Disünler müjde gülzāra şeh-i ʿālī-mekān geldi
Ḳadem-rencīde ḳıl vaḳt-i temāşā-yı cihān geldi

36b

3. Riyāż-ı devletüñ her dem bahārdan olmasun ḫālī
Mekān itsün hemīşe ḫānedānuñ cāy-ı iḳbāli
İde ẕātuñla hem-mesned Ḫudā tevḳīr ü iclāli

Hemişe bāġ-ı devletde ṣalın ey ḫüsrev-i ʿālī
Disünler müjde gülzāra şeh-i ʿālī-mekān geldi
Ḳadem-rencīde ḳıl vaḳt-i temāşā-yı cihān geldi

55

[Nūrī]

Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Pür oldı deşt-i ʿālem yine enhār-ı leṭāfetden
Zemīn-i teşne-dil sīr-āb olup bārān-ı raḥmetden

2. [U]yandı feth idüp ḫˇāb-ı ʿademden çeşmini eşcār
Şükūfeyle vücūdın zeyne āġāz itdi ḳudretden

3. Ḥamelden yine sulṭān-ı nücūm ʿarż-ı cemāl itdi
Pür oldı kāʾināt envār-ı ezhār-ile zīnetden

37a

4. Fiġān-ı bülbül-i şeydāyı ḳıldı çarḫa peyveste
Cemālin ʿarż idüp gül perde-i gülzār-ı ʿişmetden

5. Gedā vü baya ḳudretden bugün rūz-ı żiyāfetdür
Görünmez oldı ṣaḥn-ı kūh u ṣaḥrā ḫˇān-ı niʿmetden

6. Ṭulūʿ itdi şerefle āfitāb-ı ṣubḥ[ı] nevrūzuñ
Daḫi ḳalḳmaz mısın ey dil ne gördüñ ḫˇāb-ı ġafletden

7. Çeker ḫamyāzesin bī-hūde vādī-i nedāmetde
Dile iġmāż-ı ʿayn iden bugün hengām-ı fırṣatdan

8. Olur dirler ziyāde nūr-ı dīde ey gözüm nūrı
Cemāl ü sebze vü āyīne-i āba neẓāretden

9. Çemen bezm[i] müheyyā elde cām-ı lāle āmāde
Mey-i nāb-ı temāşā gör ayaġı kesme ʿişretden

37b

10. Çemenzāra ḫırām it servveş gel ʿarż-ı endām it
Ṣanavber sāyeveş düşsün yıḳılsun ḫāke ḥayretden

11. Ḳızardı çehre-i gül böyle nār-ı intiẓāruñla
Ḳarardı ṣūret-i dāġ-ı derūn-ı lāle ḥasretden

12. Şehā eyyām-ı tebdīl hevā vü āb u süknādur
Ḫudā çoḳ niʿmet irsāl itdi bāġ-ı dehre cennetden

13. Müşerref eyle teşrīfüñle ʿīdü'l-verdi görsünler
Gülistānuñ [yüzi] gülsün ḳudūmuñla meserretden

14. Biḥamdillāh viṣālüñle yine nevrūz-ı şād oldı
Egerçi gördi biñ dürlü elem eyyām-ı firḳatden

15. Gelüp pāyüñe yüzler sürmeyince bulmadı ārām
Bilindi şimdi nevrūzuñ murādı böyle sürʿatden

38a

16. Gelen vaḳt-i keremdür bunda kimse itmez istibʿād

Gedālar ṭālib-i iḥṣān ise ehl-i mürüvvetden

17. Recā-yı dil budur ṣubḥ u mesā Ḥaḳ'dan ḫulūṣ-ile
Teraḳḳī-yāb ola ẕāt-ı şerīfüñ evc-i rifʿatden

18. Meşāmm-ı ʿālemi būy-ı keremle gül gibi pür ḳıl
Cüdā olmaya ẕātuñ ṣaḥn-ı gülzār-ı saʿādetden

19. Vücūduñ ḫilʿat-i iḳbāl ile zeyn eyleyüp Allāh
Bula ārāyiş-i dāʾim serüñ iklīl-i ʿizzetden

20. Esās-endāz olup tā rūz-ı maḥşer olmaya ḫā[l]ī
Sikender gibi bāb-ı devletüñ dārāt u ḥaşmetden

21. Maḳāmuñ mesned-i ʿizzet idüp dūr itmesün Mevlā
Güher gibi vücūduñ āb [ü] tāb-ı ḳadr ü ḳıymetden

22. [ʿAceb] şayeste-i ḥüsn-i naẓar eyler mi ol meh-rū
Bu naẓm-ı dil-nişīn el-ḥaḳ degül ḫālī nezāketden

38b

56

[Nūrī]

Velehu

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Eyleye bāḳī Ḫudā ẕāt-ı kerem-āṣāruñı
Āfitāb-ı maṭlaʿ-ı iḳbāl idüp dīdāruñı

2. Bī-ʿadīl iden vücūduñ gevherīn ḫurşīdveş
Eylesün dāʾim ziyāde ḳıymet ü miḳdāruñı

3. Zeyn idüp nūr-ı şerefle merkez-i iclālde
Āḫter-i ṣubḥ ide çeşm-i ṭāliʿ-i bī-dāruñı

4. İde dāʾim mesned-i ʿizzetde devletle seni
Şāhed-i iḳbāl idüp ḫuddām-ı ṣaḥn-ı dāruñı

5. Menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt itsün dehānuñ ʿāleme
Ṭūṭiyāna ḳand-ı şīrīn eylesün güftāruñı

6. Gül gibi ruḫsāruñ olsun revnaḳ-ı bāġ-ı cihān
Servveş zīb-i gülistān eylesün reftāruñı

39a

57

[Nūrī]

Velehu

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Devr ider mihr ü mehāsā dil cihānı ṣubḥ u şām
Görmege ḥasretdür ol rūḥ u revānı ṣubḥ u şām

2. Mihr ü mehveş olmasa mānіʿ felek de seyrüme
ʿAzm iderdüm bezmine yārüñ nihānī ṣubḥ u şām

3. Şarḳ u ġarbuñ mihr ü māhına naẓar itmez göñül
Āsitānuñ seng ü ḫākidür mekānı ṣubḥ u şām

4. Eyledükce mihr ü meh leyl ü nehārı pür-żiyā
Rūşen itsün şemʿ-i iḳbālüñ zamānı ṣubḥ u şām

5. Mihr ü mehden naḳl olunduḳca tevārīḫ-i zamān
Naḳl olunsa ḥüsn-i ḫulḳuñ dāsitānı ṣubḥ u şām

6. Mihr ü māh-ı luṭf-ı ṭabʿuñdan olaydı feyż-yāb
Sözle kān-ı gevher eylerdüm dehānı ṣubḥ u şām

39b

58

[Nūrī]

Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Olup dil-ḫaste bir rūh-ı revāna tāze cān buldum
Cihānda derd-i ʿaşḳ-ile ḥayāt-ı cāvidān buldum

2. Ne ẕātı gibi bir yektā güher seyr itdüm ʿālemde
Ne mirʾāt-ı zamān içre naẓīrinden nişān buldum

3. Ne ruḫsārı gibi bir gül açıldı ṣaḥn-ı gülşende
Ṣanavber ḳaddine beñzer ne bir naḫl-ı revān buldum

4. Göñül bülbül gibi feryād iderse gūşuma girmez

Ne ġam gül gibi ʿālemde o māh-ı şādmān buldum

5. Müzeyyen güne güne ḳaṣr-ile teşrīfüñe nāẓır
Türāb-ı Kaʿbe-i dünyāda bir bāġ-ı cinān buldum

6. Bu naẓm-ı tāze maḥṣūl-i zemīn-i ṭabʿ-ı **Nūrī**'dür
Faḳīrāne şehā nev-bāve birkaç armaġān buldum

40a

59

[Nūrī]

Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Mufaṣṣal ol şehe ḥāl-i dili iʿlāma muḥtācuz
Degüldür ḳābil-i taṣrīḥ yine īhāma muḥtācuz

2. Cem-i mülk-i ḫarābāt olmaġa var dilde istiʿdād
Faḳaṭ elde bugün gītī-nümā bir cāma muḥtācuz

3. Dil-i āvāre-murġı āşiyān-sāz eylesek bārī
Cihān bāġında bir serv-i sehī-endāma muḥtācuz

4. Küşād-ı ġonçe-i ḫāṭır-ı nesīm ilṭifāt is[t]er
Güher-pāş-ı edā-yı manṭıḳuz ikrāma muḥtācuz

5. Ḥumār-ı ġam mecāl-i fetḥ-i çeşmi eyledi maʿdūm
Bu demde luṭf-ı sāḳīden mey-i gül-fāma muḥtācuz

6. Degüldür ehl-i ʿaşḳuñ ḳīl ü ḳāli ḥālden ḫālī
Gehī dirmiş ki şiʿr-i **Nūrī**-i nā-kāma muḥtācuz

40b

60

[Nūrī]

Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Saʿādetle ṣalup bu menzile sāye ṣafā geldüñ
Ḳudū[m]uñla meserret geldi dünyāya ṣafā geldüñ

2. Maḳāmuñ evc-i aʿlā bir hümāsın gerçi bu cāya
Tenezzül itdüñ ey şāh-ı felek-pāye ṣafā geldüñ

3. Ṭarāvet buldı feyż-i maḳdemüñden ʿālem-i ḫażrā
Bıraḳduñ ẓıll-ı reʾfet ṣaḥn-ı ṣaḥrāya ṣafā geldüñ

4. Döküldi dürr ü gevher sāḥile ümmīd-i pāyüñle
Temāşā-yı kenār-ı āb-ı deryāya ṣafā geldüñ

5. Ḳatı müştāḳ idi ḫāk-i gülistān būs-ı pāyüñe
Ḳadem başduñ bu cāy-ı cennetāsāya ṣafā geldüñ

6. Ṣafā vü ẕevḳüñi ṣubḥ u mesā efzūn ide Allāh

Ṣad iḳbāl ile bu ḳaṣr-ı dil-ārāya ṣafā geldüñ[90]

42a

7. Tażarruʿlar iderdüm rūz u şeb teşrīfüñ isterdüm
Biḥamdillāh niyāzum geçdi Mevlā'ya ṣafā geldüñ

8. Teveccüh eyleyüp ḳalb-i ḫarābı eyledüñ maʿmūr
Yine irdüñ ṣevāb-ı beyt-i ʿulyāya ṣafā geldüñ

9. Saña ferdāda bir luṭf eyleye Bārī teʿālā kim
Diye Rıḍvān buyur firdevs-i aʿlāya ṣafā geldüñ

10. Mübārek eyleye naḳl-i mekānuñ ḥażret-i Allāh
Feraḥ virdüñ dil-i ednā vü aʿlāya ṣafā geldüñ

41a

61

[Nūrī]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Aʿlemā dānā-dilā dānā-yı dāniş-perverā
Sensin ol kim böyledür her dem ḫitāb-ı Üsküdār

2. Pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib Sikender-tāc u taḫt
Mihr-i İstānbul fürūġ-ı māhtāb-ı Üsküdār

3. İttiḫāẕ-ı meskene ḳaṣduñla rifʿat-yāb olup
ʿArşa çıḳdı pāye-i devlet-meʾāb-ı Üsküdār

[90] Manzumenin bundan sonraki 4 beyti 42a'da kayıtlıdır.

4. İḳtibās-ı pertev-i mihr-i cemālüñle senüñ
Nūra ġarḳ itdi cihānı āfitāb-ı Üsküdār

5. Vaż‘ olaldan ‘ālem-i īcāda çetr-i nüh-ḳıbāb
Bī-kes idi ḫayme-i zerrīn-ṭınāb-ı Üsküdār

6. Maẓhar oldı sāye-i teşrīfüñe ey kenz-i cūd
Buldı ṣad çendān teraḳḳī āfitāb-ı Üsküdār

41b

7. Ẕātuñı evreng-i a‘lāya işāretdür yine
Tā-be-ḥaşr Allāhu a‘lem bi’ṣ-ṣavāb-ı Üsküdār

8. Şādi-i ṣaff-ı ni‘āl-i bezm-i ġam-fersāñla
Naġme-perdāz-ı meserretdür rübāb-ı Üsküdār

9. Eyledi şeh-nāme taḥrīr itmege vaż‘-ı ḳalem
Dāsitān-ı medḥüñ olmış iktisāb-ı Üsküdār

10. Sāye-endāz olalı kūh-ı vaḳāruñ üstüne
İrdi iḳbāle ḳarār-ı inḳılāb-ı Üsküdār

11. Feyż-i meyl-i neyl-i ṭab‘uñdan eyā Yūsuf-liḳā
‘Ayn-ı ḥayvān oldı çāh-ı telḫ-i āb-ı Üsküdār

12. Ḫāṭıra gelmezdi taḳdīr-i Ḫudā imiş meger
Ḫāk-pāyüñe bu güne intisāb-ı Üsküdār

42b

62

[Nūrī]

Velehu

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1. Müjde ey dil yine ol ḫüsrev-i ḫūbān geliyor
   Gūyiyā mülküne şevketle Süleymān geliyor

2. ʿAndelībān-ı bahāruñ ola çeşmi rūşen
   Āb-ı rūy-ı çemen ü luṭf-ı gülistān geliyor

3. Nola bīdār ise pervānelerüñ baḫtı gözi
   Şuʿle-efşān yine ol şemʿ-i şebistān geliyor

4. Felek emlāk-ile āmāde-i istiḳbāli
   Böyle ikrāma sezā bir ulu mihmān geliyor

5. İtdi teşrīfi dil-i bay ü gedāyı mesrūr
   Kān-ı inʿām u kerem maʿden-i iḥsān geliyor

43a

6. Çıḳdı pā-būsı ümīdiyle zemīn üzre giyāh
   Bāġa iḳbāl ile bir serv-i ḫırāmān geliyor

7. Görmege gül yüzüni ġonçeler açdı gözüni
   Sebeb-i tāze-ḥayāt-ı çemenistān geliyor

8. Dīdesi rūşen ola teşne-dilān-ı vaṣluñ
Menbaʿ-ı feyż-i kerem çeşme-i ḥayvān geliyor

9. Zübde-i nevʿ-i beşer server-i pākīze-güher
Ḥüsn-i ḫulḳ-ile melek eşref-i insān geliyor

10. Ḫademi devlet ü iḳbāl ü refīḳi tevfīḳ
Maẓhar-ı mevhibe-i ḫażret-i Yezdān geliyor

11. Şāʿirān nāme-i tebrīk-i ḳudūmın yazsun
ʿĀrif-i ḳadr-i maḳādīr-i süḫan-dān geliyor

43b

12. Ġamdan erbāb-ı dile irdi berāt-ı taḫlīṣ
Ṣāhib-i dād u sited zīver-i dīvān geliyor

13. Mübtelā-yı elem-i zaḫm-ı firāḳa müjde
Ḳadem-i maḥż-ı şifā ʿāleme Loḳmān geliyor

14. Buldı ġāyet yine eyyām-ı ṣıyām-ı firḳat
Ġurre-i ʿīd-ı dil-i ḳalb-i perīşān geliyor

15. Beyt-i aḥzān olur evreng-i meserret bir gün
Cān meşāmmına nesīm-i meh-i Kenʿān geliyor

16. Feyż-i manẓūme-i medḥüñle feżā-yı ṭabʿa
Bār-ı mażmūn-ile memlū nice kārvān geliyor

17. Naẓm-ı evṣāfuña tanẓīre hevesle çarḫdan

Bezmüñe muṭrib-i nāhīd-i ġazel-ḫᵛān geliyor

44a

63

[Nūrī]

Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Ṣabā eṭrāf-ı kūy-ı yāre var seyr-i maḳām eyle
   Temennā ḳıl zemīn-i ḫiẕmeti būs it ḳıyām eyle

2. Duʿā it böyle elḳāb-ile evvel ol keremkāra
   İlāhī ẕātını devletle dāʾim ber-devām eyle

3. Tenezzül eyleyüp ḥālim suʾāl eylerse ol meh-rū
   Tefekkür iderek ādāb-ile feṯḥ-i kelām eyle

4. O gevher-pāreyi yā Rab kederden ḥıfẓ idüp her ān
   Vücūdın ʿāleme ārāyiş-i ḥüsn-i niẓām eyle

5. Emīn idüp ḫazāndan anı bāġ-ı kāʾināt içre
   İlāhī tā-ḳıyāmet ḳāmetin naḫl-ı ḫırām eyle

44b

6. O mihrüñ menzilin gösterme būm-ı şūma ʿālemde
   Hümā-yı ḳaṣr-ı devlet-ḫānesinde murġ-ı bām eyle

7. Duʿādan ṣoñra ʿacz ü meskenetle pīşgāhında
   Sürüp rūy-ı niyāzı pāyine ʿarż-ı merām eyle

8. Ġarībüñden şehā ḳaṭʿ-ı nigāh-ı iltifāt itme
Ḳadīmī bende-i ḫāk-i derüñdür iḥtirām eyle

9. Meṣeldür *inneme'l-iḥsānü illā bi't-tamām*[91] dirler
Görüp noḳṣānumı ʿafvuñla iḥsānuñ tamām eyle

10. Naẓardan eşk-i çeşmāsā bıraḳma derdmendüñdür
Kerem ḳıl himmetüñle vāṣıl-ı maṭlūb u kām eyle

11. Devām-ı devlet ü iḳbāline ṣubḥ u mesā ey dil
Duʿāya baʿd-ez-īn teşmīr-i sāḳ-ı ihtimām eyle

45a

12. Muʿammer eyleyüp ṣıḥḥatle ol ẕāt-ı keremkārı
Mürüvvetle ilāhī zübde-i ṣaff-ı kirām eyle

13. Fürūġ-ı ḥüsn-ile ṣubḥ u mesā ḥurşīd ü mehāsā
Cihānda ḥaşre dek devletle ʿarż-ı iḥtişām eyle

64

[Nūrī]

Müseddes-i Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Ḫaẕer ḳıl kendiñe bī-hūde şimşīr-i sitem çekme
Dil-i bīmārı mecrūḥ eyleyüp zaḫm-ı nedem çekme

[91] "Yardım, eksiksiz olmazsa yardım değildir."

Olup ser-mest-i devlet ārzū-yı cām-ı Cem çekme

Bu şeşder-ḫānede bāb-ı tevekkülden ḳadem çekme

Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme

Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

45b

2. Ġam u şādī çü baṭn-ı māder-i eyyāmda tevʾemdür

ʿ*Asā en-tekrehū şeyʾen*[92] elüñde emr-i muḥkemdür

Sürūr-ı kāʾinātuñ evveli vü āḫiri ġamdur

Ġamuñ da ibtidā vü intihāsı şād u ḫurremdür

Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme

Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

3. Bu resm üzre nuḳūş-ı kāʾinātı eylemiş iẓhār

Murād-ı ḫayr u şerde gizlüdür ṣad ḥikmet-i settār

Virür bīmāra geh ṣıḥḥat ṣaḥīḥi gāh ider bīmār

…[93]

Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme

Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

46a

4. Bilinmez ʿaḳl-ı ḳāṣırla verā-yı perde-i taḳdīr

Ḳażāyı defʿe ḳādir mi hezārān cehd-ile tedbīr

Muṣavver ṣūret-i ḥālüñ ne vech itmiş ise taṣvīr

Görürsün anı mirʾāt-ı cihān içinde bī-taġyīr

Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme

Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

[92] "Bazı şeyler hoşunuza gitmese de…" [Bakara/216]

[93] Mısra mecmuada eksiktir.

5. Ruṭūbet çün saña ceff-i ḳalemden izdiyād olmaz
Gerek bisyār u endek ḳısmet-i Ḥaḳḳ'a ʿ ināد olmaz
Bu bāzār içre baḫt u devlet-i ādem mezād olmaz
Viṣāl-i şāhed-i maṭlabla herkes ber-murād olmaz
Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme
Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

46b

6. Olup ṣubḥ u mesā ey dil Ḫudā'dan ṭālib-i tevfīḳ
Rıżā-yı Ḥaḳḳ'a cehd it itmege evżāʿ uñı taṭbīḳ
Ḫulūṣ-ile idüp *naḥnu ḳasemnā*[94] emrini taṣdīḳ
Budur her sālike rāh-ı ṣavāb-ı menzil-i taḥḳīḳ
Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme
Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

7. Ḫudā'dur seyr iden çün baṭn-ı fīli dīde-i mūrı
Ġınā vü faḳra ʿadditme vesīle żaʿaf-ile zūrı
İder perverde ḫˇān-ı niʿmetden muḳʿad u kūrı
Feżā-yı hestī mülk-i vāhid-i muṭlaḳdur ey **Nūrī**
Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme
Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme

47a

65

[Şāhidī]

Müseddes-i Velehu

Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılātün / Fāʿılün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

[94] "(Onların geçimliklerini aralarında) biz paylaştırdık." [Zuhruf/32]

1. Ey göñül saʿy eyle ol ʿālemde merd-i ẕū-fünūn
Olmasun nuṭḳuñda peydā *el-ḥadīṣü ẕū-şücūn*[95]
ʿĀḳile lāyıḳ mı bu vādīde evżāʿ-ı cünūn
Ehl-i ʿilm-ile müsāvī çün degül *lā-yaʿlemūn*[96]
Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn*[97]
Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn

2. Ẕātuñı ḳıl vāḳıf-ı sırr-ı ḥadīṣ-i *men ʿaref*[98]
Vaḳtüñi gel itme vādī-i beṭāletde telef
Diñle mesmūʿuñ degülse pend-i pīrān-ı selef
Bende-i üstād-ı yek ḥarfüm didi şāh-ı Necef
Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn*
Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn

47b

3. Fi'l-ḥaḳīḳa ṭālib-i ser-menzil-i kām u necāḥ
Terk-i ḫˇāb u rāḥat eyler *fi'l-ġudüvvi ve'l-revāḥ*[99]
Eyleyüp sūzende şemʿ-i ictiḥādın tā-ṣabāḥ
Cüst ü cū eyler maʿānī-i luġāt ü ıṣṭılāḥ
Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn*
Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn

4. Mekteb-i imkānı itme sen ʿabeṣ muḥdeṣ ḳıyās
Beẕl-i mechūd ile taḥṣīle idüp terk-i nüʿās

---

[95] "Başkasını suçlayıcı söz."
[96] "Bilmeyenler, cahiller."
[97] kāf u nūn: kün
"Ol (der ve olur)" [Yasin/82]
[98] "Nefisini bilen Rabbini bilir." [Hadis-i şerif]
[99] "Gündoğumundan günbatımına dek."

Reʾs-i ʿaḳl u intibāha eyleyüp cemʿ-i ḥavās

Ekl ü şürb-ile behāyim gibi olma bī-hirās

Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn*

Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn

48a

5. Nükte-fehm ol gūş idüp taʿrīf-i insānı tamām

Ḳābil ü … vażʿ olundı saña nām

Ṣāḥibān-ı ʿilm ü ʿirfān oldı eşrāf-ı enām

Naẓm-ı pāk-i **Şāhidī**'dür bu kelām-ı dür-niẓām

Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn*

Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn

6. Himmet it ebnā-yı cinsüñden ziyāde aʿlem ol

Fehm-i maʿnā ile esrār-ı ḥurūfa maḥrem ol

Her maḥal teşrīf-i ikrāmıyla merd-i mükrem ol

Āşnāyān-ı biḥār-ı ʿilm-ile gel hem-dem ol

Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn*

Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn

48b

66

[Şāhidī]

Velehu

Bahāriyye

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Bahār irdi leṭāfet geldi bāġ u rāġ-ı devrāna

Daḫi gelmez mi ol serv-i revān seyr-i gülistāna

2. Çemen ezhār-ı gūn-ā-gūn ile urdı İrem'den dem
Feraḥ virmekde rūḥa döndi cūlar āb-ı ḥayvāna

3. Zemīn ferş-i zümürrüd-gūn-ile tezyīn idüp bāġı
Zamān feyż-i hevā-ile revān-baḫş olmada cāna

4. Meh ü mihri iki ṭop eyleyüp …[100]
Felek ṣaḥn-ı cihāna ḳurdı bir ḫar-gāh-ı şāhāne

5. Döşendi sāye-i feyż-i leṭāfet şimdi ṣaḥrāya
Tamām oldı geçüp ẕevḳ ü ṣafā-yı devr-i kāşāne

6. Nice yād itmesün ādem bu demde bāġ-ı firdevsi
Ne ḫˇāhişler virür seyr-i gülistān ṭabʿ-ı insāna

49a

7. Dil ḥirbā gibi ḫurşīd gündüz iştiyāḳuñda
Ümīd-i şemʿ-i ḥüsnüñle gice mehtāb pervāne

8. Ḫaber-dār olmadı kār-ı verā-yı perdeden kimse
Ḫudā'dan ġayrı vāḳıf var mıdur esrār-ı pinhāna

9. ʿAceb midür raḳīb eylerse nūr-ı vechüñi iḳrār
Seni bu ḥüsn-ile kāfir görüp gelmez mi īmāna

10. Ṣabūḥ-ı bezmüñe sāḳī-i devrān ey perī-peyker

[100] Metinde eksiktir.

Seḥer defʿ-i ḫumār-ı ḫ̆āba ḳıldı mihri peymāne

11. Sezādur neşʾe-i meyden cihān oldıysa müstaġnī
İder ehl-i dili būy-ı gül ü ezhār mestāne

12. Tabīʿat şevḳ-ile vecde gelüp feyż-i bahār-ile
Şürūʿ itdi yine taḳrīr-i aḥvāl-i perīşāna

49b

13. Bahār irdi vü geçdi olmadı dil-ḫasteye çāre
Yine ümmīd-i vuṣlat ḳaldı hengām-ı zemistāna

14. Raḥim ḳıl düşmesün rūy-ı zemīne ḳaṭre-i eşküm
Kerem ḳıl çıḳmasun āh-ı derūnum çarḫ-ı gerdāna

15. Derūn-ı dūd-ı āhum nār-ı ʿālem-sūz-ile pürdür
Gözüm yaşı muʿādildür ṣaḳın teʾşīr-i ṭūfāna

16. Gedālardan dirīġ itme nigāh-ı luṭfuñı zīrā
Şehā ʿādetdür ikrām eylemek her yerde mihmāna

50a

67

[Şāhidī]

Velehu

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Gel ey kilk-i süḫan-perdāz şürūʿ it vaṣf-ı dilberden
ʿUṭāş-ı ʿaşḳa ol dem-sāz kerem ḳıl āb-ı Kevṯer'den

2. Ḳurup şāhāne dīvānı getür vecde dil ü cānı
Beyān it ḥüsn-i ḥūbānı zebān-ı ʿaşḳ-perverden

3. Lisān-ı ḥāl ile ḫāme gelüp taḳrīr ü iʿlāma
Yazıldı böyle bir nāme kelām-ı dürr ü gevherden

4. 5. 6.

50b

7. 8.[101]

9. Gören bu ḥüsn-ile anı dimez mi Yūsuf-ı ṣānī
Cihānda var mı aḳrānı suʾāl it şīvegerlerden

10. Tekellümde şeker-efşān olur ṭūṭī gibi her ān
Dehānı ġonçe-i ḫandān ruḫı berg-i gül-i terden

11. Ḫudā baḫtın idüp ʿālī aña yār ide iḳbāli
Cihānda olmaya ḫālī seri devletle efserden

12. Zemīn-i gülşen-i dünyā naẓīrin görmemiş ḥālā
O mevzūn ḳāmet-i bālā sehī-serv ṣanavberden

51a

68

[Şāhidī]

Ḳaṣīde-i Velehu

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[101] Yaprak kısmen yırtık ve kayıp olduğu için 4-8. beyitler kaydedilememiştir.

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Eyledi ricʿat yine ʿahd-i şebāb-ı Üsküdār
   Tāzelendi ser-be-ser köhne şiyāb-ı Üsküdār

2. İltifāt-ı Ḫızr'a maḳrūn oldı eytām-ḫāneveş
   Buldı istiḥkām binā-yı her ḫarāb-ı Üsküdār

3. Gitdi ol demler ki olmışdı mekān-ı ḫār u ḫas
   Şimdi iksīre muʿādildür türāb-ı Üsküdār

4. Dūd-ı āh irdi maḥalline hevāya çıḳmadı
   Buldı enf enfās-ı pāk ü müsteṭāb-ı Üsküdār

5. ʿArżuḥāller var ise gelsün nidādur her ṭaraf
   Mültecā-yı ehl-i ḥācāt oldı bāb-ı Üsküdār

6. Māniʿ-i devlet diyü baḥre iderdüñ iftirāʾ
   Geldi devlet pāyüñe ey bī-ḥicāb-ı Üsküdār

51b

7. Dāver-i aʿdel ser-[e]frāz-ı mülūk-ı kāʾināt
   Ḥāmī-i mülk ü memālik ẕū-riḳāb-ı Üsküdār

8. Yaʿni ḫān Aḥmed şeh-i ġāzī Süleymān-ı zamān
   Ẕātına olsun mübārek iḳtirāb-ı Üsküdār

9. Öyle vüsʿat virdi feyż-i maḳdemi bu cāya kim
   Baḥre döndi rūy-ı ḫavżında ḥabāb-ı Üsküdār

10. İtdi zīn-i tevsen-i çarḫa felek āvīḫte
Yüz sürelden ḫāk-i pāyine rikāb-ı Üsküdār

11. Dīde-i ḥaḳ-bīn-ile dehre nigehbān olalı
ʿĀlem emn üzre ḫuṣūṣā kim cenāb-ı Üsküdār

12. Dāʾim itsün merkezinde ḳuṭb-ı ʿālem gibi Ḥaḳ
Ġāyete irince devr-i bī-ḥisāb-ı Üsküdār

52a

69

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Yeter ḫāmūşī-i meştā-yı firḳat bülbül-i ḳalbe
Bahār-ı vaṣl ile gelsün yine feryāda ḫoş geldüñ

2. Ḳudūmuñ Ḫızırveş girdāb-ı ġamdan eyledi taḫlīṣ
Kerem ḳılduñ dil-i dermāndeye imdāda ḫoş geldüñ

3. Sezā mı kūşe-i nisyāna böyle bendeñī ilḳāʾ
Maḥal buldum hele ḥāl-i dili īrāda ḫoş geldüñ

4. Bu ḳaṣr-ı dil-güşāda bezm-i ḫāṣṣı zīb ü zīverle
Seniñçün itdüm ey şāh-ı cihān āmāde ḫoş geldüñ

5. Ḫudā iḳbāl-i rūz-efzūn-ile ʿömrüñ mezīd itsün
Duʿā-yı devletüñ żamm eyledüm evrāda ḫoş geldüñ

6. Olup rū-māl-i dāmen-būs idüp iḳdām-ı teşrīfin
Naṣīb olur mı bir kerre dimek dünyāda ḫoş geldüñ

52b

70

Velehu

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḥamdülillāh irdi nevrūz-ile faṣl-ı nev-bahār
Ey perī ṣaḥn-ı çemenzāra leṭāfet geldi gel
Ṭabʿ ını tebdīl idüp āb u hevā-yı rūzigār
Şimdi bāġa mevsim-i gülzār-ı cennet geldi gel

2. Gör nice feyż-i bahār-ile çiçeklendi çemen
Dutdı yüz açılmaġa gülşende gülle yāsemen
Reşk-i firdevs-i berīn oldı feżā-yı gül-beden
Açılup rūy-ı zemīn dehre melāḥat geldi gel

3. Oldı envāʿ-ı şükūfeyle müzeyyen kāʾināt
ʿĀleme feyż-i hevā virdi yine tāze ḥayāt
Pür meserretdür bu demler ḫānedān-ı şeş-cihāt
Geçdi eyyām-ı keder vaḳt-i şeṭāret geldi gel[102]

56a

71

[Nūrī]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[102] 53, 54 ve 55. yapraklar büyük ölçüde yırtık ve kayıptır.

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. İstiḳāmet menzilinden olmadı hergiz baʿīd[103]
Mesken-i beyt-i şerefde kevkeb-i baḫtı saʿīd
Zülfüne māʾil şeb-i ḳadr ü ṣabāḥ-ı leyl-i ʿīd
Ḳaddinüñ üftādesidür ger siyāh ü ger sefīd
ʿĀlemi meftūn ider bir sīm-berdür ṭuġlaruñ
Reşk-i ḥüsn-i şāhedān-ı muʿteberdür ṭuġlaruñ

2. Rüsteḫīz eyler cihānı ḳahr ile ḳılsa ḳıyām
Luṭf-[ı]la reftār-ı dünyāyı ider dārü's-selām
İde ṣaḥn-ı salṭanatda Ḥaḳ teʿālā ber-devām
Vire revnaḳ mülk-i İslām'a ilā-yevmi'l-ḳıyām
Bu ʿarūs-ı dehre naḫl-ı zīb ü ferdür ṭuġlaruñ
Çehre-i iḳbāle çeşmā[n]-ı naẓardur ṭuġlaruñ

56b

3. Bu ṣırāṭ-ı müstaḳīm üzre ilā-yevmi's-suʾāl
Menzilin el-ḥaḳḳu yaʿlū ide Ḥaḳ ḥaḳḳ-ı maḳāl
ʿĀmil-i ḳavl-i ḫilāf olsun hemīşe pāymāl
Şevket ü şānı teraḳḳī bula ber-vech-i kemāl
Bāġ-ı dīn-i ḥaḳda bir ʿālī şecerdür ṭuġlaruñ
Sidre-i İslām'da bir ṭūbā-ṣemerdür ṭuġlaruñ

4. Bu sefer himmetle ḫāżırdur resūl-i kibriyā
Şād olur rūḥ-ı Ebū Bekr-i ḫilāfet-intimā
Çün emīrü'l-müʾminīn ḫoşnūd olup eyler duʿā

[103] Bu müseddesin ilk bendlerine, yırtık sayfalarda kaldığı için ulaşılamamıştır.

Siyyemā ʿOṣmān u Ḥayder-dil ʿAliyye'l-murtażā

Merd-i himmet-dest-i şemşīr ü teberdür ṭuġlaruñ

Ḥaḳḳ'a erbāb-ı żalāli rāh-berdür ṭuġlaruñ

57a

5. **Nūri**yā vardıḳda biñ yüz ḳırḳ üçe sāl-i zamān

Ḥażret-i ḫān Aḥmed-i ġāzī ḫudāvend-i cihān

Oldı īrān fetḥine çün seyf-i nuṣretle revān

Didi ḳalʿ-ı Rāfıżī'ye himmet idüp Sünniyān

Ḫaṣma feryād-āver-i *eyne'l-meferdür*[104] ṭuġlaruñ

Tāc u taḫtın bāʾiṣ-i zīr ü zeberdür ṭuġlaruñ

6. Çünki ḫˇān-sālārı hem-nām-ı Ḫalīlullāh'dur

Niʿmet-i iḥsānı mebẓūl-i gedā vü şāhdur

Rūz u şeb nūr-ı naẓarla merdüm-i āgāhdur

Āṣaf-ı mülk-i Süleymān ṣāḥib-i Cem-cāhdur

Baʿd-ez-īn tevfīḳ-i Ḥaḳ'la hem-seferdür ṭuġlaruñ

Hem-rikāb-ı ṣaf-der-i fetḥ ü ẓaferdür ṭuġlaruñ

57b

72

Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

--. /.--. / .--. / .--

1. Şāyeste ḳılup eşref-i eyyāma cihānı

Gönderdi yine aḥsen-i evḳāt u evānı

Kenz-i keremüñ geldi fütūḥāt-ı zamānı

Ṣaçıldı yere raḥmet-i ebr-i ṣamedānī

[104] "Eyne'l-mefer": "Kaçacak yer yok mu?"

Ġarḳ eyleyüp envāra bugün kevn-i mekānı
Gösterdi Ḫudā ġurre-i şehr-i Ramażānı

2. Dünyāya bu dem ṣaḥn-ı cinān dinse sezādur
İnsāna ʿibādetle melek nāmı revādur
Ṭāʿatde cihān tārik-i ʿişyān u hevādur
Bu şehr-i mübārek ṭaraf-ı Ḥaḳ'dan ʿaṭādur
Ġarḳ eyleyüp envāra bugün kevn-i mekānı
Gösterdi Ḫudā ġurre-i şehr-i Ramażānı

58a-b[105]

59a[106]

73

[Nūrī]

Fāʿılātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿılün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Nükte-meftūn-ı cemāl-i manṭıḳ-ı cān-perveri
Bende-i bezm-i kelām-ı ṣoḥbet-i ḥüsn-i edā

2. Gevher-i ẕātına ebkār-ı mażāmīn beste-dil
Ḥüsn-i māder-zādına medḥ ü sitāyiş mübtelā

3. Baḥr-i evṣāfında ṣad sāl eylese geşt ü güẕār
Ẓāhir olmaz keştī-i ṭabʿa kenār-ı intihā

[105] Bu yaprağın hemen tamamı yırtık ve kayıptır.
[106] Manzumenin başlangıç beyitleri yırtık ve kayıp olan sayfalarda kalmış olmalıdır.

4. Ehl-i ḥācātı ʿaṭā-yı ẕātı istiḳbāl ider
Ḫāʾib olmaz pīş-i dergāhında erbāb-ı recā

5. Neşʾet eyler gülsitān-ı ḫulḳ u ḥilminden anuñ
Gülde bu reng-i ḥayā bülbülde şevḳ-ile nevā

59b

6. Nehr-i şerʿe āsiyāb-ı devleti vażʿ eyledi
Kimseye devrinde olmaz dāne miḳdārı cefā

7. Ḳurretü'l-ʿayn-ı cihān şehzādegān-ı kāmilān
Nūr-ı ebṣār-ı gürūh-ı ehl-i emṣār u ḳurā

8. Bār-ı eşcār fuʾād-ı sāye-i perverdigār
Ḥāṣıl-ı ʿömr-i ʿazīz-i şāh-ı mülk-i ẕü'n-nevā

9. Baḥr-i devlet böyle gevherlerle şöhret bulmadı
Devre āġāz ideli çarḫ-ı kebūd-ı māsivā

10. Tā müşerrefdür sipihr-i salṭanatla rūzigār
Böyle mesʾūd aḫterān seyr itmedi çeşm-i ẕekā

60a

11. Māh-ı Kenʿānveş ʿazīz idüp o meh-peykerleri
Eyleye Mevlā ʿarūs-ı mülkine hüsn-i liḳā

12. ʿÖmr-i sermedle kemāl-i ẕāt-[ı]la mümtāz idüp
Ola yā Rab her biri miḥrāb-ı mülke muḳtedā

13. Ḥüsn-i tedbīri niẓām-ı mülke virdi zīr[107] ü fer
Şıhr-i ʿālī-ḳadri İbrāhīm Paşa siyyemā

14. Āṣaf-ı Ḥātem-dihiş düstūr-ı Eflāṭūn-meniş
Ṣāḥib-i Cem-rütbe dānā-dil vezir-i yem-ʿatā

15. Var mıdur bir ʿuḳde kim anı benān-ı ʿaḳl ile
İtmeye ḥall ol rumūz-āmūz-ı ḥikmet-intimā

60b

16. Müstefīż olduḳca nūr-ı āfitābdan māhtāb
İtmeye ẕātın Ḫudā ṣadr-ı vekāletden cüdā

17. Şemʿ-i iḥsānı idüp der-dest olmış pīş-rev
Rāh-ı ḫayra sevḳ ider şāh-ı cihānı dāʾimā

18. İttifāḳ-ile virüp baḥr u bere ḥüsn-i niẓām
Vech-i berre ṣarf-ı maḳdūr itdiler bi'l-iḳtiżā

19. Nās-ı dehri seyr idüp nān-pāre-i iḥsānla
Didi āb-ı luṭfuña dil-teşnedür ʿālem şehā

20. Aḳdı cūy-ı iltifātı Üsküdār'a meyl idüp
Cūş-ı baḥr-i himmeti deryāyı geçdi gūyiyā

61a

21. Ehl-i beyte çeşmeler yapdı ʿalā-raġm-ı Yezīd
Ola ḫandān rūḥ-ı sulṭān-ı şehīd-i Kerbelā

[107] zīr: zīb MT.

22. Zemzemāsā bir eṣerdür āl-i İbrāhīm'den
Geldi ḫāk-i Kaʿbe'ye Mevlā mübārek ide māʾ

23. ʿArż idüp yem n'olduġın[108] baḥre o deryā-dil hemān
Yapdı bir çeşme leb-i baḥre muḳārin evvelā

24. Pāyını būs eyledi derya leb-i ādābla
Ṭatlu ṭatlu nūş idüp āb itdi çün kesb-i ṣafā

25. Çeşme-i ḫurşīd-i dehrāsā şuʿāʿ-endāz olup
Cāmiʿ-i meydān-ı Mihrümāh'ı ḳıldı pür-żiyā

61b

26. Mihr ü māhı ṭāliʿ ü[109] ġārib görelden kāʾināt
Böyle bir ʿayna düçār olmadı çeşm-i nüh semā

27. Raḥmetullāhi ʿaleyhā vālide sulṭān çün
Eyledi Allāh içün bir cāmiʿ-i ʿālī binā

28. Şāh-ı ʿālem yaʿni[110] ferzend-i kirām-ı ḫilḳati
Rūḥunı merḥūmenüñ iḥyāya ḳaṣden ṣāniyā

29. Hem yemīn ü hem şimālinde yine ol cāmiʿüñ
İki çeşme eyledi iḥdāṣ Ḥaḳḳā cān-fezā

---

[108] n'olduġın: bulduġum MT.
[109] ṭāliʿ ü: ṭāli'i MT.
Mecmuâ-yı Tevârih'te "ṭāli'i" şeklinde transkribe edilmiş ancak arada bulunan kesme işaretinin, (Aşağıda MT.'deki "cāmi'i" kelimesinin yazılışında da olduğu gibi) esasında kısa çizgi görevi gördüğü anlaşılmaktadır.
[110] yaʿni: ā'nā MT.

30. Ne kerāmetdür ʿAzīz Maḥmūd Efendi semtini
Çeşmehā-yı seʿadedle ḳıldı iḥyā ṣāliṣā

62a

31. Fevḳ ü taḥt-ı mescid-i Ḥamza Faḳīh'e ol kerīm
Fī-sebīlillāh iki çeşme getirdi rābiʿā

32. Bī-ḥesāb oldı ʿaded ḫayrātına itmez vefā
Aldum … ṭarīḳ-i ʿadd u iḥṣādan eyā

33. Tāzelendi çeşme-i nev-resm-i şāhīden[111] yine
Bulmış iken āb [ü] tābı Eski Ḥammām'uñ fenā

34. Ṣuya ġāyet iḥtiyācı var idi Mīrāḫor'uñ
Oldı şādırvān gibi bir çeşmeye lāyıḳ o cā

35. Nehr-i Saʿd-ābād'a döndi bunda Bülbülderesi
Basdı ol vādīye çün ibşāra[112] beñzer çeşme pā

62b

36. Cāmiʿ-i Aġa'ya gelmezdi cemāʿat gibi ṣu
İʿtiḳād-ı fāside dönmişdi rāhı her yaña

37. Nuṣḥ u pend eyyāmı eṣnā-yı naṣīḥatde faḳaṭ
Ḫalḳ görürdi vāʿiẓüñ ʿaynında ābı cā-be-cā

38. Ḥāline raḥm eyleyüp erbāb-ı faḳr u fāḳanuñ

[111] çeşme-i nev-resm-i şāhīden: çeşme-i nev resm-i şāhīden MT.
[112] ibşāra: işāre MT.

Ḳısmet oldı [a]nlara bir çeşmesār-ı müntehā

39. Şeyḫ ʿOṣmān mescidi fevḳında Çavuş Mescidi
Her birine oldı bir çeşme müyesser ḥabbeẕā

40. ʿArżuḥāl idüp didiler ehl-i bāzār-ı devāb
Āb-ı telḫ içmekdeyüz ḥayvān gibi ṣubḥ u mesā

63a

41. Bir sürü mürrü'l-meẕāḳ-ı telḫ-kāmānı daḫi
Behre-yāb it cūy-ı şīrīnden kerem ḳıl ḫusrevā

42. Āb-ı luṭfın eyleyüp taʿmīm-i enʿām ü beşer
Ol maḥalle iki çeşme gördi inʿāmı revā
43. [Teşne]lik cānına kār itmişdi pek Bulġurlu'nuñ
[Āb-ı ḥa]yvānı iki ʿayn-ile gösterdi aña

44. … Meydān-ı Debbāġīn türāb-ı ḫuşk idi
Çeşme-i seyl-āb ile buldı yübūsetden rehā

45. Çeşmeden oldı duʿā-yı ḫayr ile raṭbü'l-lisān
Ṣūfiyān-ı rūze-dār-ı cāmiʿ-i Şeyḫ Muṣṭafā

63b

46. Tenbelān ile Çenār iki maḥalle ehlinüñ
Buldı iki çeşmeden sūz-ı derūnı inṭıfā

47. … çeşmeye ḥasretle Sulṭāndepesi
[Ge]vher-i āb-ile oldı ʿāḳıbet engüşt-nümā

48. Bu keremden Şemsī Paşa Semti oldı ḥiṣṣemend
Āb-ı inʿām-ı cihānbān ola cārī sermedā

49. Ehline ābı Sinān Paşa'nuñ itmezdi vefā
[Ya]pdı bir çeşme aña maʿlūm olunca mā-cerā

50. Üstüvār ide esasın ṭāḳ-ı gerdūn gibi Ḥaḳ
Lā-naẓīr oldı Şeref-ābād o ḳaṣr-ı müntehā

64a

51. Böyle ʿālī ḳaṣra ḳubbe olmadı çarḫ-ı berīn
Yüz sürelden ʿālem-i īcāda kühsār u feżā

52. Āsitānı būsegāh-ı şehriyārān-ı cihān
Sāye-i iclāli melhūfīne kehf ü mültecā

53. Ṭarḥ-ı reng-ā-reng ü ezhār-ı ʿabīr-efşān-ile
Bāġ-ı ḫulde döndi ṣaḥnında riyāż-ı dil-güşā

54. İştiyāḳ ile cihānı ser-be-ser şām u seḥer
Geşt iderdi böyle bir bāġa irem diyü ṣabā

55. Teşnegāna munṭaẓır ʿayneyn-i rūḥ-efzā-ile
Gevher-i āb-ı revān-ile olup engüşt-nümā

64b

56. İḫtiyāṭen daḫı birḳaç çeşme bünyād idicek
Eyledi taḥsīn beşer didi melāʾik merḥabā

57. Ḳıldı sī çeşme binā yek-bāregī ʿālemde tā

Bir nefes ṣuya żarūret çekmeye bay u gedā

58. Böyle himmet itmedi ʿālemde bir şehden ẓuhūr
Nāẓır ol tārīḫe ḳıl refʿ-i meşekk ü imtirā

59. Ḳalmasun ʿālemde bir ṣu diyü feryād eyleyen
Şevḳ[-i]le ʿayyūḳa çıḳdı eyyühe'l-ʿaṭşān nidā

60. Niyyeti ancaḳ rıżā-yı Ḥaḳḳ'ı taḥsīl itmedür
Ola ḫayrātı ḳabūl-ı bārgāh-ı kibriyā

65a

61. Dāverā d[ā]nā-dilā ẕaḫrü'l-verā yā ẕe'n-nüdā
Pāy-i taḫtuñ ʿind-i icmāʿü'l-mülūk fevḳe'l-ʿalā

62. Ḥadd-i aḥsādan şümār-ı ʿömrüñ olsun izdiyād
Bu ḥes[āb]uñ ṣıfr-ı erḳā[m]ı olup ʿayn-ı beḳā

63. Ḫayr-maḳdem bir mübārek şeb seḥer ḫīzān gibi
Māʾ-i cārī eyledi leyl-i Berāt'a iḳtiżā

64. Żam ola ḫayrātuñuñ ecr-i ʿaẓīmi gün-be-gün
Bī-ḥisāb oldı meṣūbāt-ı berātuñ ibtidā

65. Eyleyüp devletle taḫt-ı salṭanatda müstedām
Zümre-i ebrāra şāh ide Ḫudā rūz-ı cezā

65b

66. Sāl-i hicret oldı biñ yüz ḳırḳ bir olduḳda tamām
Çeşmehā-yı ḥażret-i Sultān Aḥmed **Nūri**yā

67. Rūz u şeb hem-dem olup olup mā-i cārīye
Ḥaşre dek ẕikr itsün āṣārın dehān-ı çeşmehā

68. Bāṭıl olsun ḫāne-i idrāki ol ḫar-meşrebüñ
İtmeye bu niʿmetüñ taḥtında ṣad ḥamd ü ṯenā

69. Ḥüsnüni bu ṣūret-i iḥsānuñ ol ki görmedi
Dīde-i fehminden eksik olmasun kuḥl-ı ʿamā

70. İtmedi bay u gedādan luṭf u inʿāmın dirīġ
Sīm ü zerden geldi tās-ı dehre ṣu gibi ġınā

66a

71. Müşterī olmaḳ ne ḥaddüñ böyle gevher medḥine
Kem biżāʿayla neden geldi saña bu ictirā

72. Şemʿa-i bī-nūr u ferle ḫānedān-ı aʿẓamı
Zuʿm-ı kem-miḳdāruñ oldur ki idesin rūşenā

73. Cüst ü cū itse felek ṣad sāl bulmaz ẕerresin
Eylese bir kūşesinde şems-i ʿālem iḫtifā

74. Ḳanda meddāḥī-i şāhenşāh-ı ʿālem ḳanda sen
Ḳanda kürsī-i felek ḳanda ben-i taḥte'ṣ-ṣerā

75. Nev ḳumāş-ı kārgāhın ehl-i ṣanʿat bīş ü kem
Sūḳ-ı sulṭānīye lā-büdd ʿarż iderler ʿādetā

66b

76. Kīmyādur bir sefer sevdüm ziyānum ne benüm
Ḫāk-i pāy-i ehl-i iḥsāna olursam ḫāk-pā

77. Resm-i ādābı taʿallüm eyleyüp üstāddan
Pīşvāyān-ı ṭarīḳ-i şiʿre ḳıldum iḳtidāʾ

78. İrdi hengām-ı [du]ʿā geçdi zamān-ı ḳīl ü ḳāl
Bir duʿā it kim icābet diye āmīn muṭlaḳā

79. Yā ilāhī āb-ı rū-yı mefḫar-ı kevneyn içün
İki ʿālemde murādın eyle iḥsān biʾr-rıżāʾ

80. ʿÖmr-i mülki ola taʿdād-ı teheccīden füzūn
Sell-i seyf-i milket-i aʿdāsı olup ḥarf-i lā

67a

81. Tā fuṣūl-ı erbaʿa çār-ı ʿanāṣır devr ide
Nūş idüp ibn-i ʿalīlān-ı ʿaṭaş bulsun şifāʾ

82. Nuṭḳ ider tārīḫi ʿaṭşāna cihāt-ı erbaʿa
Çeşmehā-yı şāh-ı Aḥmed'den gel iç ṣu ḳıl duʿā

fī sene 1141

67b

74

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ḫān-ı ġāzī ḥażret-i Ḫān-ı Aḥmed-i ā[lī-sıfāt]
Aḳdem-i şāhān-ı keyhān rūḥ-ı cism-i kā[ʾināt]

2. [T]ācdār-ı baḥr u ber fermān-revā-yı ḫuşk ü ter
Āfitāb-ı ṣubḥ-ı ʿālem māh-ı şām-ı mümkināt

3. Şehriyār-ı Rūm u sulṭān-ı ʿArab [...]
Sāye-i Mevlā ḫilāfet-yāb-ı ṣāḥib-muʿcizāt

4. Menbaʿ-ı āb-ı ʿadālet āb-ı rū-yı salṭanat
Dīd[e]bān-ı rubʿ-ı meskūn pās-bān-ı şeş-cihāt

5. Nūr-ı rāyı āfitāb-ı maşrıḳ-ı ṣıdḳ u ḫulūṣ
Āsitān-ı bārgāhı melceʾ-i fevz ü necāt

68a

6. Revnaḳ-ı firdevs[-i]le dünyāya zīb ü fer virüp
Himmeti ḳıldı binā ṣad-çeşme-i Kevṯer-ṣıfāt

7. Yeñi dünyā gibi şimdi şām-ı Rūm itdi ẓuhūr
Üsküdār'uñ her rehi çün oldı bir cūya ḳanāt

8. Gūş idince çāşnī-i ābını efvāhdan
Sükkerüñ aġzı ṣulandı eriye düşdi nebāt

9. Olsa bir emr-i ʿaceb midür neyistān-ı şeker
Reşḥasın ceẕbiyle perverde olan bīḫ-i nebāt

10. Şāḫsārı Sidre'ye bīhi sarāya ser çeker

Feyż-yāb olsa eger mecrā-yı ʿaynında nüvāt

68b

11. Mıṣır u Baġdād Üsküdār'a ba'd-ez-īn […]
Nūş-ı āba teşnedür bu çeşmeden Nīl ü [Fırāt]

12. Maḫzen-i yem-vüsʿatin ṭāḳ-ı felek ẓann eyleyüp
Geldi eṭrāfına saḳḳāʾveş seḥāb-ı muʿṣırāt

13. Ṣu gibi sīm ü zeri dökdi reh-i ḫayrāta çün
İde Ḥaḳ ārāyiş-i ser-levḥa-yı ḥüsn-i berāt

14. Yetmeye bi'l-farż idersem resme evṣāfın eger
ʿĀlemi ḳırṭās eşcārı ḳalem baḥri devāt

15. Nāsa ol şāh-ı keremkāruñ ḫulūṣ-ı ḳalb[-i]le
Farż-ı ʿayn olsun duʿā-yı ḫayrı mānend-i ṣalāt

69a

16. Ṭā'īfān-ı Kaʿbe-i ʿulyānuñ olsun ḥārisi
Devrini tekmīl idince nüh sipihr-i ʿāliyāt

17. Eyleye Mevlā sevāb-ı ḥacc-ı mebrūra bedel
ʿAn ṣamīm irdi türāb-ı Kaʿbe'ye çoḳ iltifāt

18. Zāyiʿ olmaz çünki ẓahr-ı āḫiretdür saʿy-ı ḫayr
Sāliḥātı medḥ idüp Mevlā buyurdı bāḳiyāt

19. Ṭabʿa ol dem ki ḥarāret vire mihr-i rüsteḫīz
İde Kevṯer'le telāfīsin ʿafüvvü's-seyyi'āt

20. Şu gibi ḫayrātı cārī fī-sebīlillāh ola
Feyż-i bārān-ile bulduḳca leṭāfet ḫażrevāt

69b

21. Gevher-i ẕātı olup ārāyīş-i ḥüsn-i devā[m]
Taḫt-ı ʿālī-baḫta olsun revnaḳ-efzā-yı [ḥayāt]

22. Ṭāliʿ-i evlād-ı emcādın nemā-yāb eyleye
Ṭūl-i ʿömr-ile Ḫudā ʿālemde hem-çün nāmiyāt

23. Taḫt-ı şāhīde kemāl-i ʿāfiyetle pīr ide
Vāhibü'l-āmāl [o]lan fettāḥ-ı bāb-ı müşkilāt

24. Çeşme-i aḥkām-ı şerʿi ʿāleme icrāʾ idüp
Āb-ı tīġ-i ʿadli ḳıldı fesḫ-i bīḫ-i münkirāt

25. Siyyemā ṣāḥib-emānet sıhr-ı ʿālī-menzilet
Ḳavl ü fiʿil[in]den ẓuhūra gelmez illa sāliḥāt

70a

26. Eyledi tevfīḳ-i Ḥaḳḳ-ile vekīl-i salṭanat
Āb [u] tāb-ı ṣıdḳ-ile nādīde gevherdür o ẕāt

27. Ehli ehle sevḳe emlāk-i kirām meʾmūrdur
Ṭayyibūna ol sebebdendür muḳārin ṭayyibāt

28. Redd ider seng-i cefā-yı gevher-i iḥsānla
Ḥüsn0-i aḫlāḳın nice vaṣf itsün erbāb-ı nikāt

29. Şuʿ le-baḫş ide ṣabāḥ-ı ḫayra mihr-i ṭalʿatı
Eyleyüp devletle dāʾim mürselün ve'l-mürselāt

30. Ḥaḳ metīn itsün esās-ı çeşme-i cemʿiyyetin
Arża virdikce metānet bu cibāl-i şāmiḫāt

31. Rūḥ-ı İskender didi şād-āb olup tārīḫini
Dehre Sulṭān Aḥmed iḥsān eyledi āb-ı ḥayāt

fī sene 1141

70b

75

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Şehā çetr-i felek-farḳuñda tā maḥşer otaġ olsun
Saña şems ü ḳamer meşʿal-keş-i pīş-i sürāġ olsun
Cihānda gül-ruḫuñ zīnet-fezā-yı ḥüsn-i bāġ olsun
Vücūd-ı nāzük-endāmuñ hemān ʿālemde ṣaġ olsun
Hemīşe ẕāt-ı mesʾūduñ ḫaṭālardan ıraġ olsun
Ṣalın ḳalb-i ʿadū nār-ı ḥasedle dāġ dāġ olsun

2. Muḳīm olsun vücūduñ dāʾimā evreng-i ṣıḥḥatde
Seni Loḳmān-ı ṭıbb-ı dehr olan görmeye ʿilletde
Ḳuvā-yı cismüñi baḫtuñla Mevlā ide ḳuvvetde
Feraḥla ġonçeveş ḫandān u şād ol bāġ-ı devletde
Hemīşe ẕāt-ı mesʾūduñ ḫaṭālardan ıraġ olsun
Ṣalın ḳalb-i ʿadū nār-ı ḥasedle dāġ dāġ olsun

71a

3. Olup evc-i şeref ṣaḫn-ı zemīn-i pā-yı iḳbālüñ
Müyesser ola ber-vefḳ-i murāduñ cümle āmālüñ
Ḥudūd-ı ʿālemi ide iḥāṭā ẓıll-ı iclālüñ
Ḫudā māżīden aʿlā ide müstaḳbelde aḥvālüñ
Hemīşe ẕāt-ı mesʾūduñ ḫaṭālardan ıraġ olsun
Ṣalın ḳalb-i ʿadū nār-ı ḥasedle dāġ dāġ olsun

4. Muʿīnüñ ẓāhir ü bāṭında olsun ḫāfıẓ u nāṣır
Maṣūn itsün seni Mevlā kederden bāṭın u ẓāhir
Ḫudā-yı ẕü'l-celāl ʿayn-ı ʿināyetle olup nāẓır
Serīr-ārā-yı iḳbāl eyleye ẕātuñ ilā-āḫir
Hemīşe ẕāt-ı mesʾūduñ ḫaṭālardan ıraġ olsun
Ṣalın ḳalb-i ʿadū nār-ı ḥasedle dāġ dāġ olsun

71b

76

11'li Hece Ölçüsü

1. İrdin mi sevdigüm mezāyasına
Hakk'uñ bize gönderdiği fermānuñ
Ṣaḳın aldanma cihānuñ ʿizzi cāhına
Saña ruʾyā olur demi devrānuñ

2. ʿİrfāniyetlikdür ʿaḳlımda temel
Bu sırrı fehm etmez her bir mübteẕel
Bu bir meṣeldür ki evvelden ezel
Başma kuyruġuna yatan yılanuñ

3. … … bir gevher[-]i kīmyādur
Fehm eden ʿārif-i sırr[-]ı inşādur
İki dāruñ? özü de beyt[-]i Hudā'dur
İlişme ḳalbine ṣaḳın bir cānuñ

72a

77

Muḫammes-i Bahāriyye

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Bād-ı nevrūz esdi geldi ṣaḫn-ı dünyāya bahār
Virdi ezhār-ile dehre tāze pīrāye bahār
Ṣaldı bāġa ebr-i nīsāndan yine sāye bahār
Dökdi enhār-ı leṭāfet rūy-ı deryāya bahār
Ola mesʾūd ol gül-i gülşen-temāşāya bahār

2. ʿAndelībān naġme-i dil-sūza ḳıldı ibtidā
Oldı zīr-i perdeden gül ʿāleme çehre-nümā
Açılup dāġ-ı derūnun ẓāhir itdi lālehā
Mevsim-i geşt ü güẕār-ı ṣaḫn-ı gülşendür şehā
ʿĀlemi döndürdi şimdi bāġ-ı meʾvāya bahār

72b

3. Cānib-i şarḳdan vezān oldı yine bād-ı seḥer
Ḳalmadı rūy-ı zemīnde gerd-i miḥnetden eẕer
İrdi eyyām-ı feraḥ hengām-ı ġam itdi güẕer
[Tāzelen]di feyż-i nevrūz-ile ʿālem ser-be-ser
Zīb ü fer virdi yeñiden kūh u ṣaḥrāʾya bahār

4. Nehr-i cennet gibi cūlar her ṭarāf oldı revān
Bu vaḳitde reşk ider luṭf-ı zemīne āsumān
Buldı ṣuyın kişṭzār-ı yābis-i devr-i zamān
Āb [u] tāb aldı ruṭūbetden güzellendi cihān
Oldı ḥüsn-efzā vücūh-ı küll-i eşyāya bahār

73a

5. Çün berāberdür leṭāfetde nehār-ile leyāl
Ṭabʿ-ı mevcūdāta her vech-ile geldi iʿtidāl
Kesb-i feyż idüp havādan oldı āb ʿayn-ı zülāl
Rūzigāruñ şeş cihātı eyledi refʿ-i melāl
İtdi īṣāl-i sürūr ednā vü aʿlāya bahār

6. Ḫāṭıruñ gül gibi … ḫandān eyleye
Maṭlabuñ ʿālemde dil-ḫʿāh üzre iḥsān eyleye
Sāl-i ʿömrüñ ḥadd-i iḥṣādan firāvān eyleye
Bāġ-ı āmālüñ hemīşe sebz ü reyyān eyleye
Emr-i [Ḥaḳḳ]-ile gelüp gitdikce ḫaḍrāya bahār

73b

7. Ḥaḳ taʿālā ʿīd u nevrūz eyleyüp evḳātuñı
İde Dārā'dan ziyāde şevket ü dārātuñı
Buldı ṣıḥḥatde vücūd-ı mekremet āyātuñı
Ḥamdülillāh mesned-i devletde gördi ẕātuñı
Vechi var şām u seḥer ḥamd itse Mevlā'ya bahār

8. Şimdi envāʿ-ı şükūfeyle müzeyyendür çemen
Devr-i lāle faṣl-ı gül hengām-ı şādīdür gelen
Ḳudretin iẓhāra āġāz itdi ḥayy-ı ẕü'l-minen
Muntaẓır teşrīfüñe ʿālem senüñ ey gül-beden

Vech-i iḳbālüñ müheyyādur temāşāya bahār

74a

78

[Nūrī]

Tārīḫ-i Fetḥ-i Revān

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

1. Ẓıll-ı Ḥaḳ maẓhar-ı ikrām-ı ʿaẓīm-i Sübḥān
   Pertev-i nūr-ı Ḫudā sāye-i mihr-i Yezdān

2. Ḥāmil-i rāyet-i sulṭān-ı serīr-i *Levlāk*
   Ḥāfıẓ-ı kişver-i İslām u ḫudāvend-i cihān

3. Şeh-i Būbekr-i ʿamel pādişeh-i mülk ü milel
   Ṣāḥib-i ʿadl-i ʿÖmer mālik-i ḥilm-i ʿOṯmān

4. Ṣaf-der-i rūz-ı veġā ṣaff-şiken ü ḳalʿa-güşā
   Peyrev-i şīr-i Ḫudā Ḥaydar-ı Kerrār-ı zamān

5. … reh-rev-i rāh-ı ṣavāb
   … ġażāʾkār u ġażanfer meydān

74b

6. Key-i Aḥmed-laḳab el-ān melik-i Rūm u ʿArab
   Fātiḥ-i mülk-i ʿAcem ḳātil-i ehl-i ṭuġyān

7. Mülk-i Īrān'ı yine himmet idüp taṯhīre
   Ṣaldı çārūb-ı süyūfıyla hezārān merdān

8. Çāk idüp ṣadr-ı Ḳızılbaş'ı tebāh eylediler
Miḫleb-i tīġ-ile yek ḥamlede çün şīr-i jiyān

9. Dūdmān-ı ʿAcem'i leşker-i kibr u ġażabı
Eyledi ʿavn-i Ḫudā-ile ḫarāb-ı vīrān

10. ʿIrḳ-ı nesli kesilüp Sürḫ-ser'üñ ʿālemden
Toḫm-ı nā-pāk-i vücūdı yere geçdi el-ān

75a

11. Sebb ü laʿni idüp idḫāl-i gülū-yı bedkār
Kendi zehriyle helāk oldı gürūh-ı şuʿbān

12. Cā-yı buṭlāna firār itdi meẕāhib-i ḍalāl
İrdi ol semte dem-i meẕheb-i pāk-i Nuʿmān

13. Yeridür dūżaḫa dek itse Kızılbaş firār
Ne gezer arż-ı muḳaddesde gürūh-ı şeyṭān

14. Tīġ-ı ḳahr-ile idüp ḳaṭʿ-ı lisān-ı sebbāb
[ʿArş-ı ra]ḥmāna ʿurūc eyledi eṣvāt-ı eẕān

15. … [c]evāmiʿ pür-nūr
… Ḳadr ü Ramażān

75b

16. Oldı nām …
Ẕikr olup taṣliye …

17. Ḍarb-ı ṭop-ile ser-ā-pā bedeni raḥne iken
Cesed-i mülk-i ʿAcem'den güç-ile çıḳdı Revān

18. Himmet-i Āṣaf-ı devrāna olur mı ḥāʾil
Ḳalʿa-i düşmen eger olsa da āhen-bünyān

19. Eyledi ḳuvve-i emvāl ü Revān'ı mebẕūl
Olmadı saʿy ü tedārikden o ḫālī bir ān

20. Eyleyüp saʿyini Allāhü teʿālā meşkūr
Böyle bir feṭḥ-i ʿaẓīmi aña itdi iḥsān

76a

21. Mütteḥid idüp ʿIrāḳ-ı ʿArab ile ʿAcem'i
İde emriñi Ḫudā mülk-i ʿIrāḳeyne revān

22. Feṭḥ-i manṣūṣ idi ḳāyilde biraz sūre-i Rūm
Eyledi ẓāhirine muʿcize nuṭḳ-ı Ḳur'ān

23. Çeşm-i feṭḥ oldı yine kuḥl-ı ẓaferle rūşen
Girdi çün ḳabża-i tesḫīre diyār-ı Hemedān

24. Feṭḥ-i bāb oldı der-i kişver-i Īrān açılup
Bād-ı nuṣret ṭaraf-ı Ḥaḳ'dan irüp oldı vezān

25. Levḥ-i maḥfūẓ-ı ḥavādiṯ idügi ẓāhirdür
Raṭb u yābis cüz ü kül ṯebt-i derūn-ı Furḳān

26. **Nūri**yā feṭḥe dü mıṣraʿ la didüm tārīḫin

Lafẓ u maʿnāya pesend eyleye tā nükte-verān

27. Sāl-i tār[ī]ḫ hezār u ṣad u sī ü heftde
Sedd idi mülk-i ʿAcem'de hele fetḥ oldı Revān

76b

79

Kemāl

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Şehā cürm ü ḳuṣūrum çoḳ ḫaṭā benden ʿaṭā senden
Günāhdan ġayrı kārum yoḳ ḫaṭā benden ʿaṭā senden

2. Günāhum eyledüm iḳrār idüp cürmümden istiġfār
Ne ḳāʾil eylemek inkār ḫaṭā benden ʿaṭā senden

3. Naẓar-dār olma noksāna **Kemāl**'i atma yabana
Yazılmaz ḳavl-i dīvāne ḫaṭā benden ʿaṭā senden

4. Be-ḥaḳḳ-ı ḥażret-i Mevlā nedür bu nāz u istiġnāʾ
Cihānda mā-ḥaṣal cānā ḫaṭā benden ʿaṭā senden

5. Ḫaṭāsuz var mı bir ādem ʿayıbsuz kimse olmaz hem
Dil-i mecrūḥa ol merhem ḫaṭā benden ʿaṭā senden

6. Cefā vādīsine gitme dil-i bīmārı incitme
Benüm itdügimi itme ḫaṭā benden ʿaṭā senden

7. Daḫı ben cürm-i ʿiṣyānum ʿamel bābında ʿüryānum

Ki sen didüñ ki ġaffārum ḫaṭā benden ʿaṭā senden

4.3. MESTAP Tablosu

	İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi 8 İAE SR-000482 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası						
Yp. nu.	**Mahlas**	**Matla' beyti / bendi**	**Makta' beyti / bendi**	**Birim**	**Nazım türü**	**Vezin**	**Açıklamalar**
1a - 1b	-	Ey perī mihr-i cihan-ārāya beñzetdüm seni Miṣli yoḳ bir gevher-i yektāya beñzetdüm seni Ḥüsnüñi bir şeyʾe teşbīh eylemek mümkin degül Ṣunʿ-ı pāk-i ḫażret-i Mevlā'ya beñzetdüm seni	Var mıdur pervāneveş şemʿ-i şebistānuñ senüñ Ġālibā olmaḳ gerek bir māh-ı tābānuñ senüñ Gūş idüp ṣubḥ u mesā feryād u efġānuñ senüñ Ey göñül ben bülbül-i şeydāya beñzetdüm seni	Bend	Murabba	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Velehu
2a	Nūrī	Eylemezdi hiç binā-yı ittiḥād ābı ḳabūl Bilmezem ḳandan duḫūl itdi araya bu şiḳāḳ	Eylemem vaṣluñdan ey meh-pāre ben ḳaṭʿ-ı ümīd Emr-i Ḥaḳḳ-ile tamām olunca devr-i nüh-revāḳ	Beyit	Kıt'a	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
2b - 3a	Nūrī	Fenā deştinde bir şemme sezā gül var mıdur yoḳdur Nevāsı semʿa ḳābil bunda bülbül var mıdur yoḳdur	Hezārān esb-i ḫoş-reftār-ı mıżmār-ı süḫan vardur Semend-i ṭabʿ-ı **Nūrī** gibi düldül var mıdur yoḳdur	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu
3b	Nūrī	Faṣl-ı gül geldi göñül ʿazm-i gülistān idelüm Seyr-i ʿibret-eṣer-i ḳudret-i Yezdān idelüm	Gülleri açdı yine feyż-i nesīm-i nevrūz Açalum ol güli āh eyleyüp efġān idelüm	Beyit	Gazel	..-- / ..-- / ..-- / ..-	Velehu
4a	Nūrī	Seni ḫüsn-i cihān-āşūbuñ ey meh itmesün maġrūr Keremle āfitābāsā gedā vü bāya ol meşhūr Ṣaḳın miʾrāt-ı dil seng-i cefādan olmasun meksūr Göñül yap ḫānedān-ı devletüñ Mevlā ide maʿmūr Duʿāmız böyledür ṣubḥ u mesā dergāh-ı Mevlā'ya Mülāḳī ide devletle hezārān ʿīd-ı aḍḥāya	Günehkārāna ʿafvuñ mevsimidür ʿīd-ı aḍḥādur Küşāde bāb-ı ġufrān tāʾib-i ẕenbe müheyyādur Dem-i raḥmet zamān-ı maġfiret-fermā-yı Mevlā'dur Ricā-yı setr-i cürm-ile dil-i bī-çāre güyādur Ricāmız böyledür ṣubḥ u mesā dergāh-ı Mevlā'ya Mülāḳī ide devletle hezārān ʿīd-ı aḍḥāya	Bend	Müseddes	.--- / .--- / .--- / .---	
4b	Nūrī	Ḫanedān-ı ḥüsnüñ ey meh dāʾimā maʿmūr ola Pertev-i nūr-ı cemālüñ gün gibi meşhūr ola	İtdi pejmürde yine ṭabʿa doḳundı rūzigār Naẓmum ol yüzden şikeste-bestedür maʿẕūr ola	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Velehu
5a	-	[Biz vā]ḳıf-ı esrār-ı maʿānī-i kitābuz … dānā-yı rumūzāt-ı ḫiṭābuz	-	Beyit	Gazel	..-- / ..-- / ..-- / ..-	Manzume tahrip olmuştur.

5a - 5b	-	-	Gūşı fermānına āmāde ḳılup ḫizmetde Deheni būse-zed-i kūşe-i dāmān idelüm	Beyit	Gazel	..-- / ..-- / ..-- / ..-	Manzume tahrip olmuştur.
6a - 7b	ʿAdlī	Feyż alup ʿāleme bārī-i nesemden nevrūz Geldi biñ niʿmet-ile ḫ ʿān-ı keremden nevrūz	ʿAdlī nefyitdi taʿaddīyi diyār-ı ʿademe Şer-i gürgāndan emīn oldı ġanemden nevrūz	Beyit	Kaside	..-- / ..-- / ..-- / ..-	Nevrūziyye
8a	Nūrī	شاه محمود ان مجدد ساز رسم عد ل و داد با خلافت در جها ن مقبول هر موجود شد	برجلوسش نوریا یکپا ره تا ر یخم فتا د حمد لله شاه ما لك مصطفی محمود شد	Beyit	Kıt’a	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Manzume Farsçadır.
8b - 10a	-	Bahār irdi yine faṣl-ı kenār-ı cūy-bār oldı Havālar döndi semt-i iʿtidāle feyż-bār oldı İrişdi devr-i gül hengām-ı feryād-ı hezār oldı Güzellendi yine ṣaḥn-ı gülistān pür-bahār oldı Cihān ümmīd-i teşrīfüñle ey meh bī-ḳarār oldı Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı	Neler bitdi gel ey rūḥ-ı revān seyreyle ṣaḥrāda Ne gevherler ẓuhūr itdi temāşā eyle deryāda Ne niʿmetler saña ṣaḥn-ı çemende oldı āmāde Bu tāze beyt-ile murġān-ı gülşen geldi feryāda Cihān ümmīd-i teşrīfiñle ey meh bī-ḳarār oldı Yeter dil-ḫasteler sūzān-ı nār-ı intiẓār oldı	Bend	Müseddes	.--- / .--- / .--- / .---	Bahāriyye
10b - 11a	-	Cihānı eyledüñ bende zihī vādī-i şāhāne Bıraḳduñ dehre āşūb u fiten ey çeşm-i mestāne	Şehā vaṣf-ı cemīlüñdür bu naẓm-ı dil-keş inṣāf it Ḫudā virmiş mi bu ḥüsn-i edāyı bir süḫandāna	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
11b - 12b	-	Ḥabbeẓā ḳaṣr-ı feraḥ-efzā-yı ṭabʿ-ı müsteṭāb Bārgāh-ı ḥażret-i sulṭān-ı ʿ işmet-intisāb	Eyledüm bir şevḳ[-i]le tārīḫ-i tekmīlin tamām *Bārekallāh tarḥ-ı nev-īcād ü Ḳaṣr-ı Nüh-Ḳıbāb*	Beyit	Kaside	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Ḳaṣīde der-Medḥ-i Ḳaṣr-ı Nüh-Ḳıbāb der-Üsküdār
12b - 13a	-	Ṭalʿatuñ şuʿle-i ḥüsn-ile dıraḫşān olsun Ḥaşre dek gün gibi revnaḳ-dih-i devrān olsun	Ḫānumānuñ dura devletle hemīşe maʿmūr Düşmenüñ ḫānesi berbād ü perīşān olsun	Beyit	Kaside	..-- / ..-- / ..-- / ..-	Velehu
13b	Necātī Bey	Didüm ḥüsnüñ berātından neden zülf-i siyāh egri Didi bu Rūm durur bunda olur ṭuġrā-yı şāh egri	Nedendür āsitānuñda benüm devletli sulṭānum Raḳīb-i rū-siyeh ṭoġrı olam ben bī-günāh egri	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	Beste
13b	-	Bir perī-çehre yine ḳıldı beni āşüfte- ḥāl Zülfi zencīrine bend oldum bugün Mecnūn-miṣāl	Gözime ḳarşu ider aġyāra dürlü ʿişveler Bendesine cevre başlar her ḳaçan itsem suʾāl	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Beste
13b	Basīrī	Ḳanda varsam sāye-i serv-i bülendim var iken Kime ḳul olam senüñ gibi efendim var iken	Şerḥ-i derd-i ʿaşḳı āḫir kime taḳrīr ideyin Göñül adlu bir muṣāḥib derdmendüm var iken	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Beste
14a	Şeref Hanım	İste maḳṣūduñ güli femden zebānuñ duymasun Laʿl-i nābuñ nūş ḳıl ammā dehānuñ duymasun	Öldürürseñ kendüñ öldür bendeñi ey ḳaşı ya[y] Ḫançer-i bürrānuñı çek ur miyānuñ duymasun	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Beste

14a	Meşāmī	Ḫaṭ geldi rūy-ı dil-bere ben ḳaşdayım daḫi Aḫşām irişdi seyr-i kemān-keşdeyim daḫi	Yaḳdı kül itdi ʿaşḳ odı [gerçi] vücūdımı Ben ey **Meşāmi** bir yanar āteşdeyim daḫi	Beyit	Gazel	--. / -.-. / .--. / -.-	Beste
14a	-	Ġamuñla ḫaste olan kimseye devā olmaz Ümīd-i ṣıḥḥat iden saña mübtelā olmaz	Dil-i fütāde gibi bend olup ḳalur āḫir Düşen hevā-yı [ser-i] zülfüñe rehā olmaz	Beyit	Beste	.-.- / ..-- / .-.- / ..-	Beste
14b	Emrī	Yüzüñ görmüş yine miskīn ṣaçuñ āşüfte-ḥāl olmış Perīşān eylemiş kendin bükülmüş ḳaddi dāl olmış	Görüp ḫāl-i siyāhın **Emri**yā cism-i sefīdinde Didüm niçe megesdür bu ki aña sīm bāl olmış	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
14b - 15a	Naḥīfī	Ne ẓālim ġamzedür bilmem ne āfet çeşm-i müjgāndur Ki her ḫūnī nigāhuñ bir ḫadeng-i şuʿle-peykāndur	O ḥüsn-i bī-naẓīre leb-güşā-yı vaṣf olan elbet Ya Bāḳī'dür ya Ṣabrī ya Naḥīfī-i süḫandāndur	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
15a	-	Göñül bir āfitāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle	-	Beyit	Müfred	.--- / .--- / .--- / .---	
15a	-	Ḳıldı ʿaşḳuñ beni āvāre elümden ne gelür Düşdüm ol zülf-i siyehkāre elümden ne gelür	-	Beyit	Müfred	..-- / ..-- / ..-- / ..-	
15b	Şemʿī	Yine ḫūnī gözüñ sāḳī ki baġrumdan kebāb ister Döküp nā-ḫaḳ yere ḳanum ḳabaġum pür-şarāb ister	Şarāb-ı laʿl-i dil-berden içüp ḳanmaḳ diler her dem Nice dīvānedür **Şemʿī** görüñ āteşden āb ister	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
16a	-	Ṣabāḥuñ ḫayr u şāmuñ ola mesʿūd Budur maḳṣūdımuz ḫayr-ı duʿādan	Seni gül gibi ḫandān eylesün Ḥaḳ Cihāna feyż irişdikçe ṣabādan	Beyit	Kıt'a	.--- / .--- / .--	
16b	-	Hevā-yı bend-i zülfüñle göñül dīvānedür şimdi Ḫayāl-i laʿl-i nābuñla ʿaceb mestānedür şimdi	Degülken dīde-ārā-yı heves ol ṭıfl-ı nev-reste Cihānda miṣli yoḳ bir gevher-i yek-dānedür şimdi	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
17a - 17b	-	Ḥüsn-i Yūsūf çehre-i gül-gūn-ı cānānumdadur Kişver-i Mıṣr-ı leṭāfet māh-ı Kenʿānumdadur Mevsim-i nāz u girişme verd-i ḫandānumdadur Ḥüsn-i reftār u reviş serv-i ḫırāmānumdadur ʿĀlemüñ ārāyişi ol şāh-ı ḫūbānumdadur Revnaḳ-ı ḫūbı benüm devletlü sulṭānımdadur	Dil şürūʿ itdi hezārān şevḳ-ile evṣāfına Ẕātı ġālibdür ḥiṣāl-i ḫūy-ıla eslāfına Bādī-i ʿizz ü şerefdür ḫaşre dek aḫlāfına Eylemiş şāyeste her vech-ile Ḥaḳ elṭāfına Merḥamet bī-çāreye ol şāh-ı devrānumdadur İltifāt üftādeye ol şūḫ-ı ẕī-şānumdadur	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
18a - 18b	-	Degül çeşm-i heves nāẓır henüz iḳbāl-i devrāna Baḳar mı şemʿ-i ḫurşīd-i cihān-ārāya pervāne İden ṣahbāʾ-yı laʿlidür dil-i huşyārı mestāne Ḳırılsun şīşe-i bāde ḳapansun bāb-ı meyḫāne	Ḫudā'dan ġayrı ʿālemde muʿīn ü yārımuz yoḳdur Fütāde fikr-i dīdārından özge kārımuz yoḳdur Taʿalluḳdan gülistān-ı cihānda ḫārımuz yoḳdur	Bend	Müseddes	.--- / .--- / .--- / .---	

		Bu bezmüñ bādesinden neşʾesinden bī-ṣafāyuz biz Ne keyfiyyetdür esrār añlamaz bir nā-sezāyuz biz	Bu hestī ḫānedānında muḥaṣṣal varımuz yoḳdur Muḳīm-i ḫānedān-ı sāye-i bāl-i hümāyuz biz Ḳarīn-i reh-güẕār-ı dergeh-i ʿizz ü ʿalāyuz biz				
19a - 19b	Nūrī	ʿAynına almaz şehā ḫurşīd-i dīdāruñ gören ʿĀleme itmez naẓar mirʾāt-ı ruḫsāruñ gören	Telḫ-kām olmaz idüp nā-puḫte elfāẓa heves Ḳand-i naẓmuñ **Nūri**yā pür-şehd-i eşʿāruñ gören	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
20a	-	Kerīmü'ṭ-ṭabʿ olan şāhān-ı devrān Dirīġ itmez gedāsından ʿaṭāyı	Hezār emṣāline itsün mülāḳī Şehā īcād iden çarḫ-ı ʿalāyı	Beyit	Kıt'a	.--- / .--- / .--	
20b	-	Cemālüñ vaṣf iderdüm ey perī bir nüktedān [olsam] Kemālüñ naḳl ider[düm] mālik-i ḥüsn-i beyān olsam	Pür itdüm gevher-i medḥüñle ṣaḥn-ı kān-ı imkānı Sezādur şimdi mümtāz-ı gürūh-ı şāʿirān olsam	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
21a	-	Ey cemāli kevn-i ḥüsnüñ āfitāb-ı enverī Evc-i iḳbālüñ ʿuluvv-i şān-ıla nīk-aḫterī Māh-ı Kenʿān'dan mı alduñ bu müferriḥ peykeri Görmemiş kimse naẓīrüñ devr-i Ādem'den beri Saña beñzer yoḳ cihānda yā meleksin yā perī Ḫayl-i ḫūbānuñ şehinşāh-ı mücevher-efseri	Bu meşeldür dirler ay aydın daḫı bellü ḥesāb Gözlüye çün gizli yoḳdur ey şeh-i ʿālī-cenāb Perde-i iḫfāya bir vech-ile ṣıġmaz āfitāb Ṣaḫn-ı deryā-yı muḥīṭüñ ḳubbesi olmaz ḫabāb Eylemiş şemʿ-i ruḫuñ pervāne mihr-i ḫāveri Ol sebebden devr ider çarḫ üzre dāʾim serserī	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
21b	Nūrī	Niʿmet-i iḳbāle lāyıḳ itse Mevlā bir dili Bir keremkāruñ sımāṭ-ı luṭfuña mihmān ider	Naẓm-ı gevher-pāşuñı ol şeh görürse **Nūri**yā Dest-i iḥsānı dehānuñ pür-dür ü mercān [ider]	Beyit	Kıt'a	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
22a - 22b	-	İdüp ḥüsn-i binā-yı dil-pesendi ṭabʿumı teşvīḳ Beni taḥrīk idüp sevḳ eyledi bu beyti inşāya	Ẓuhūr itdi ser-ā-pā ṭabʿ-ı ilhām-āşināsından Naẓar ḳıl çeşm-i ʿibretle bu nakş-ı ḥayret-efzāya	Beyit	Kıt'a	.--- / .--- / .--- / .---	
23a	-	Ḥaḳ seni elṭāf-ı bī-pāyān ile memnūn ide Eyleyüp ʿömrüñ ziyāde devletüñ efzūn ide Ẕevḳ u ṣıḥḥatle vücūduñ ġuṣṣadan meʾmūn ide Mā-ḥaṣal Mevlā saña iḥsān-ı gūn-ā-gūn ide Cāme-i iḳbāl ile itsün vücūduñ iftiḫār Ẕātuñ esb-i devlete iclāl ile olsun süvār	Virme zaḥmet kendiñe dünyā içün çekme elem Ḥaḳ seni ḳılmış ezel şāyeste-i luṭf u kerem Ḫalḳ olundı yoġiken bir şey daḫi levḥ ü ḳalem Oldı dünyānuñ vü mā-fīhānuñ ecvāfı raḳam Olmaz eşcār üzre taḳdīrden ziyāde berg ü bār Bāġ-ı ümmīdüñde ḳısmetdür biten leyl ü nehār	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
23b	-	Ḫālimi vardum o şāh-ı ḥüsne iʿlām eyledüm Yine göñlüm maẓhar-ı ṣad-güne ikrām eyledüm	Luṭf-ı Ḥaḳ'dur sen şeh-i ḫāṭır-şināsa bendelik Ol sebebden saña ḳul olmaġa iḳdām eyledüm	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	

24a	-	Mā ʾilim yāre eger meylümden ʿār eylerse de ʿĀṣıḳam tīġ-ı cefāʾsı cāna kār eylerse de	Gevher-i naẓma o şāh-ı nüktedān itsün pesend İftiḫār itmem ben ʿālem iʿtibār eylerse de	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
24b	-	Gönlüm yine bir dil-ber-i mümtāza düşürdüm Murġ-ı naẓarı bir gözi şeh-bāza düşürdüm	Sürdüm yüzi kūyında varup ḫāk-i niyāza Ol şūḫ-ı cefā-pīşeyi biñ nāza düşürdüm	Beyit	Gazel	--. /.--. / .--. / .--	
25a	Nūrī	Bugün dāġ-ı derūnum ol gözi bīmāra gösterdüm Ümīd-i merhem-i raḥm-ile zaḫmum yāre gösterdüm	Virüp evṣāf-ı ḥüsniyle ḥalāvet **Nūri**yā naẓma Yine vardum o ṭūṭī-i şeker-güftāra gösterdüm	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
25b	-	Ḥamdülillāh geldi teşrīf eyledi dünyāya ʿīd İtdi müstaġraḳ cihānı niʿmet-i ʿuẓmāya ʿīd ʿĀlemi ḳıldı müşābih cennet-i meʾvāya ʿīd Ṣardı ḫūbān-ı zamānı câme-i dībāya ʿīd ʿĀleme iḳbāl ile ṣaldı hümāveş sāye ʿīd Ola meymūn u mübārek ol melek-sīmāya ʿīd	Kāʾināta esdi çün semt-i feraḥdan rūzgār Oldı muḫtellü'l-meşāmmāna yine ʿanber niṣār Cānib-i Ḥaḳ'dan irişdi dehre luṭf-ı bī-şümār Köhne dünyā itdi tecdīd-i libās-ı iftiḫār Virdi zīnet serv-i ḳadlerle bugün ṣaḥrāya ʿīd Ola meymūn u mübārek ol melek-sīmāya ʿīd	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Īdiyye
26a - 26b	Nūrī	Biḥamdillāh şehā ḥüsn-i Ḫudā-dāduñ kemāl üzre Yeridür secde-i şükrüñ bu luṭf-ı ẕü'l-celāl üzre	Keremdür gerçi ümmīd-i dil-i bī-çāre ey **Nūrī** Ne emreyler o şāh-ı nükte-dān bu ḥasb-i ḥāl üzre	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
26b - 27a	-	Baḫt-ı vārūndur beni mehcūr iden dil-dārdan Dūr iden bu nā-müsāʿid aḫterimdür yārdan	Zīb-i gūş-ı iʿtibār itse revādur ol perī Kem degüldür naẓmuñ ey dil lüʾlüʾ-i şeh-vārdan	Beyit	Gazel	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
27b	-	Kāʾināta ʿarż-ı dīdār eyledi şāhāne ʿīd İtdi müstaġraḳ cihānı ser-be-ser iḥsāna ʿīd Bāde-i ẕevḳ-ile ḳıldı ʿālemi mestāne ʿīd Virdi şādīden ḥayāt-ı cāvidān her cāna ʿīd Geldi envāʿ-ı meserretle yine devrāna ʿīd Ola meymūn u mübārek ol şeh-i ḫūbāna ʿīd	Luṭf idüp bay ü gedāya ḥażret-i perverdigār Eyledi ʿīda müṣādif geldi faṣl-ı nev-bahār Devr-i lāle vaḳt-i güldür ey şeh-i ʿālī-tebār Devlet ü ṣıḥḥatle eyle ʿālemi geşt ü güẕār Geldi envāʿ-ı meserretle yine devrāna ʿīd Ola meymūn u mübārek ol şeh-i ḫūbāna ʿīd	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Īdiyye
28a	Nūrī	Nedür ey meh ġaraż aġyār ile söyle tekellümden Ne ḥāṣıl bülbüle zāġ-ı siyāh-ile terennümden	Olunca vāḳıf-ı keyfiyyet-i eşʿāruñ ey **Nūrī** Ayaġın çekdi herkes geçdi sevdā-yı taḳaddümden	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	
28b - 29a	Nūrī	Vaḳt-i seyr-i gülsitān irdi şehā nevrūzdur Geldi dehre mevsim-i ẕevḳ u ṣafā nevrūzdur	Ḳand-i evṣāfuñla naẓmı sükkeristān eyleyüp Geldi yine **Nūrī**-i şīrīn-edā nevrūzdur	Beyit	Kaside	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Nevrūziyye

29b	-	Ḫudā ẕāt-ı şerīfüñden şehā ekdārı dūr itsün Enīsüñ istirāḥat hem-demüñ ẕevḳ ü sürūr itsün Cemāl-i ṭāliʿüñ mihr-i felekveş ʿayn-ı nūr itsün Duḫūl idüp meserret bezmüñe nevrūz u sūr itsün Vücūduñ mesned-i iḳbāl ü devletde ḥużūr itsün Şeb ü rūzuñ cihānda ḳadr ü ʿīdāsā mürūr itsün	Hemīşe ḥāfıẓuñ ḥıfẓ-ı Ḫudā-yı ẕü'l-celāl olsun Muʿīnüñ mālik-i mülk-i ḳadīm ü bī-zevāl olsun Muḥaṣṣal rūzgāruñ bī-ġubār u bī-melāl olsun ʿAdūlar reh-güẕāruñda ḫarāb u pāy-māl olsun Vücūduñ mesned-i iḳbāl ü devletde ḫużūr itsün Şeb ü rūzuñ cihānda ḳadr ü ʿīdāsā mürūr itsün	Bend	Müseddes	.--- / .--- / .--- / .---	
30a - 30b	-	Eyleyüp Mevlā mekānuñ mesned-i iḳlīm-i nāz Eyleye iḳbāl ile ẕāt-ı şerīfüñ ser-firāz Ḫāk-i pāyüñe hemīşe yüz süre ehl-i niyāz Gice gündüz eyleye ḫānuñda ḥiẕmet rūz-ı ʿīd	Maẓhar-ı tevfīḳ olanlar ḥażret-i Yezdān'dan Yüz çevirmezler gedā-yı merḥamet-cūyāndan İtsün ümmīd-i vefā üftādeler ḫūbāndan Çün ziyād olur dil-i şāhānda şefḳat rūz-ı ʿīd	Bend	Murabba	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
31a	-	Dil-dārı sevüp fikr-i viṣāl itmemek olmaz ʿAṭşāna temennā-yı zülāl itmemek olmaz	Her şaḫṣa müyesser midür idrāk-i maʿānī Erbāb-ı süḫan kesb-i kemāl itme[mek olmaz]	Beyit	Gazel	--. /.--. / .--. / .--	
31b	-	Mülk-i dehrüñ ser-fürū itmez gönül dārāsına Sen gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-cenābum var iken Kāʾinātuñ kim baḳar mihr-i cihān-ārāsına Ḥüsn-i ʿālem-tābuñāsā āfitābum var iken	Fehm-i maʿnā-yı ḥaḳīḳat eyleyen ehl-i süḫan Oldı[lar] dil-dāde-i ārāyiş-i kevn-i kühen Minnet-i cām-ı Cem'i çekmem berāy-ı neşʾe ben Mey gibi eşküm ciger gibi kebābum var iken	Bend	Murabba	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
32a - 32b	Nūrī	Yine tāze ḫırām u nev-revişle ey melek-sīmā Hevā-yı ʿāşıḳı taḥrīke eylersin neler peydā Olursın rū-nümā ṣad perdeden gerçi perīāsā İdersin kākülüñ bāzīçegāh-ı ārzū ammā Ṣabāyı ḳanda ḳorsun ḫāṭır-ı aḥbābı neylersin	Dil-i nāzük-nihāduñ **Nūri**yā yoḳ ṭāḳat ü [tābı] Taḥammül müşkil iş bār-ı girān-ı vaʿż-ı aḥbābı Sezādur zīver-i gūş it bu pend-i dürr-i nā-yābı Tecerrüd iḫtiyār it āşinā-yı ʿaḳl iseñ **Nābī** Bu ṭūfāngāh-ı hestī-şūyda esbābı neylersin	Bend	Tahmis	.--- / .--- / .--- / .---	
32b - 34b	Nūrī	Ey dür-i deryā-yı ʿiffet zīb-i evreng-i vaḳār Tāc-ı ʿişmet gevher-i ẕātuñla eyler iftiḫār Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥrādur bu vaḳt-i feyz-bār Bāʿiş-i tefrīḥ-i ḫāṭırdur çü seyr-i sebzezār Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār	Ẕevḳ [anuñdur] **Nūri**yā bu demde ṭaġ u bāġı var Ḥayf aña kim ẓāhir ü bāṭında dāġ u bāġı var Gitme ol gülzāra kim rāhında ṭaġı bāġı var Gel bu bāġa kim gül-i nev çāġı var ırmaġı var Geldi istiḳbāle envāʿ-ı şükūfeyle bahār Muntaẓır pā-būs-ı iḳbālüñe ḫāk-i Üsküdār	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Müseddes-i Bahāriyye
34b - 35b	-	Gül gibi açıl göñülden ḥall idüp ġam bāġını Lāleveş yaḳduñ yeter sīneñde ḥasret dāġını Ṣaldı gülzāra felek feyż-i hevā ırmaġını ʿĀlemüñ zeyn itdi ezhār-ile ṭaġ u rāġını [Bu]ldı nevrūz u bahār-ile gülistān çāġını	Ārzū-yı maḳdemüñle cūlar ey naḫl-i revān Oldı ḫāke yüz sürüp semt-i çemenzāra revān Şaḥn-ı ḫaḍrāya zemīnden çıḳdı ferş-i perniyān Çetr-i nüh-ṭāḳın felek gülzāra ḳıldı sāye-bān Buldı nevrūz u bahār-ile gülistān çāġını	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Müseddes-i Bahāriyye

		[Gel] ḳıyām it seyre servāsā cihānuñ bāġını	Gel ḳıyām it seyre servāsā cihānuñ bāġını				
36a - 36b	Nūrī	Zemīn ü āsmān feyż-i leṭāfet eyleyüp taḥṣīl Bürūdetden mizācın eyledi āb u hevā tebdīl Bu vaḳt-i nāzük itmekde mürūra sürʿat ü taʿcīl Ahālī-i çemen āmāde pāyüñ itmege taḳbīl Disünler müjde gülzāra şeh-i ʿālī-mekān geldi Ḳadem-rencīde ḳıl vaḳt-i temāşā-yı cihān geldi	Riyāż-ı devletüñ her dem bahārdan olmasun ḫālī Mekān itsün hemīşe ḫānedānuñ cāy-ı iḳbāli İde ẕātuñla hem-mesned Ḫudā tevḳīr ü iclāli Hemişe bāġ-ı devletde ṣalın ey ḫüsrev-i ʿālī Disünler müjde gülzāra şeh-i ʿālī-mekān geldi Ḳadem-rencīde ḳıl vaḳt-i temāşā-yı cihān geldi	Bend	Müseddes	.--- / .--- / .--- / .---	
36b - 38a	Nūrī	Pür oldı deşt-i ʿālem yine enhār-ı leṭāfetden Zemīn-i teşne-dil sīr-āb olup bārān-ı raḥmetden	[ʿAceb] şayeste-i ḥüsn-i naẓar eyler mi ol meh-rū Bu naẓm-ı dil-nişīn el-ḥaḳ degül ḫālī nezāketden	Beyit	Kaside	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu
38b	Nūrī	Eyleye bāḳī Ḫudā ẕāt-ı kerem-āṣāruñı Āfitāb-ı maṭlaʿ-ı iḳbāl idüp dīdāruñı	Gül gibi ruḫsāruñ olsun revnaḳ-ı bāġ-ı cihān Servveş zīb-i gülistān eylesün reftāruñı	Beyit	Kaside	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Velehu
39a	Nūrī	Devr ider mihr ü mehāsā dil cihānı ṣubḥ u şām Görmege ḥasretdür ol rūḥ u revānı ṣubḥ u şām	Mihr ü māh-ı luṭf-ı ṭabʿuñdan olaydı feyż-yāb Sözle kān-ı gevher eylerdüm dehānı ṣubḥ u şām	Beyit	Kaside	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Velehu
39b	Nūrī	Olup dil-ḫaste bir rūh-ı revāna tāze cān buldum Cihānda derd-i ʿaşḳ-ile ḥayāt-ı cāvidān buldum	Bu naẓm-ı tāze maḥṣūl-i zemīn-i ṭabʿ-ı **Nūrī**'dür Faḳīrāne şehā nev-bāve birkaç armaġān buldum	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu
40a	Nūrī	Mufaṣṣal ol şehe ḥāl-i dili iʿlāma muḥtācuz Degüldür ḳābil-i taṣrīḥ yine īhāma muḥtācuz	Degüldür ehl-i ʿaşḳuñ ḳīl ü ḳāli ḥālden ḫālī Gehī dirmiş ki şiʿr-i **Nūrī**-i nā-kāma muḥtācuz	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu
40b - 42a	Nūrī	Saʿādetle ṣalup bu menzile sāye ṣafā geldüñ Ḳudū[m]uñla meserret geldi dünyāya ṣafā geldüñ	Mübārek eyleye naḳl-i mekānuñ ḥażret-i Allāh Feraḥ virdüñ dil-i ednā vü aʿlāya ṣafā geldüñ	Beyit	Kaside	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu Manzumenin son 4 beyti 42a'da kayıtlıdır.
41a - 41b	Nūrī	Aʿlemā dānā-dilā dānā-yı dāniş-perverā Sensin ol kim böyledür her dem ḫitāb-ı Üsküdār	Ḫāṭıra gelmezdi taḳdīr-i Ḫudā imiş meger Ḫāk-pāyüñe bu güne intisāb-ı Üsküdār	Beyit	Kıt'a	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	
42b - 43b	Nūrī	Müjde ey dil yine ol ḫüsrev-i ḫūbān geliyor Güyiyā mülküne şevketle Süleymān geliyor	Naẓm-ı evṣāfuña tanẓīre hevesle çarḫdan Bezmüñe muṭrib-i nāhīd-i ġazel-ḫᵛān geliyor	Beyit	Gazel	..-- / ..-- / ..-- / ..-	Velehu

44a - 45a	Nūrī	Ṣabā eṭrāf-ı kūy-ı yāre var seyr-i maḳām eyle Temennā ḳıl zemīn-i ḫiẕmeti būs it ḳıyām eyle	Fürūġ-ı ḥüsn-ile ṣubḥ u mesā ḥurşīd ü mehāsā Cihānda ḥaşre dek devletle ʿarż-ı iḥtişām eyle	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu
45a - 46b	Nūrī	Ḫaẕer ḳıl kendiñe bī-hūde şimşīr-i sitem çekme Dil-i bīmārı mecrūḥ eyleyüp zaḫm-ı nedem çekme Olup ser-mest-i devlet ārzū-yı cām-ı Cem çekme Bu şeşder-ḫānede bāb-ı tevekkülden ḳadem çekme Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme	Ḫudā'dur seyr iden çün baṭn-ı fīli dīde-i mūrı Ġınā vü faḳra ʿadditme vesīle żaʿaf-ile zūrı İder perverde ḫ̌ān-ı niʿmetden muḳʿad u kūrı Feżā-yı hestī mülk-i vāhid-i muṭlaḳdur ey **Nūrī** Göñül gel būd u nā-būd-ı cihāna ḳayd u ġam çekme Umūruñ Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle bir dürlü elem çekme	Bend	Müseddes	.--- / .--- / .--- / .---	Müseddes-i Velehu
47a - 48a	Şāhidī	Ey göñül saʿy eyle olʿālemde merd-i ẕū-fünūn Olmasun nuṭḳuñda peydā *el-ḥadīṣü ẕū-şücūn* ʿĀḳile lāyıḳ mı bu vādīde evżāʿ-ı cünūn Ehl-iʿilm-ile müsāvī çün degül *lā-yaʿlemūn* Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn* Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn	Himmet it ebnā-yı cinsüñden ziyāde aʿlem ol Fehm-i maʿnā ile esrār-ı ḥurūfa maḥrem ol Her maḥal teşrīf-i ikrāmıyla merd-i mükrem ol Āşnāyān-ı biḥār-ıʿilm-ile gel hem-dem ol Vay aña kim olmadı dānā-yı sırr-ı *kāf u nūn* Ḥayf aña kim dām-ı cehl içinde ḳalmışdur zebūn	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Müseddes-i Velehu
48b - 49b	Şāhidī	Bahār irdi leṭāfet geldi bāġ u rāġ-ı devrāna Daḫi gelmez mi ol serv-i revān seyr-i gülistāna	Gedālardan dirīġ itme nigāh-ı luṭfuñı zīrā Şehā ʿādetdür ikrām eylemek her yerde mihmāna	Beyit	Kaside	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu Bahāriyye
50a - 50b	Şāhidī	Gel ey kilk-i süḫan-perdāz şürūʿ it vaṣf-ı dilberden ʿUṭāş-ıʿaşḳa ol dem-sāz kerem ḳıl āb-ı Kevṣer'den	Zemīn-i gülşen-i dünyā naẓīrin görmemiş ḥālā O mevzūn ḳāmet-i bālā sehī-serv ṣanavberden	Beyit	Gazel	.--- / .--- / .--- / .---	Velehu
51a - 51b	Nūrī	Eyledi ricʿat yineʿahd-i şebāb-ı Üsküdār Tāzelendi ser-be-ser köhne ṣiyāb-ı Üsküdār	Dāʾim itsün merkezinde ḳuṭb-ıʿālem gibi Ḥaḳ Ġāyete irince devr-i bī-ḥisāb-ı Üsküdār	Beyit	Kaside	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Kasīde-i Velehu
52a	-	Yeter ḫāmūşī-i meştā-yı fırḳat bülbül-i ḳalbe Bahār-ı vaṣl ile gelsün yine feryāda ḫoş geldüñ	Olup rū-māl-i dāmen-būs idüp iḳdām-ı teşrīfin Naṣīb olur mı bir kerre dimek dünyāda ḫoş geldüñ	Beyit	Kıt'a	.--- / .--- / .--- / .---	

52b	-	Ḥamdülillāh irdi nevrūz-ile faṣl-ı nev-bahār Ey perī ṣaḥn-ı çemenzāra leṭāfet geldi gel Ṭabʿ ını tebdīl idüp āb u hevā-yı rūzigār Şimdi bāġa mevsim-i gülzār-ı cennet geldi gel	Oldı envāʿ-ı şükūfeyle müzeyyen kāʾināt ʿĀleme feyż-i hevā virdi yine tāze ḥayāt Pür meserretdür bu demler ḫānedān-ı şeş-cihāt Geçdi eyyām-ı keder vaḳt-i şeṭāret geldi gel[113]	Bend	Murabba	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Velehu
56a - 57a	Nūrī	- [114]	Çünki ḫʿān-sālārı hem-nām-ı Ḫalīlullāh'dur Niʿmet-i iḥsānı mebẕūl-i gedā vü şāhdur Rūz u şeb nūr-ı naẓarla merdüm-i āgāhdur Āṣaf-ı mülk-i Süleymān ṣāḥib-i Cem-cāhdur Baʿd-ez-īn tevfīḳ-i Ḥaḳ'la hem-seferdür ṭuġlaruñ Hem-rikāb-ı ṣaf-der-i fetḥ ü ẓaferdür ṭuġlaruñ	Bend	Müseddes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	1143
57b	-	Şāyeste ḳılup eşref-i eyyāma cihānı Gönderdi yine aḥsen-i evḳāt u evānı Kenz-i keremüñ geldi fütūḥāt-ı zamānı Ṣaçıldı yere raḥmet-i ebr-i ṣamedānī Ġarḳ eyleyüp envāra bugün kevn-i mekānı Gösterdi Ḫudā ġurre-i şehr-i Ramażānı	-	Bend	Müseddes	--. /.--. / .--. / .--	
58a [115] - 58b	-	-	-	-	-	-	
59a [116] - 67a	Nūrī	-	Nuṭḳ ider tārīḫi ʿaṭşāna cihāt-ı erbaʿa Çeşmehā-yı şāh-ı Aḥmed'den gel iç şu ḳıl duʿā	Beyit	Kaside	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	fī sene 1141
67b -	-	Ḫān-ı ġāzī ḥażret-i Ḫān-ı Aḥmed-i ā[lī-sıfāt] Aḳdem-i şāhān-ı keyhān rūḥ-ı cism-i kā[ʾināt]	Rūḥ-ı İskender didi şād-āb olup tārīḫini Dehre Sulṭān Aḥmed iḥsān eyledi āb-ı ḥayāt	Beyit	Kaside	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	fī sene 1141

[113] 53, 54 ve 55. yapraklar büyük ölçüde yırtık ve kayıptır.
[114] Bu müseddesin ilk bendlerine, yırtık sayfalarda kaldığı için ulaşılamamıştır.
[115] Bu yaprağın hemen tamamı yırtık ve kayıptır.
[116] Manzumenin başlangıç beyitleri yırtık ve kayıp olan sayfalarda kalmış olmalıdır.

70a							
70b - 71a	-	Şehā çetr-i felek-farḳuñda tā maḥşer otaġ olsun Saña şems ü ḳamer meşʿal-keş-i pīş-i sürāġ olsun Cihānda gül-ruḫuñ zīnet-fezā-yı ḥüsn-i bāġ olsun Vücūd-ı nāzük-endāmuñ hemān ʿālemde ṣaġ olsun Hemīşe ẕāt-ı mesʾūduñ ḫaṭālardan ıraġ olsun Ṣalın ḳalb-i ʿadū nār-ı ḥasedle dāġ dāġ olsun	Muʿīnüñ ẓāhir ü bāṭında olsun ḫāfıẓ u nāṣır Maṣūn itsün seni Mevlā kederden bāṭın u ẓāhir Ḫudā-yı ẕü'l-celāl ʿayn-ı ʿināyetle olup nāẓır Serīr-ārā-yı iḳbāl eyleye ẕātuñ ilā-āḫir Hemīşe ẕāt-ı mesʾūduñ ḫaṭālardan ıraġ olsun Ṣalın ḳalb-i ʿadū nār-ı ḥasedle dāġ dāġ olsun	Bend	Müseddes	.--- / .--- / .--- / .---	
71b	-	İrdin mi sevdigüm mezāyasına Hakk'uñ bize gönderdiği fermānuñ Ṣaḳın aldanma cihānuñ ʿizzi cāhına Saña ruʾyā olur demi devrānuñ	… … bir gevher[-]i kīmyādur Fehm eden ʿārif-i sırr[-]ı inşādur İki dāruñʾ özü de beyt[-]i Hudā'dur İlişme ḳalbine ṣaḳın bir cānuñ	Bend	Koşma	11'li Hece Ölçüsü	
72a - 73b	-	Bād-ı nevrūz esdi geldi ṣaḫn-ı dünyāya bahār Virdi ezhār-ile dehre tāze pīrāye bahār Ṣaldı bāġa ebr-i nīsāndan yine sāye bahār Dökdi enhār-ı leṭāfet rūy-ı deryāya bahār Ola mesʾūd ol gül-i gülşen-temāşāya bahār	Şimdi envāʿ-ı şükūfeyle müzeyyendür çemen Devr-i lāle faṣl-ı gül hengām-ı şādīdür gelen Ḳudretin iẓhāra āġāz itdi ḥayy-ı ẕü'l-minen Muntaẓır teşrīfüñe ʿālem senüñ ey gül-beden Vech-i iḳbālüñ müheyyādur temāşāya bahār	Bend	Muhammes	-.-- / -.-- / -.-- / -.-	Muḫammes-i Bahāriyye
74a - 76a	Nūrī	Ẓıll-ı Ḥaḳ maẓhar-ı ikrām-ı ʿaẓīm-i Sübḥān Pertev-i nūr-ı Ḫudā sāye-i mihr-i Yezdān	Sāl-i tār[ī]ḫ hezār u ṣad u sī ü heftezzde Sedd idi mülk-i ʿAcem'de hele feṭḥ oldı Revān	Beyit	Kaside	..-- / ..-- / ..-- / ..-	Tārīḫ-i Feṭḥ-i Revān sene 1147
76b	Kemāl	Şehā cürm ü ḳuṣūrum çoḳ ḫaṭā benden ʿaṭā senden Günāhdan ġayrı kārum yoḳ ḫaṭā benden ʿaṭā senden	Daḫı ben cürm-i ʿiṣyānum ʿamel bābında ʿüryānum Ki sen didüñ ki ġaffārum ḫaṭā benden ʿaṭā senden	Beyit	Kaside	.--- / .--- / .--- / .---	

SONUÇ

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi 8 İAE SR-000482 numarada kayıtlı şiir mecmuası 76 varaktan oluşmaktadır. Eserin mürettibi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Mecmuada ferağ/ketebe kaydı bulunamamaktadır. Ancak mecmuadaki şairlerin 15-19. yüzyıl arasında yaşamış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 18. yüzyılı işaret eden farklı nazım şekilleriyle yazılmış 5 tarih manzumesi vardır. Bu tarihlerden ve eserdeki şairlerin doğum ve ölüm tarihlerinden yola çıkılarak mecmuanın 19. yüzyılda tertip edildiği düşünülmektedir. Bununla birlikte şiirlerde mekân olarak Üsküdar'dan sıkça bahsedilmesi ve en çok şiiri bulunan şair Nûrî'nin de Üsküdarlı olması sebebiyle mecmua mürettibinin de bu ilçeye ayrı bir merakı olduğu ve belki de burada yaşamış olduğu düşünülebilir.

Mecmuada 10 farklı nazım şekli/türü ile yazılmış olan toplam 79 şiir bulunmaktadır. Gazeli takiben müseddes, kaside ve kıt'a mecmuada ağırlıklı olarak kullanılmış şekillerdir. Mecmuadaki 79 şiirin 37'sinin şairi tespit edilmiştir. Geriye kalan 42 şiirin ise kime âit olduğu belirlenememiştir. Mecmuada şiirinin olduğu tespit edilen şair sayısı 11'dir. Kimliği kesin olarak tespit edilen şair sayısı ise 9'dur. Bu şairlerin çoğu 16. yüzyıl şairleridir. En çok şiiri bulunan kişi ise Nûrî'dir. Nûrî ve Nahîfî mecmuadaki 18. yüzyıl şâirleridir. Nahîfî'nin mecmuada bir adet şiiri vardır ve gazel nazım şekliyle yazılmıştır.

Mecmuada toplam 8 farklı vezin kullanılmıştır. Bu vezinlerden en çok kullanılanı Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün (33) kalıbıdır. Hece ölçüsüyle yazılmış olan manzume sayısı 1 adettir ve 11'li kalıpla yazılmıştır. Vezni tespit edilemeyen / hiçbir kalıba uymayan şiir bulunmamaktadır.

Mecmuadaki şairlerden Necâtî Bey, Şem'î, Emrî, Nahîfî ve Şeref Hanım'ın yayımlanmış divan neşirlerinde, mecmuadaki şiirlerinin tamamı bulunmaktadır. Ancak bu şairlerden bazılarının şiirlerinin, divan neşrinde bulunup da mecmuada bulunmayan mısraları olduğu tespit edilmiştir. Divan neşrinde olup da mecmuada olmayan mısralara çalışmamızın ilgili kısmında yer verilmiştir.

Mecmuada en çok şiiri bulunan Nûrî'nin divan tertip edip etmediği bilinmemektedir. Bu durumda şairin şiirlerinin başka akademik kaynaklarda olup olmadığını tespit etme yoluna gidilmiştir. Sonuç olarak da yalnızca 1 şiiri başka bir kaynakta bulunmuştur. Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin *Mecmûa-i Tevârih* adlı eserinde yer aldığı tespit edilen bu şiirin, incelediğimiz mecmuadaki hâliyle karşılaştırması yapılmıştır. Bunun sonucunda incelediğimiz eserde 82 beyitten müteşekkil olduğu görülen şiirin, karşılaştırdığımız eserde yalnızca 30 beyit olduğu görülmektedir. Daha evvel incelediğimiz mecmuada olup da divan neşrinde olmayan mısra olmadığını ancak divan neşrinde olup da mecmuada olmayan bazı mısralar olduğunu söylemiştik. Bundan dolayı Nûrî'nin bahsi geçen şiiri, her ne kadar bir divan neşriyle karşılaştırılmış olmasa da bu duruma istisna teşkil etmektedir. Aradaki tek fark şiirin karşılaştırmasının, içinde bulunduğu tespit edilen bir tarih mecmuasıyla yapılmasıdır. Bu şiir, hem 18. yüzyılda Üsküdar'da inşa edilmiş olan su yolları, çeşmeler ve bu çeşmelerin konumları hakkında bilgi vermesi hem de mürettibin, mecmuanın geneline hâkim olan tercihleri dolayısıyla çok önemli olduğu için çalışmamızın ilgili yerinde detaylı olarak incelenmiştir. Ayrıca inceleme kısmına karşılaştırmada kullanılan eserde yer almayan beyitlerle birlikte incelediğimiz mecmuada ve MT.'de ortak olarak bulunan beyitler de dâhil edilmiştir. Beyitlerde çoğunlukla bulunduğu mahalle veya yakın olduğu yapıyla tarif edilmiş olan çeşmelerden tespit ettiklerimiz hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca bu çeşmelerin görüntülerine de yer verilmiştir.

Sonuç itibarıyla incelediğimiz mecmuada farklı yüzyıllarda farklı şairlere yer verilmiştir. Şiirlerin çoğu belli konular ve üsluplarda yazılmıştır. Yani mürettipin mecmuadaki tasarrufları genel olarak sabittir. Ayrıca mecmuada az da ola imla hataları bulunmakla beraber çoğunlukla tutarlı bir imla gözetilmiştir. Mürettipin kullandığı nesih hat oldukça okunaklıdır. Bununla beraber incelediğimiz mecmuanın genel bir edebî zevk ve anlayışa hitap etmediği söylenebilir. Bu nedenle mecmuanın kuvvetle muhtemel şahsî bir talebi karşılamak üzere yani sipariş doğrultusunda kaleme alındığını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Arslan, Mehmet, *Şeref Hanım Dîvânı*, Ankara: KTB Yay., e-kitap, 2018.

Aypay, A. İrfan, *Nahifî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.

Ayvansarâyî, Hâfız Hüseyin, *Mecmûa-i Tevârih*, (haz. Fahri Ç. Derin vd.), İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1985.

Ceylan, Ömür, "İncelemede Ölçünlülük ve MESTAP Tezlerinin İnceleme Kısmına Dair Yeni Bir Şablon Önerisi", *KÜLTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı 8, (2023), 21-28.

Hamadeh, Shirine, *Şehr-i Sefa: 18. Yüzyılda İstanbul*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.

Karavelioğlu, Murat A., *Şem'î Dîvânı*, İstanbul: Biltur Basım Yay., 2014.

Kılıç, Erdal, *Mecmûa-yı Letâif fî-Sandukati'l-Me'ârif (Metin ve Değerlendirme),* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.

Köksal, M. Fatih, "Şiir Mecmualarının Önemi ve "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi" (MESTAP)", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur vd. , İstanbul: Turkuaz, (2012), s. 421-431.

Köksal, M. Fatih, *Edirneli Nazmî Mecma'u'n-Nezâi'r (İnceleme-Metin)*, Ankara: KTB Yay. e-kitap, 2017.

Macit, Muhsin, *Nedim Divanı*, Ankara: KTB. Yay., e-kitap, 2017.

Saraç, Mehmet A. Yekta, *Emrî Divanı*, KTB Yay. e-kitap.

Tarlan, Ali Nihâd, *Necatî Beg Divanı*, İstanbul: MEB Yay. e-kitap, 1963.

Ünver, İsmail, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, (1993), 51-89.

https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/, (erişim tarihi: 06.03.2024)

https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78352/eski-turk-edebiyati.html, (erişim tarihi: 06.03.2024)

https://teis.yesevi.edu.tr/arama (erişim tarihi: 10.04.2024)

https://www.uskudaristanbul.com/firmadetay.asp?id=1503 (erişim tarihi: 15.04.2024)

https://islamansiklopedisi.org.tr/ (erişim tarihi: 15.05.2024)

https://kulturenvanteri.com/tr/ (erişim tarihi: 15.05.2024)

https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=25247 (erişim tarihi: 15.05.2024)

http://www.suvakfi.org.tr/ (erişim tarihi: 15.05.2024)

https://www.uskudar.bel.tr/ (erişim tarihi: 15.05.2024)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Anasayfa (erişim tarihi: 15.05.2024)

EK

EK 1: TIPKIBASIM

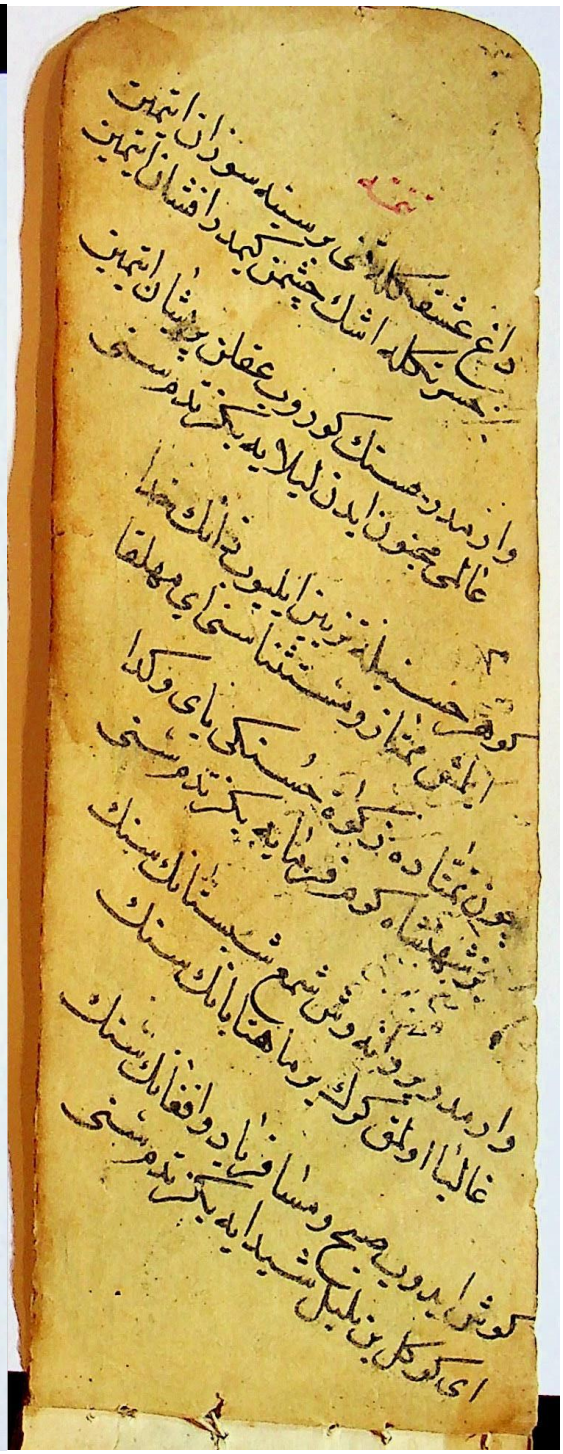

İSTANBUL
ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
ŞEVKET RADO YAZMALARI
482

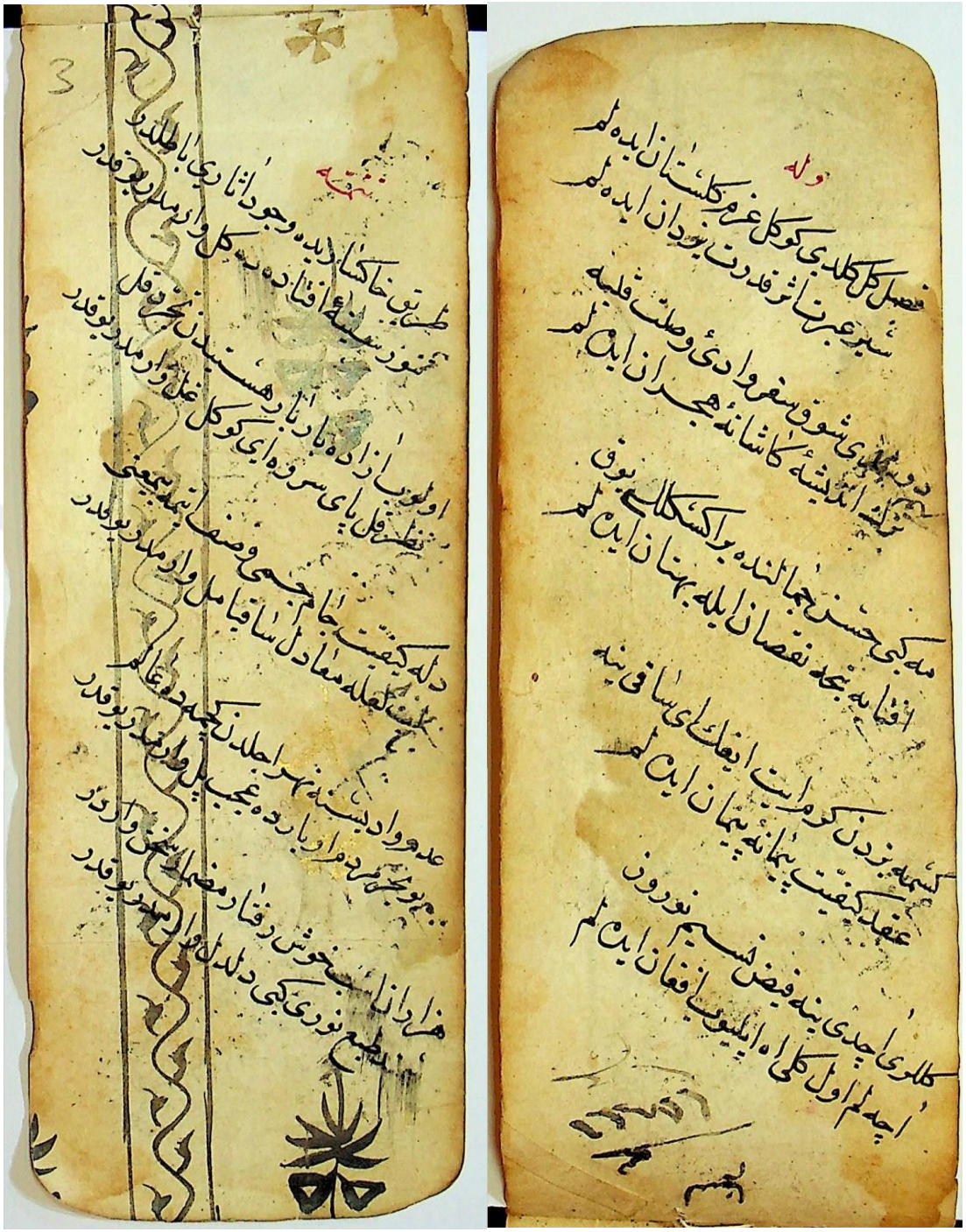

نغمه

چغدی شریف بهاری بوکون استقباله
طوندی صحرایه شکوفیله جمدن نوروز

خانقاه چمنه قلدی ورعله نشریف
خرقه پوردوشی تقوی وندمدن نوروز

اولدی باران بکی شادی وسترت نازل
روی ارضی بودی اوناخ سدمدن نوروز

بنه سلطان جهان بکی ایدوب عرض جمال
ایندی شریف چمن چغدی حرمدن نوروز

یعنی سلطان شروان سلاطین زمان
کلدی درکاهنه تابع ادمدن نوروز

نوروزیه

نفض الکوب عالمه بادی نسیمدن نوروز
کلدی بیلک نغمله خوان کومدن نوروز

سنبوردی بوزخاک درقبله اسلامه کلوب
چوبوب روی دلی بیت ضیمدن نوروز

دشمن الوب ماشطهٔ قدرت صنع حقدن
کاننات بینه زین ایندی نعمدن نوروز

فلدی نوسال له بجدید بجهان کفنه
پیره زن دهری خلاص ایندی همدن نوروز

اولدی وصل له وصال کله بلبل بکی شاد
باشلدی نغمه یه نوروز عجمدن نوروز

نبذه

دوران ولیش لطافله حیاتا بر ماغی وش جولر
چراگاه نکارابی گشتا بمکده اهولر
اجاطه ایلدی دنیا بی عنبر کبی خوشبولر
اچلدی سر بسر سنبل پریشان ایتدی کیسولر

جهان امید تشریفکله ای مه بی قرار اولدی
بیزد لخسته لرسوزان نار انتظار اولدی

خدا ناب وهوادن نسنه ایدوب حکم رستاقی
خلاص ایتدی خرابات وضع سردندن کلستانی
شکوفیله مزین قلدی نخل باغ وبستانی
راقدردی هوا اطفاله سودای دبستانی

جهان امید تشریفکله ای مه بی قرار اولدی
بیزد لخسته لرسوزان نار انتظار اولدی

نبذه

حمادی صحن باغه کونه کونه انجمن دوران
تماشای چمنزاره صالندی سرو وش جولان
همیشه تازه رولر غنچه اسا اولمده خندان
ولی بلبل کبی افتاده دلرا ایتمده افغان

جهان امید تشریفکله ای مه بی قرار اولدی
بیزد لخسته لرسوزان نار انتظار اولدی

فلك فوردی فضای کلشنه برزم شاهانه
اله ساقی لاله الدی رنکارنک پیمانه
بوکیفتله لایقدر جهان اولدیسه مستانه
مبارك اولسون اما مشاطه ادا باغ عرفانه

جهان امید تشریفکله ای مه بی قرار اولدی
بیزد لخسته لرسوزان نار انتظار اولدی

له

جهانی ایلدك بنده ذهی وادی شاهانه
برافدك دهره اشوب وفتنای چشمی مستانه

کیرلدکچه شمع حسنك پرده فانوس احفایه
کوکل پروانه وش حسن تله دوشدی نار سوزانه

جمالك پرتوندن دوشن اولدی دیك دنیا
نظیرك کلمه مش مهر فلك وش چخ کردانه

وجودك کوهی کاهی دریای خفیفسدر
وفا ایتمك سکا فالمشدر اجنس عهد وپیمانه

عیش ظن ایلیوب تقریر می اغماض عین ایتمه
شلدر کرچه خواب اوزره اولور عالمده افسانه

سرو رایسنه نه غم فصل زمستان زاد حسن تله
بهار ایرسه بنه کل کلدوکن کور سك کلستانه

نسخه

نه کوهر ظهور ایتدی روح ودوان شیر ایله صحرده
نه لوئلو ایتدی کلای تماشا ایله دریاده

نه نغمه سکا صحن چمنده اولدی اما ده
نه بوتازه بیله مرغان کلشن کلدی فریاده

جهان امید تشریف کله ای مه بی قرار اولدی
بترد لخشته لرسوزان ناد انتظار اولدی

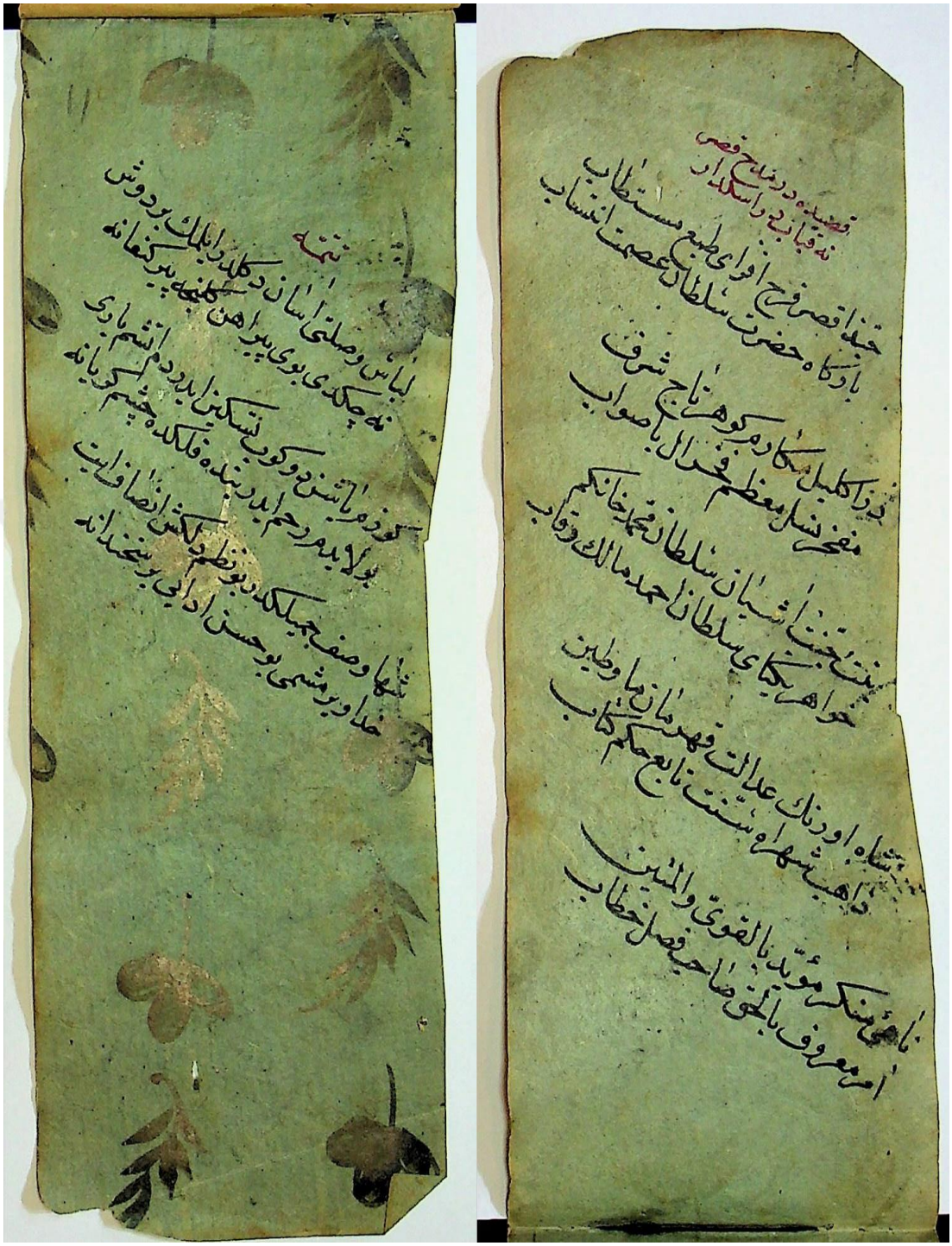

قصیده در مدح فتح فتح
نه قبا بچ راسکدار

جند اقصر فرخ اوای طبع مستطاب
بارگاه حضرت سلطان عصمت انتساب

ذوالکلیل مکارم برج شرف
مفخر نسل معظم خدال باصواب

بنت بنت اشیان سلطان فخار خانکم
خواهر یکتای سلطان احمد مالک رقاب

شاه اورنگ عدالت قهرمان ملک و دین
داهب شهراه سنت تابع حکم کتاب

ناصر منکر مؤید بالقوی والمتین
امر معروف بالحق صاحب فصل خطاب

نتمه

لباس وصلی اسان دکلد رابلبل بردوش
نه چکدی بوی پیراهن کلنجه پرکنمانه

کوزه رباتش دوکوب تشکین ایدردم اتشم باری
بولابیدر رحم ایدربنده فلکده چشم کریانه

بنها وصف جمیلکدر بوظم دکش انصافایت
خدا ویرمشمی بوحسن ادایی ریخدانه

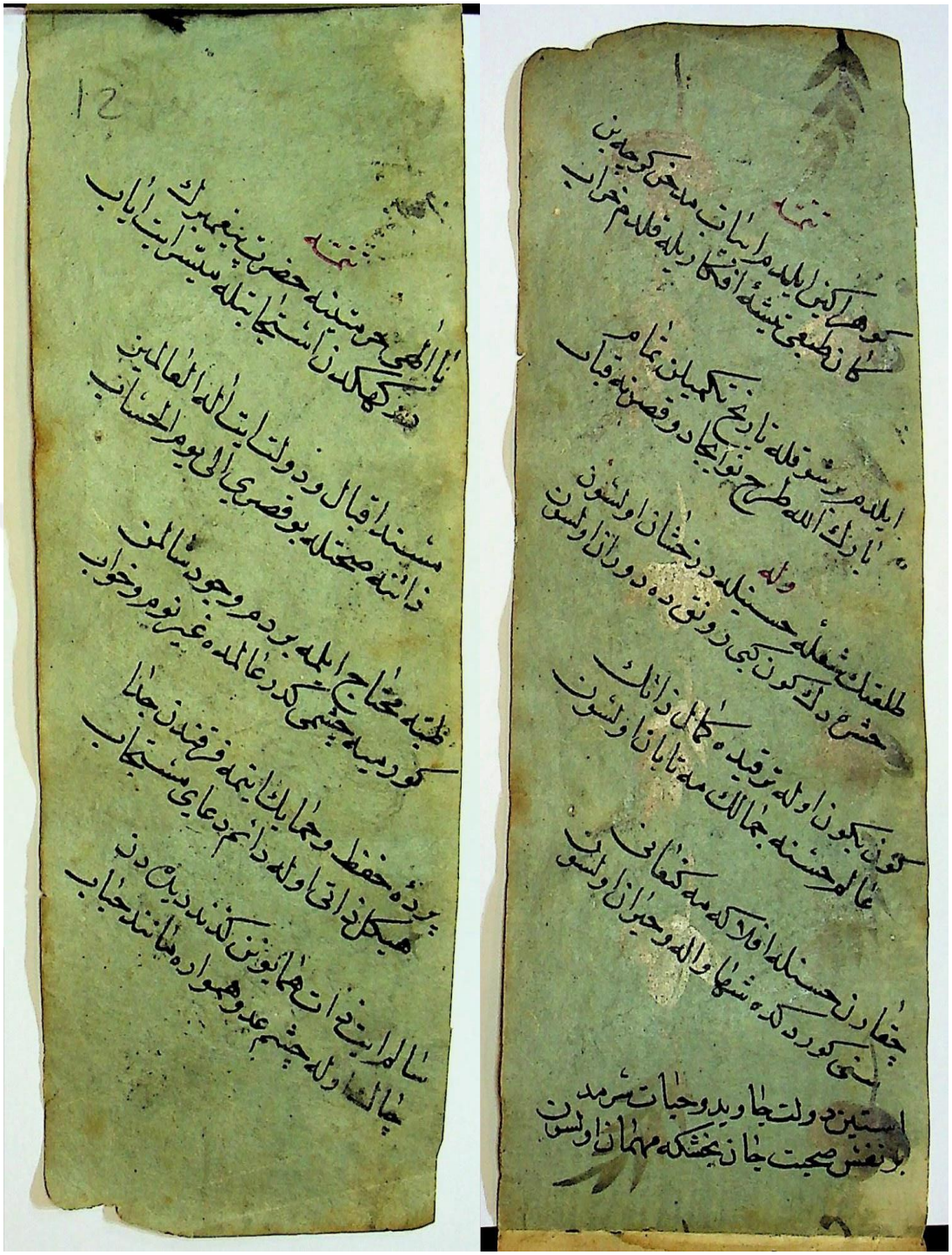

بسته

دیدم حسنك برانشدن ندن زلف سیاه اگری
دیدی بو رومد ربوندی اولو طغرائی شاه اگری
بندلر داستانکی بم دولتلو سلطانم
زنجیر وسیه طوغری اولمز بیکناه اگری

بسته

پریری چهره ینه فتنه‌ی بنا اشفته حال
زلفی زنجیر ینه بند اولدی بو کون مجنون مثال
کوزیله قوشوایدر اعیان دور لو عشوه لر
بند ستاه جون باشلادی هر بن اتسه سؤال

بسته

قبلن وارسم سایه‌ی سرو بلندم وار ایکن
کیمه قول اولم ستنکبی افتدم وار ایکن
شرح درد عشقی اخر کیمه تقریر ایدیم
کوکل اولو بر صاحب دردمندم وار ایکن

13

نسخه

دوست احبابك اباكان عطا صبح ومسا
دهر جیبك مكدن كهر افشان اولسون

بوزسورن دوكله دینه علیا یه ایره
طالب پایه سكابنن وهان اولسون

عید اضحا كی مبارك ایدن مولای كریم
دولتك كونلری عمرك كله فراوان اولسون

بلیس قدر كی ای كوهر نادیدن سنك
عقلی بوف فكری شكسنك بله وناداز اولسون

عید اضحا یی كله یای وكلیه بیركه
اشكلك بوشه كه زمزم اعیان اولسون

خانمانك دوره دولنله هیشه معمور
دشمنك خانه سی برباد و پریشان اولسون

غزل

پوزان کورمش نه مسکین صحبان شفته حال اولمش
پریشان ایلمش کندین بوکلمش قدی دال اولمش

کمان قدلن عمینی حکمدین یدای تمام ای یار
یهی کوردم بوکیجه قدی بوکلمش هلال اولمش

نکارا شولقدر قان اغلمش هجرلن غمیله کم
چمن خون اشکیله قبای لاله آل اولمش

رخ دندارای قبض اتمش براکی یوزلوقان لر
کمینک ادی کاکلد رکمینک خط وخال اولمش

کوزوب خال سیاهن ماجرا جسم سفیدندن
دیدم بیچه مکسد بوکه آکه سیه بال اولمش

غزل

نه طالع غمزه دربلمز نه اف چشم مژکاندر
که هر خونی نکاهک برجدنک شعله پیکاندر

کوزنمز برقضا کم سولینور عشق ومحبتدر
جکلمز برلای جان کده دیرلر جور رخوناندر

بسته

استه مقصودک کلی قدن زبانک دومیسون
لعل نابن نوش قیل امادهانک دومیسون

اولدرسک کندک اولدیکه کای قاشیچا
خجرانکی جلن اورمیانک دومیسون

بسته

خط کلدی رویه دلبرن قاشه یرخی
اخشام ایرشدی سیرکا کشه یرخی

عشق اودی یقدی کل ایتدی وجودیچی
بن ای مشامی بریزاتشه یرخی

بسته

عمکله خسته اولان کمسه دوا اولمز
امید صحت ایدن سامستلا اولمز

دل افتاده بند اولوب قالور بکاخر
دوشن هوای زلفکه رهما اولمز

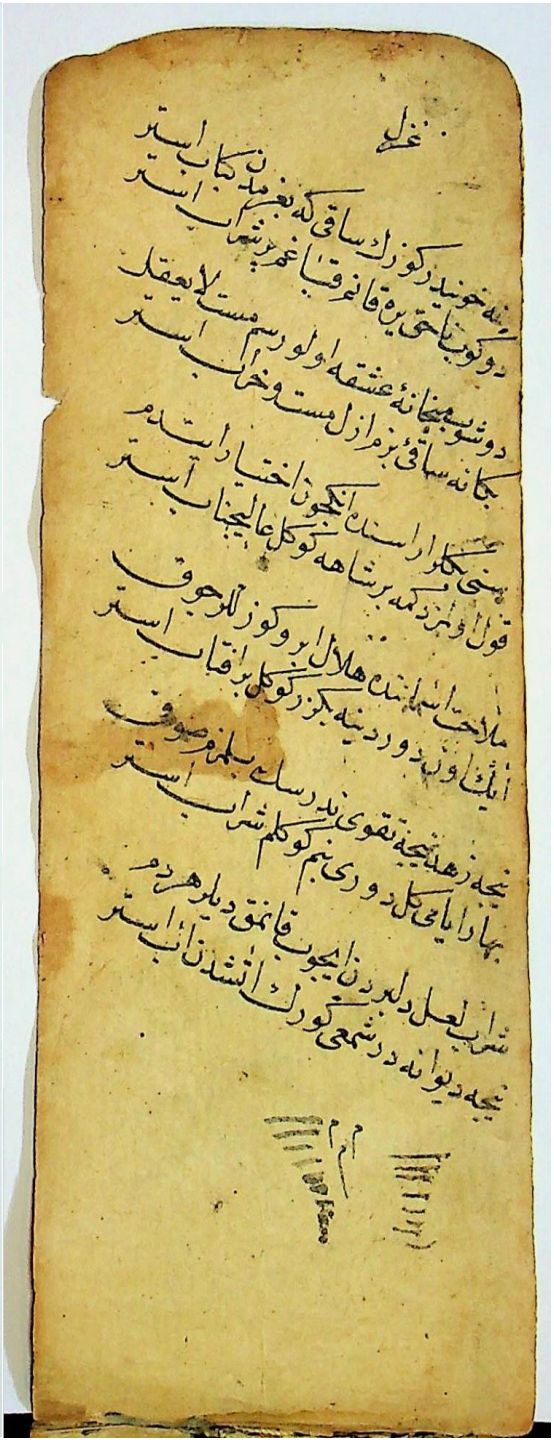

غزل

نه خوشید کوزلک ساقی که بغیر مدن کتاب ایستر
دوکوبنا حق بزه قانوقنا غمزه شراب ایستر

دوشوبیمخانهٔ عشقه اولورسم مست لایعقل
بکانه ساقی بزمازل مست وخراب ایستر

بنی کلزار اسمنه انجون اختیار ایتدم
قول اولمزدکمه برشاهه کوکل عالیجناب ایستر

ملاحت اسمانندن هلال ابروکوزلرجوق
انلرک اولدوددینه بکزر کوکل برقاب ایستر

نجه زهدینجه تقوی یه دیرسک بلمم صوفی
بهادایمی کلدوری بم کوکلم شراب ایستر

شراب لعل دلبردن ایچوب قانمق دیلرم هردم
نجه دیوانه درشمعی کورلک آتشدن آب ایستر

ولد

15

افندیسی طلعتلک امید تشریف قدومیله
دریچهٔ اخرزمانمادهٔ جانک کریبانلر

ملامت ایتمه شوقیله کوروب بنفسونلغرلطفایت
سن ای زاهد اومستنازبلمزسک نه قدرلر

بکا رطلکشت باغ وراغ ایدراغیار یله امما
بمله سین جفمز سرونازم بونه سیرلر

رقیب دون ایله دون کیروب جورایتمه عشاقه
کجه بودوردونای افت دورانی بودورلر

اوحسن بی نظیر لبکشای وصف اولن البت
یاباقیدریاصبری یاخیفی سخندرلر

مفرد

کوکل براقمایه میل ایدوب جسمک هلال ایله
فلکده سندن ماه نوکبی کسب کمال ایله

مفرد

قدیمی عشقلک بنی واراه المدن نه کلور
دوشدم اول زلف سیهکال المدن نه کلور

مدحتی جانبله و ریزه مبکی قلدم التزام
بشی رفته ایندیکمی دعاده اهتمام

حمدالله الملک العلامه تحصیل کلام
شاهد نظمه عجمیدر نوترتیبه زیب تمام

کان مضمون سخن طبع سخنداننده در
کوهر معنی زبان نکته افشانمده در

دل شروع ایتدی هزاران شوقله اوصافنه
دانی عالبلد رخصال حمیده اسلافنه

بادی عزوشن قدر حشمه دلدا اخلافنه
ایلی شایسته هر وجهیله حق الطافنه

مرحمت بجاره یه اول شاه دورانمده در
التفات افتاده یه اول شوخ ذیشانمده در

۱۶۴

۱۷

حسن یوسف چهره کلکون جانانمده در
کشور مصر لطافت ماه کنعانمده در

سوسمن نازوکی شمه ورد خندانمده در
حسن رفتار و روش شرم خرامانمده در

عالمک دایشی اول شاه خوبانمده در
دونو خوب بنم دولتلو سلطانمده در

دور ایدر شوق جمالیله جهانی اقتاب
چشم مستی نشئه ستدان باده مخمور و خراب

زلفی سودا سیله کاکلک خندان مشک ناب

دوزوشب کتمز خیالی چشم گریانمده در
عکس روی دلکشی ایتمز جانمده در

کجه ناصحه دلک دوما لخیالک قبله کاه اولسون
حصول مطلب ایچون روز و شب معتاد اولسون

جهانی سیر کشت و کذاره در پناه پادشاه اولسون
اوده مقصود فرد هر بی پناه اولسون

تراب قبله حاجاته دائم چهره سا یوزیز
خلوصیله خدایه راقع دست دعا یوزیز

خدادن غیری عالمده معین و یار مرتقدر
فتاده فکر دیدار ندن اوزکه کار مرتقدر

تعلقدن کلستان جهانک خار مرتقدر
بوهستی خاندانک محصل وار مرتقدر

مقیم خاندان سایه بال همایوزیز
قرین دهکذار درکه عز و علا یوزیز

18

دکل چشم هوس ناظر هنوز اقبال دورانه
بقا دی شمع خورشید جهان آرایه پروانه

ایدن صهبای لعلیدن دل هشیاری مستانه
قولسون شیشه باده فیانسون باب میخانه

بویزمک باده سندن نشئه سندن صفا یوزیز
نه کیفیتدر اسرار اکلمز تا سرا یوزیز

کوکل محظوظ اولوب عالمده جای کنج عزلتدن
فراغت ایندی حسن اختیاری عالم دولتدن

چکوب پروا نشهای امیدی اوج دفعتدن
بحمدالله خلاص اولدق وجهاندن یارستدن

انکون قانع کهنه فراش بوریا یوزیز
دنا رابندک خلوصیله ترک دلق ریا یوزیز

İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
VİKET RADO YAZMALARI

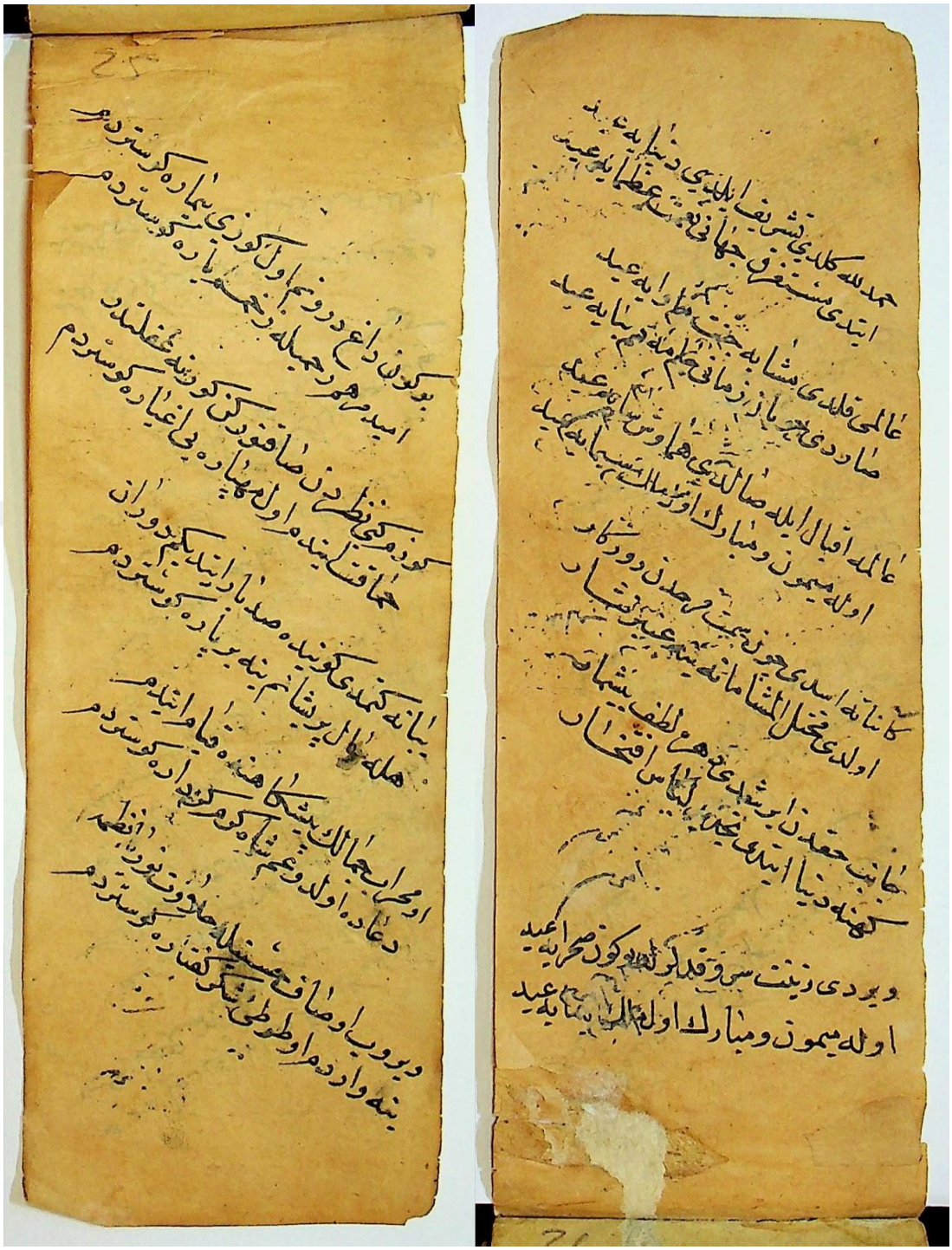

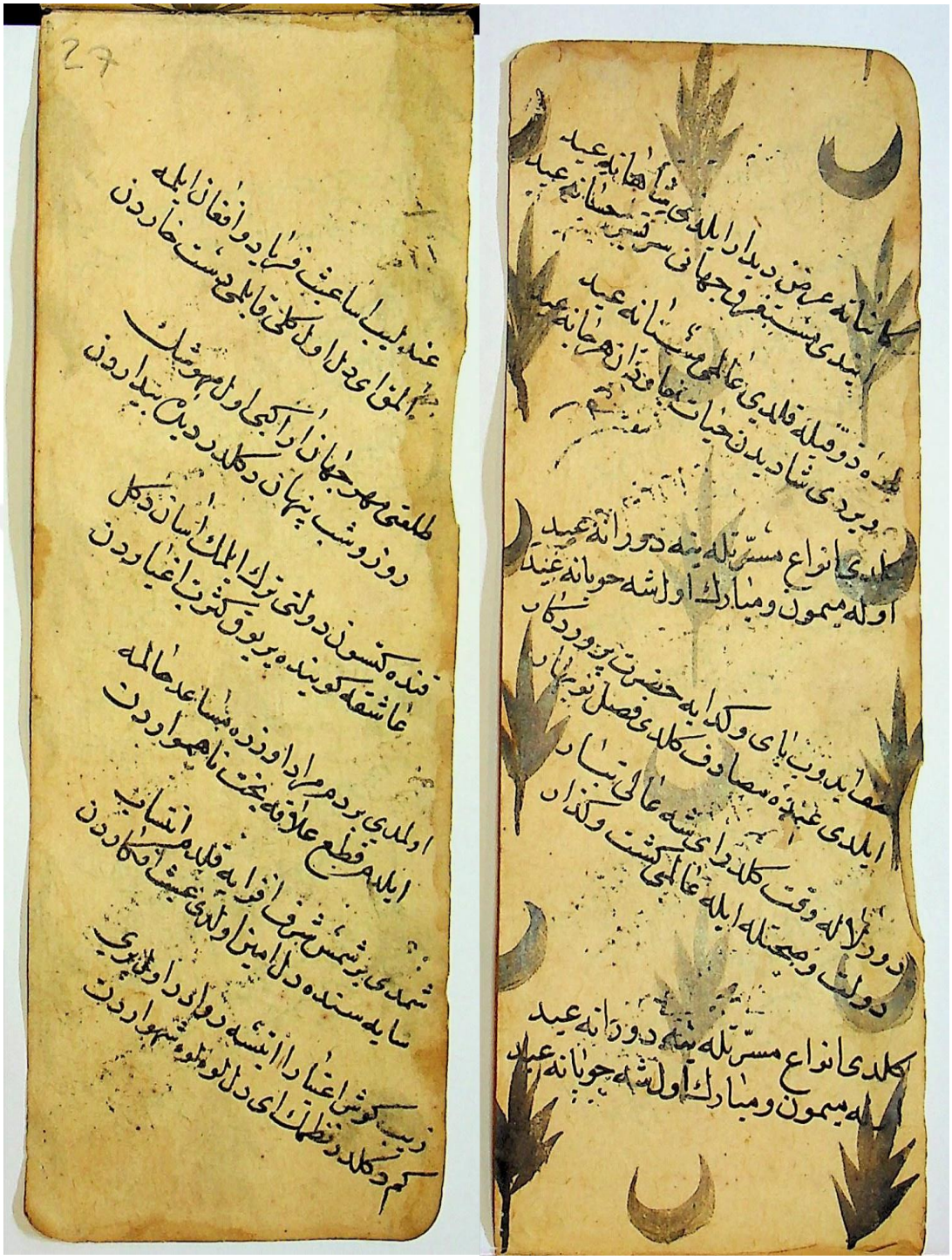

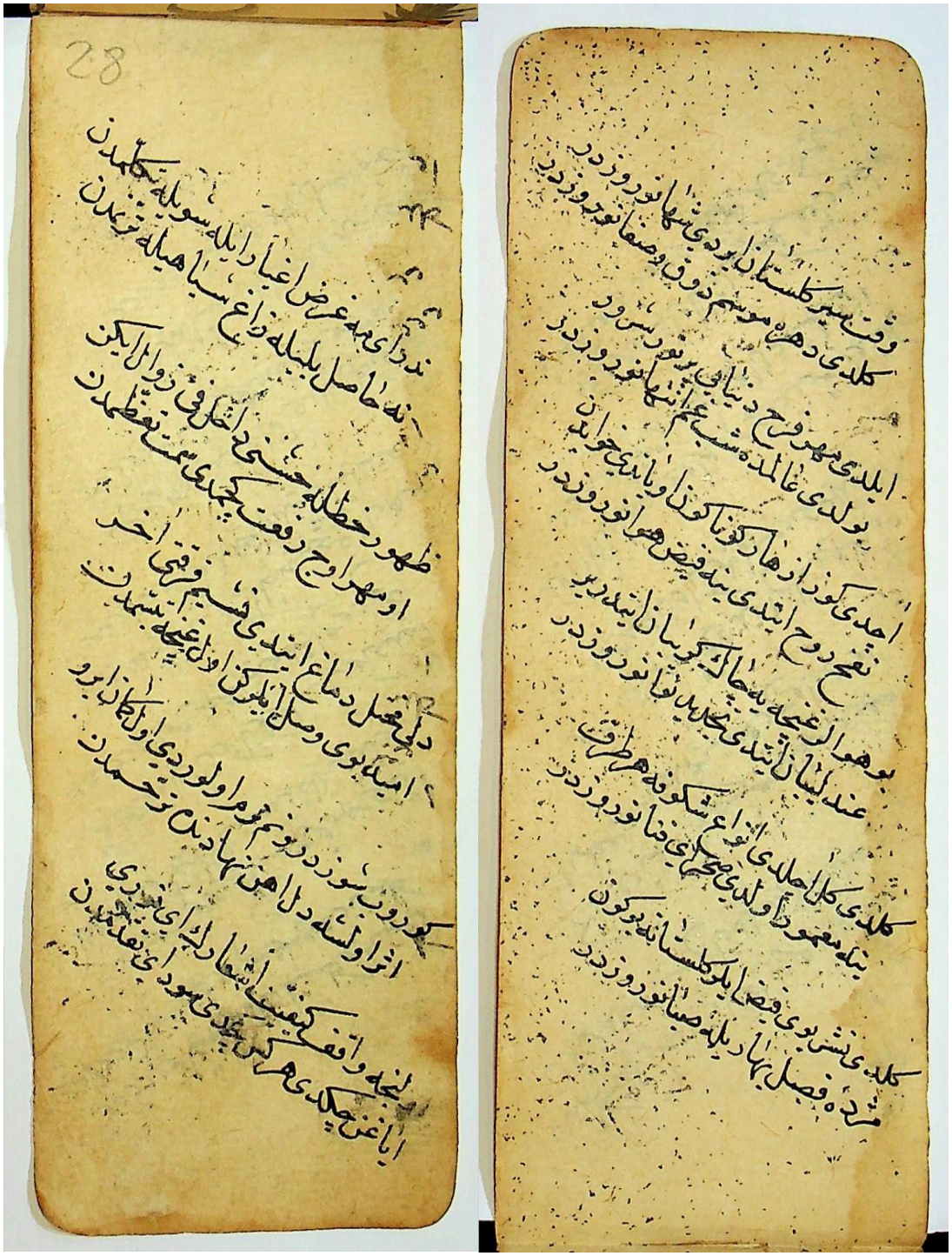

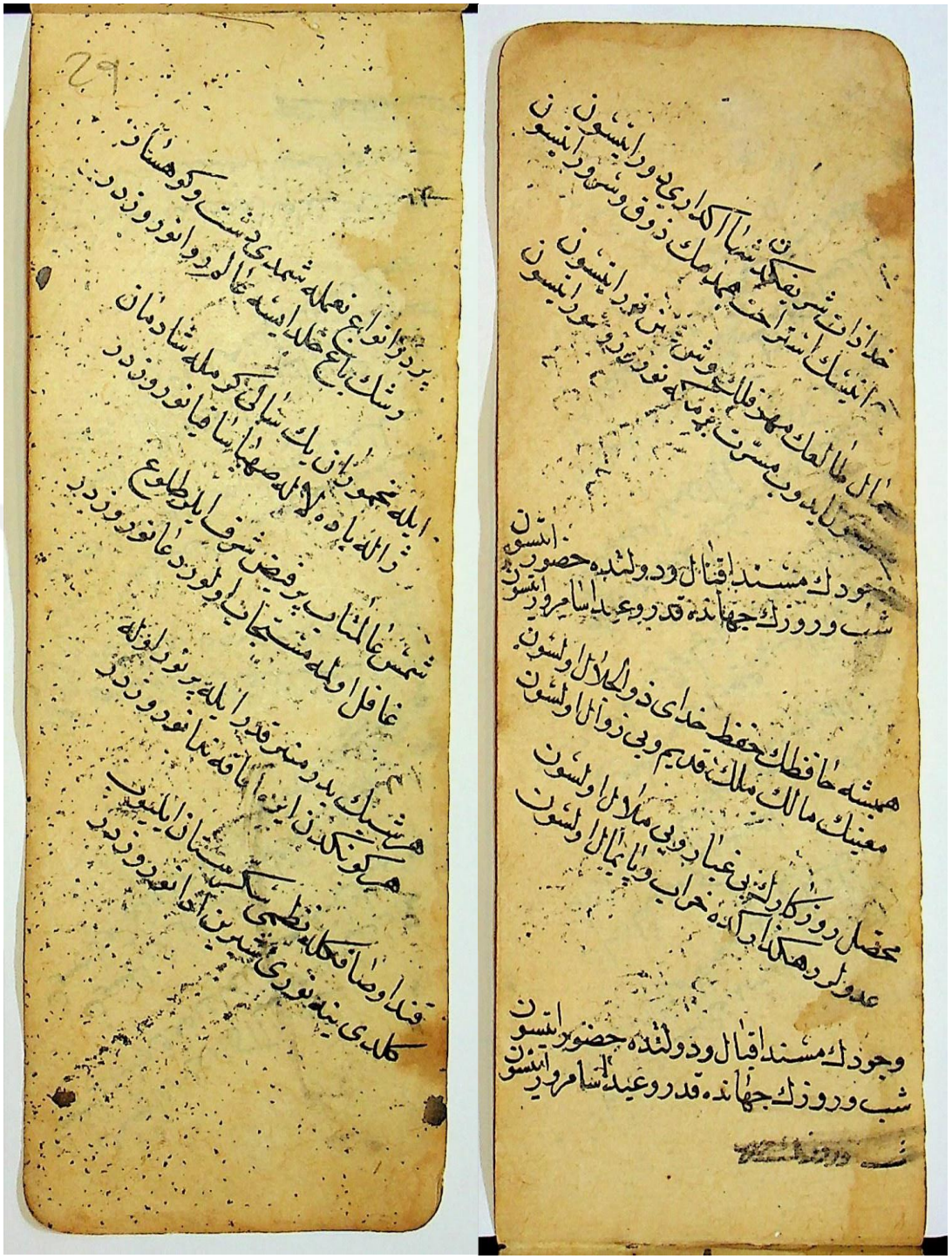

نمنه

دلبرا بار خدا دلکش نمودی با بوفا طاقت وضع عجب مشکل است با دگران وضع احبابی

سزاوار زیبد کوشش است بوسیدن دزدانه ای عقل اسیک نابی

بوطوفانکاه هیئتی شوید اسبابی نیلرسن

مسدس بهاریه

ای دردرپای عفت زیب اورنگ وقار
تاج عصمت کوهر تابکله ایلر افتخار

موسم کلکشت صحرا در بوقت فیض بار
باغ عشرتفیض خاطر در چو سیر سبزه زار

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اشکدار

نمنه

بنه تازه خرام ای بوی وشکله ای ملک سیما
همای عاشق بیچاره ایلرسن نه لر پیدا

اولورسن دوغما صدپرده دزکوچه پری اسا
ایدرسن کاکلک نابیچه کاه ارزوانما

صبا یی قنده کورسن خاطر احبابی نیلرسن

واروب حذفنایه رجعت اینمز اولدهیچ
اکرایحیاتا اولسنه مداوامده اولمز

سبروساغه ساقی بیلورسن نشئه ورمز
عجب بوتقویت شوقیله معجون خوارلوتابی

بنای تن خراب اولمقده درمیزابی نیلرسن

نتیجه

گلستان از دهادکونا کونله بولدی کامل
کچدی ایام بروودن بردی وقف اعتدال

اهل گلشن خاکپای کله ایدر لرعرضحال
حاصلی گلزاره تشریف فرومکدر منال

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اسکدار

نغمه دلسوز ایله بلبل ترنم ایتمده
غنچه بیک ناز ایله اچماذن تبسم ایتمده

طوطیان شیرین زبانیله تکلم ایتمده
مهری بویت دلجویی تعلم ایتمده

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اسکدار

نتیجه

ابر نیساندن فلک گلزاره فوردمش سایبان
عالمه فیض هوا و برمش حیات جاودان

اولدمه هر غنچه دن بر چشمه کلاب روان
عنبر سارا یه دوشش بوی خاک گلستان

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اسکدار

دیده دوشن اچدی کوز خواب عدمدن خضروار
تازه لذتدی کهنه دهر مرده به ابر دی حیات

کشت صحرا یه لباس سبز ایله چقدی نهال
روضه فردوسنه دوندی صحن باغ کائنات

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اسکدار

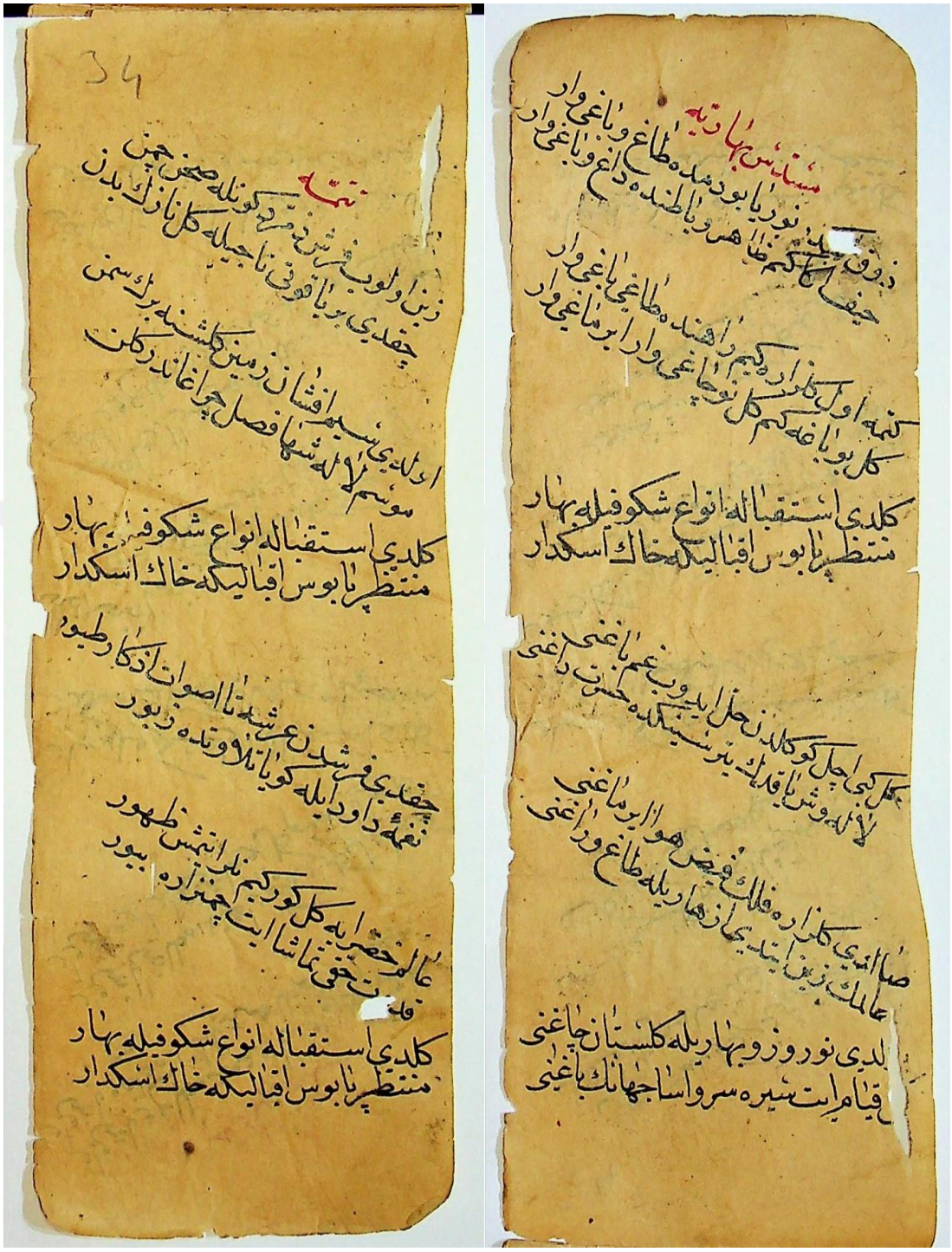

مستزاد بهاریه

ذوق صید نو بود یا بود مده طاغی و باغی وار
حیف ناکرده طاهر و باطنده طاغی و باغی وار

گنبد اول کلزار کیم راهنده طاغی باغی وار
کل بو باغه کیم کل نوچاغی وار ابر ما غی وار

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اسکدار

کل کبی اچل کو کلدن حل ایدوب غم باغنی آغنی
لاله وش یاقدیک بترسنیکده حسرت داغنی

صالدی کلزاره فلک فیض هوا ایر ما غنی
عالمک زین ایندی جمله زهار دیله طاغ و راغنی

بلدی نو دوز و بهار دیله گلستان چاغنی
قیامرات شیره سرو اساجهانک باغنی

نغمه

زین اولوب فرش زمرد کونله صحن چمن
چقدی بربا دوفن ناجیله گل نازک بدن

اولدی بی سبزه افشان زمین گلشنه برگ سمن
سوسم لاله شها فصل چراغاندر گلن

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اسکدار

چقدی فرشدن عرشه تا اصوات اذکار طیور
نغمه داود دیله کویا تلاوته زبور

عالم خضر یه گل کور کیم نار انتهش ظهور
قدرت حق نماشا ایت چمنزاره بیور

کلدی استقباله انواع شکوفیله بهار
منتظر بابوس اقبالیکه خاک اسکدار

نغمه

دهم فصل نوبهار ایردی تماشا وقتدر
پرطراوتدر چمن کلکشت صحرا وقتدر

موسم فیض صبا دردفع سودا وقتدر
نوبت قصر فضا در ترک دشنا وقتدر

بولدی نوروز بهار دیله گلستان چاغنی
گل قیام ایت سیره سرو اساجهانك باغنی

اولدی خاکه بوز سورو ب سمن چمنزاده روان
اوزوی سقدمسکله جویای سخل روان

سخن خضر به زمینبدن چقدی فرش پرنیان
چونه طافن فلك کازاره قلدی سایبان

بولدی نوروز بهار دیله گلستان چاغنی
گل قیام ایت سیره سرو اساجهانك باغنی

نغمه

مهکر رخسارك یانوچکدك دوزن جبه یه
شعله صالتسون پرتو حسنك شهانه قبه یه

گل مشامی واصل اینسه فیض هوای طیبه یه
ایله تشریف قدم جانا تراب کعبه یه

بولدی نوروز بهار دیله گلستان چاغنی
گل قیام ایت سیره سرو اساجهانك باغنی

ملامه لابقدر زمینه لکسای اسکدار
جانب بحر نه ناظر درسرای اسکدار

مایه مختدر اجسامه هوای اسکدار
فایز ترجیح عالمدر صفای اسکدار

بولدی نوروز بهار دیله گلستان چاغنی
گل قیام ایت سیره سرو اساجهانك باغنی

نغمه

ریاض دولتك هر دم بهاردن اولسون خالی
مکان اینسون همیشه خاندانك جای اقبالی

ابنده دانکلا هم صدقه خدانو قبر و اجدادك
همیشه باغ دولتده صائن ای خسرو عالی

دیسونلر مژده کلزاره شه عالی مکان کلدی
قدم رنجیده قل وقت تماشای جهان کلدی

ولله

پر اولدی دشت عالم بنه انهار لطافتدن
زمین تشنه دل سیراب اولوب باران رحمتدن

اوپاندی فتح ابدوب خواب عدمدن چشمی اشجار
شکوفیله وجود دین زینه اغاز ابتدی قدرتدن

حمدن بنه سلطان نجوه عرض جمال ابتدی
پر اولدی کائنات انوار ازهار دیله زینتدن

نغمه

زمین و اسمان فیض لطافت ایلیوب تحصیل
برودتدن مزاجن ایلدی اب وهوا تبدیل

بعوقت نازك اینمکده مژده سرعت تبجیل
اهالی چمن اماده پابك اینمکه تقبیل

دیسونلر مژده کلزاره شه عالی مکان کلدی
قدم رنجیده قل وقت تماشای جهان کلدی

دل شاه وکداده قالمدی غمدن اثر شمدی
پر اولدی عرصه عالم فرحدن سر بسر شمدی

چکر انتظار مقدمك شامو سحر شمدی
قدومك اشتیاقیله کوکلر ده کدر شمدی

دیسونلر مژده کلزاره شه عالی مکان کلدی
قدم رنجیده قل وقت تماشای جهان کلدی

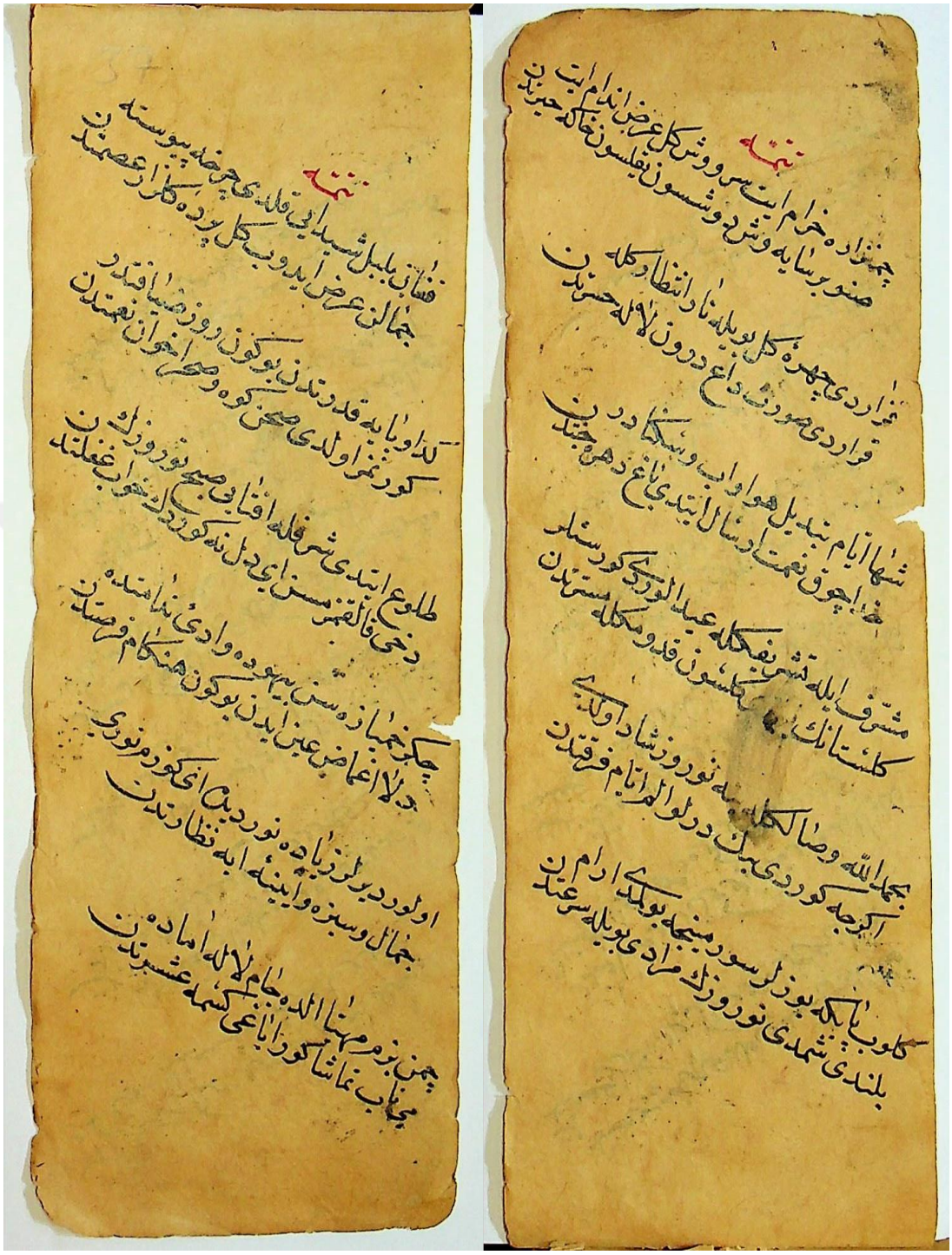

نتمه

چمنزاده خرام این سرو روشن کل عرض اندام این
صنوبر سایه وش در شسون یغلسون خاکه جبرندن

قرار دی چهره کل بویله ناز انتظار کله
قرار دی صورت داغ درون لاله حزیندن

شها ایام تبدیل هوا داب وسکادن
خزان چون نعمت ارسال ایتدی باغ ذهر جندن

مشرف ایله قدر یکه عبدالودود کورسنلر
کلستانک یکانه سن یکانه سن قدر ومکله سترندن

بحمدالله وصالکله یه نوروز شاد اولدیم
اکر جه کوردی بک درلو الم ایام فرقتدن

کلوب پایکه بوزلر سود منجه بویله ادام
بلندی شمدی نوروزک مرادی بویله سرعندن

نتمه

فغان بلبل شیدای فلکی چرخه پیوسته
جمالن عرض ایدوب کل پرده کلزار عصمندن

کداوبایه قدرندن بوکون روز ضیا افزود
کورنمز اولدی صحن کوه وصحرا خوان نعمتدن

طلوع ایتدی شرفله افتاب صبح نوروزك
دخی فالقمسن ای دل نه کورردک خواب غفلتدن

چکر جمله زه سن بیهوده وادی نامنده
دلا اعماض عین ایدن بوکون هنکام فرصتدن

اولوردیر لر زیاده نوردین اخکوزم نوری
جمال وسبزه وآینه ابه نظارتدن

چمن بزم مهنا الده جام لاله اماده
بجاب غماشا کورانا عی کسمه عشرتدن

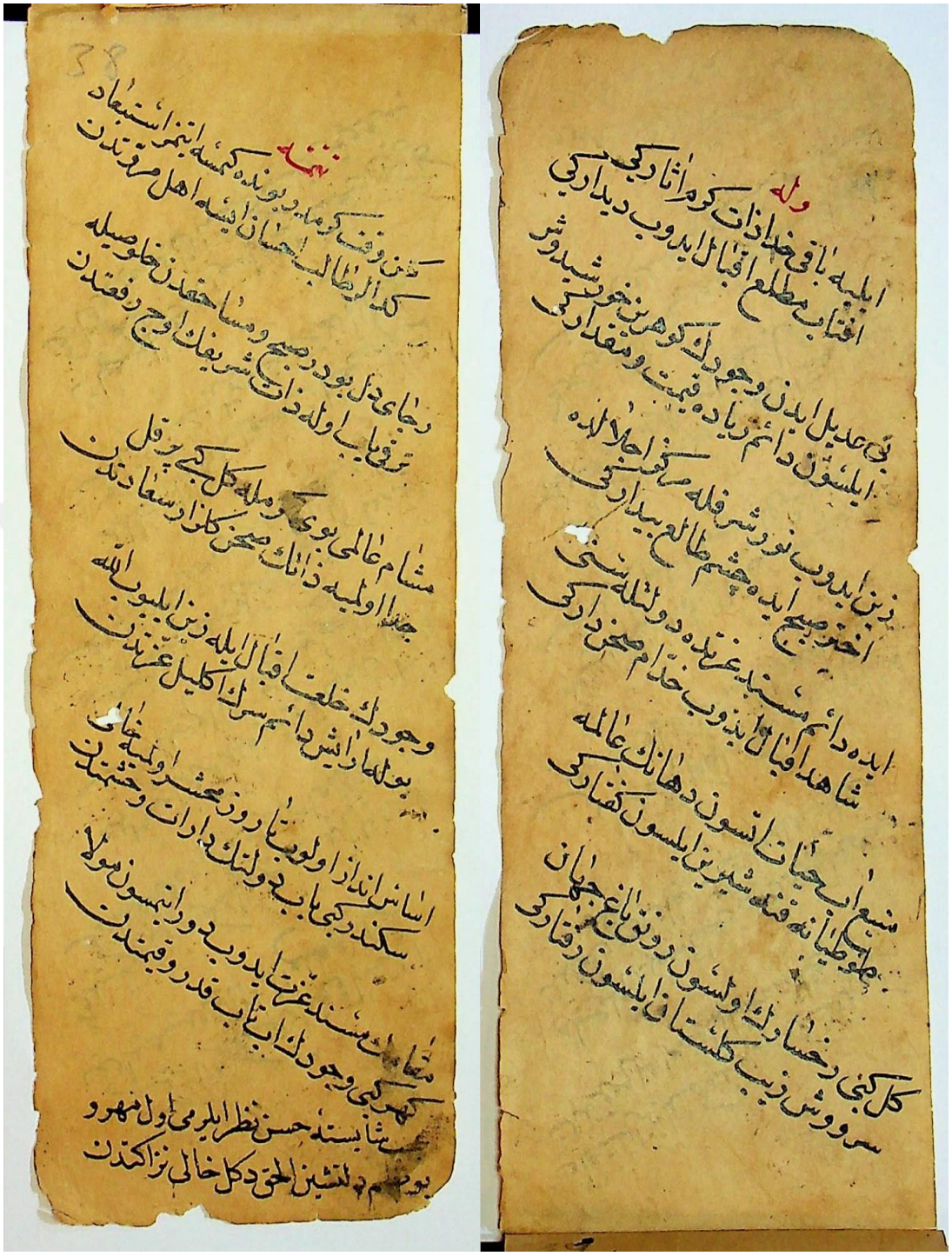

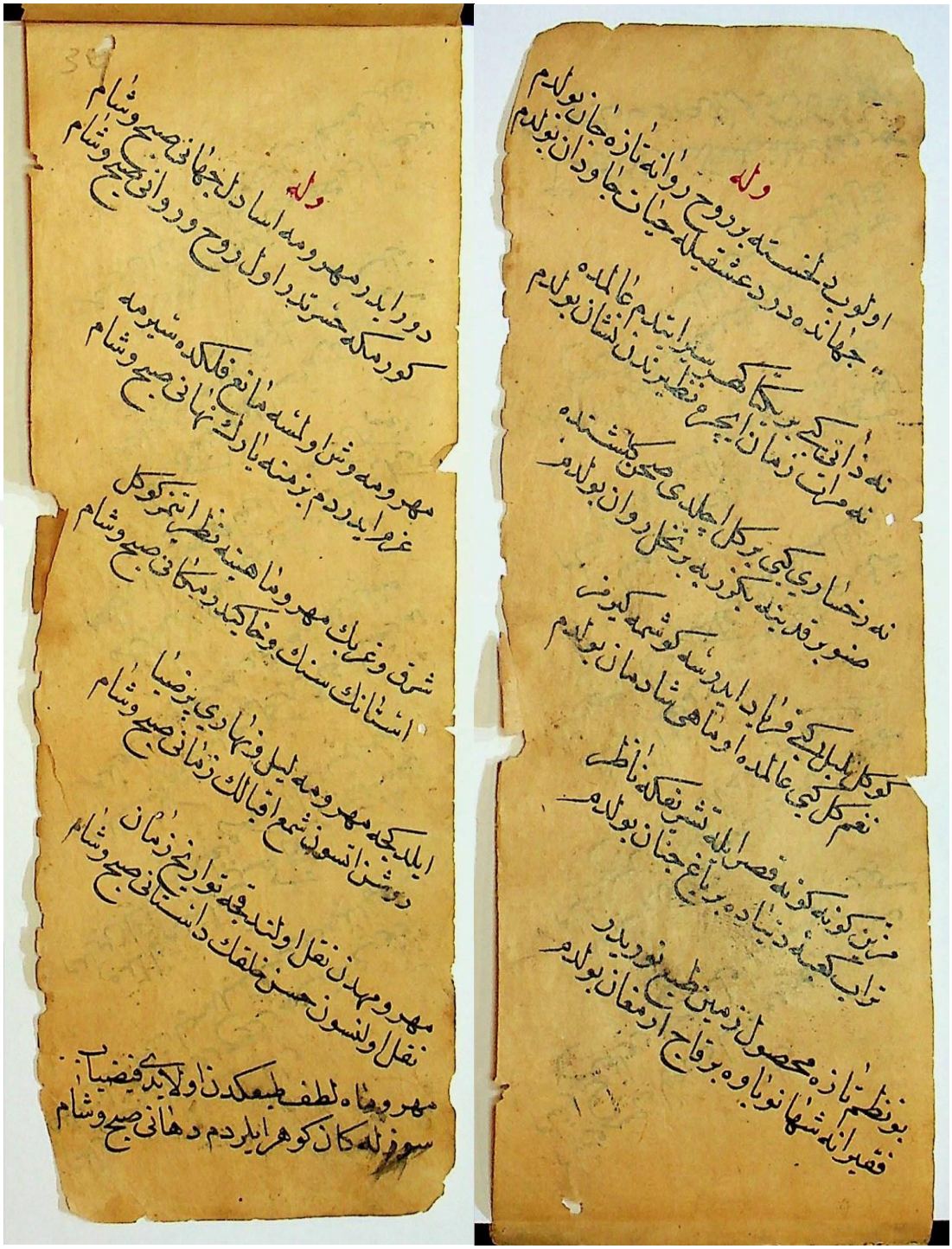

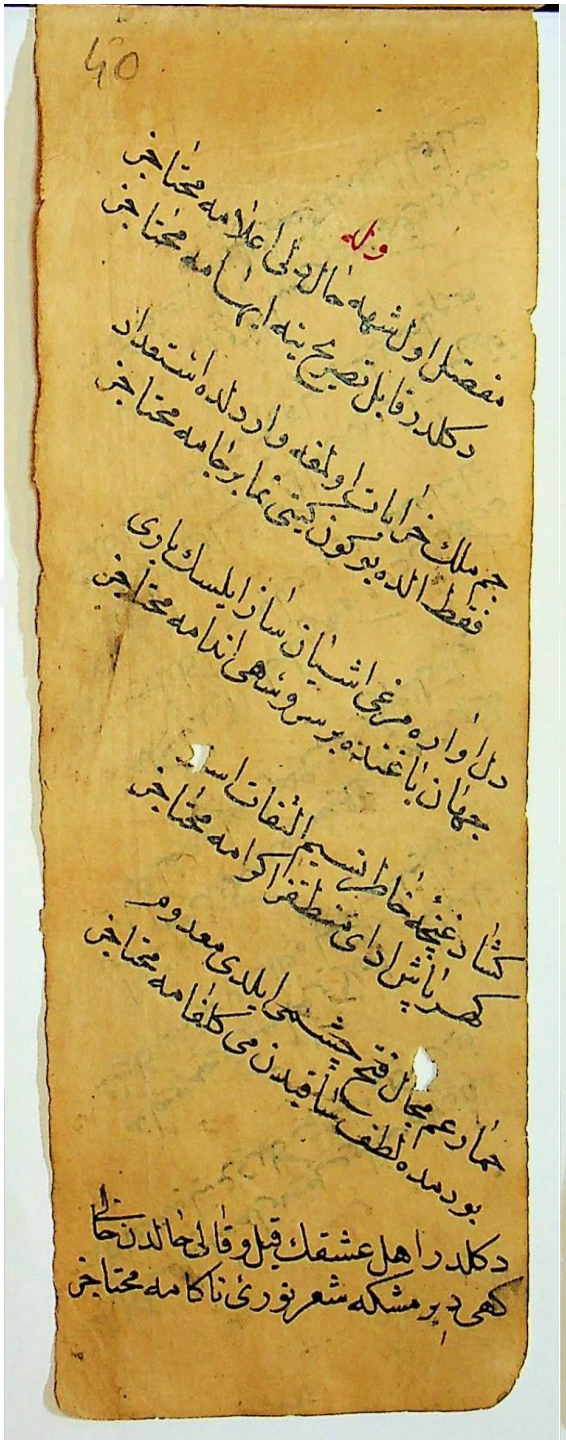

وله

سعادت تله صالوب یومنزل سایه صفا کلدی
قدوم کلله مسرت کلدی دنیایه صفا کلدی

مقامك اوج اعلادر همایون کرچه یوجایه
تنزل ایتدی ای شاه فلك پایه صفا کلدی

طراوت بولدی فیض مقدمکدن عالم خضر
براقدی ظل رافت صحن صحرایه صفا کلدی

دوکلدی دزو کوهس ساحله امید پایکله
تماشای کار اب دریایه صفا کلدی

فی شستاف ابدی خاك کلستان بوس پایکه
قدم باصدیکی یوجای جنت اسایه صفا کلدی

صفا وذوق صبح وسبا افزون ایده الله
صدا قبال ایله بوقصر دل ارایه صفا کلدی

وله

مفصل اول شهه مال دلی اعلامه محتاجز
دکلدر قابل تصویر بنه ابرامه محتاجز

جم ملك خراباتك اولغه وار دله استعداد
فقط الده بر کوزکبنی نمایه محتاجز

دل اواره مرغ اشیان ساز ایلسك یاری
جهان باغنده بر سرو سهی اندامه محتاجز

کشاد غنچه خاطر انسیم الفات اسه
هزار پاشر ادای نشاط اکرامه محتاجز

حمار عمر بحال فتح چشمی ایلدی معدوم
بو مده لطف سنا فیدن می کلفامه محتاجز

دکلدر اهل عشقك قیل وقالی حالدن خالی
کهی دیر مشکه شعر نوری ناکامه محتاجز

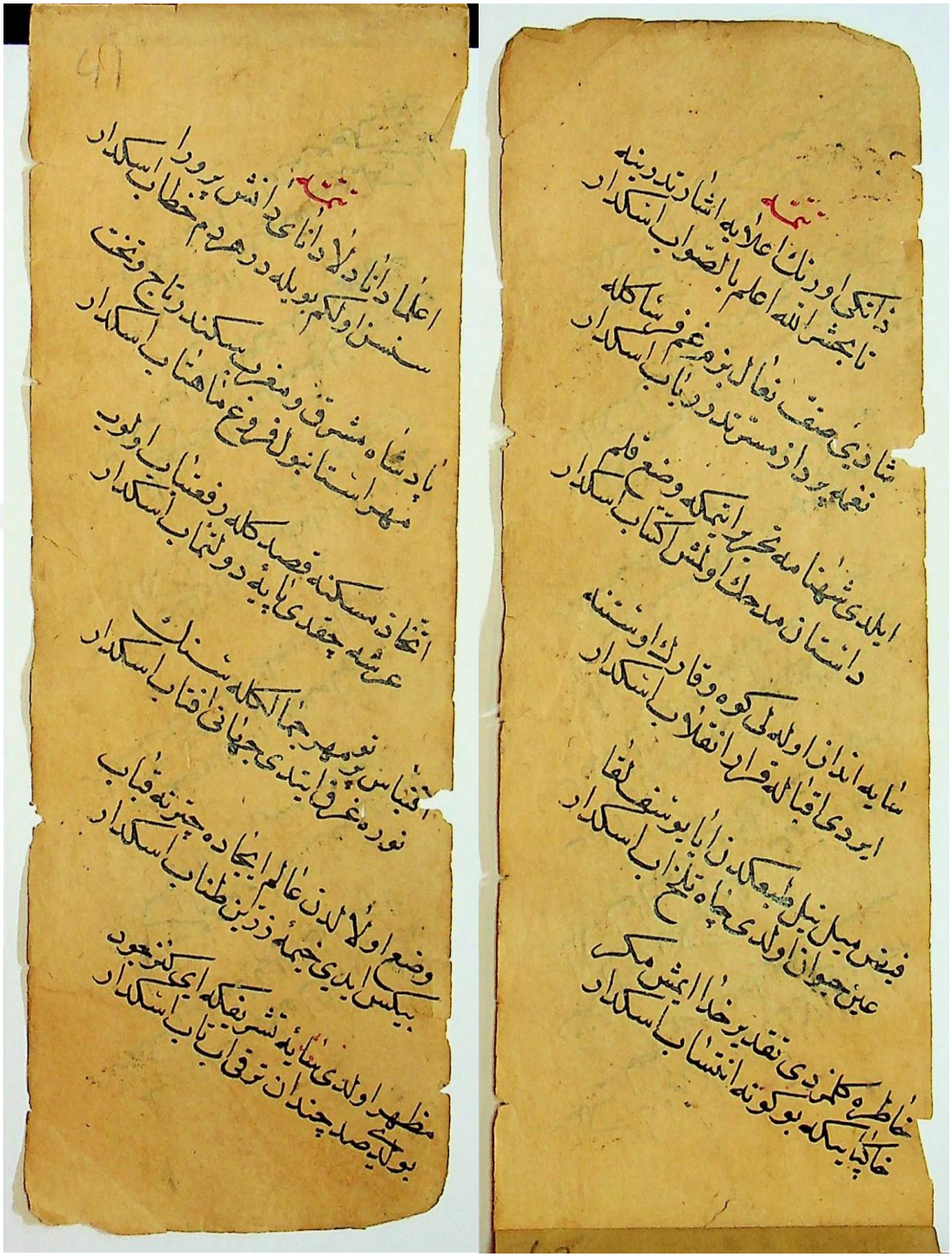

نسخه

دانکی اورنك اعلایه اشاریدر بنه
ناجشر الله اعلم بالصواب اسکدار

شادی صف نعال بزم غم فشاکله
نغمه پرداز مستدر دباب اسکدار

ایلدی شهنامه تحریر انیکله وضع قلم
داستان مدحك اولدی کتاب اسکدار

سایه انداز اولدی کوه وقاردك اوستنه
ایردی قاله قرار انقلاب اسکدار

فیض میل نیل طبعکدن زلیخا یوسف لقا
عین جواز اولدی چاه تلزاب اسکدار

خاطره کلمزدی تقدیر خدا ایمش مکر
خاکپایکه بوکونه انتساب اسکدار

نسخه

اعلم دانا دلا دانای دانش پرور
سخن اولکم بویله درهم برهم خطاب اسکدار

پادشاه مشرق ومغرب سکندر تاج وتخت
مهر استانبول فروغ ماهتاب اسکدار

اتخاذ سکنه قصد کله رفعتاب اولدی
عرشه چقدی پایه دولتاب اسکدار

اقتباس پرتو مهر جمالکله شنلك
نور وغرفا بتدی جهانی افتاب اسکدار

وضع اولالدن عالم ایجاده چیرنه قباب
بیکس بدی جمه ذرین طناب اسکدار

مظهر اولدی سایه شریفکه ایکی کون جود
بولدی صد چندان ترقی آب تاب اسکدار

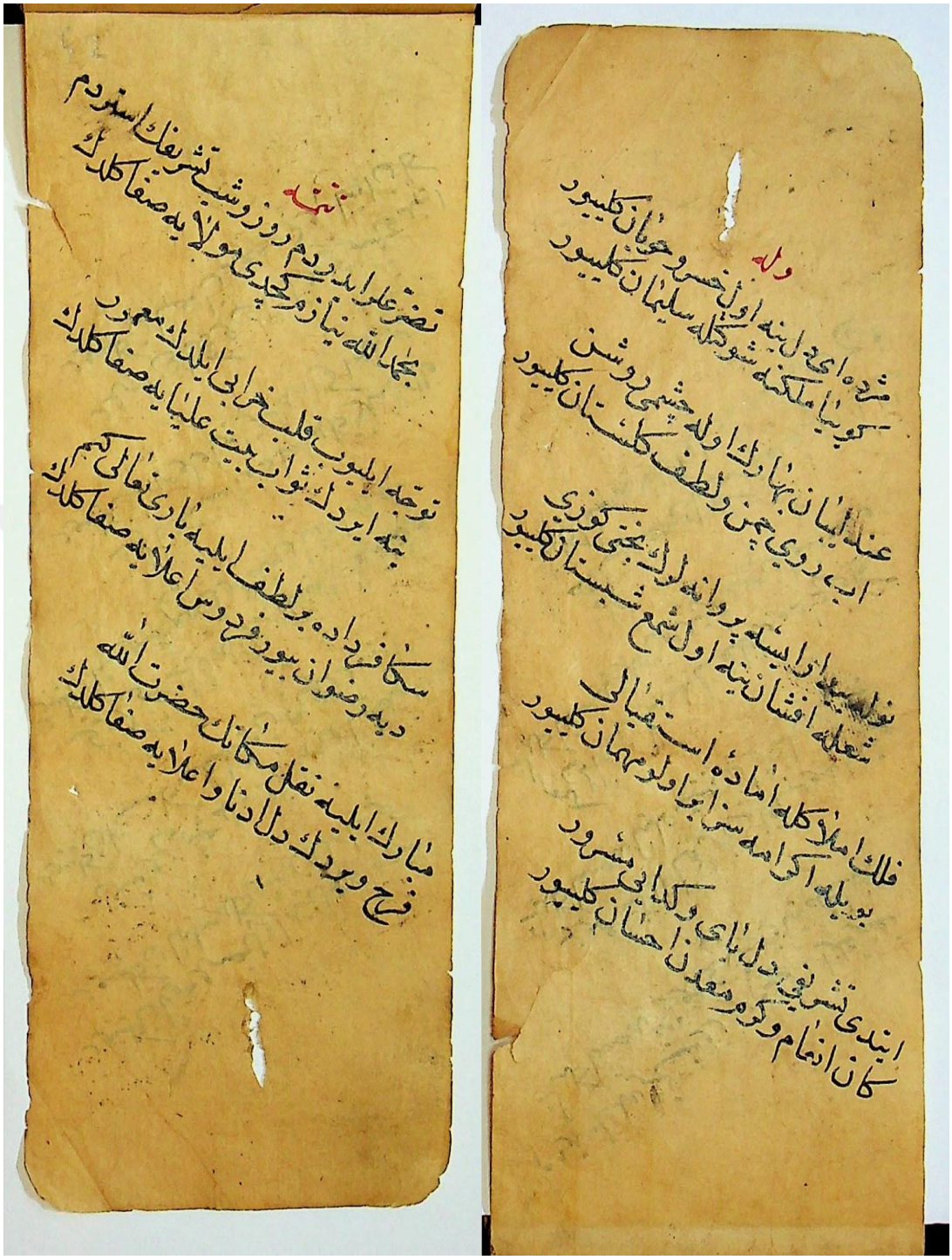

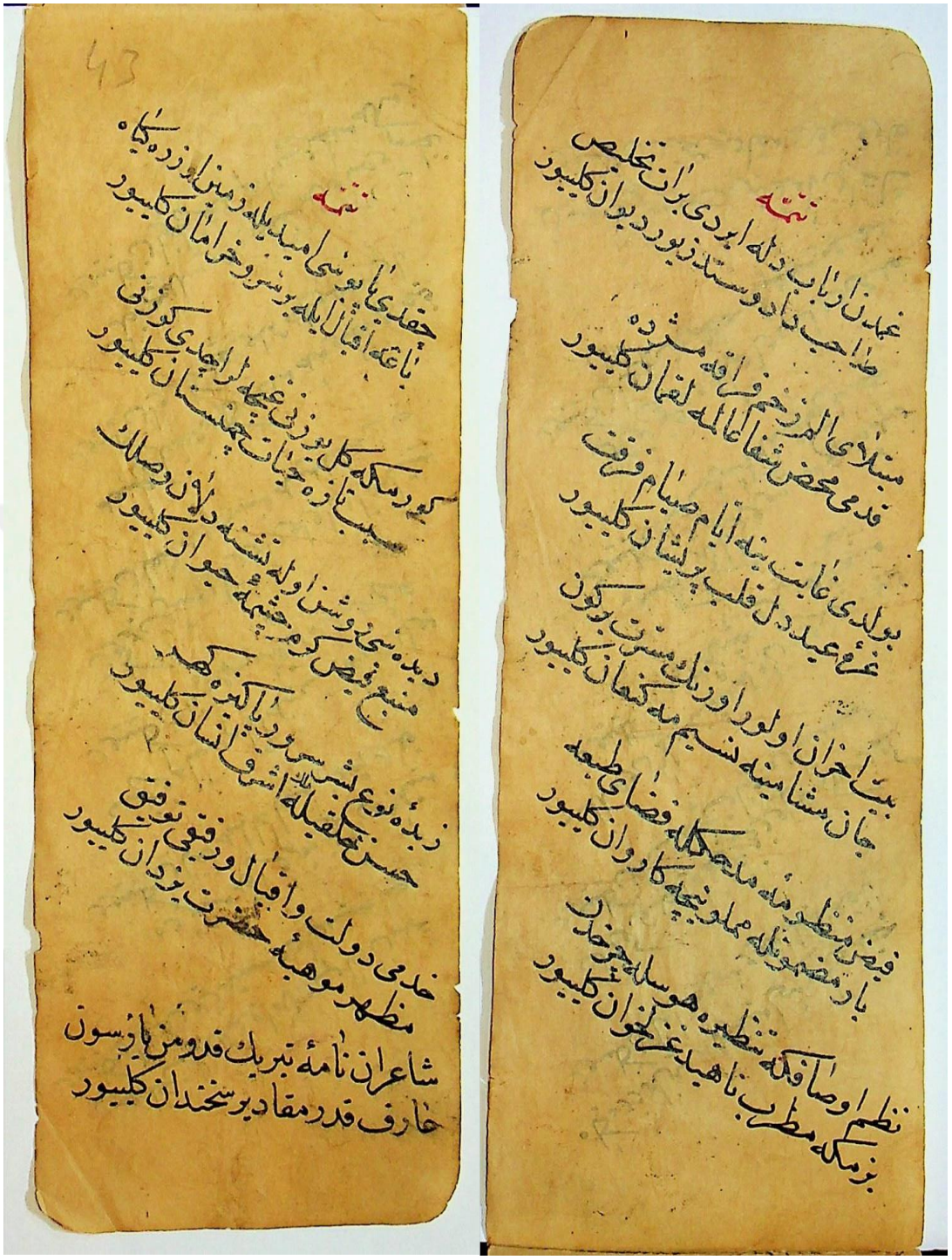

نثمه

عبدن ارباب دله ایردی بران تخلص
طالب داد و ستد زیور دیوان کلیور

مبتلای الم زخم فراقه مژده
قدمی محض شفا عالمه لقمان کلیور

بولدی غایب بنه ایام صیام فرقت
غمه عید دل قلب پریشان کلیور

بیت احزان اولور اورنک مسرت بوکون
جان مشامینه نسیم مه کنعان کلیور

فیض منظومه مه صحکله فضای طبعه
بار مضمونله مملو بیچه کاروان کلیور

نظم اوصافکه نظیره هوسله چوخدن
بزمکه مطرب ناهید غزلخوان کلیور

نثمه

چقدی یا یوسف امید بلاد زمنی اوزره یکاه
باغه اقبال ایله بوستر و خرامان کلیور

کوردمکه کل بیوزلی غنچه لر ایچدی کوزنی
سیب تازه حیات چمنستان کلیور

دیده سنجد وشی اولمه تشنه دلاون وصلک
منع قبض کرمه چشمه جوان کلیور

زبده نوع بشر سرور پاکیزه گهر
حسن خلقیله اشرف انسان کلیور

خدمی دولت و اقبال و رفیق توفیق
مظهر موهبه حضرت یزدان کلیور

شاعران نامه تبریک قدومنی یازسون
عارف قدر مقادیر سخندان کلیور

نثره

او مهرك منزلن كوشنوده بو مشهوره عالمده
همايون قصر دولتخانه سنده مرتع نام ايله
دعادن عسكره عجز و مسكنته پيشكاهنده
سوروب دوي نيازي پايه عرض مرام ايله
غبيكدن شهانه قطع نكاه التفات ايتمه
قريبي بنده خاك درككدر احترام ايله
مثلدر دائما الاحسان لا بالتمام دير لر
كورورسب نقصانمي عفو كله احسانك تمام ايله
نظرين اشك چشم اسيرانه درد مندكدر
كرم قل همتكله واصل مطلوب وكام ايله

دوام دولت واقبالنه صبح و مسا ای دل
دعايه بعد ازين تشمير ساق اهتمام ايله

ولده

صبا اطراف كوي يار ده وارشير مقام ايله
تمنا قل زمين خدمتي بوسايت قيام ايله
دعا ايت بويله القابيله اول اول كرمكاره
الهي ذاتي دولتله دائم بود وام ايله
نزول ايليوب جاي مسئول ايدرسه اول مهرو
تفكر ايتمه ذكر ادايله فتح كلام ايله
اوكومكاده بيادب كدرذ حفظ ايدوبرن
وجودين عالمه ارائيش حسن نظام ايله
امين ايدوب خزاندن اني ناغ كاشتايچره
الهي تا قيامت قامتن نخل خرام ايله

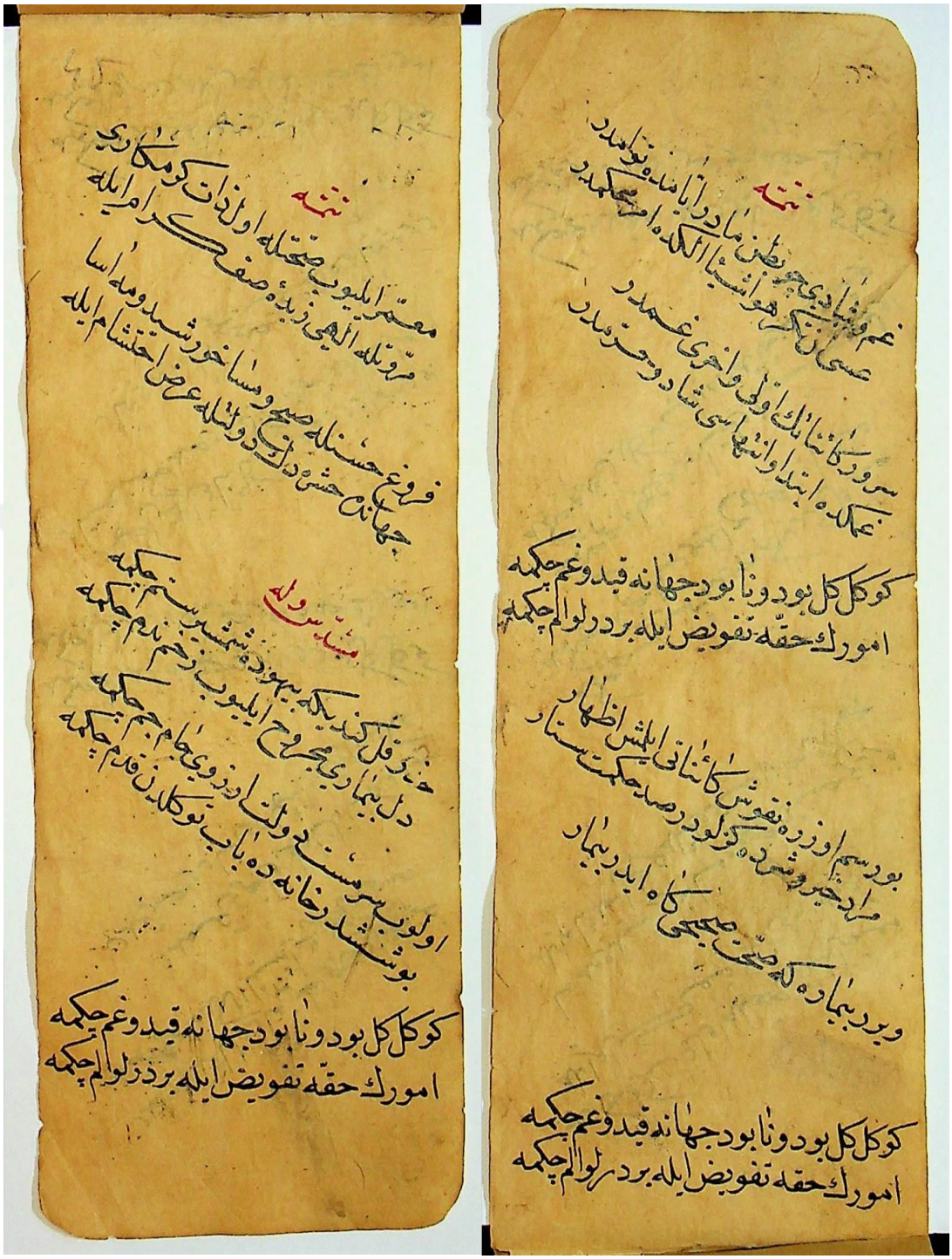

نتیجه

غم و شادی چو بر وطن مادر و آبا منده و نوا مدد
عمی لکم هو اشبا الکده امر حکمه در
سرور کائنات اول و آخری غمدد
عملده ابتدا و انتهای شاد و حزن مدد

کو کل کل بود و نابود جهانه قید و غم چکمه
امور ك حقه تفویض ایله بر دد لوالم چکمه

بو رسم اوزره نقوش کائناتی ایلش اظهار
مراد خیر و شر ده کزلو در صد حکمت سنار

ویر د بیماره له صحت صحیحی کاه ایدر بیمار

کو کل کل بود و نابود جهانه قید و غم چکمه
امور ك حقه تفویض ایله بر دد لوالم چکمه

نتیجه

معسر ایلیوب صحتله اول ذات کرمکاری
مرزقله الهی زنده صف صف عسکر امراله

فروغ حسنله صبح و مسا خورشید و مه اسا
جهانك حشمه دلك و دولتله عرض احتشام ایله

مبتلای ولوله

خنده زن اول کند یکه بیهوده شیشیر سنر چکمه
دل بیماری مجروح ایلیوب زخم ندم چکمه

اولوب پیر مست دولت اوزره جام جم چکمه
بو شسار خانه ده باب توکلدن قدم چکمه

کو کل کل بود و نابود جهانه قید و غم چکمه
امور ك حقه تفویض ایله بر دد لوالم چکمه

نتمه

اولوب صبح و مسا ای دل خدادن طالب توفیق
رضای حقه جهد ایت ایمکله اولضا علی التحقیق

خلوصیله ایدوب بحر فنا امرنی تصدیق
بولورسه سالکه راه صواب منزل تحقیق

کوکل کل بود و نابود جهانه قید و غم چکمه
امورك حقه تفویض ایله بردلوالم چکمه

خدادن سیر ایدن چون بطن قلبی دیدن موری
غنا و فقره عدایتمه وسیله ضعفله زوری

ابد پروورده خوان نعمتندن مفعد و کوری
فضای هستی ملك واحد مطلقدای نوری

کوکل کل بود و نابود جهانه قید و غم چکمه
امورك حقه تفویض ایله بردلوالم چکمه

نتمه

بلنمز عقل قاصرله درای پرده تقدیر
قضایه دفعه قادر اولماز جهد له تدبیر

مصور صورت حالك نه وجه ایتمش ایشه تصویر
کورور رنش فی مرات جهان ایچنده بی تغییر

کوکل کل بود و نابود جهانه قید و غم چکمه
امورك حقه تفویض ایله بردلوالم چکمه

وطوبیت چون سنکا جف قلدن ازدیاد اولمز
کرك بسیار و اندك فیمت حقه عناد اولمز

بو بازار اچره بخت و دولت ادم مراد اولمز
وصال شاهد مطلبله هرکس بر مراد اولمز

کوکل کل بود و نابود جهانه قید و غم چکمه
امورك حقه تفویض ایله بردلوالم چکمه

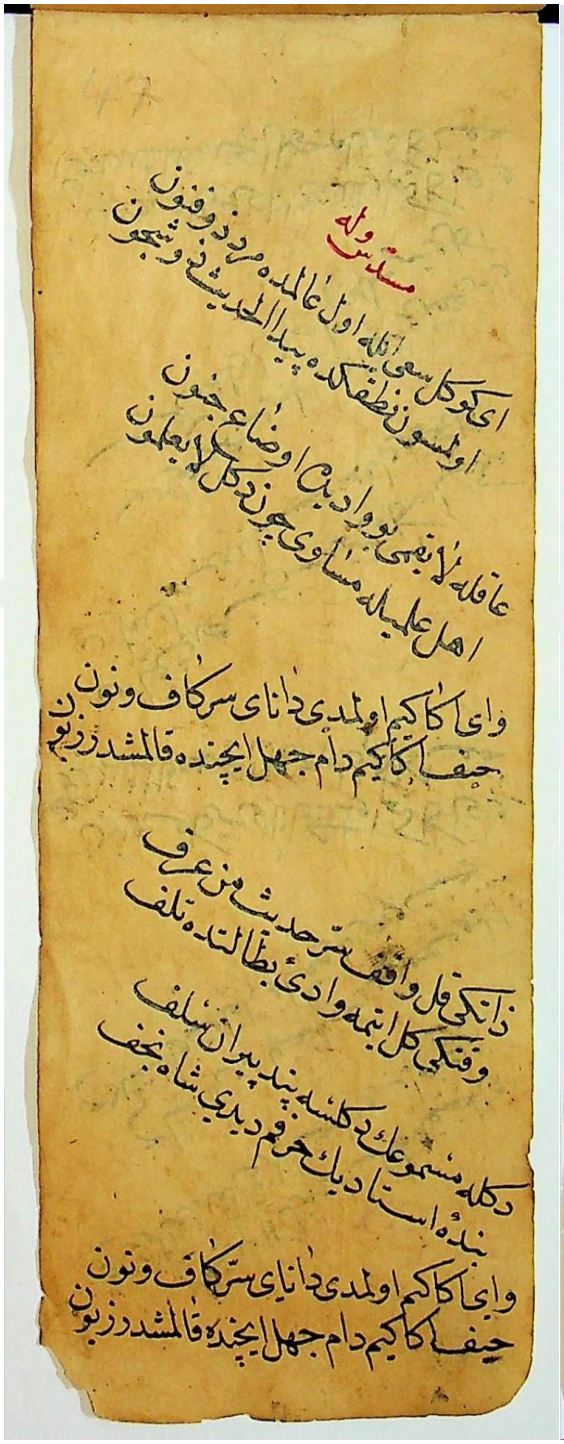

نتمه

فی الحقیقه طالب سر منزل کام و نجاح
زلف چوگان بود و راحت ایلر فی الغدو و الرواح
ایلوب سوزنده شمع احتها دین نا صباح
جنت وجوایلر مضاف لغات و اصطلاح

وای اکاکیم اولمدی دانای سرکاف و نون
حیف اکاکیم دام جهل ایچنده قالمشدر زبون

مکتب امکان فی ایتمه سن عبث صحبتی قیاس
بذل مجهود ایله تحصیله ایدوب ترک نعاس
دامن عقل و انتباهه ایلوب جمع حواس
اکل و شربیله بها بیم کبی اولمه نفس

وای اکاکیم اولمدی دانای سرکاف و نون
حیف اکاکیم دام جهل ایچنده قالمشدر زبون

مسدس وله

ای کوکل سعی ایله اول عالمده مرد و فنون
اولسون نظمکده پیدا الحدیث ذو شجون

عاقله لا ینبغی بو وادیده اوضاع جنون
اهل علمیله مساوی چون ذکل لا یعلمون

وای اکاکیم اولمدی دانای سرکاف و نون
حیف اکاکیم دام جهل ایچنده قالمشدر زبون

ذانکی قل واقف سر حدیث من عرف
وقفکی کل ایتمه وادی بطالتده تلف

دکله مسموعك دکلسه پند پیران سلف
بنده استادیك حرفم دیدی شاه نجف

وای اکاکیم اولمدی دانای سرکاف و نون
حیف اکاکیم دام جهل ایچنده قالمشدر زبون

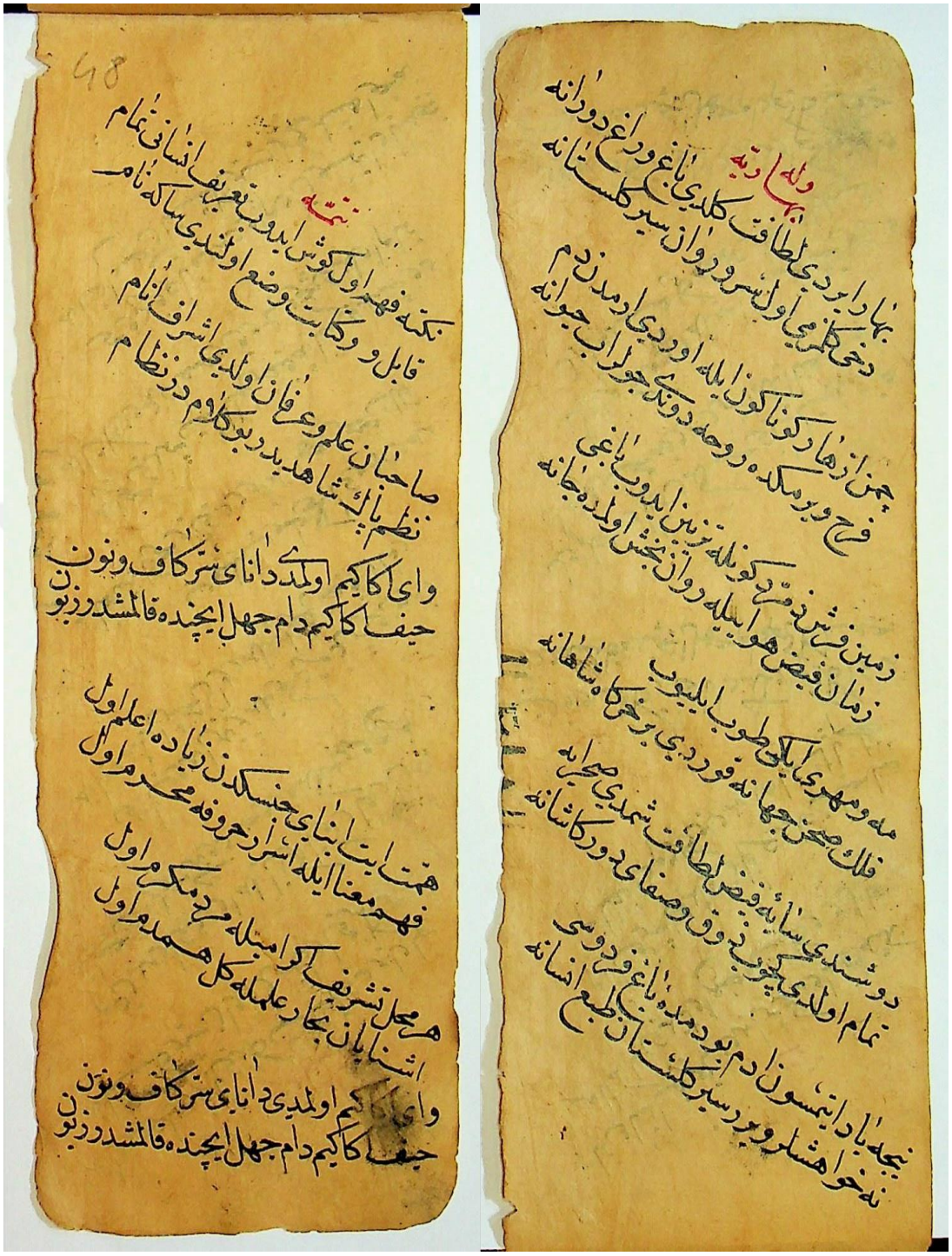

وله ایضا

بهار ایردی لطافت کلدی باغ و راغ دورانه
نجه کلمز بی اول شهر و روان سیر گلستانه

چمن ازهار کوناکون ایله اوردی یاد مدن دم
فرح ویرمکده روحه دوندی جوراب جوانه

زمین فرش ذمرد کویله زین ایدوب باغی
زمان فیض هوا ایله روان بخش اولدی جانه

مه و مهری ایاق طوب ایله یوب
فلک صحن جهانه فوردی برخی کاه شاهانه

دوشندی سایه فیض لطافت شمدی صحرایه
تمام اولدی کچوب ذوق وصفای دورکاشانه

نجه باد ابتسوز ادم بود مده باغ فردوسی
نه خواهش ایر سیر گلستان طبع انسانه

نکته

نکته فهم اول کوش ایدوب تعریف انسانی تمام
قابل و کتابت وضع اولدی ساکه نام

صاحبان علم و عرفان اولدی اشراف انام
نظم پاک شاهد یدر بو کلام در نظام

وای کاکیم اولمدی دانای سر کاف و نون
حیف کاکیم دام جهل ایچنده قالمشدر زبون

همت ایت انبای جنسکدن زیاده اعلم اول
فهم معنا ایله اسرار حروفه محرم اول

هر محل تشریف اکرامیله مرحمکرم اول
اشنایان بحار علمله کل همدم اول

وای کاکیم اولمدی دانای سر کاف و نون
حیف کاکیم دام جهل ایچنده قالمشدر زبون

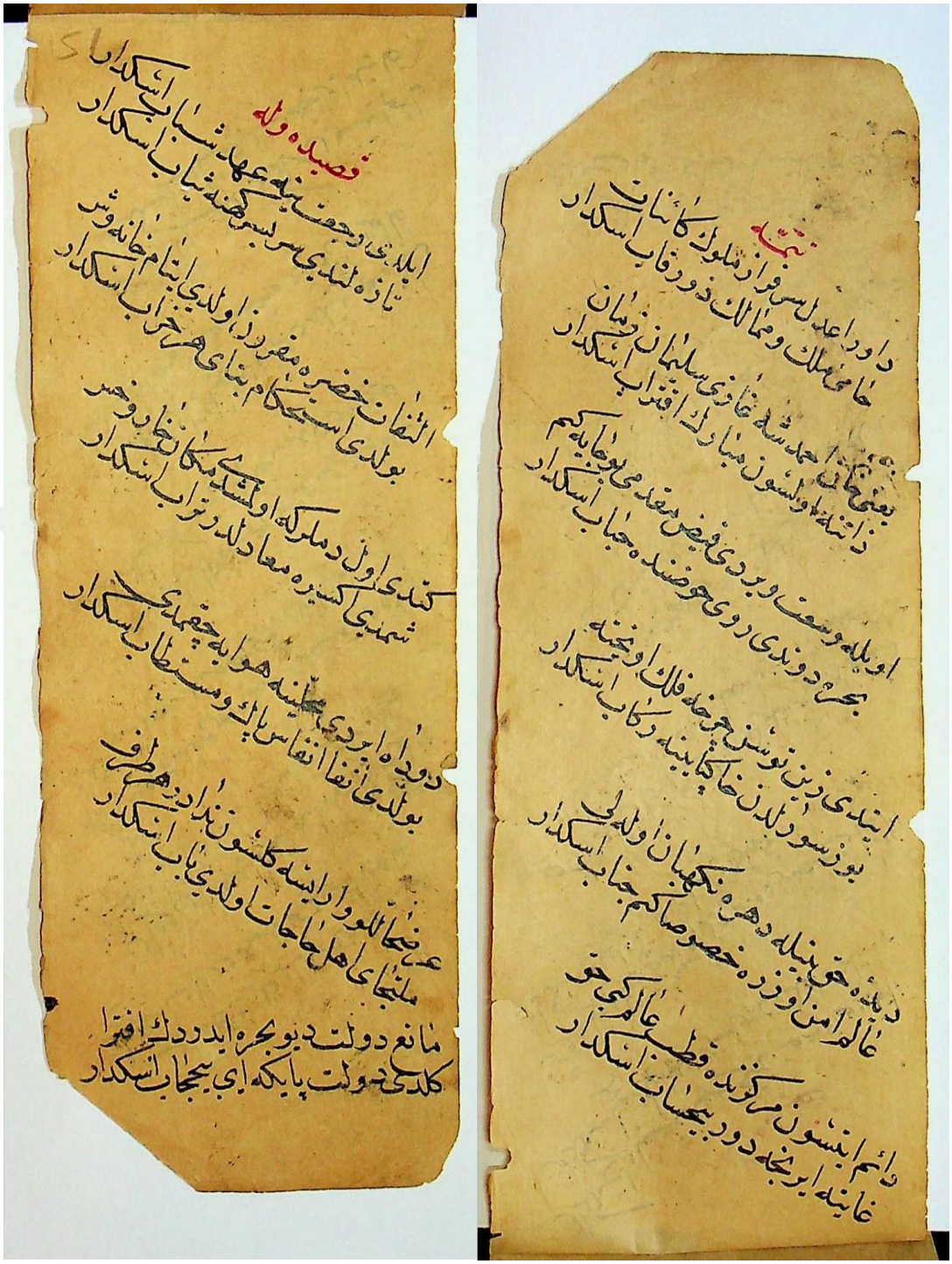

نبذه

داور اعدل سپهر اورنگ ملوک کامران
حامی ملک و ممالک دور دور قاب اسکدار

بعنی خان احمد شه غازی سلیمان زمان
ذاته اولسون مبارک اقتراب اسکدار

اویله وصف ویردی فیض مقدمی یوخایه کیم
بحره دوندی دوی حوضنده حباب اسکدار

ایندی زین نوشن چرخه فلک اوغنه
یوز سود ولدن خاکپاینه رکاب اسکدار

دیلده حق بیله دهره نگهبان اولدی
عالم امن اوزره خصوصا کیم جناب اسکدار

دائم ایتسون مرکزنده قطب عالم کبی حق
غایته ابر نجده دور بیحساب اسکدار

قصیده وله

ایلدی وجهنه بنه عهد شباب اسکدار
تازه لندی سر بسر گلشن باب اسکدار

الثفات خضره منظوری اولدی ایتمام خانه وش
بولدی استحکام بنای هر خراب اسکدار

گندی اول دمارکه اولمشدی مکان نخار وخس
شمدی گیزه معادلدر تراب اسکدار

دوده اوردی عنبینه هوایه چشمدی
بولدی انفاس پاک وسنطاب اسکدار

عرضحالمدر ایتسه گلشن نداد هر طرف
ملتجای اهل حاجات اولدی باب اسکدار

مانع دولت دیو بحره ایدردک افترا
گلدی دولت پایکه ایی بیحجاب اسکدار

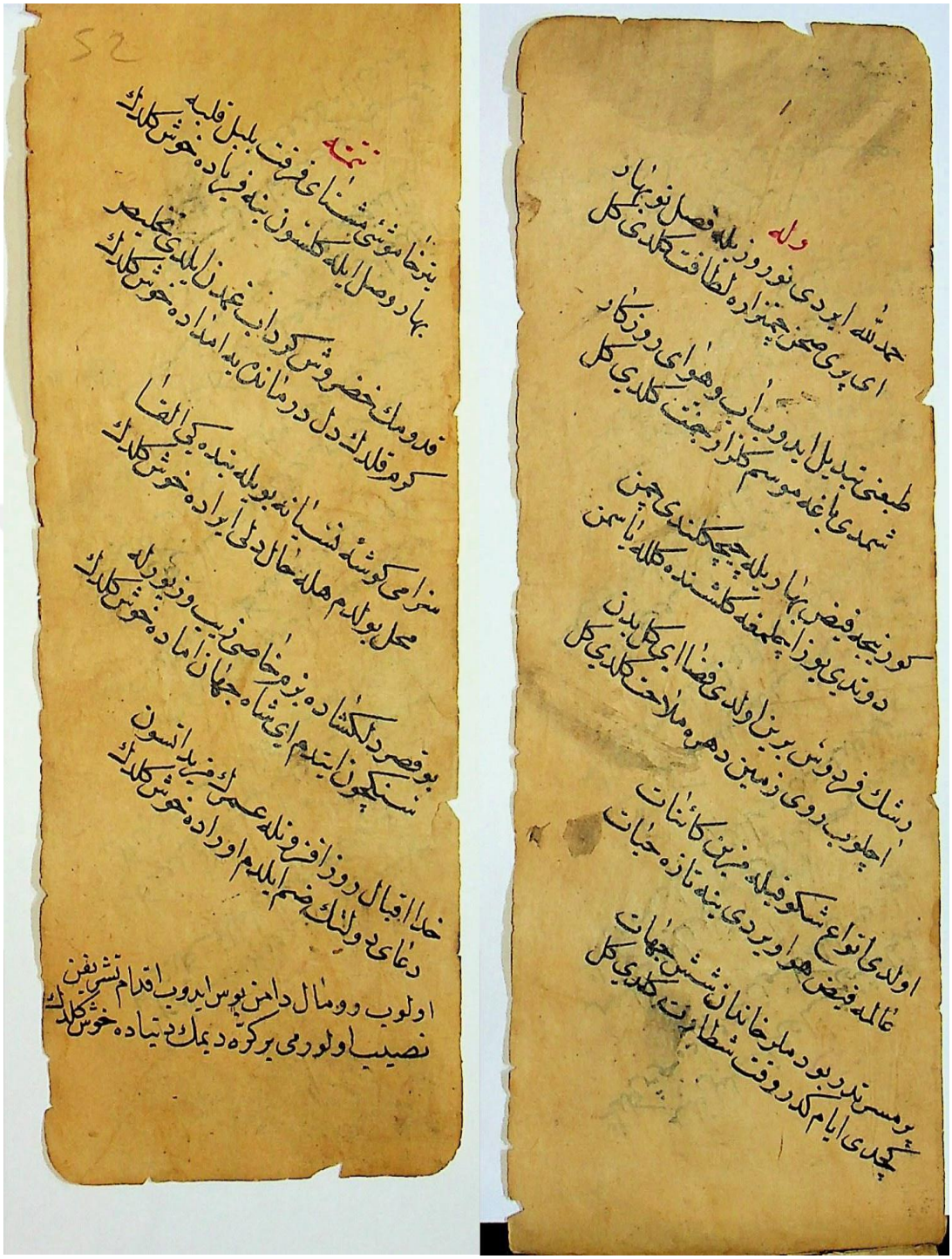

وله

حمدلله ابردی نوروزیله فصل نوبهار
ای پری محض جمیزاده لطافت کلدی کل

طبعنی تبدیل ایدوب آب وهوای روزگار
شمدی باغده موسم کلزار جنت کلدی کل

کوردیکجه فیض بهاریله چمکلندی چمن
دوندی بوزاچلمغه کلشنده کلله یاسمن

دشمك فردوس برین اولدی فضای کابدن
اچلوب بروی زمین دهره ملاحت کلدی کل

اولدی انواع شکوفیله مزین کائنات
عالمه فیض هوا ویردی بنه تازه حیات

پرمسرت دیو دملر خاندان شش جهات
کچدی ایام کدروف نشاط وقت کلدی کل

تخمه

بترخا موسی مشناعی فرفت بلبل قلبه
بهار وصل ایله کلشنون بنه فریاده خوش کلدك

فدرمك خضر وش کرداب غملن ایلدی تخلیص
کرم قلدك دل دردمانده یه امداده خوش کلدك

سزاوی کوشه نشیانه بویله بنده بی الفا
محل بولدم هله حال دلی ایراده خوش کلدك

بوقصر دلکشاده بزم خاصی زیب وزیور له
سنکچون ایتدم ای شاه جهان آماده خوش کلدك

خدا اقبال روزافزون نله عمرك مزید اتسون
دعای دولتك ضم ایلدم اورادده خوش کلدك

اولوب وومال دامن بوس ایدوب اقدام تشریفن
نصیب اولورمی برکره دیمك دیتاده خوش کلدك

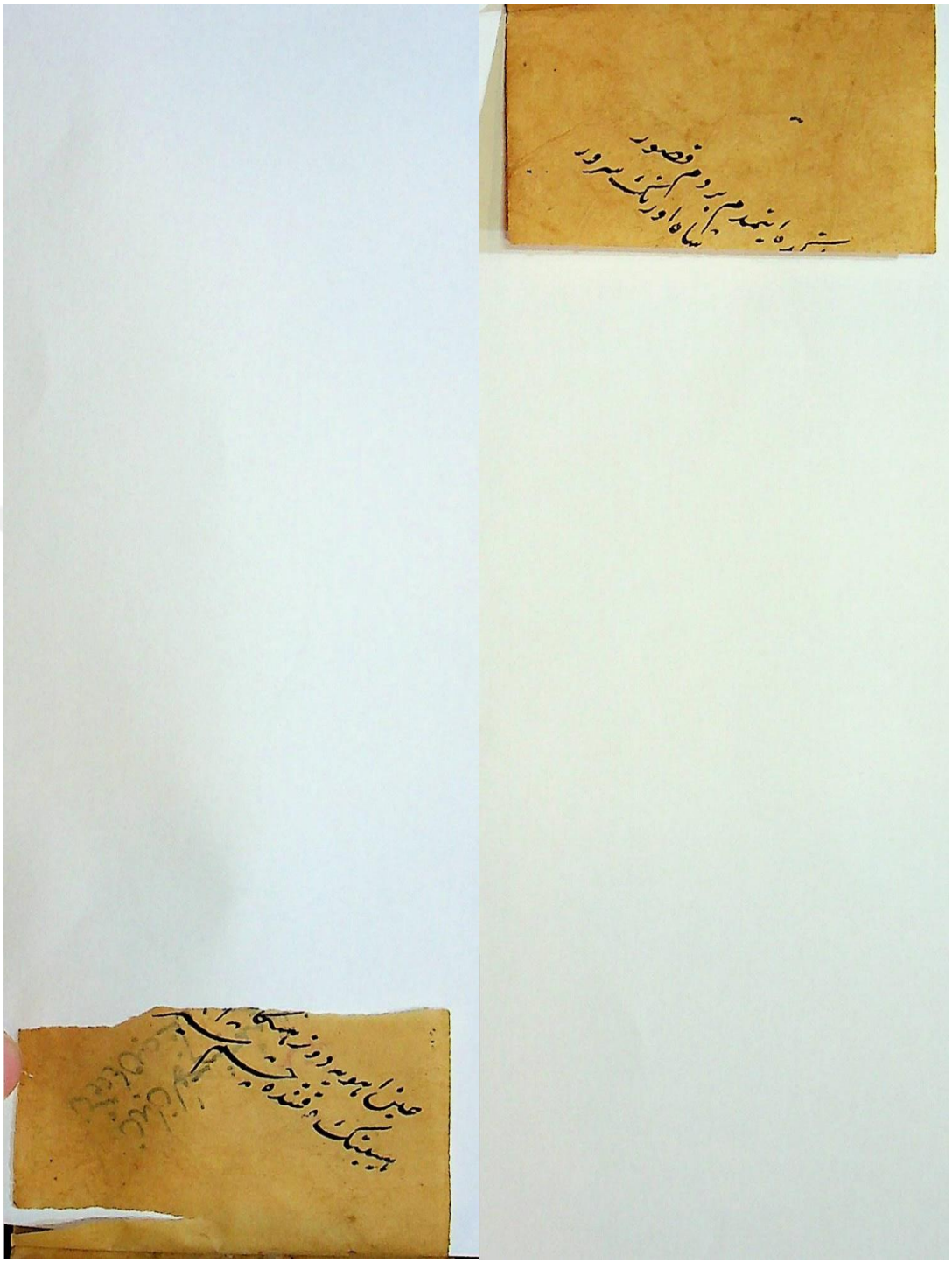

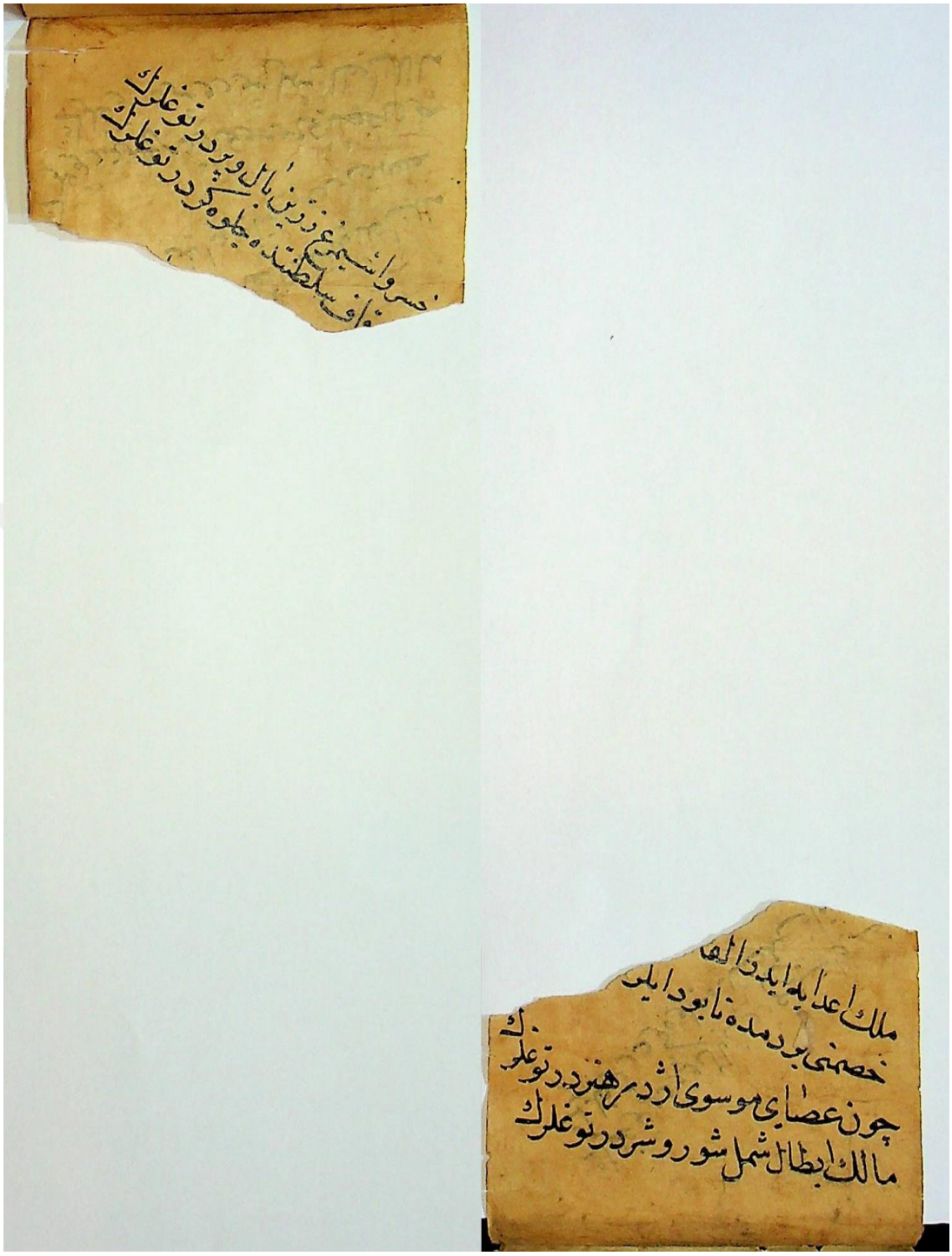

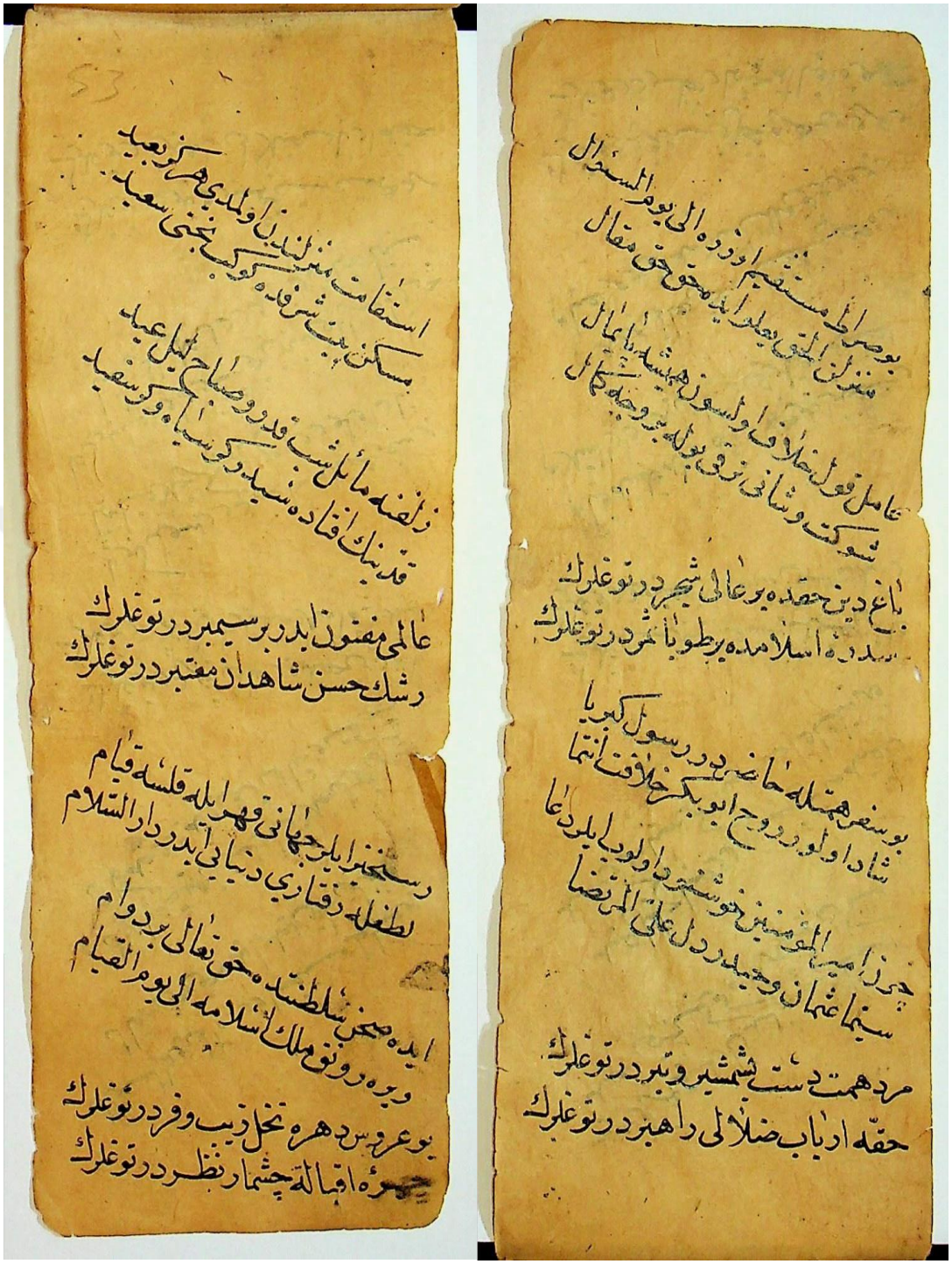

بوصل تو مستقیم او زده الی یوم السؤال
منزل الفت بجلد ایده محق حق مقال

عامل قول خلاف اولسون همیشه پایمال
شوکت و شانی ترقی بوله بر وجه کمال

باغ دین حضده یوغالی شجرد رتوغلرك
سدده اسلامده یوطوبا ثمرد رتوغلرك

بو سفر همتله خاقانه دیدی رسول کبریا
شاد اولوب روح ابوبکر خلافت انتما

چوق زامیر المؤمنین خوشنود اولوب ایلدی دعا
سیما عثمان وحیدر دل علی المرتضا

مرد همت دست تشمشیر و تبرد رتوغلرك
حقه ارباب ضلالی راهبرد رتوغلرك

استقامت منزلنده اولدی هرکز بعید
مسکن بیت شرفده کوکب بختی سعید

زلفنه مائل شب قدر و صباح نیل عید
قدینك افتاده سنبله و کوسیاه و کوسفید

عالمی مفتون ایدر برسیمبرد رتوغلرك
رشك حسن شاهدان معتبرد رتوغلرك

دستخیر ایلر جهانی قهر ایله قلسه قیام
لطفله رفقاری دنیایی ایدر دار السلام

ایده محض سلطنت حق تعالی بر دوام
ویره رونق ملك اسلامه الی یوم القیام

بو عروس دهره نخل زیب و فرد رتوغلرك
جمله اقبالله چشمار نظر د رتوغلرك

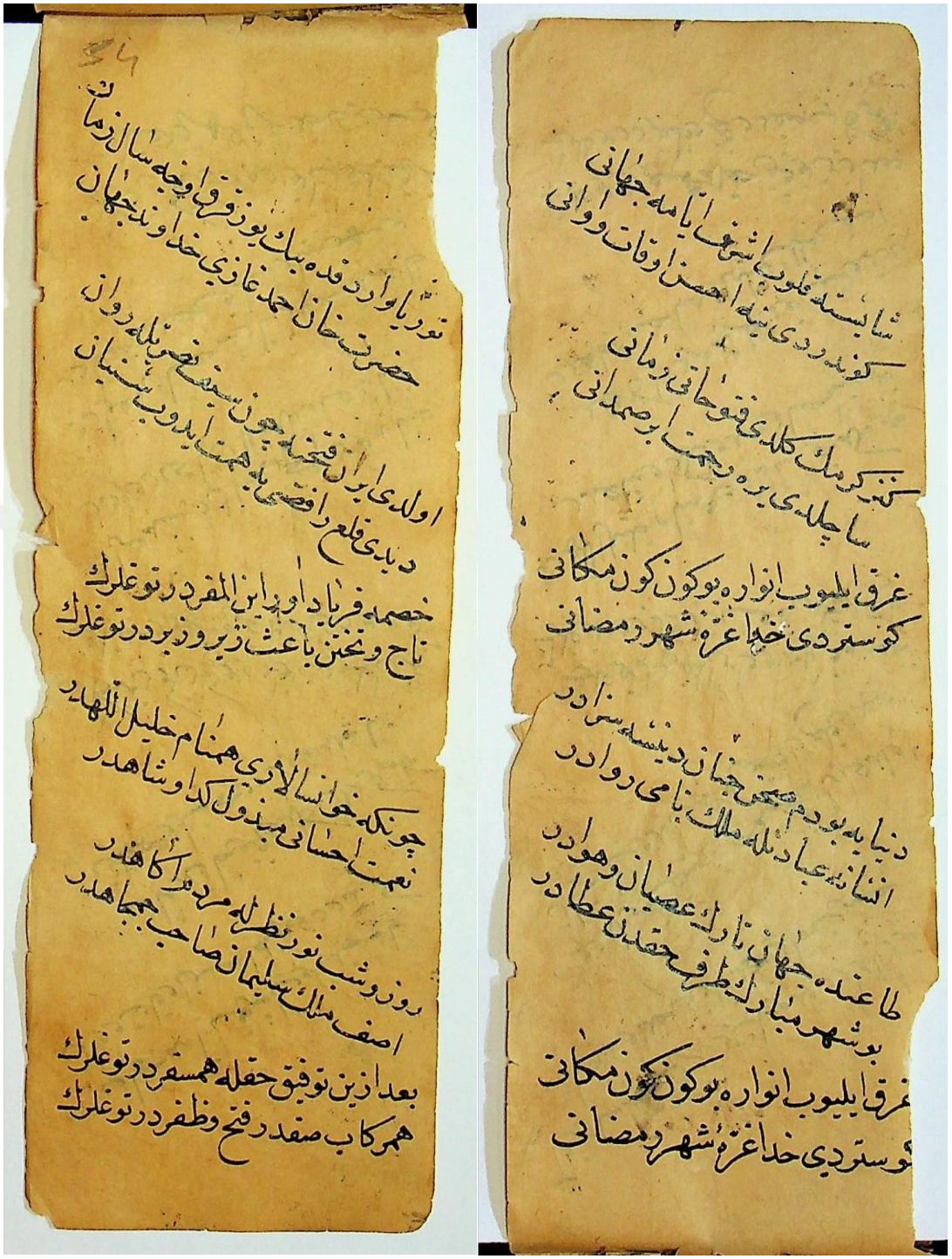

ثنا بنسته قلوب اشرف یا مه جهانی
کوندوردی نیه اهمن اوقات وزمانی

کنه کرمك کلدی فتوحاتی زمانی
ساچلدی یره رحمت برصمدانی

غرق ایلیوب انواره یوکون کون مکانی
کوسترمدی خدا غزه شهر رمضانی

دنیا یه بودم صخر جنان دینشه سزاور
انسانه عبادتله ملك بامی دواور

طاعتده جهان تارك عصیان وهواور
بوشهر مبارك لطف حقدن عطاور

غرق ایلیوب انواره یوکون کون مکانی
کوسترمدی خدا غزه شهر رمضانی

نوروز یاوارد فده بك یوزقرا وجه سال زمانی
حضرت خان احمد غازی خداوند جهان

اولدی ایران قلعه افتخاره چون سیف نصر ایله دوران
دیدی فلح وافضل یه همت ایدوب بنیان

خصمه فریاد اوه این المفر در توغلرك
تاج وتخت باعث زیروزبر در توغلرك

چونکه خوانسالاری همنام خلیل الله در
نعمت احسانی مبذول کداوشاهدر

روزوشب نوروز نظر له مردم آگاهدر
اصف ملك سلیمان صاحب جمجاهدر

بعد ازین توفیق حقله همسفر در توغلرك
همرکاب صفدر فتح وظفر در توغلرك

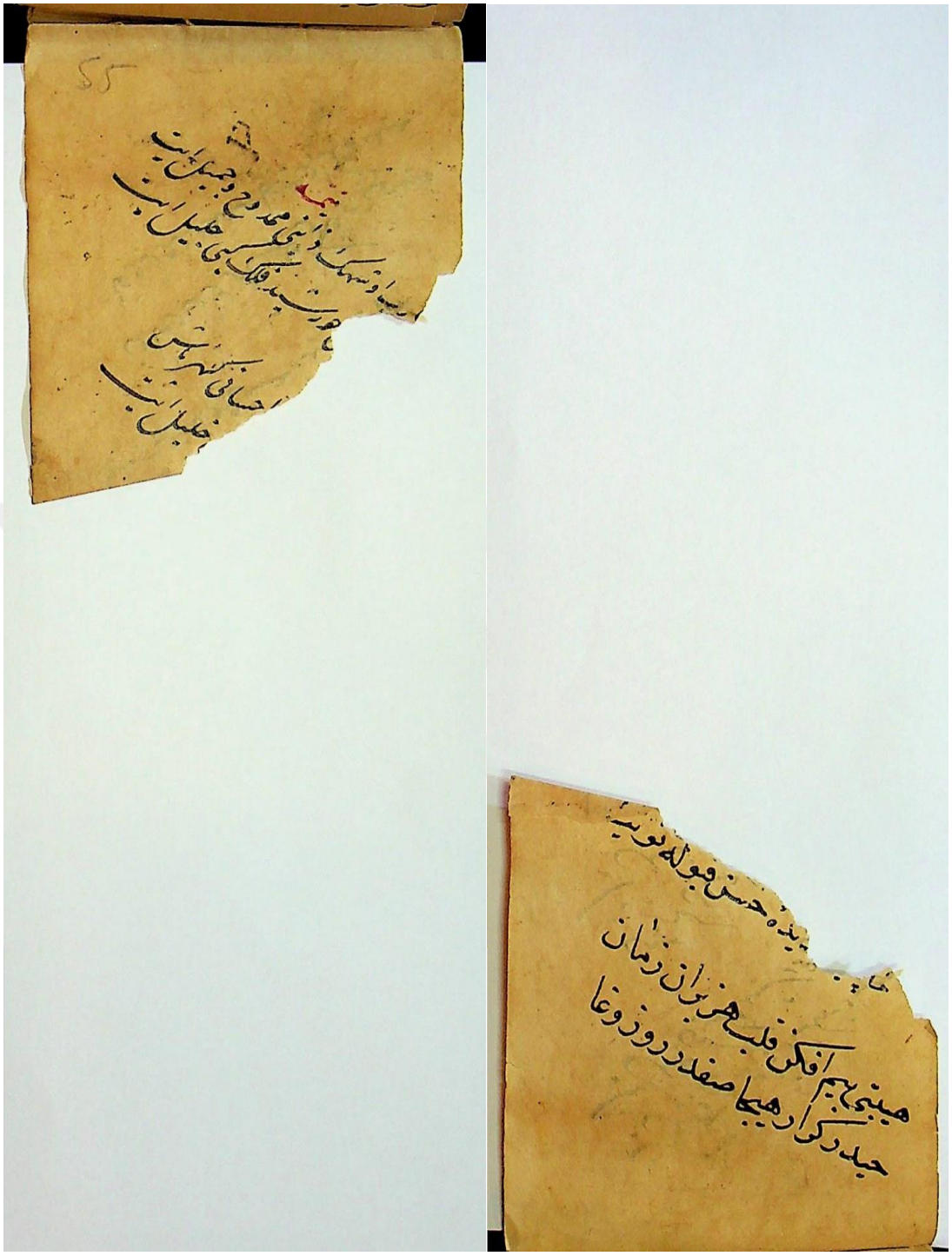

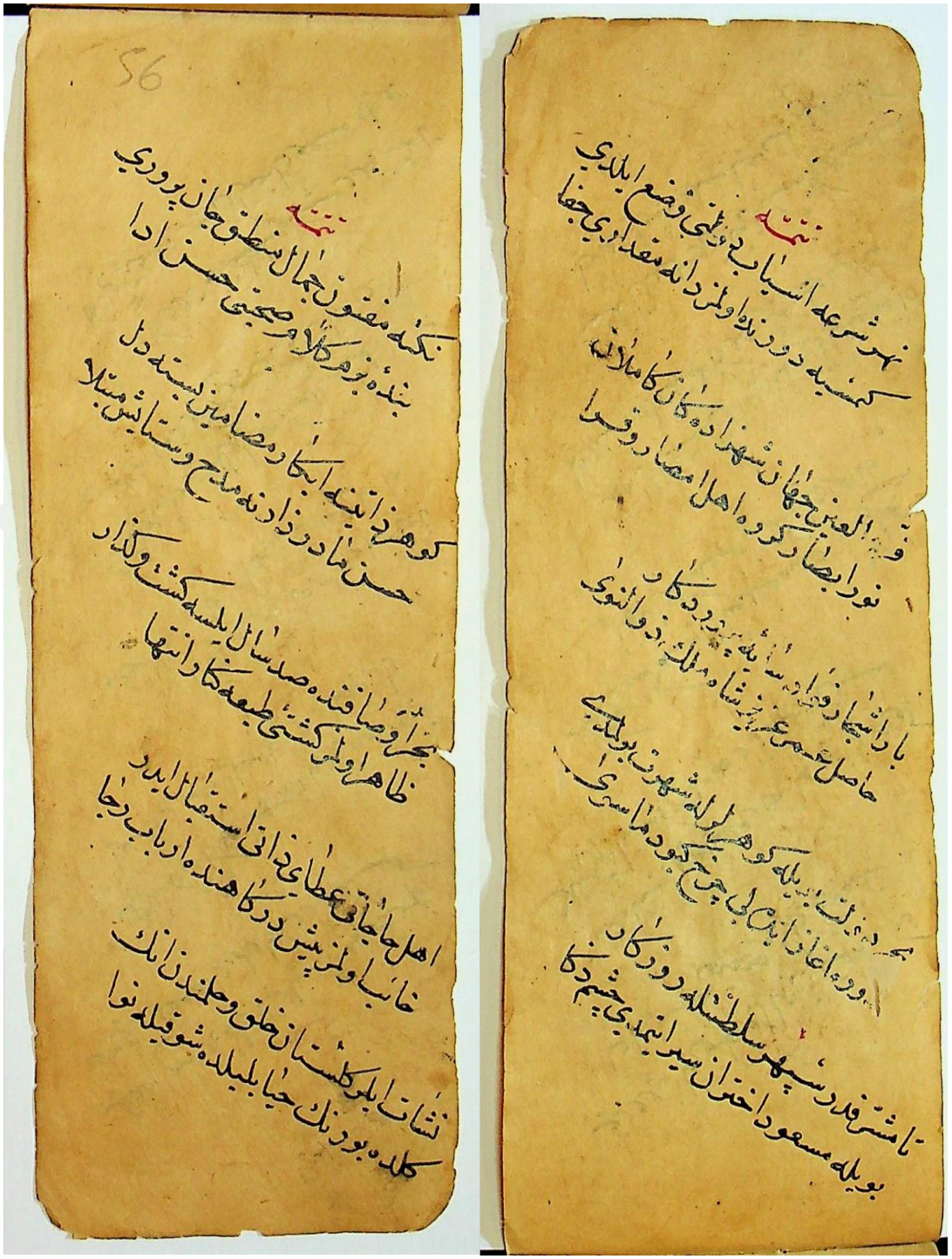

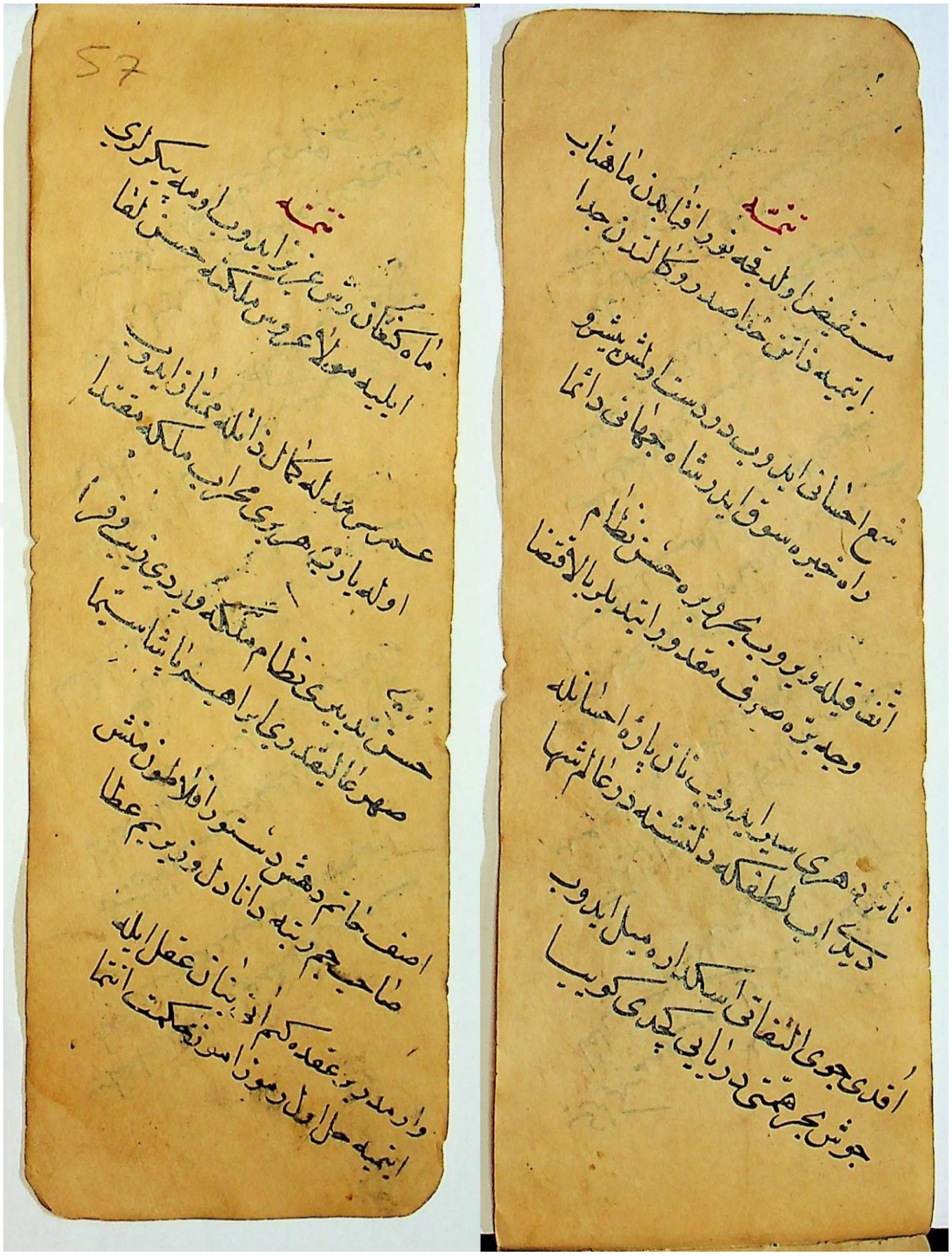

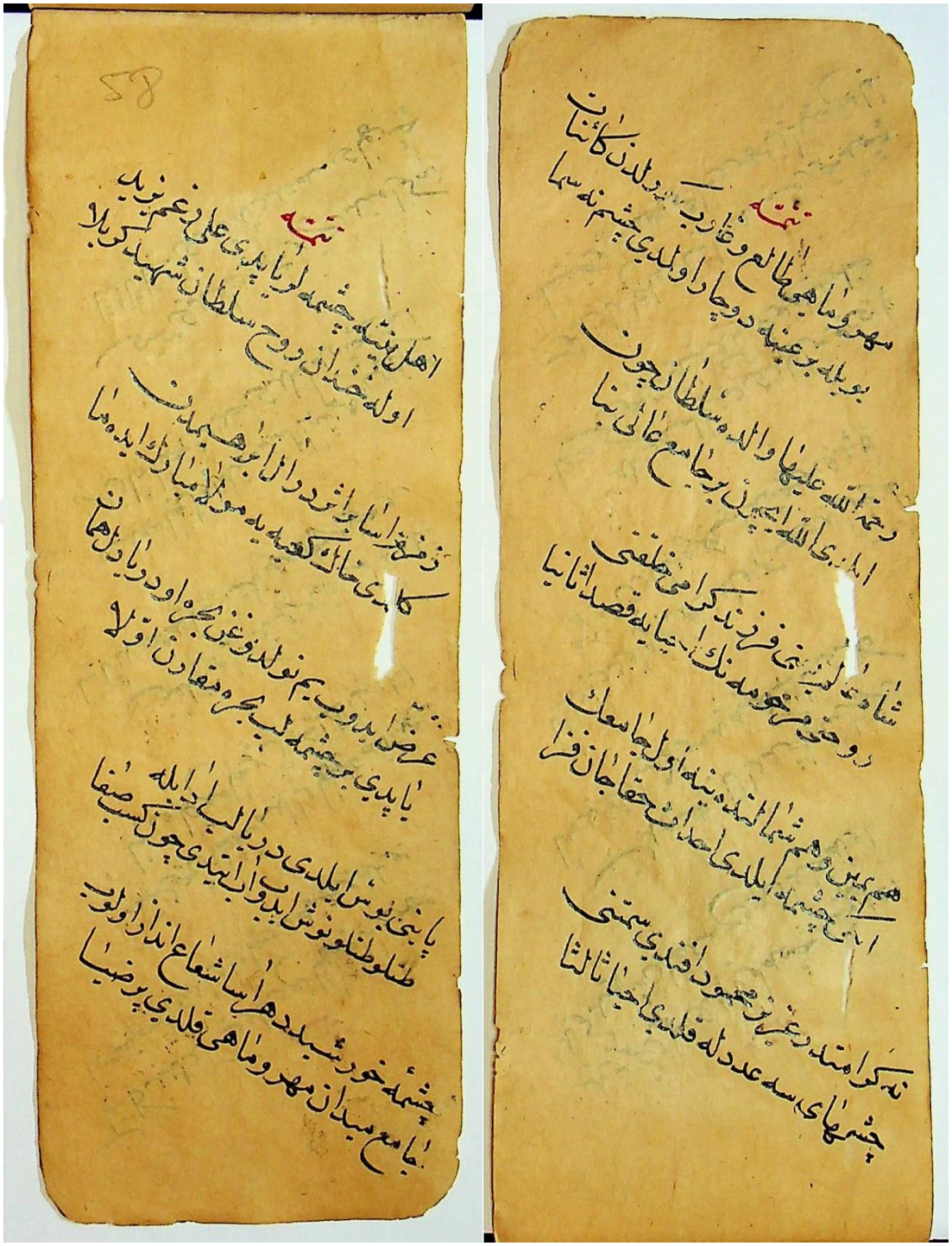

نثنه

مهر و ماهی هالع و غارب ـ دولدن کائنات
بو یله بر عینه دو چار اولدی چشم نه سما

رحمة الله علیها والده سلطان ایچون

ایلدی الله ایچون بر جامع عالی بنا
شاد اولوب حلبی فرزندی کرامی خلقی
دوحتی مرحومه نك احیا یه قصد اثنا نیا

همین دم همشیره ایلدی احداث حقا جان فزا
ایکی چشمه
نه کرامتدر عجب زمزم وجودا فندی یمتی
چشمهای سه عدد دله قلدی احیا ثالثا

نثنه

اهل بیته چشمه لر یا پدی علی ذعمر یزید
اوله خندان روح سلطان شهید کربلا

زمزم اسا بر اثر دار الابر همیمان
کلدی خاك کعبه یه مولا مبارك ایده ما

عرض ایدوب بم نولدوغن بحر اودیار دهمان
یا پدی بر چشمه لب بحره متعادن اولا

پاپنی بوش ایلدی دریا لب احداله
طلو طلو نوش ایدوب ابتدی چوق کسب صفا

چشمه خورشید بلدهم اسا شعاع انداز اولوب
جامع میدان مهر و ماهی قلدی پر ضیا

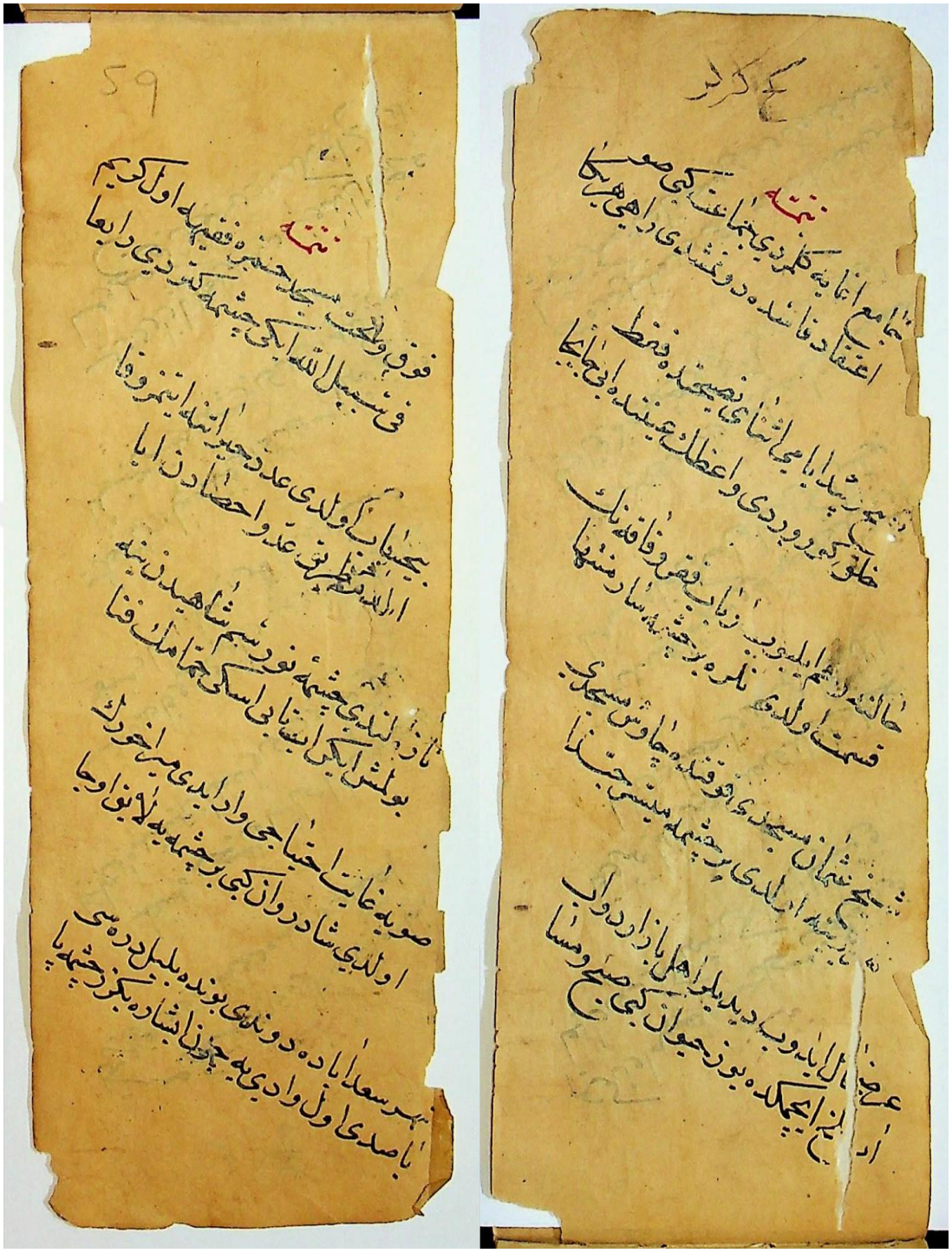

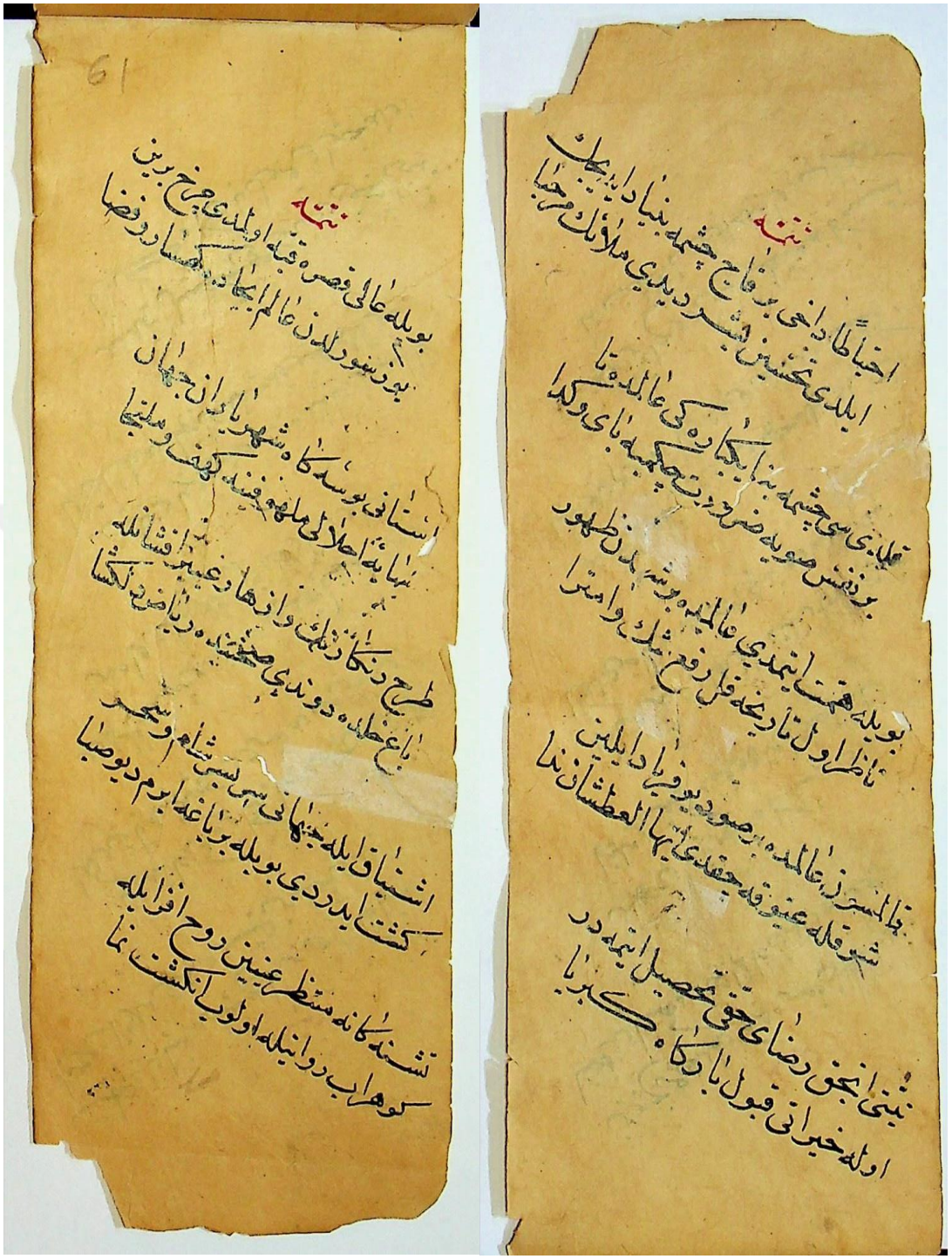

نثنه

احبا کما داخی برفاح چشمه بنیاد ایبجاک
ابلدی سخنین اشتر دیدی ملاذ ناک مرجبا

قلابی سی چشمه بنا ایکباره کی عالمده تا
برنفس صویه ضرورت چکمه بای وکدا

بویله همت ایمدی عالمده برشه بدل ظهور
ناظر اول تاریخه فل رفع شک واسترا

عالمسز عالمده برصوده بوزیاد ابلین
شوقله عینه حقدن اجها العطشان ندا

نبی ایچون رضای حق تحصیل ایتمه در
اولمه خیراتی قبول بادکاه کبریا

نثنه

بویله عالی قصره قبه اولدی اوج برین
بوزسوردلدن عالم ایجاد ایکسادر رضا

اشنافی بوسه کاه شهریاران جهان
نیایه احلالی ملهم غیبدن کف وملجا

طرح دنکاذنبک وانها دغیر فشالله
باغ خطده دوندی صحنده ریاض دلکشا

اشنافی ابله جنهاف سی بس شاه وسمر
کشت ابددی بویله برباغ ابرم دیوصبا

نشنه کانه منظر عینین روح افزابله
کوهراب دوانیله اولوب انکشت نما

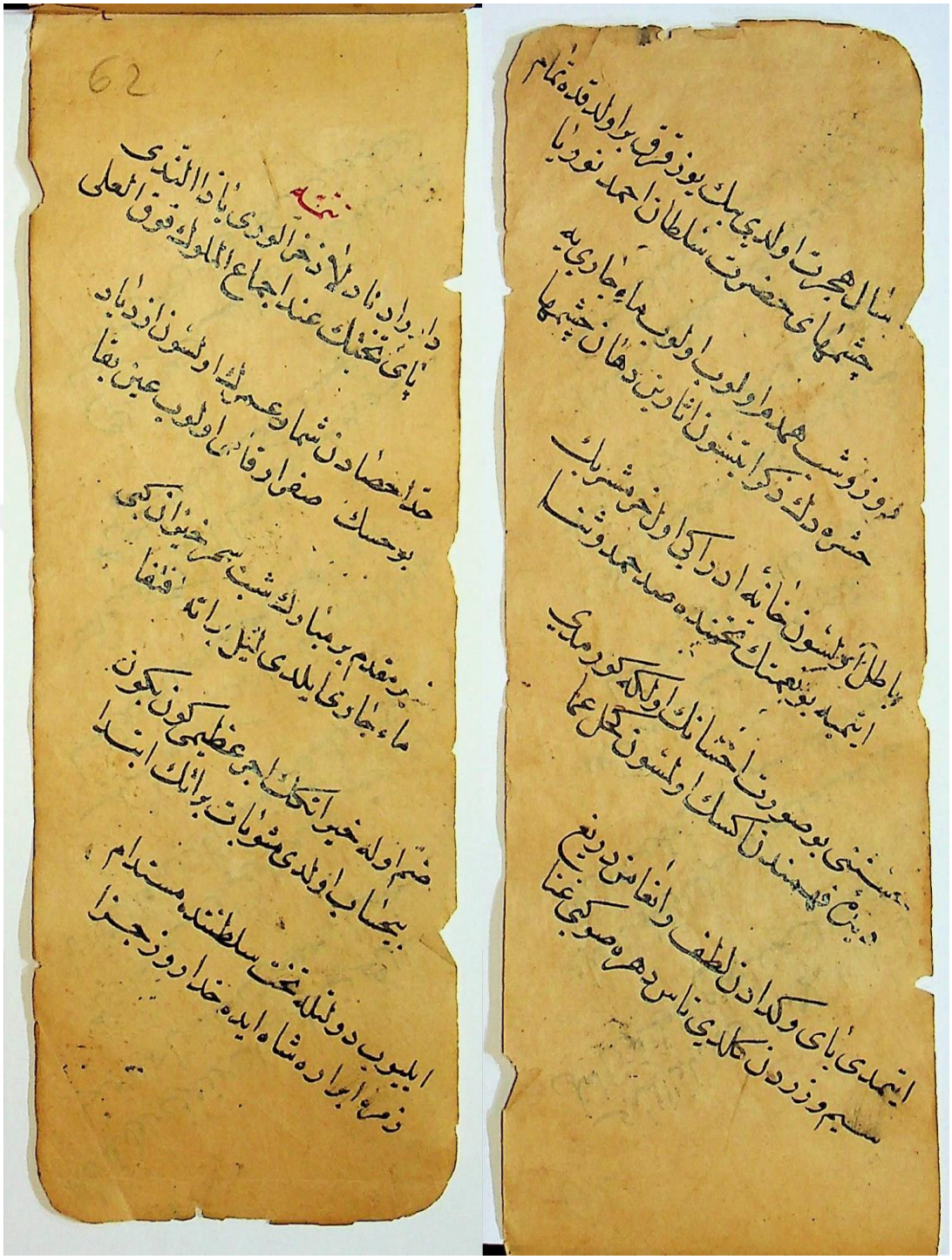

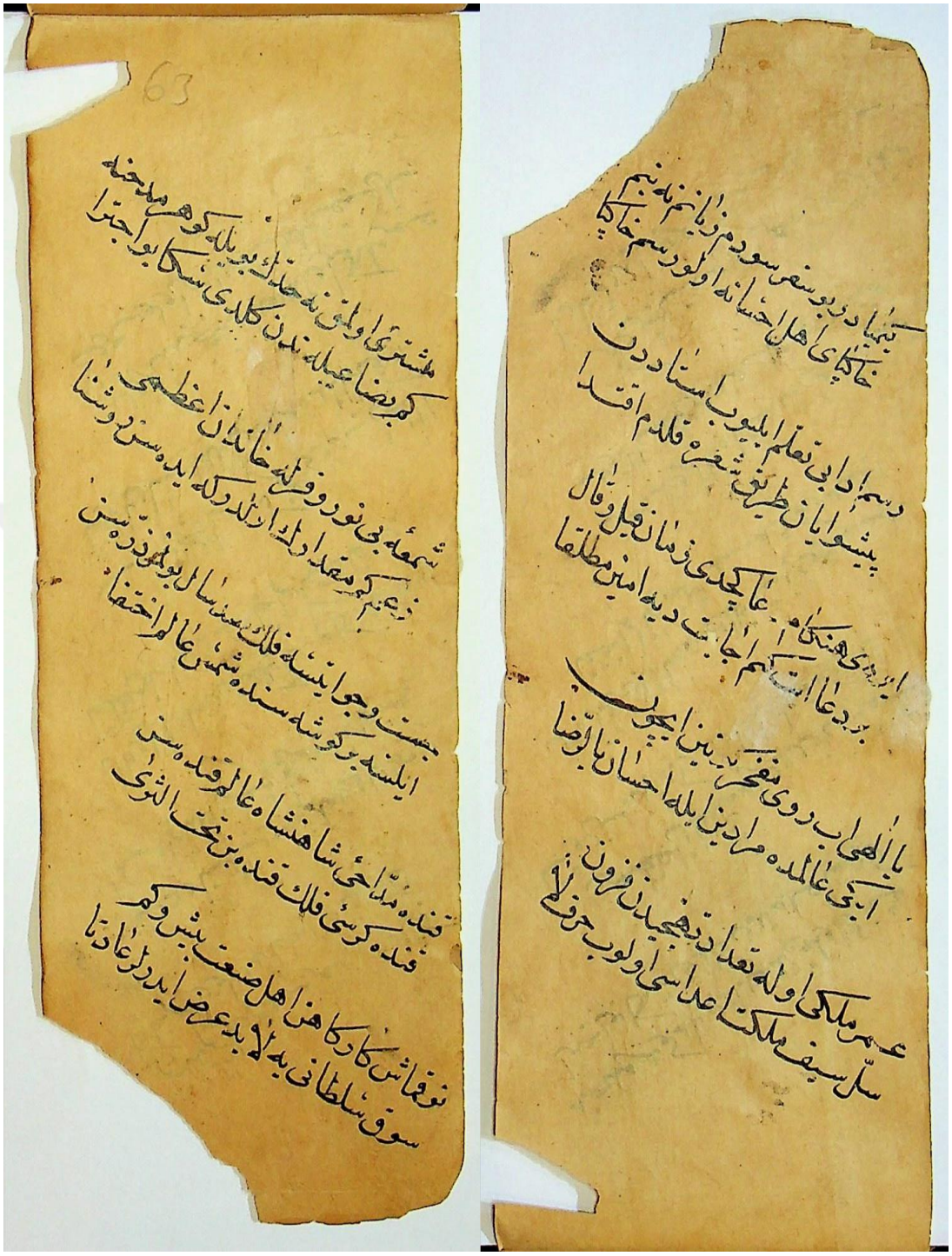

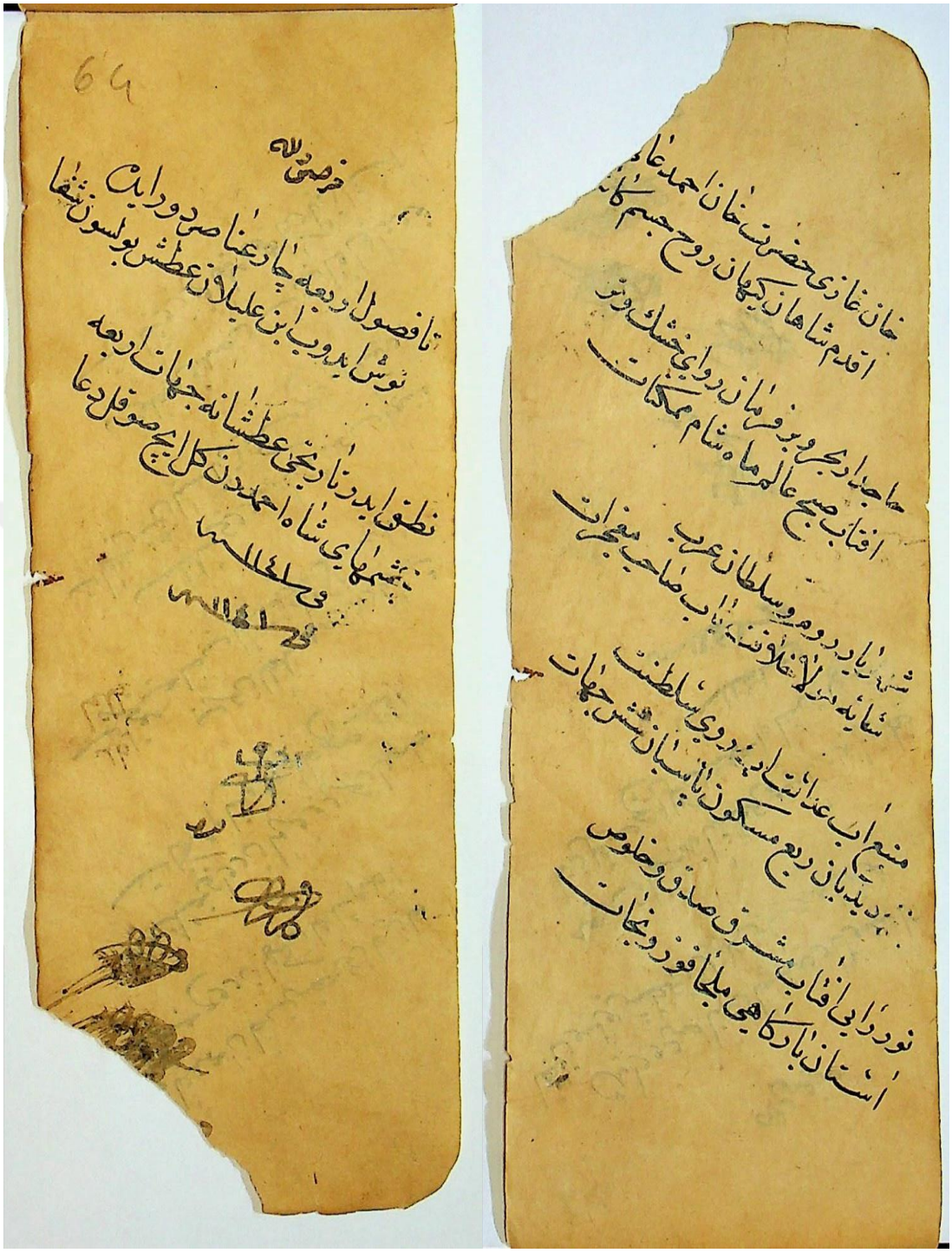

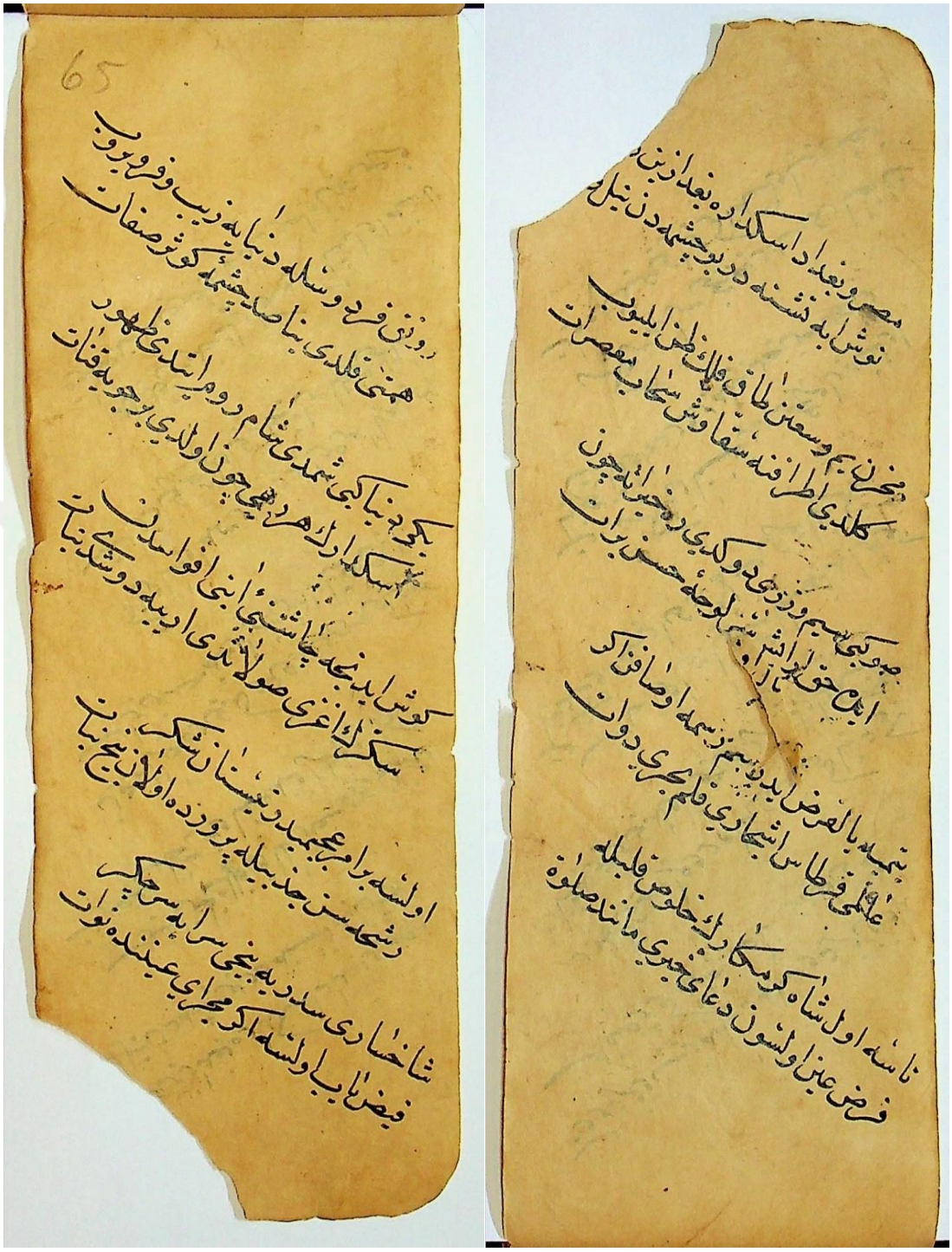

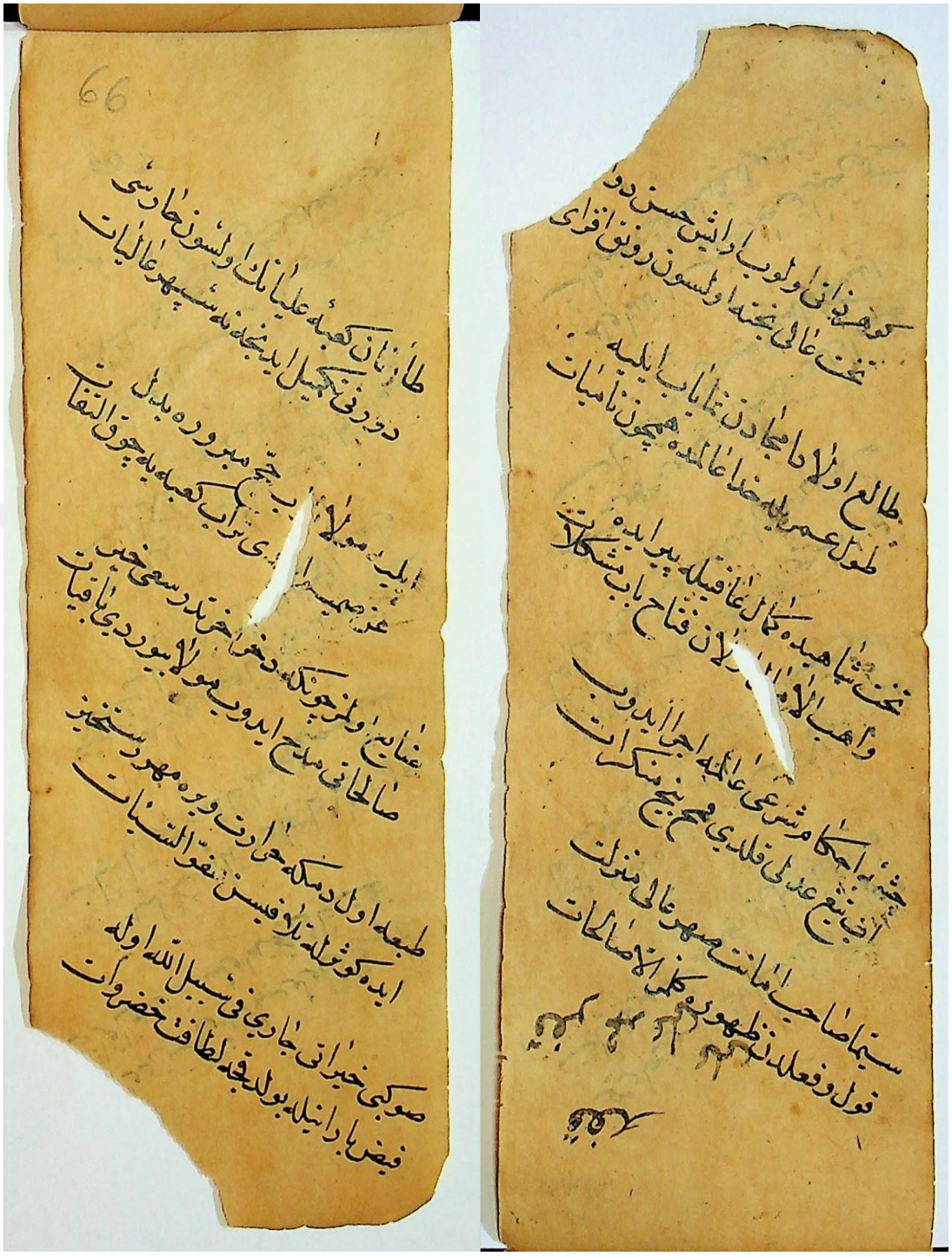

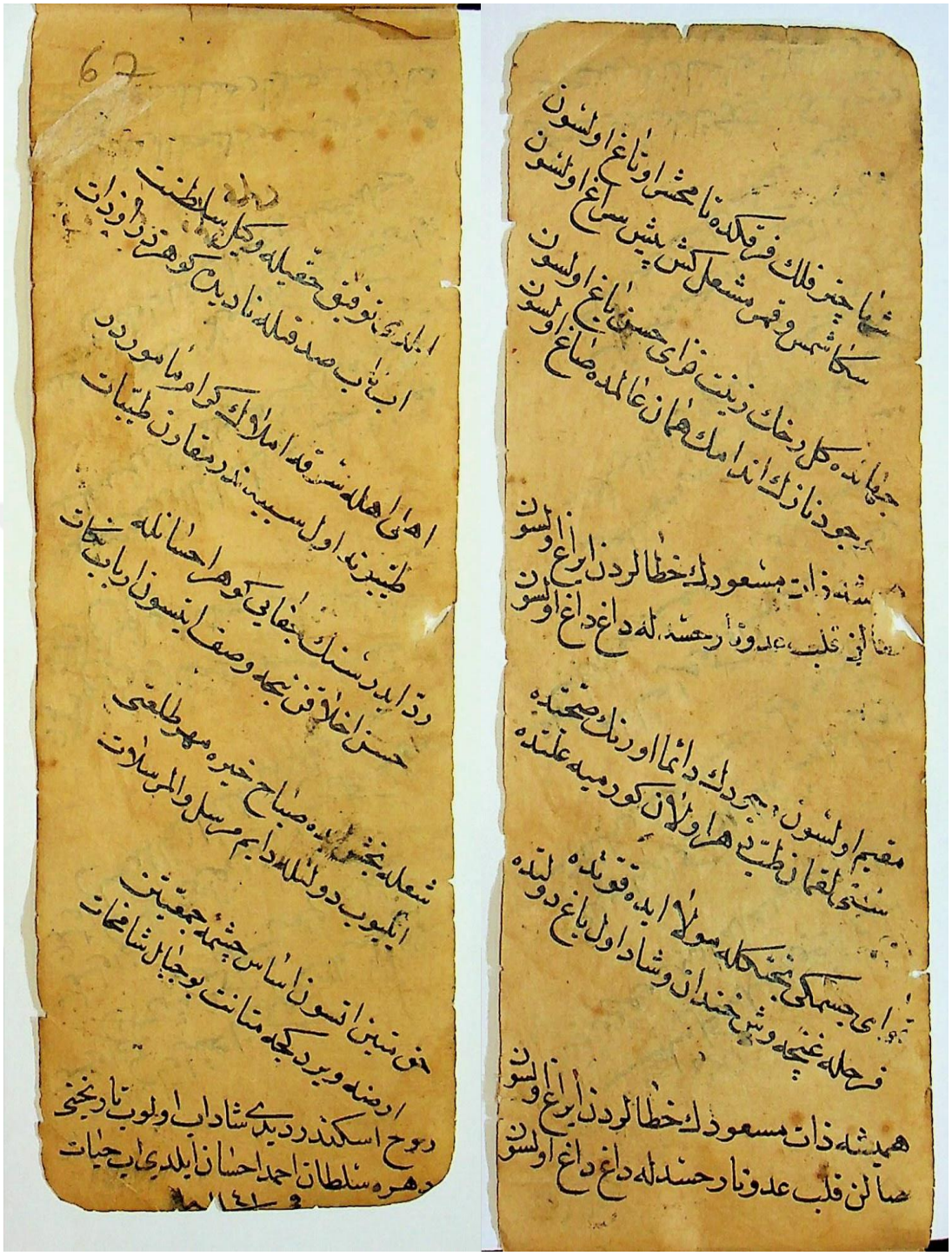

اولوب اوج شرف بخش زمین پای اقبالك
میسر اوله بر وفق مرادك جمله آمالك

حدود عالمی ایده احاطه ظل اجلالك
خدا ماضی ایدن اعلا ایده مستقبله احوالك

همیشه ذات مسعودك خطا لردن ایراغ اولسون
صالن قلب عدونك رحمندله داغ داغ اولسون

معینك ظاهر و باطنده اولسون حافظ و ناصر
مصون ایتسون سنی مولا کدردن یالمن و ظاهر

خدای ذوالجلال عین عنایتله اولوب ناظر
سر برای اقبال ایلیه ذاتك الماخر

همیشه ذات مسعودك خطا لردن ایراغ اولسون
صالن قلب عدونك رحمندله داغ داغ اولسون

ایرنجین سودیکم مزاره سنه
حفظ یزه کوندر - دیکن دعالرنه

صاقیه الدنه جبهاك غرق جلاله
کاه رویا اولور رحمی دورانك

عرضایلیه لکدر عقل عمل
بوسوزی فهم ایتمز نظیر موتبدل

بوبر مثله کی اولدیده اول
بصوقیر وغمه یاقانه بیلدیك

نوجودی برکوهدی کیمیادر
فهم اللهه عاریف سرده انشادر

ایکی دراك اوزره یتی خصلتدر
ایشه قلبه صاقیلك برجهاتك

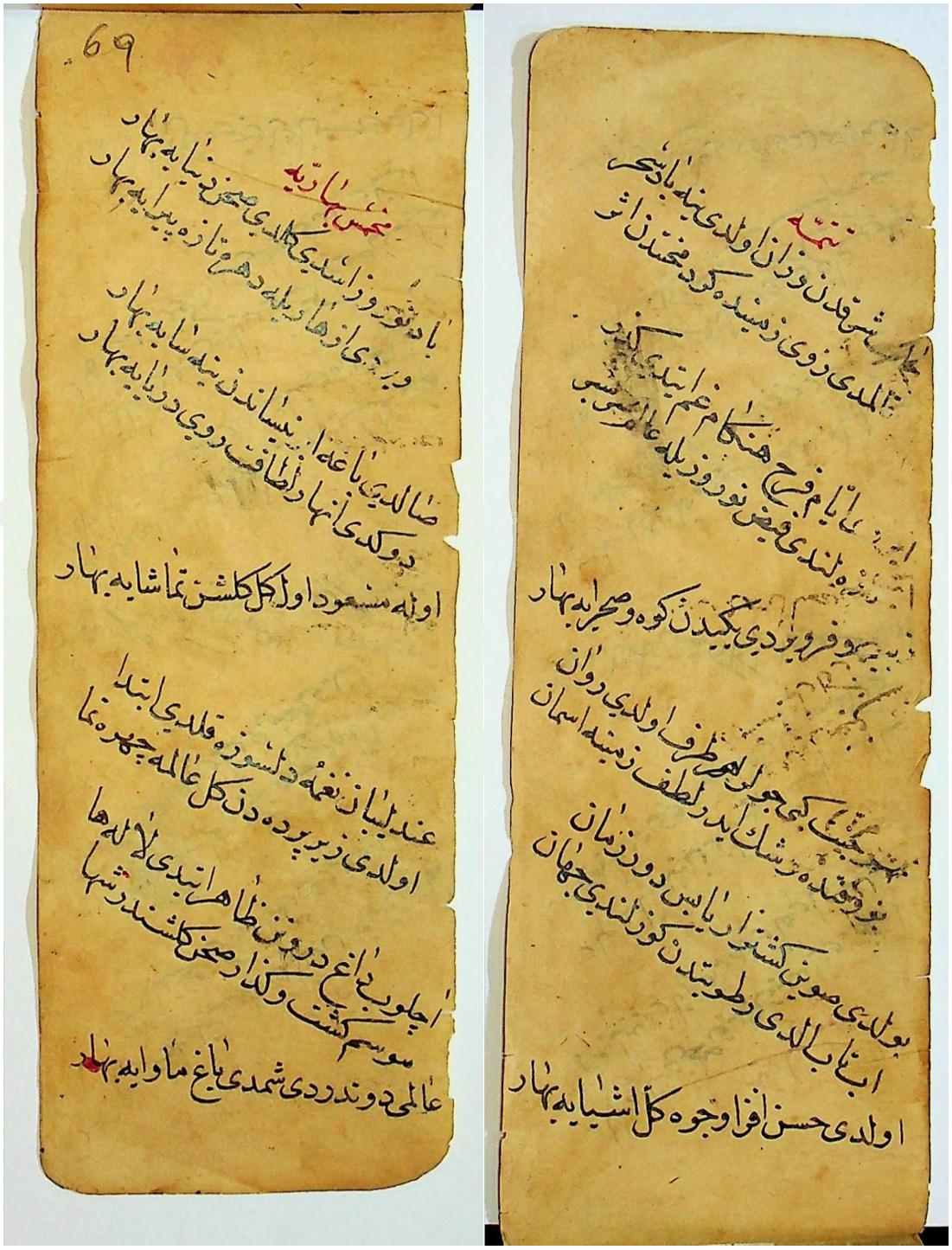

نسیم بهاریه

باد نوروز اشدی کالدی صحرا نازه پیرایه بهار
ویردی اذهار دیله دهر نازه شایه بهار

صالدی باغه اینسانلر ینه شایه بهار
دوکدی انهار لطافت دوی دریایه بهار

اوله مسعود اول کل کلشن تماشایه بهار

عندلیبان نغمه دلسوزه قلدی ابتدا
اولدی زیر پرده دن کل عالمه چهره نما

اچلوب باغ دوشن ظاهر ابتدی لاله ها
موسم کشت و کذار صحن کلشن دشها

عالمی دوندردی شمدی باغ ماوایه بهار

نتیجه

شرح قدن دوران اولدی بنده باد سحر
الدی دوی زمینده کوردختدن اثر

ایندی یام فرح هنکام عم ایندی کیدر
ه لندی فیض نوروز دیله عالم سبز

زیبه فروردی بکیدن کوه وصحرا یه بهار

کبی جولان هر طرف اولدی دوان
نوخطه رشک ایدر لطف زمینه اسمان

بولدی صوبن کشتزار یابس دوروزمان
ابتاب الدی دطوبتدن کوزلندی جهان

اولدی حسن افزا وجوه کل اشیایه بهار